

REPUBLIKA HRVATSKA

**PRETPRISTUPNI EKONOMSKI PROGRAM
2010.-2012.**

Zagreb, siječanj 2010.

SADRŽAJ

1	OKVIR I CILJEVI EKONOMSKE POLITIKE	2
2	MAKROEKONOMSKA KRETANJA	3
2.1	TEKUĆA MAKROEKONOMSKA KRETANJA	3
2.2	SREDNJOROČNI MAKROEKONOMSKI PROGRAM	6
2.2.1	Realni sektor	7
2.2.2	Inflacija	9
2.2.3	Monetarna i tečajna politika	11
2.2.4	Vanjski sektor	13
3	JAVNE FINACIJE	17
3.1	PRORAČUN OPĆE DRŽAVE I JAVNI DUG	17
3.1.1	Fiskalna politika i srednjoročni ciljevi	17
3.1.2	Tekuća fiskalna kretanja i srednjoročne projekcije	18
3.1.3	Procjena ciklički prilagođenog primarnog deficita	24
3.1.4	Stanje i projekcije kretanja javnog duga	27
3.1.5	Fiskalni učinci ključnih strukturnih reformi	29
3.2	TESTOVI OSJETLJIVOSTI I USPOREDBA S PROŠLOGODIŠNJI PROGRAMOM	30
3.2.1	Fiskalni rizici i testovi osjetljivosti deficita i javnog duga	30
3.2.2	Usporedba novog i prethodnog PEP-a	33
3.3	KVALITETA JAVNIH FINACIJA	34
3.4	DUGOROČNA ODRŽIVOST JAVNIH FINACIJA	36
3.5	INSTITUCIONALNA OBILJEŽJA JAVNIH FINACIJA	38
4	STRUKTURNE REFORME	40
4.1	SEKTOR PODUZETNIŠTVA	40
4.1.1	Tržišno natjecanje i državne potpore	40
4.1.2	Privatizacija	41
4.1.3	Restrukturiranje željeznica	43
4.1.4	Restrukturiranje brodogradnje	44
4.1.5	Energetika	45
4.1.6	Malo i srednje poduzetništvo	47
4.1.7	Javno-privatno partnerstvo	49
4.2	FINACIJSKI SEKTOR	51
4.2.1	Bankovni sektor	51
4.2.2	Nebankovni sektor	53
4.3	TRŽIŠTE RADA	54
4.3.1	Poticanje zapošljavanja	55
4.3.2	Sustav socijalne sigurnosti	55
4.4	POLJOPRIVREDNI SEKTOR	60
4.5	REFORMA JAVNE UPRAVE	67
4.6	OSTALE REFORME	70
4.6.1	Razvoj društva temeljenog na znanju	70
4.6.2	Reforma zdravstva	71
4.6.3	Reforma pravosuđa	72
4.6.4	Zaštita okoliša	73
5	MATRICA PROVEDBENIH MJERA	77
	Prilog I. Procjena fiskalnih učinaka strukturnih reformi	82
	Prilog II. Statistički dodatak	89
	Prilog III. Matrica uspješnosti u provođenju reformi iz PEP-a 2008.-2010.	102

1 OKVIR I CILJEVI EKONOMSKE POLITIKE

Okvir i ciljevi ekonomske politike Republike Hrvatske (dalje u tekstu: RH) postavljeni su nizom strateških dokumenata Vlade RH. Među strateškim dokumentima koji predstavljaju temeljne dokumente za provedbu ekonomske politike u srednjoročnom razdoblju potrebno je istaknuti Strateški okvir za razvoj 2006.-2013., Strategiju Vladinih programa za razdoblje 2010.-2012., Smjernice ekonomske i fiskalne politike te Pretpristupni ekonomski program (PEP).

Temeljni cilj ekonomske politike u sadašnjim uvjetima promjenjivog makroekonomskog okruženja jest očuvanje makroekonomske stabilnosti i stvaranje uvjeta za oporavak i stabilan gospodarski rast. Ovogodišnji PEP odražava utvrđeni cilj ekonomske politike te detaljno razrađuje makroekonomska kretanja i projekcije, daljnji smjer fiskalne politike, kao i ključne strukturne reforme koje će se provoditi u razdoblju 2010.-2012.

Poseban naglasak cjelokupne ekonomske politike u uvjetima financijskih ograničenja i pada gospodarske aktivnosti stavljen je na fiskalnu politiku koja će u danim okvirima djelovati u smjeru ostvarivanja postavljenih ekonomskih ciljeva. U tom smislu, fiskalna politika bit će usmjerena na ispunjavanje dvanaest općih ciljeva definiranih u Strategiji Vladinih programa:

- Makroekonomska i gospodarska stabilnost
- Optimalno ozračje za razvoj konkurentnog gospodarstva
- Jačanje pravne države i vladavine prava
- Poticanje znanja, izvrsnosti i kulture
- Ravnomjeran regionalni razvoj
- Jačanje socijalne pravednosti
- Pozicioniranje Hrvatske kao jedne od vodećih europskih turističkih destinacija
- Konkurentniji poljoprivredno-prehrambeni i ribarski sektor
- Daljnje jačanje međunarodnog položaja RH
- Unaprjeđenje policije i oružanih snaga u službi građana
- Zaštita, očuvanje i unaprjeđenje zdravlja
- Zaštita okoliša i prostorni razvoj.

Kao potpora makroekonomskoj i fiskalnoj politici, u srednjoročnom razdoblju nastaviti će se provedba ključnih strukturnih reformi u skladu s prioritetima Vlade RH. U tom kontekstu, poduzimat će se daljnje mjere usmjerene na poboljšanje poduzetničke klime, daljnje unaprjeđenje financijskog sektora, dovršetak reformskih procesa javne uprave, reformu pravosuđa i suzbijanje korupcije, restrukturiranje i privatizaciju ovisnih sektora. Isto tako, nastavlja se poduzimanje mjera u cilju daljnjeg osiguranja socijalne pravednosti uz uvjet financijske održivosti sektora zdravstva i socijalne sigurnosti, zaštite okoliša, poticanja zapošljavanja te daljnji razvoj društva temeljenog na znanju.

2 MAKROEKONOMSKA KRETANJA

2.1 TEKUĆA MAKROEKONOMSKA KRETANJA

U drugoj polovici 2008. godine započelo je prelijevanja negativnih učinaka globalne gospodarske krize na Hrvatsku što je dovelo do slabljenja gospodarske aktivnosti. Realni rast bruto domaćeg proizvoda (BDP-a) iznosio je 2,4%, što predstavlja usporavanje od 3,1 postotni bod u usporedbi s 2007. godinom. Obračun BDP-a prema rashodnoj metodi ukazuje na sporiji realni rast svih komponenti BDP-a u odnosu na 2007. godinu, osim investicija u fiksni kapital, koje su realno porasle 8,2% te, kako je i bilo projicirano prošlogodišnjim PEP-om, najviše doprinijele rastu BDP-a, s 2,3 postotna boda. Osobna potrošnja, koja je ostvarila najniži realni rast od 1999. godine, u iznosu od 0,8%, i čiji je doprinos rastu BDP-a iznosio 0,6 postotnih bodova, najviše je djelovala na usporavanje gospodarskog rasta u 2008. godini. Realni rast državne potrošnje iznosio je 1,9 posto te je ona doprinijela rastu BDP-a s 0,4 postotna boda, jednako kao i promjene zaliha (koje uključuju statističku diskrepanciju). Realni rast uvoza roba i usluga iznosio je 3,6%, a izvoza roba i usluga 1,7%, pri čemu je rast obiju kategorija usporen u odnosu na 2007. godinu. Doprinos izvoza roba i usluga iznosio je 0,8 postotnih bodova te je, uz veći negativan doprinos uvoza roba i usluga od -2,1 postotni bod, doprinos neto izvoza u 2008. godini bio negativan i iznosio -1,3 postotna boda.

Realni rast BDP-a ostvaren u 2008. godini niži je za 0,1 postotni bod od rasta projiciranog prošlogodišnjim PEP-om (2,5%). Međutim, ovdje treba spomenuti kako je početkom 2009. godine Državni zavod za statistiku objavio novu metodologiju obračuna BDP-a Hrvatske usklađenu s metodologijom Europskog sustava nacionalnih računa (ESA 95). Obračun BDP-a unaprijeđen je uključivanjem procjene sive ekonomije, nove procjene imputirane stambene rente te nove procjene i raspodjele usluga financijskog posredovanja indirektno mjerenih.¹ Navedene izmjene rezultirale su povećanjem nominalnih razina BDP-a, kao i korekcijom realnih stopa rasta BDP-a i njegovih kategorija s rashodne strane za pojedine godine, zbog čega usporedba prošlogodišnjih projekcija i ostvarenja u 2008. godini nije u potpunosti moguća. Međutim, vidljivo je da je najveće odstupanje ostvarenja od projekcija za 2008. godinu zabilježeno kod osobne potrošnje, izvoza te uvoza roba i usluga čiji je rast ostvaren na nižoj razini no što je bilo projicirano.

U prva tri tromjesečja 2009. godine BDP je zabilježio realno smanjenje od 6,2%, što je rezultat smanjenja od 6,7% u prvom, 6,3% u drugom te 5,7% u trećem tromjesečju. Najveći doprinos smanjenju BDP-a u prva tri tromjesečja 2009. godine došao je od osobne potrošnje, u iznosu od 5,9 postotnih bodova. Osobna potrošnja je realno smanjena 8,8% na međugodišnjoj razini u prva tri tromjesečja, uslijed smanjenja od 9,9% u prvom, 9,4% u drugom te 6,9% u trećem tromjesečju. Investicije u fiksni kapital zabilježile su realno smanjenje od 12,4% u prvom tromjesečju 2009. godine, 12,7% u drugom te 10,5% u trećem, odnosno 11,9% u prva tri tromjesečja te su doprinijele smanjenju BDP-a s 3,7 postotnih bodova. Doprinos promjena zaliha smanjenju BDP-a iznosio je 2,3 postotna boda u prva tri tromjesečja, dok je doprinos državne potrošnje bio pozitivan i iznosio 0,1 postotni bod. Državna potrošnja je jedina komponenta koja je zabilježila realni međugodišnji rast u prva tri tromjesečja 2009. godine, u iznosu od 1,5%, što proizlazi iz rasta od 3,9% u prvom, 1,2% u drugom tromjesečju te pada od 0,6% trećem tromjesečju. Realno smanjenje izvoza roba i usluga iznosilo je 17,5% u prva tri tromjesečja, dok je uvoz roba i usluga smanjen 23,1%, te je kao posljedica toga doprinos neto inozemne potražnje realnom rastu BDP-a bio pozitivan i iznosio 5,4 postotna boda. Izvoz roba i usluga realno je smanjen 14,2% u prvom, 19,8% u

¹ Detaljnije vidjeti na www.dzs.hr.

drugom te 17,6% u trećem tromjesečju, a uvoz roba i usluga je smanjen 20,9% u prvom tromjesečju, 24,7% u drugom te 23,5% u trećem tromjesečju 2009. godine.

Dostupni mjesečni pokazatelji ekonomske aktivnosti za posljednje tromjesečje 2009. godine ukazuju na daljnji pad ekonomske aktivnosti, ali slabijim intenzitetom.

Industrijska proizvodnja zabilježila je međugodišnje smanjenje od 10,9% u prvom, 9,4% u drugom te 9,0% u trećem tromjesečju 2009. godine. U listopadu i studenome zabilježila je međugodišnje smanjenje od 8,6% dok je u prvih jedanaest mjeseci 2009. godine na međugodišnjoj razini smanjena 9,5%. Promatrano prema djelatnostima, najveći doprinos smanjenju industrijske proizvodnje u prvih jedanaest mjeseci došao je od prerađivačke industrije, odnosno proizvodnje gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme, proizvodnje osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka, proizvodnje strojeva i uređaja te proizvodnje prehrambenih proizvoda.

Promet od trgovine na malo zabilježio je realno međugodišnje smanjenje od 16,9% u prvom tromjesečju, 16,4% u drugom te 13,6% u trećem tromjesečju 2009. godine. U listopadu je realno smanjen 15,4%. U prvih deset mjeseci 2009. godine promet od trgovine na malo ostvario je nominalno međugodišnje smanjenje od 14,4%, a realno je smanjen 15,6%. Najznačajniji doprinos smanjenju trgovine na malo po trgovačkim strukama u prvih deset mjeseci 2009. došao je od motornih goriva i maziva te motornih vozila.

Broj turističkih noćenja zabilježio je međugodišnje smanjenje od 1,3% u prvih jedanaest mjeseci 2009. godine. U prvom tromjesečju 2009. broj turističkih noćenja smanjen je 16,7% na međugodišnjoj razini, u drugom tromjesečju 3,3%, dok je u trećem tromjesečju zabilježena stagnacija u odnosu na isto razdoblje 2008. godine. U listopadu i studenome broj turističkih noćenja zabilježio je međugodišnje smanjenje od 5,7%. Prema podacima iz bilance plaćanja, prihodi od turizma iznosili su 5,8 milijardi eura u prvih devet mjeseci 2009. godine, što je 15,2% manje u usporedbi s istim razdobljem 2008.

Tijekom 2009. godine zabilježena su nepovoljna kretanja na tržištu rada, odnosno rast broja nezaposlenih i smanjenje broja zaposlenih osoba na međugodišnjoj razini. Prosječan broj nezaposlenih osoba povećan je u prvih jedanaest mjeseci ove godine za 24.192 odnosno 10,2% u usporedbi s istim razdobljem 2008. Privremeni podaci Državnog zavoda za statistiku (DZS) ukazuju da je prosječan broj zaposlenih osoba smanjen za 45.631 ili 2,9% u prvih jedanaest mjeseci 2009. godine na međugodišnjoj razini. Administrativna stopa nezaposlenosti iznosila je prosječno 14,7% u prvih jedanaest mjeseci te je povećana za 1,5 postotnih bodova u usporedbi s istim razdobljem 2008. godine. Podaci ankete o radnoj snazi, dostupni za prva tri tromjesečja 2009. godine, također ukazuju na porast nezaposlenosti. Naime, prosječna anketna stopa nezaposlenosti iznosila je 9,0% u prva tri tromjesečja 2009. godine, što je 0,7 postotnih bodova više u usporedbi istim razdobljem 2008.

Nepovoljna gospodarska kretanja odražavaju se i na kretanja plaća čiji međugodišnji rast kontinuirano usporava prema kraju godine. Nominalni i realni rast prosječne bruto plaće usporen je u prvih deset mjeseci 2009. u usporedbi s istim razdobljem 2008. Nominalni rast prosječne neto plaće u prvih deset mjeseci 2009. godine usporen je u odnosu na isto razdoblje 2008., međutim, ubrzan je njen realni rast, koji je prošle godine bio pod utjecajem snažnih inflatornih pritisaka. Tako je prosječna nominalna bruto plaća povećana 2,8% na međugodišnjoj razini u prvih deset mjeseci 2009. godine, dok je međugodišnji rast prosječne realne bruto plaće iznosio 0,3%. Prosječna neto plaća zabilježila je nominalni rast od 3,2% u prvih deset mjeseci 2009. te realni rast od 0,7% u usporedbi s istim razdobljem 2008.

Nakon znatnog ubrzavanja inflacije na 6,1% u 2008. godini, tijekom 2009. godine došlo je do ublažavanja inflatornih pritisaka. Tako je u prvih jedanaest mjeseci 2009. inflacija iznosila 2,4%, dok je u studenome 2009. godišnji rast indeksa potrošačkih cijena iznosio 1,8%. Najveći doprinos spomenutom godišnjem rastu cijena u studenom dao je rast cijena koje su pod utjecajem administrativnih odluka (cijene plina za kućanstva, duhanskih prerađevina te zdravstvenih usluga). S druge strane, na ublažavanje rasta cijena najviše je djelovalo smanjenje cijena prehrane te odjeće i obuće, na što je u velikoj mjeri utjecao pad agregatne potražnje te niže cijene sirovina na svjetskom tržištu. Temeljna inflacija zabilježila je godišnji rast od 3,1% u prvih jedanaest mjeseci 2009. godine, dok je u studenome 2009. godišnji rast temeljne inflacije iznosio 0,9%. Indeks cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima zabilježio je međugodišnje smanjenje od 0,6% u prvih jedanaest mjeseci 2009. godine.

Prosječni nominalni tečaj kune prema euru iznosio je u 2009. godini 7,34 HRK/EUR te je u usporedbi s 2008. deprecirao 1,6%. Deprecijaciji tečaja kune pogodovala je pojačana potražnja za devizama domaćih sektora potrebnim za otplatu dospjelih inozemnih obveza, u uvjetima smanjenog priljeva inozemnog kapitala. Tijekom prvih devet mjeseci 2009. godine realni efektivni tečaj kune deprecirao je za 1,9% deflacionirano potrošačkim cijenama, odnosno aprecirao za 1,7% deflacionirano proizvođačkim cijenama.

Tijekom 2009. godine zabilježene su negativne međugodišnje stope rasta monetarnih agregata. Tako je novčana masa M1 na kraju studenoga 2009. bila za 10,4% manja nego godinu dana ranije, pri čemu je najveći doprinos njenom smanjenju došao od smanjenja depozitnog novca. Ukupni depoziti kod poslovnih banaka (uključujući depozitni novac) u istom su razdoblju povećani za 4,2% na međugodišnjoj razini. Najznačajniji doprinos njihovom smanjenju došao je od kunskih depozita, koji su na godišnjoj razini smanjeni za 20,7%, dok su devizni depoziti bilježili tijekom cijele godine međugodišnji rast, koji je u na kraju studenoga iznosio 19,7%. Spomenuta kretanja proizlaze iz supstitucije dijela kunskih depozita stanovništva deviznim depozitima, koja je započela s prelijevanjem financijske krize na domaće tržište. Ukupna likvidna sredstva (M4) su na kraju studenoga 2009. bila za 2,5% veća nego na kraju istog mjeseca 2008.

Kreditna aktivnost poslovnih banaka je smanjena te su ukupni plasmani banaka nebankarskom sektoru smanjeni 0,7% u prvih jedanaest mjeseci 2009. godine. Međugodišnja stopa rasta ukupnih plasmana banaka usporena je s 10,5% krajem 2008. na 1,3% u studenome 2009. godine. Međugodišnji rast kredita poduzećima usporen je s 12,3% krajem 2008. na 3,9% krajem studenog 2009. godine, dok je međugodišnji rast plasmana sektoru stanovništva u istom razdoblju usporen s 12,1% na -0,3%.

Deficit tekućeg računa bilance plaćanja povećan je sa 7,6% BDP-a u 2007. na 9,2% BDP-a u 2008. godini. Takvo kretanje prvenstveno je rezultat međugodišnjeg porasta deficita na računu roba za 14,4%. To je samo djelomično uspio pokriti visok suficit na računu usluga koji je u odnosu na 2007. godinu povećan 11,0%. Na povećanje suficita na računu usluga najviše je utjecao porast prihoda od turizma koji su u 2008. godini iznosili 7,5 milijardi eura te zabilježili međugodišnji porast od 10,5%. Povećanju deficita tekućeg računa bilance plaćanja u 2008. godini pridonijelo je i povećanje deficita na računu dohotka za 40,8% te blago smanjenje suficita na računu tekućih transfera za 0,7%. Pokrivenost uvoza roba i usluga izvozom roba i usluga iznosila je u 2008. godini 83,8%, a u usporedbi s 2007. godinom smanjena je za 1,4 postotnih bodova. Deficit tekućeg računa u 2008. godini najvećim je dijelom bio financiran izravnim ulaganjima, kod kojih je zabilježen neto priljev od 3,2 milijarde eura, što je 7,6% manje nego u 2007. godini. Neto ostala ulaganja iznosila su u 2008. godini 3,0 milijarde eura, a u usporedbi s 2007. godinom povećana su 123,5%. Najveći doprinos povećanju ostalih ulaganja došao je od povećanog inozemnog zaduživanja banaka. Na računu portfeljnih ulaganja zabilježen je u 2008. godini neto odljev od 627 milijuna eura.

Neto pogreške i propusti iznosile su u 2008. godini -1,6 milijardi eura, dok su međunarodne pričuve smanjene za 330 milijuna eura. Zbog nove metodologije obračuna BDP-a usporedba ostvarenja i projekcije iz prošlogodišnjeg PEP-a tekućeg računa bilance plaćanja u postotku BDP-a nije moguća, no ukoliko se promatraju apsolutni iznosi, može se vidjeti da su ostvarenje i projekcija tekućeg računa bilance plaćanja na gotovo istoj razini.

U prvih devet mjeseci 2009. godine deficit tekućeg računa iznosio je 941 milijun eura te je na međugodišnjoj razini smanjen za 1,5 milijardi eura ili 61,9%. Takvo kretanje rezultat je međugodišnjeg smanjenja deficita na računu roba za 2,8 milijardi eura, smanjenja suficita na računu usluga od 1,2 milijarde eura, smanjenja deficita na računu dohotka od 5,7 milijuna eura te smanjenja suficita na računu tekućih transfera za 21,8 milijuna eura. Pokrivenost uvoza roba i usluga izvozom roba i usluga iznosila je 97,6% u prva tri tromjesečja. Kretanja na financijskom računu obilježio je visok neto priljev ostalih ulaganja od 2,1 milijardu eura u prvih devet mjeseci, koji je povećan 14,0% u usporedbi s istim razdobljem 2008. Na računu izravnih ulaganja zabilježen je neto priljev od 869 milijuna eura, što je 61,8% manje nego u prvih devet mjeseci 2008. godine. Račun portfeljnih ulaganja zabilježio je neto odljev od 499 milijuna eura u prva tri tromjesečja. Neto pogreške i propusti iznosile su -1,7 milijardi eura, dok su međunarodne pričuve smanjene za 106 milijuna eura u prvih devet mjeseci 2009. godine.

Tijekom 2009. godine zabilježeno je snažnije međugodišnje smanjenje robnog uvoza od izvoza roba, što je rezultiralo smanjenjem deficita robne razmjene. U prvih jedanaest mjeseci 2009. godine međugodišnje smanjenje robnog izvoza iznosilo je 21,0%, a robnog uvoza 26,3%. Pokrivenost robnog uvoza robnim izvozom iznosila je 49,1% u prvih jedanaest mjeseci, što je povećanje od 3,3 postotna boda u usporedbi s istim razdobljem 2008. godine. Najveći doprinos smanjenju izvoza u prvih jedanaest mjeseci 2009. došao je od proizvodnje ostalih prijevoznih sredstava, proizvodnje koksa i rafiniranih naftnih proizvoda, proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda te proizvodnje strojeva i uređaja. Kategorije koje su najviše doprinijele smanjenju robnog uvoza bile su proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica, proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava, proizvodnja metala, vađenje sirove nafte i prirodnog plina te proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda.

Promatrajući geografsku strukturu vanjskotrgovinske razmjene u prvih jedanaest mjeseci 2008. godine, 61,1% ukupnog hrvatskog robnog izvoza odnosilo se na izvoz u zemlje Europske unije, a u odnosu na isto razdoblje 2008. izvoz u Europsku uniju smanjen je 20,9%. Robni uvoz iz zemalja Europske unije činio je 62,8% ukupnog hrvatskog robnog uvoza u prvih jedanaest mjeseci 2009. te je smanjen 27,6% u usporedbi s istim razdobljem 2008. Promatrano prema pojedinim zemljama, najveći udio u ukupnom hrvatskom robnom izvozu u prvih jedanaest mjeseci 2009. godine imale su Italija (19,4%), BiH (13,0%), Njemačka (11,1%), Slovenija (7,4%) i Austrija (5,4%). Robni izvoz u navedene zemlje zabilježio je smanjenje u usporedbi s istim razdobljem 2008. godine, pa je tako robni izvoz u BiH smanjen 34,0%, Austriju 26,7%, Sloveniju 24,7%, Njemačku 17,9% te izvoz u Italiju 19,5%.

2.2 SREDNJOROČNI MAKROEKONOMSKI PROGRAM

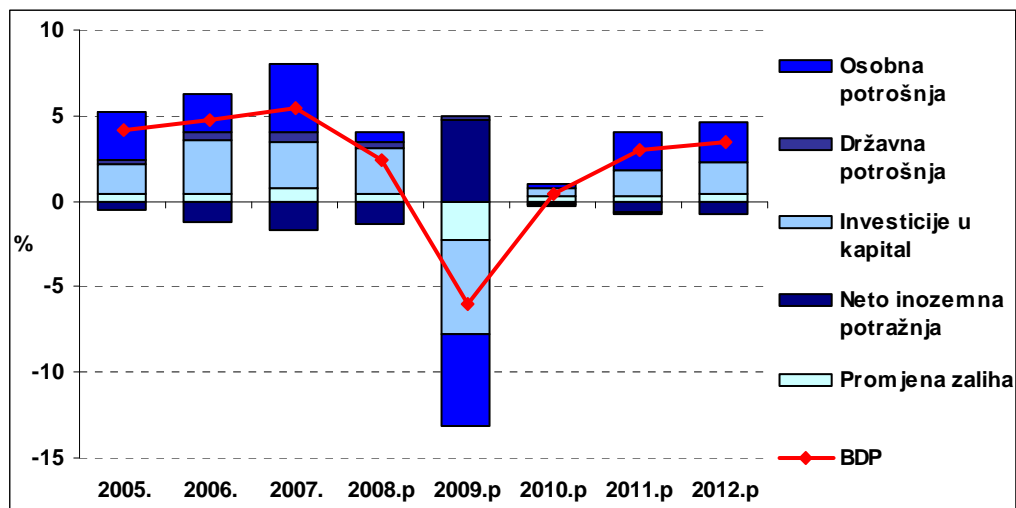
Makroekonomske projekcije temelje se na objavljenim podacima BDP-a i bilance plaćanja za prva tri tromjesečja te ostalim visokofrekventnim pokazateljima gospodarske aktivnosti dostupnim za prvih jedanaest mjeseci 2009. godine. Osnovne karakteristike dosad primijenjene kombinacije makroekonomskih politika zadržane su i u ovom programu s obzirom da su se njihova svojstva pokazala primjerenima i u novonastalim kriznim uvjetima, a uzimajući u obzir postojeća ograničenja. Fiskalna je politika u svom djelovanju protiv realne

gospodarske kontrakcije ograničena daljnjim povećanjem inozemne ranjivosti, ali i manje povoljnim uvjetima financiranja. U takvim uvjetima, a uz prioritet očuvanja makroekonomske stabilnosti, nastavak fiskalne konsolidacije nameće se kao nužnost kako bi se omogućilo redovito podmirivanje obveza prema inozemstvu te izbjegli dugoročni negativni utjecaji na gospodarski rast. Monetarna politika i dalje će se temeljiti na održavanju stabilnosti tečaja kune prema euru uz istovremeno osiguravanje dostatne razine likvidnosti za gospodarstvo. Realizacija opisanog smjera fiskalne i monetarne politike omogućit će održavanje makroekonomske stabilnosti uz povratak gospodarske aktivnosti na putanju dugoročno održivih stopa rasta.

2.2.1 Realni sektor

Preljevanje globalne gospodarske krize na hrvatsko gospodarstvo, koje je započelo već krajem 2008. godine, odrazilo se u padu gospodarske aktivnosti u 2009. godini. Glavni kanali prijenosa negativnih učinaka krize na domaće gospodarstvo bili su pad inozemne potražnje za hrvatskim izvozom, promjene percepcije rizika investitora i posljedično pogoršanje uvjeta na svjetskim financijskim tržištima te širenje pesimističkih ekonomskih očekivanja. Međutim, nakon zamaha krize u prvoj polovici godine, koji je rezultirao snažnim padom većine sastavnica BDP-a, u preostalom dijelu 2009. godine zabilježeno je postupno usporavanje pada gospodarske aktivnosti. Ovakav zaključak potkrepljuju recentna ekonomska kretanja u svijetu te dosad objavljeni domaći visokofrekventni ekonomski pokazatelji, ali i objavljeni podaci o BDP-u koji ukazuju na usporavanje realnog pada u trećem tromjesečju. Početak oporavka domaćeg gospodarstva predviđa se već u 2010. godini, što je u skladu sa zadnjim projekcijama relevantnih međunarodnih institucija koje ukazuju na ponovno oživljavanje svjetskog gospodarstva. U skladu s navedenim, projekcija za čitavu 2009. godinu ukazuje na realni pad BDP-a od 5,9%. U 2010. godini očekuje se realni rast BDP-a od 0,5%, koji će zatim ubrzati na 3,0% u 2011. te 3,5% u 2012. godini.

Grafikon 1: Doprinosi kategorija agregatne potražnje realnom rastu BDP-a

Izvor: DZS, MFIN

Najveći doprinos padu gospodarske aktivnosti tijekom 2009. godine očekuje se od smanjenja osobne potrošnje. Projekcije ukazuju na realno smanjenje osobne potrošnje od 8,5% u 2009. godini, ponajviše pod utjecajem snažnog pada potrošačkog optimizma koji je započeo već u drugoj polovici 2008. godine, a prvenstveno se očituje kroz odgađanje kupnji trajnih potrošačkih dobara veće vrijednosti. Umanjena sklonost potrošnji usko je povezana i s nepovoljnim kretanjima na tržištu kapitala koja utječu na smanjenje vrijednosti financijske imovine stanovništva. U smjeru pada osobne potrošnje snažno će djelovati i smanjenje realnog iznosa odobrenih potrošačkih kredita kućanstvima, a određeni negativan utjecaj može se očekivati i od uvećanih otplata postojećih kredita kućanstava uslijed rasta aktivnih kamatnih stopa banaka. Negativan utjecaj glavne odrednice osobne potrošnje, realne mase neto plaća, bit će u 2009. godini umjeren, uz veći negativan doprinos zaposlenosti u odnosu na realne plaće.

Procjenjuje se da će državna potrošnja u 2009. godini zabilježiti realno povećanje od 1,0% te dati blagi pozitivan doprinos gospodarskoj aktivnosti. U uvjetima smanjene domaće i inozemne potražnje očekuje se i realni pad investicija u fiksni kapital od 11,3% te njihov snažan doprinos padu BDP-a. Razloge ovako značajnog pada investicijske potrošnje treba tražiti u snažnom padu poslovnog optimizma te umanjenoj dostupnosti kapitala kao i visokim troškovima financiranja u zemlji i inozemstvu. Pad potražnje za nekretninama te realno smanjenje iznosa stambenih kredita djelovat će na pad ulaganja u građevinskoj djelatnosti. Osim toga, smanjenje agregatnih investicija uključuje i značajan realni pad investicija opće države. U 2009. godini očekuje se i značajan doprinos zaliha padu gospodarske aktivnosti te smanjenje udjela zaliha u BDP-u na 0,9%.

U pogledu neto izvoza, u 2009. godini predviđa se njegov značajan pozitivan doprinos realnom rastu BDP-a. Naime, kao posljedica snažne kontrakcije domaće potražnje predviđa se realno smanjenje uvoza roba i usluga od 21,9%. Uslijed spomenutog smanjenja investicija očekuje se izražen pad uvoza kapitalnih proizvoda, budući da se značajan dio investicija odnosi na opremu koja se pretežito uvozi. Nadalje, osim same kontrakcije osobne potrošnje, u smjeru pada uvoza djelovat će i očekivana promjena njene strukture, odnosno relativno smanjenje udjela trajnih proizvoda u odnosu na netrajne proizvode za široku potrošnju. Naposljetku, u skladu sa slabljenjem gospodarske aktivnosti, očekuje se i pad potražnje za uvozom intermedijarnih proizvoda te energije. Uzevši u obzir predviđenu kontrakciju gospodarske aktivnosti glavnih hrvatskih izvoznih partnera, predviđa se i snažno smanjenje robnog izvoza. U pogledu izvoza usluga, prema objavljenim podacima iz bilance plaćanja, u prvih devet mjeseci 2009. godine zabilježen je slabiji pad nego kod robnog izvoza, i to za 16,4% na godišnjoj razini. Kretanju izvoza usluga ponajviše je pridonijela kontrakcija prihoda od turizma, na koje je, unatoč povoljnim fizičkim pokazateljima, nepovoljno utjecala smanjena turistička potrošnja. Tako se realan pad izvoza roba i usluga u 2009. godini procjenjuje na 17,6%, dakle u znatno manjoj mjeri nego što je to slučaj s uvozom.

Pad gospodarske aktivnosti u 2009. godini prati smanjenje zaposlenosti i porast nezaposlenosti. Tako će anketna stopa nezaposlenosti u 2009. godini dostići 9,9%. Znatno brži pad BDP-a od pada zaposlenosti, koji će iznositi 2,7%, rezultirat će snažnim smanjenjem prosječne produktivnosti rada u 2009. godini. Smanjenje produktivnosti rada te sporija prilagodba bruto plaća izmijenjenim gospodarskim uvjetima za posljedicu će imati rast jediničnog troška rada u 2009. godini.

U 2010. te narednim godinama očekuje se realni rast svih sastavnica BDP-a s rashodne strane izuzev državne potrošnje koja bi pozitivnu stopu rasta mogla zabilježiti tek 2012. godine. Projekcije za 2010. godinu ukazuju na blago pozitivne doprinose gospodarskom rastu svih komponenti domaće potražnje osim državne potrošnje. U pogledu osobne potrošnje, u 2010. godini očekuje se njen blagi oporavak te realni rast od 0,4%, prvenstveno uslijed oporavka

potrošačkog optimizma. Kao posljedica sporijeg pada zaposlenosti u odnosu na 2009. godinu s jedne strane te ubrzanja realnog pada neto plaća s druge, negativan doprinos rastu osobne potrošnje od strane realne mase neto plaća biti će nešto manji nego u 2009. godini, dok će doprinos od strane potrošačkih kredita kućanstvima biti zanemariv. Određeni pozitivan utjecaj na raspoloživi dohodak kućanstava u 2010. godini imat će očekivano smanjenje aktivnih kamatnih stopa poslovnih banaka. Do kraja projekcijskog razdoblja predviđa se ubrzanje rasta osobne potrošnje na 3,6% u 2011. te 3,7% u 2012. godini, kao posljedica rasta raspoloživog dohotka stanovništva te pozitivnih psiholoških učinaka uslijed rasta vrijednosti financijske imovine stanovništva te približavanja članstvu u Europskoj uniji.

Projekcija državne potrošnje ukazuje na realno smanjenje od 1,0% u 2010. te 0,5% u 2011. godini, dok se blagi oporavak državne potrošnje od 0,3% predviđa u 2012. godini. Značajniji zamah investicijske potrošnje mogao bi biti odgođen uslijed i dalje prisutne neizvjesnosti u pogledu brzine oporavka ekonomske aktivnosti, dostupnosti kapitala te uvjeta financiranja. Osim toga, budući da je izvjesno kako priljev inozemnog kapitala neće više biti izdašan kao prethodnih godina, financiranje poslovnog sektora uvelike će ovisiti o mehanizmu alokacije sredstava domaćeg financijskog sustava. U skladu s navedenim, u 2010. godini predviđa se blagi realni rast investicija u fiksni kapital od 0,9%, zatim snažnije ubrzanje na 4,2% u 2011. te 5,2% u 2012. godini. Određeno obnavljanje zaliha te njihov pozitivan doprinos gospodarskom rastu očekuje se već u 2010. godini, a još će naglašenije biti prema kraju projekcijskog razdoblja. Tako će udio zaliha u BDP-u porasti sa 1,1% u 2010. na 1,8% u 2012. godini. Pod pretpostavkom stabilizacije ekonomskih uvjeta u zemlji te oporavka gospodarskog rasta glavnih vanjskotrgovinskih partnera, u 2010. godini očekuje se nešto brži rast izvoza od uvoza roba i usluga te blago negativan doprinos neto izvoza gospodarskom rastu. Tako će izvoz zabilježiti realni rast od 3,2%, a uvoz 3,0%. U naredne dvije godine negativan doprinos neto izvoza gospodarskom rastu biti će ipak izraženiji, ali i dalje znatno manji u apsolutnom iznosu nego u razdoblju prije 2009. godine. Realan rast izvoza roba i usluga ubrzat će s 4,8% u 2011. na 5,9% u 2012. godini, dok će realan rast uvoza iznositi 5,3% u 2011. te 6,4% u 2012. godini.

Iako će početak oporavka fizičkih pokazatelja tržišta rada biti odgođen do 2011. godine, negativna kretanja na tržištu rada u 2010. bit će znatno slabijeg intenziteta nego u 2009. godini. Tako se u 2010. godini očekuje daljnji pad zaposlenosti za 0,6% te porast anketne stope nezaposlenosti na 10,3%. U 2011. godini rast zaposlenosti iznosit će 0,9%, a anketna stopa nezaposlenosti 9,9%. Izraženiji oporavak pokazatelja tržišta rada predviđa se tek u 2012. godini kada će zaposlenost porasti za 1,6%, a anketna stopa nezaposlenosti pasti na 9,1%. U skladu s kretanjem BDP-a i zaposlenosti, prosječna produktivnost rada zabilježit će umjereni oporavak u 2010. godini te nešto izraženiji rast u naredne dvije godine s tim da se njen najznačajniji porast očekuje u 2011. godini. U 2010. godini očekuje se neznatan rast jediničnog troška rada, prvenstveno kao posljedica usporavanja rasta nominalnih bruto plaća. Do 2012. godine rast jediničnog troška rada opet će postupno ubrzati, ali do razine koja je više no dvostruko niža od onih zabilježenih u 2008. i 2009. godini.

2.2.2 Inflacija

Prosječna godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena u 2008. godini iznosila je 6,1% te je bila za 0,1 postotni bod niža od stope prognozirane u vrijeme pisanja prethodnog Pretpristupnog ekonomskog programa (2009.-2011.). Glavni razlog tome bio je više nego očekivani pad cijena sirove nafte i drugih sirovina na svjetskom tržištu u razdoblju nakon rujna. Uz to,

krajem 2008. godine zabilježeno je zamjetno slabljenje domaćih inflatornih pritisaka s potražne strane, koje je bilo izraženije nego se ranije očekivalo.

Tablica 1: Indeks potrošačkih cijena
(prosječne godišnje stope promjene)

	2008	2009.p	2010.p	2011.p	2012.p
CPI, PEP 2009. - 2011.	6,2	3,5	3,2	2,9	-
CPI, PEP 2010. - 2012.	6,1	2,5	2,7	3,0	3,0

Izvori: DZS, MFIN

Godišnja stopa inflacije u studenome 2009. usporila je na 1,8%, u usporedbi s 2,9% koliko je iznosila u prosincu 2008. Promatrano po komponentama, usporavanju inflacije najviše je pridonio pad godišnje stope promjene cijena prehrane, i to s 5,0% zabilježenih u prosincu 2008. na -1,0% u studenome. Takva kretanja rezultat su zamjetnog pada domaće potražnje (koji je potaknuo jačanje konkurencije na domaćem tržištu i snižavanje marži) te povoljnog učinka baznog razdoblja, odnosno snažnog rasta cijena brojnih prehrambenih proizvoda zabilježenog u istom razdoblju prošle godine, kada su njihova kretanja bila pod utjecajem visoke razine cijena sirove nafte i prehrambenih sirovina na svjetskom tržištu. Očekuje se da će se godišnja stopa promjene cijena prehrane uz uobičajenu sezonsku dinamiku te nepovoljan učinak baznog razdoblja blago povećati na oko -0,4% u prosincu 2009. Ocijenjeno je da će prosječna godišnja stopa promjene cijena prehrane usporiti s 10,6% zabilježenih u 2008. na 1,9% u 2009.

Međugodišnji rast cijena energije u studenome 2009. godine iznosio je 3,8%. To je uglavnom bilo posljedica povećanja godišnje stope promjene cijena plina i cijena naftnih derivata². Očekuje se da će se godišnja stopa promjene cijena energije do kraja godine povećavati (zbog nepovoljnog učinka baznog razdoblja, odnosno znatnog pojeftinjenja sirove nafte u istom razdoblju 2008. godine, ali i zbog projiciranog rasta cijena sirove nafte na svjetskom tržištu) do razine od oko 7,8% u prosincu 2009. Pritom je ocijenjeno da će se prosječna godišnja stopa promjene cijena energije smanjiti sa 7,8% zabilježenih u 2008. na -1,2% u 2009.

Godišnja stopa promjene indeksa potrošačkih cijena bez prehrane i energije u studenome 2009. zadržala se na 2,8% koliko je iznosila u prosincu 2008. godine. To je rezultat poskupljenja duhanskih prerađevina zbog povećanja trošarina, a manjim dijelom i povećanja cijena u zdravstvu zbog uvođenja participacija za medicinske i bolničke usluge. Nasuprot tome, smanjio se doprinos cijena ugostiteljskih i prometnih usluga³. Takva kretanja pripisuju se slabljenju agregatne potražnje te smanjenju troškovnih pritisaka na rast cijena. Projekcijom je predviđeno da će se godišnja stopa promjene indeksa potrošačkih cijena bez prehrane i energije u prosincu povećati na 3,4% isključivo zbog nepovoljnog učinka baznog razdoblja, odnosno više nego uobičajenog sezonskog pojeftinjenja odjeće i obuće u prosincu 2008. godine. Očekujemo da će se prosječna godišnja stopa promjene indeksa potrošačkih cijena bez prehrane i energije blago povećati s 3,5% u 2008. na 3,6% u 2009.

Kao rezultat kretanja spomenutih komponenti inflacije, očekuje se da će prosječna godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena u 2009. iznositi 2,5%. To je za 1,0 postotni bod niža stopa

² Godišnja stopa promjene cijena naftnih derivata i dalje je negativna, no povećala se s -15,7% zabilježenih u prosincu 2008. na -11,0% u listopadu 2009.

³ Smanjenje inflatornih pritisaka kod cijena prehrambenih proizvoda djelovalo je stabilizirajuće na cijene ugostiteljskih usluga, ponajprije hrane i pića u restoranima, dok je pojeftinjenje naftnih derivata utjecalo na pad cijena prometnih usluga na godišnjoj razini.

inflacije od one prognozirane u prethodnom PEP-u. Glavni razlog tome je znatno povoljnije kretanje potrošačkih cijena od očekivanog u posljednjem tromjesečju 2008. godine, što je rezultiralo znatno manjim učinkom prijenosa inflacije iz 2008. u 2009. godinu. Pritom se očekuje da će godišnja stopa inflacije na kraju 2009. godine iznositi 3,0%, dok je u prethodnom PEP-u ona iznosila 3,6%.

Prognoza kretanja inflacije potrošačkih cijena u 2010. godini izrađena je uz pretpostavku relativno stabilnog tečaja kune prema euru te je u projekciju ugrađena pretpostavka da će se prosječni nominalni tečaj kune prema euru u 2010. kretati oko razine od 7,33 kune prema euru⁴. U skladu s predviđenim slabljenjem američkog dolara prema euru na svjetskom deviznom tržištu, u 2010. godini predviđa se aprecijacija prosječnog nominalnog tečaja kune prema američkom dolaru od 5,0%. Jačanje tečaja kune prema američkom dolaru prigušivat će pritiske koje na inflaciju vrši rast cijena sirove nafte na svjetskom tržištu te će povoljno utjecati na kretanje cijena uvoznih finalnih proizvoda koji se plaćaju u američkim dolarima. Nadalje, inflatorni pritisci koji proizlaze iz kretanja domaće potražnje tijekom 2010. godine trebali bi biti prigušeni, imajući u vidu očekivanu stagnaciju osobne potrošnje u odnosu na 2009. Osim toga, u 2010. godini očekuje se slabljenje pritisaka na inflaciju s troškovne strane, budući da je projicirano usporavanje godišnje stope rasta jediničnog troška rada u ukupnom gospodarstvu što bi trebalo biti posljedica sporijeg rasta naknada po zaposlenom, te rasta proizvodnosti rada zbog pada zaposlenosti.

Vezano za uvozne inflatorne pritiske očekuje se da će oni u 2010. biti nešto izraženiji nego u prethodnoj godini, kao posljedica oporavka cijena sirove nafte i drugih sirovina na svjetskome tržištu. Tome najviše pridonosi očekivani oporavak svjetskog gospodarstva koji će djelovati na jačanje globalne potražnje za sirovinama i daljnji rast njihovih cijena. Prema podacima iz terminskih ugovora kojima se trguje na robnoj burzi u New Yorku očekuje se da bi prosječna cijena barela sirove nafte na svjetskom tržištu u 2010. mogla iznositi 82,1 američkih dolara, što je za 32,3% više nego godinu dana ranije. Nadalje, analitičari MMF-a prognoziraju da će cijene sirovina bez energije porasti u 2010. u prosjeku za blagih 2,4%⁵ u odnosu na prethodnu godinu, pri čemu se očekuje da će cijene prehrambenih sirovina na svjetskom tržištu biti relativno stabilne.

U skladu s navedenim, očekuje se da će se godišnja stopa inflacije blago povećati s 3,0% u prosincu 2009. na 3,1% u prosincu 2010. godini, dok će se prosječna godišnja stopa inflacije povećati na 2,7%. Jedan od rizika za ostvarenje projekcije inflacije u 2010. mogući je viši rast cijena sirove nafte i drugih sirovina na svjetskom tržištu. S druge strane, u slučaju da pad gospodarske aktivnosti potraje duže te bude izraženiji nego se očekivalo, postoji rizik da inflacija bude niža od očekivane. Za 2011. i 2012. godinu projicirana je prosječna godišnja inflacija od 3,0%.

2.2.3 Monetarna i tečajna politika

Monetarna politika koju provodi Hrvatska narodna banka (HNB) temelji se na održavanju stabilnosti tečaja kune u odnosu na euro kao nominalnom sidru za postizanje osnovnog cilja - održavanja stabilnosti cijena. Izbor takve monetarne politike proizlazi iz najvažnijih karakteristika hrvatskog gospodarstva: Hrvatska je mala, otvorena i u velikoj mjeri euroizirana ekonomija, a postojeća razina inozemnog duga, osobito privatnog sektora, dodatno naglašava potrebu vođenja takve monetarne politike. Svaka značajnija promjena

⁴ To je za svega 0,3% niži prosječni godišnji tečaj u odnosu na 2009. godinu.

⁵ Prema posljednjim dostupnim prognozama MMF-a (31. kolovoza 2009.).

tečaja u tim uvjetima u velikoj bi mjeri utjecala na kretanje domaćih cijena, razinu zaduženosti i mogućnost financiranja obveza, što u konačnici može ugroziti stabilnost cijelog bankarskog i financijskog sustava.

Svjetska financijska kriza, koja se u drugom dijelu 2008. godine proširila iz Amerike u Europu, imala je značajan utjecaj i na Hrvatsku. Glavni izazovi s kojima se suočio HNB bili su zadržavanje stabilnosti tečaja domaće valute te održavanje devizne likvidnosti u uvjetima znatno smanjenih priljeva kapitala iz inozemstva i potrebe osiguranja sredstava za velike otplate inozemnih obveza.

Prva reakcija domaćih sektora na krizu, i to prije svega stanovništva, bilo je povlačenje štednih i oročenih depozita u listopadu 2008. godine, no zajedničkim akcijama središnje banke, poslovnih banaka te Vlade RH pritisak na odljev depozita uspješno je zaustavljen. Naime, HNB je u listopadu ukinuo graničnu obveznu pričuvu koju su banke plaćale na prirast inozemnog duga čime je oslobodio prethodno izdvojena devizna sredstva, te ujedno olakšao njihovo daljnje zaduživanje u inozemstvu. Istodobno je Vlada RH donijela odluku o povećanju iznosa osigurane štednje u bankama što je uz urednu isplatu štednih pologa osnažilo povjerenje u domaći bankarski sustav.

Dodatni negativni utjecaji globalne krize na Hrvatsku potkraj 2008. i početkom 2009. godine ogledali su se u značajnom povećanju cijene po kojoj se domaći privatni sektori i država mogu zaduživati u inozemstvu te u činjenici da mnogi inozemni ulagači zbog velike neizvjesnosti nisu bili skloni međunarodnom financiranju. U takvim se uvjetima od iznimno velike važnosti za stabilnost hrvatskog bankarskog sustava pokazalo formiranje visoke razine pričuva u prethodnim godinama koje su središnjoj banci omogućile da u razdoblju najvećih pritisaka relaksacijom instrumenata monetarne politike poboljša deviznu likvidnost sustava. Tako je izmjenama pojedinih instrumenata (ukidanje granične obvezne pričuve, smanjenje stope obvezne pričuve, spuštanje stope minimalno potrebnih deviznih potraživanja u dva navrata, promjena propisa o valutnoj strukturi obvezne pričuve) te intervencijama na deviznom tržištu HNB u posljednjem tromjesečju 2008. i u prva dva mjeseca 2009. godine neto oslobodio oko 4,2 milijarde eura.

Osim reakcije središnje banke, u tom razdoblju od velike važnosti pokazala se i spremnost inozemnih banaka na nastavak financiranja banaka u Hrvatskoj koje su u njihovom vlasništvu. Naime, samo u posljednjem tromjesečju 2008. godine domaće banke zadužile su se kod svojih većinskih vlasnika za približno 2,1 milijarde eura. Tako je zahvaljujući poduzetim mjerama HNB-a i zaduživanjem poslovnih banaka osigurano dovoljno likvidnosti kako bi se izbjegle nestabilnosti na deviznom tržištu. Najveći dio deviznih priljeva i oslobođenih pričuva banke su iskoristile za financiranje središnje države, dok su plasmani privatnom sektoru gotovo stagnerali. U skladu s takvim kretanjima mjera središnje banke o ograničavanju rasta plasmana, koja više nije na snazi, zapravo nije predstavljala ograničenje za financiranje privatnog sektora od strane domaćih poslovnih banaka.

U nastavku 2009. godine monetarno okružje bilo je bitno stabilnije i nije iziskivalo dodatne izmjene instrumenata monetarne politike, pa je središnja banka stabilnost i likvidnost sustava održavala svojim redovitim operacijama. Lipanj 2009. godine bio je obilježen snažnim priljevom deviza po osnovi inozemnog izdanja euro-obveznice središnje države, pa je središnja banka konverzijom pristiglih deviza kreirala kunsku likvidnost, što je zajedno s nižom razinom obratnih repo operacija pomoglo održavanju njegove stabilnosti. Ljetni mjeseci i turistička sezona nisu doveli do znatnijih pritisaka na tečaj pa u tom razdoblju nije bilo intervencija središnje banke. Tek je početkom listopada, zbog jačanja aprecijacijskih pritisaka uslijed priljeva deviza s osnove zaduživanja pojedinih državnih poduzeća u inozemstvu, središnja banka intervenirala otkupom deviza od poslovnih banaka u iznosu od

234 milijuna eura. Međunarodno izdanje državne obveznice po osnovi kojeg je ostvaren značajan priljev deviza iz inozemstva u studenom, također je djelovalo u smjeru aprecijacije domaće valute, pa je HNB od države otkupio 56 milijuna eura. Kako su navedene devizne transakcije osigurale dovoljnu likvidnost bankarskog sustava, HNB u posljednjem tromjesečju 2009. godine nije održavao repo aukcije. Ukupno gledajući, tijekom 2009. godine domaća valuta u odnosu na euro nije izgubila na vrijednosti, već je blago ojačala, s 7,32 HRK/EUR na kraju 2008. na 7,31 HRK/EUR na kraju 2009., čime je cilj održavanja stabilnosti tečaja kune uspješno ostvaren.

Do kraja 2009. te u 2010. godini očekuje se da će monetarno okružje biti obilježeno stagnacijom gospodarske aktivnosti, slabljenjem inflatornih pritisaka i dospijecima inozemnih obveza pa će HNB upravljati ponudom novca poglavito imajući u vidu potrebe financiranja domaćih sektora. U tom smislu, HNB je već ukinuo ograničenje rasta kredita banaka⁶, a namjera HNB-a je i da održavanjem povoljnije razine likvidnosti u 2010. blagotvorno djeluje na rast plasmana banaka privatnom sektoru. U takvim uvjetima HNB namjerava nastaviti provoditi dosadašnju monetarnu politiku, pri čemu glavni instrument kreiranja likvidnosti ostaju devizne transakcije. Operacije na otvorenom tržištu koristit će se za kratkoročno upravljanje likvidnošću i održavanje stabilnosti na novčanom tržištu, dok će obvezna pričuva i dalje predstavljati glavni instrument sterilizacije.

U 2010. godini očekuje se blagi oporavak monetarnih i kreditnih agregata. Rast plasmana državi, iako i dalje prisutan, trebao bi biti nešto sporiji nego u 2009. godini, jer se država pretežito planira financirati na inozemnom tržištu.

Kada je riječ o kapitaliziranosti bankovnog sustava, valja naglasiti da je stopa adekvatnosti kapitala banaka veća u odnosu na zemlje u okruženju i da je domaći bankarski sustav spreman u većoj mjeri podnijeti eventualne šokove koji mogu proizaći iz negativnih kretanja u realnom sektoru gospodarstva. To je prije svega rezultat djelovanja središnje banke koja je mijenjanjem i proširivanjem različitih odluka iz područja bonitetne regulative potaknula snažnu dokapitalizaciju poslovnih banaka u proteklim godinama. Početkom 2010. godine očekuje se i jednokratni porast adekvatnosti kapitala banaka, koji će omogućiti primjena prudencijalnih regulacija na temelju Bazela II.

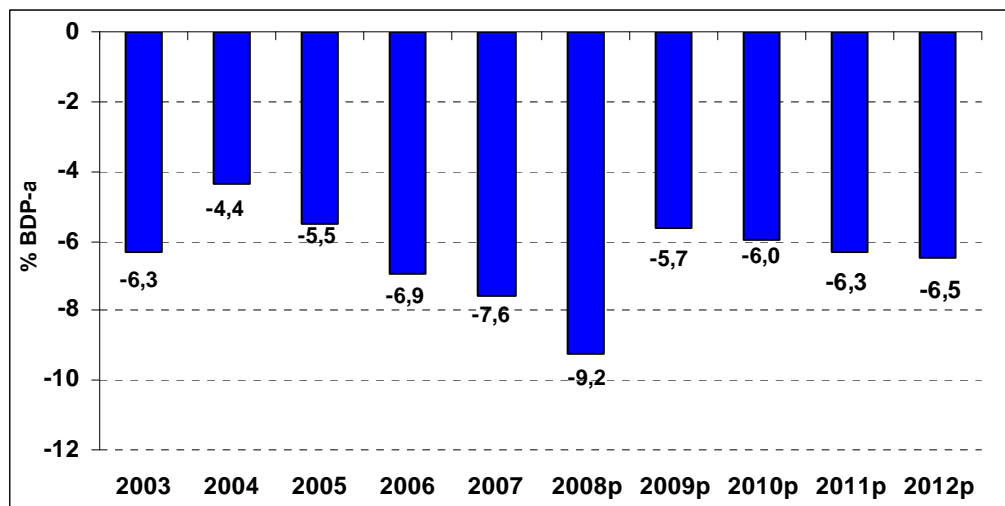
2.2.4 Vanjski sektor

Godinu 2009. obilježila je snažna kontrakcija manjka tekućeg računa platne bilance. Rezultat je to slabljenja domaće i inozemne potražnje što se, između ostaloga, odrazilo i na značajno smanjenje obujma međunarodne razmjene roba i usluga. Tako se u prvih devet mjeseci 2009. godine izvoz roba i usluga smanjio za 19,5%, a uvoz za 26,1%, u odnosu na isto razdoblje 2008. što je rezultiralo iznimno snažnim smanjenjem deficita u razmjeni roba i usluga. Blaga kontrakcija viška se osjetila i na računu tekućih transfera, dok je kod faktorskih dohodaka negativan saldo bio na razini prošlogodišnjeg. U zadnjem tromjesečju 2009. godine očekuje se nastavak sličnih trendova u razmjeni roba i usluga te kod tekućih transfera, dok se na računu dohodaka očekuje produblјivanje manjka. Time bi se na razini cijele godine manjak tekućeg računa mogao spustiti na razinu od 5,7% BDP-a, nakon rekordnih 9,2% BDP-a u 2008. U godinama koje slijede platnobilančni bi se manjak mogao ponovno početi blago povećavati, nakon što gospodarski oporavak potakne rast uvoza i blago pogoršanje vanjskotrgovinskog salda. Određeni učinak na pogoršanje salda robne razmjene mogao bi imati i porast cijena energenata i sirovina potaknut oporavkom globalne gospodarske

⁶ Odluka o prestanku važenja Odluke o upisu obveznih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke (NN br. 142/09, 30. studenoga 2009.).

aktivnosti. Tako bi se, prema očekivanjima, manjak tekućeg računa platne bilance do 2012. godine mogao povećati na razinu od 6,5% BDP-a.

Grafikon 2: Tekući račun bilance plaćanja

Izvor: HNB, MFIN

U odnosu na prethodni PEP, relativni pokazatelj manjka tekućeg računa u 2008. godini revidiran je naniže za 0,8 postotnih bodova, i to zbog revizije podataka nominalnog iznosa BDP-a. Isto tako, naniže je revidiran i relativni pokazatelj manjka za 2009., ali uglavnom zbog očekivane snažnije kontrakcije manjka tekućeg računa. S obzirom na znatno niži ocijenjeni manjak u 2009. godini, u narednim se godinama ne može očekivati brzi povratak na razine prije globalne recesije pa je stoga i projicirani manjak tekućeg računa u 2010. i 2011. godinu niži nego u prethodnom PEP-u (prosječno za oko 2 do 3 postotna boda BDP-a, od čega je također veći dio posljedica korekcije manjka).

Pad robnog izvoza u 2009. mogao bi premašiti 20% na godišnjoj razini. Na to ukazuju slabija ostvarenja u prvih jedanaest mjeseci, a niti u prosincu se ne očekuje značajniji oporavak inozemne potražnje. Pad izvoza mogao bi se osjetiti u većini odsjeka standardne međunarodne trgovinske klasifikacije (SMTK), osim kod pojedinih poljoprivrednih proizvoda, čemu je pogodovalo ukidanje ograničenja na izvoz i izmjene pravilnika o njihovom prometu, te u manjem dijelu prehrambenih te medicinskih i farmaceutskih proizvoda. U narednim bi se godinama ukupni robni izvoz mogao početi oporavljati, premda prilično sporo. Takva bi kretanja trebala biti potaknuta postupnim jačanjem inozemne potražnje i provođenjem strukturnih reformi u gospodarstvu. Kada je riječ o robnom uvozu, nakon izrazite kontrakcije u 2009. godini koja će se, sudeći prema ostvarenjima u prvih jedanaest mjeseci, zabilježiti u velikoj većini odsjeka SMTK, on bi u narednim godinama ponovno mogao početi rasti. Tome će pridonijeti oporavak domaće investicijske aktivnosti i osobne potrošnje, ali i očekivani blagi rast uvoznih cijena. Godišnji rast robnog uvoza mogao bi se prema kraju projekcijskog razdoblja čak i blago pojačavati, kako se i gospodarski rast bude intenzivirao.

Očekivana kretanja u međunarodnoj razmjeni usluga uglavnom prate predviđanja u pogledu prihoda od turizma. Pri tome je očekivani pad prihoda u 2009. godini veći nego što sugeriraju fizički pokazatelji za prvih deset mjeseci prema kojima je broj dolazaka i noćenja stranih gostiju tek neznatno podbacio u odnosu na prošlogodišnja ostvarenja. Premda je broj dolazaka i noćenja bio zadovoljavajući, strani su gosti u glavnoj turističkoj sezoni očito trošili znatno manje nego prošle godine. Smanjenje prosječne potrošnje po putniku može se povezati ne

samo sa sniženjima cijena turističkih aranžmana, čime se nastojalo privući strane goste, već i sa smanjenjem vanpansionske potrošnje, što je bilo i za očekivati s obzirom na gospodarsku krizu koja je pogodila većinu emitivnih tržišta. U godinama koje slijede valja očekivati postupni oporavak prihoda od turizma zahvaljujući rastu raspoloživog dohotka inozemnih gostiju, ali i činjenici da je, čak i u uvjetima globalne gospodarske krize, Hrvatska očito prepoznata kao poželjno turističko odredište.

Manjak na računu faktorskih dohodaka trebao bi nastaviti rasti i u 2009. godini, premda znatno sporije nego prethodnih godina. Povećanju manjka bi moglo ponajviše pridonijeti smanjenje prihoda od ulaganja središnje banke i poslovnih banaka u inozemstvu. Pored toga, kamatni bi rashodi do kraja godine mogli također rasti, iako bitno sporije nego ranijih godina jer se i prirast inozemnog duga usporio. S druge strane, očekuje se da bi zbog slabijih poslovnih rezultata domaćih poduzeća i banaka u stranom vlasništvu u tekućoj godini rashodi od vlasničkih ulaganja (isplaćenih dividendi i zadržanih zarada) mogli biti manji nego lani. U narednim godinama, kada se očekuje postupni gospodarski oporavak, rast negativnog salda na računu faktorskih dohodaka vjerojatno će se nastaviti, a s vremenom čak i ubrzati. Razlog tome je očekivano povećanje rashoda od vlasničkih ulaganja, a i kamatni bi troškovi, kako se bude pojačavalo zaduživanje u inozemstvu, mogli ponovno ubrzano rasti. S gospodarskim oporavkom očekuje se i postupno ubrzanje rasta prihoda, posebno naknada zaposlenima.

U 2009. godini na računu tekućih transfera očekuje se blago smanjenje pozitivnog salda, uglavnom uslijed manjih prihoda po osnovi radničkih transfera. U narednim se godinama očekuje rast prihoda sektora države po osnovi međudržavnih davanja, i to većinom sredstava iz pretpripravnih fondova EU-a. Ostali, privatni izvori prihoda, poglavito od radničkih doznaka iz zemalja eurozone, također bi mogli blago rasti kako se i gospodarska aktivnost u tim zemljama bude oporavljala. Glede rashoda, također se očekuje blagi rast, kako po osnovi državnih rashoda za mirovine nerezidentima, tako i s osnove radničkih doznaka.

Nepovoljne globalne gospodarske prilike i suzdržanost inozemnih investitora, posebno kada je riječ o ulaganju u tranzicijska tržišta, mogli bi do kraja 2009. godine rezultirati smanjenjem inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatsku na razinu od 3,5% BDP-a (isključujući kružna izravna ulaganja). U strukturi inozemnih izravnih ulaganja pad bi se najviše mogao osjetiti kod izravnih vlasničkih ulaganja, koja su posebno osjetljiva na rizik pogoršanja gospodarskih prilika, a smanjit će se i iznos zadržanih zarada, i to zbog lošijih poslovnih rezultata poduzeća i banaka u stranom vlasništvu. Glede strukture po djelatnostima, očekivana vlasnička ulaganja do kraja 2009. godine uglavnom bi se mogla realizirati u trgovačkoj djelatnosti, poslovanju nekretninama i u okviru već započetih projekata u drugim djelatnostima. U narednim bi se godinama intenzitet inozemnih ulaganja mogao tek donekle pojačati jer će značajniji interes inozemnih ulagača vjerojatno izostati sve dok se gospodarske prilike potpuno ne stabiliziraju. U svakom slučaju, očekuje se da iznos ulaganja u razdoblju 2010.-2012. neće nadmašiti visoke razine iz razdoblja prije gospodarske krize koje su karakterizirali veći privatizacijski projekti te značajniji iznosi dokapitalizacija banaka. Ipak, pozitivan poticaj inozemnim ulaganjima trebao bi dati napredak u procesu pristupanja Europskoj uniji koji podrazumijeva usklađivanje zakonodavstva sa zajedničkom pravnom stečevinom, provedbu potrebnih reformi, sređivanje zemljišnih knjiga i slično.

Sudeći prema ostvarenjima u prvih devet mjeseci i očekivano slaboj gospodarskoj aktivnosti u nastavku godine, izgledno je da će prirast inozemnog duga na razini cijele 2009. godine biti znatno ispod razina koje su se bilježile prethodnih godina. Međutim, zbog istodobnog smanjenja nominalnog BDP-a, udio inozemnog duga u BDP-u vjerojatno će se povećati

(očekivani udio inozemnog duga na kraju 2009. iznosi 93,3% BDP-a⁷, u usporedbi s 82,6% BDP-a na kraju 2008. godine). Promatrano prema sektorima, na razini cijele 2009. godine najviše bi se trebao smanjiti prirast duga trgovačkih društava, kao posljedica suženih mogućnosti i smanjenih potreba za financiranjem tekućih aktivnosti. Za razliku od toga, središnja će država, nakon smanjivanja inozemnih obveza u prethodnim godinama, u 2009. povećati stanje svoga duga za približno 1 milijardu eura. Takva se praksa očekuje i u 2010. godini kada bi svoje povećane potrebe za financiranjem tekućeg manjka te domaćih i inozemnih obveza koje joj dospijevaju na naplatu (euro-obveznica izdana 2003. godine u iznosu od 500 milijuna eura i redovite otplate prema Londonskom klubu), država mogla financirati novim izdanjima obveznica ili kreditnim zaduženjima u inozemstvu. U razdoblju 2010.-2012. prirast inozemnog duga trgovačkih društava mogao bi se ponovno početi povećavati, premda nije izgledno da će dosegnuti dinamiku rasta koja se bilježila u razdoblju prije krize. Uz rast inozemnog duga poduzeća, i rast ukupnog inozemnog duga mogao bi se tek lagano ubrzati. S obzirom da bi se u razdoblju nakon 2010. godine trebao intenzivirati i rast nominalnog BDP-a, očekuje se tek lagani porast relativnog pokazatelja inozemne zaduženosti, s 96% BDP-a u 2010. godini na 97% BDP-a u 2012.

⁷ Stanje bruto inozemnog duga ne uključuju dug koji se odnosi na kružna izravna ulaganja (u ukupnom iznosu od 1,5 milijardi eura).

3 JAVNE FINACIJE

3.1 PRORAČUN OPĆE DRŽAVE I JAVNI DUG

3.1.1 Fiskalna politika i srednjoročni ciljevi

U narednom srednjoročnom razdoblju fiskalna politika bit će usmjerena na nastavak provođenja fiskalne konsolidacije djelujući u smjeru cjelokupnog oporavka gospodarstva uz osiguranje socijalne pravednosti.

Značajan doprinos ostvarivanju ciljeva fiskalne politike pružit će i strukturne reforme koje su detaljno razrađene u nastavku dokumenta.

Konkretni koraci ostvarenja zadanih ciljeva utjelovljeni su u dvanaest općih ciljeva definiranih u Strategiji Vladinih programa:

- *makroekonomska i gospodarska stabilnost* - ostvarit će se učinkovitim upravljanjem javnim financijama kroz daljnje unaprjeđenje proračunskih procesa, fiskalnu konsolidaciju i učinkovito upravljanje javnim dugom, jačanjem sustava unutarnjih financijskih kontrola i unutarnje revizije, daljnjim razvojem makroekonomske statistike, pravednim i učinkovitim prikupljanjem prihoda te jačanjem kapaciteta za korištenje fondova Europske unije;
- *optimalno ozračje za razvoj konkurentnoga gospodarstva* - ostvarenju ovog cilja pridonijet će unaprjeđenje energetskog sustava i učinkovitije korištenje nacionalnih resursa, poticanje ulaganja i privlačenja izravnih investicija, intenziviranje gospodarske diplomacije i jačanje izvoznih aktivnosti, primjena i provedba prava intelektualnog vlasništva, promjena proizvodnog programa u korist proizvoda s većim udjelom znanja, jačanje nacionalne infrastrukture za kvalitetu, ubrzanje prometa uz istovremenu kvalitetnu zaštitu gospodarstva i provođenje nadzora te stvaranje razvijenijeg, konkurentnijeg i fleksibilnijeg tržišta rada;
- *jačanje pravne države i vladavine prava* - postizat će se daljnjim provođenjem reforme pravosuđa koja je usmjerena na razvoj i jačanje sudbene vlasti, obrazovanje i edukaciju ljudskih potencijala u pravosudnim tijelima, racionalizaciju mreže i povećanje transparentnosti rada pravosudnih tijela, kao i na racionalizaciju troškova sudskih postupaka, potom suzbijanjem korupcije i organiziranog kriminala, snažnijom zaštitom ljudskih prava i sloboda, jačanjem pravne sigurnosti u gospodarskom poslovanju i u prometu nekretninama te putem unaprjeđenja sposobnosti i poboljšanja kvalitete javnih službi i uprave;
- *poticanje znanja, izvrsnosti i kulture* - postizat će se putem razvoja učinkovitog upravljanja odgojno-obrazovnim sustavom, poticanja izvrsnosti znanstvenog sustava, stvaranja informacijskog društva uspostavom modela sustava elektroničke uprave i optimalnim razvojem računalne, komunikacijske infrastrukture, razvijanja kulturnoga i umjetničkoga stvaralaštva te upravljanja kulturnim dobrima;
- *ravnomjerni regionalni razvoj* - ostvarenju ovog cilja pridonijet će poticanje konkurentnosti hrvatskih regija putem pružanja podrške poduzetničkim aktivnostima, brendiranja izvornih tradicionalnih proizvoda, te razvoja nove i postojeće poslovne infrastrukture. Nadalje, pružat će se poticaj održivom razvoju slabije razvijenih regija putem izgradnje stambene, komunalne i gospodarske infrastrukture te pružanjem pomoći jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave i poreznih olakšica, a ulagat će se i u razvoj prometnog sustava te održivi razvoj vodnog gospodarstva;

- *jačanje socijalne pravednosti* - ostvarivat će se putem socijalnog osnaživanja obitelji, djece i mladih, sveobuhvatne skrbi o razvojačenim braniteljima i članovima njihovih obitelji, jačanja sustava socijalne sigurnosti radnika i koordinacije zaštite socijalnog minimuma nezaposlenih te razvijanja održivog sustava mirovinskog osiguranja usmjerenog, između ostalog, i na ostvarivanje socijalne pravednosti;
- *pozicioniranje RH kao jedne od vodećih europskih turističkih destinacija* - ostvarivat će se poticanjem održivog korištenja prirodnih i kulturno-povijesnih potencijala, razvijanjem i unaprjeđenjem turističkog proizvoda destinacije putem poticanja poduzetništva te obrazovanja i obuke ljudskih potencijala u turizmu, poticanjem korištenja pretpriступnih fondova i drugih međunarodnih fondova, kao i poticanjem razvoja infrastrukture za potrebe turizma, te učinkovitom promocijom turističkog proizvoda i usluga;
- *konkurentniji poljoprivredno-prehrambeni i ribarski sektor* - postići će se kroz nastavak okrupnjavanja posjeda i uređenja poljoprivrednog zemljišta, poboljšanje tržišnih mehanizama za prodaju poljoprivredno-prehrambenih i ribarskih proizvoda, zaštitu zdravlja ljudi, životinja i bilja, zaštitu interesa potrošača, kao i kroz ruralni razvoj;
- *daljnje jačanje međunarodnog položaja RH* - ostvarivat će se putem intenziviranja razmjene bilateralnih posjeta, održavanjem političkih bilateralnih konzultacija i razmjenom mišljenja, sudjelovanjem Hrvatske na međunarodnim forumima, intenziviranjem aktivnosti oko ulaska u upravljačka/operativna tijela raznih multilateralnih organizacija i institucija od interesa Republici Hrvatskoj te provedbom obveza vezanih uz nuklearnu sigurnost preuzetih međunarodnim konvencijama i bilateralnim sporazumima;
- *unaprjeđenje policije i oružanih snaga u službi građana* - provodit će se kroz reformu kriminalističke policije, suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala, povećanje sigurnosti cestovnog prometa, jačanje sigurnosti državne granice putem dobre organiziranosti, obučenosti i tehničke opremljenosti granične policije te kroz unaprjeđenje rada vojno-diplomatskih predstavništava u NATO savezu i članicama Europske unije;
- *zaštita, očuvanje i unaprjeđenje zdravlja* - provodit će se reorganizacijom i unaprjeđenjem sustava hitne medicinske pomoći, razvojem i standardizacijom zdravstvene infrastrukture, informatizacijom sustava zdravstva te poboljšanjem zdravstvene zaštite osoba s invaliditetom, provođenjem nadzora nad zakonitošću rada institucija i djelatnika u zdravstvenoj djelatnosti, kao i promoviranjem zdravih stilova života;
- *zaštita okoliša i prostorni razvoj* – provodit će se djelotvornim upravljanjem okolišem, poduzimanjem aktivnosti usmjerenih na uređenje katastarsa i svrhovito korištenje i namjenu prostora, provođenjem mjera za unaprjeđenje stanja u području stanovanja, komunalnog gospodarstva i graditeljstva.

3.1.2 Tekuća fiskalna kretanja i srednjoročne projekcije

Tekuća kretanja proračuna konsolidirane opće države

Počevši od 2004. godine značajno obilježje fiskalne politike u RH predstavljalo je uspješno provođenje procesa fiskalne konsolidacije. Takav smjer fiskalne politike, uz provedbu strukturnih reformi u okviru javnih financija i unaprjeđenja proračunskog procesa, postavio je temelje otpornosti javnih financija. Manjak se smanjivao iz godine u godinu, a u razdoblju 2005.-2007. bilježi godišnje smanjenje od 0,5 postotnih bodova BDP-a. U 2008. godini uočava se nastavak njegova daljnjeg smanjenja za 1,1 postotni bod odnosno na razinu od

1,4% BDP-a. Iako je u drugom polugodištu 2008. godine zabilježena slabija naplata prihoda uslijed usporavanja gospodarske aktivnosti, takva kretanja nisu se negativno odrazila na planirani manjak, budući da su ostvarene značajne uštede na rashodnoj strani proračuna. Tome u prilog govori i podatak o smanjenju udjela ukupnih rashoda u vrijednosti bruto domaćeg proizvoda za 2,0 postotna boda dok su ukupni prihodi smanjeni za 0,9 postotnih bodova u odnosu na godinu ranije.

Tablica 2: Kretanje prihoda, rashoda i neto pozajmljivanja/zaduživanja konsolidirane opće države 2005.-2008. godine

% BDP-a	2005.	2006.	2007.	2008.
Neto pozajmljivanje/zaduživanje	-3,5	-3,0	-2,5	-1,4
Ukupni prihodi	38,9	39,2	40,3	39,4
Ukupni rashodi	42,4	42,2	42,8	40,8

Izvor: MFIN

Daljnje pogoršanje makroekonomskih uvjeta tijekom 2009. godine, značilo je i potrebu za novim mjerama kako bi se osigurala stabilnost i likvidnost javnih financija. Stoga je u travnju 2009. godine donesen prvi rebalans proračuna, kojim su ukupni prihodi smanjeni za 2,6 postotnih bodova BDP-a, a ukupni rashodi za 1,9 postotnih bodova BDP-a u odnosu na prvotni plan proračuna. Pritom je osnovica za obračun plaća u državnim i javnim službama svedena na razinu iz prosinca 2008. godine, dok je osnovica za obračun plaća državnim dužnosnicima smanjena za 10%. U srpnju su usvojeni drugi i treći rebalans kojima su u konačnici prihodi projicirani u iznosu manjem za 1,9 postotnih bodova BDP-a, a rashodi u iznosu manjem za 0,5 postotnih bodova BDP-a u odnosu na prijašnji plan. Na prihodnoj strani donesene su zakonske izmjene poreza na dodanu vrijednost kojima je opća stopa PDV-a povećana s 22% na 23%. Također, uveden je i posebni porez na plaće, mirovine i druge primitke⁸ i to na neto-isplate u iznosu višem od 3.000 kuna (2%), odnosno višem od 6.000 kuna (4%). Zakonom je vremenski ograničeno trajanje ovog poreza i to najkasnije do kraja 2010. godine. Osim toga, donesen je i Zakon o posebnom porezu na primitke od samostalne djelatnosti i ostale primitke⁹, kojim se oporezuju primici u iznosu višem od 3.000 kuna (porezna stopa je 2%), odnosno višem od 6.000 kuna (porezna stopa je 4%), a isti će biti na snazi najkasnije do kraja veljače 2011. godine. Zakonom o naknadi za pružanje usluga u pokretnim elektroničkim komunikacijskim mrežama¹⁰ uvedeno je plaćanje naknade za pružanje usluga pokretnih elektroničkih komunikacijskih mreža u iznosu od 6% osnovice, odnosno prihoda od pruženih usluga u obračunskom razdoblju. Ukupno gledajući, fiskalni učinak navedenih mjera procijenjen je u iznosu od 0,4% BDP-a u 2009. godini. Na rashodnoj strani postignute su daljnje uštede te je izvršena preraspodjela unutar proračuna. Dodatno je smanjena osnovica za obračun plaća državnih dužnosnika za daljnjih 5% te su smanjene i mirovine određene prema Zakonu o pravima i dužnostima zastupnika u Hrvatskom saboru¹¹ za 10%. Povrh navedenog, ukinuta je mjera besplatnog prijevoza učenika srednjih škola, kao i mjera besplatnih udžbenika za sve, izuzev učenicima slabijeg imovinskog stanja. Tako je ovim izmjenama i dopunama proračuna iz srpnja 2009. godine planiran proračunski manjak na razini od 3,4% BDP-a promatrano prema metodologiji ESA 95.

⁸ Narodne novine, broj 94/09

⁹ Narodne novine, broj 119/09

¹⁰ Narodne novine, broj 94/09

¹¹ Narodne novine, broj 86/09

Potrebno je napomenuti da se podaci za 2009. godinu u ovogodišnjem PEP-u odnose na rebalans usvojen krajem srpnja 2009. godine.

Prema preliminarnim podacima i procjenama za 2009. godinu, ukupni manjak proračuna opće države mogao bi biti ostvaren na višoj razini od planirane. Razlog tome su procijenjeno povećanje stanja dospjelih nepodmirenih obveza između 0,1% i 0,2% BDP-a te plaćanja po osnovi jamstava, koja se u skladu s metodologijom korištenom u ovom dokumentu tretiraju kao rashodi te time uvećavaju manjak, a procjenjuju se za oko 0,4% BDP-a više od planiranog. Procijenjeni neto učinak niže razine prihoda i rashoda također bi mogao pridonijeti povećanju manjka između 0,1% i 0,2% BDP-a.

Srednjoročne fiskalne projekcije

Srednjoročne fiskalne projekcije za razdoblje 2010.-2012. pružaju pregled kretanja prihoda, rashoda, neto pozajmljivanja/zaduživanja te financiranja proračuna opće države, pri čemu se ne uzima u obzir financijski paket odnosno sredstva fondova EU-a i obveze Hrvatske prema proračunu EU-a od dana pristupanja.

Prihodi konsolidirane opće države

Plan prihoda konsolidirane opće države za 2010. godinu i projekcije za razdoblje 2011.-2012. temelje se na makroekonomskim pretpostavkama i očekivanim prihodima proračuna za 2009. godinu, uzimajući u obzir učinke zakonskih izmjena u području prihoda donesenih u srpnju, u okviru trećeg rebalansa državnog proračuna za 2009. godinu. Ove izmjene odnose se na promjenu stope PDV-a s 22% na 23% čiji godišnji učinak je procijenjen u iznosu od oko 0,4% BDP-a, uvođenje posebnog poreza na plaće, mirovine i druge primitke prihod kojeg se u 2010. godini planira u iznosu od 0,7% BDP-a, te uvođenje naknade za pružanje usluga u pokretnim elektroničkim komunikacijskim mrežama čiji se godišnji učinak procjenjuje na 0,1% BDP-a. Ukupni učinak svih izmjena zakona za 2010. godinu procjenjuje se na oko 1,2% BDP-a. U skladu s navedenim, ukupni prihodi proračuna konsolidirane opće države za 2010. godinu planirani su na razini od 38,4% BDP-a, što predstavlja smanjenje za 0,4 postotna boda BDP-a u odnosu na 2009. godinu.

Prema kraju srednjoročnog razdoblja prihodi proračuna konsolidirane opće države bit će određeni postupnim oporavkom gospodarske aktivnosti, ali i izostankom prihoda od posebnog poreza na plaće, mirovine i druge primitke nakon 2010. godine. Vezano uz navedeni posebni porez, valja naglasiti kako će se postojanje potrebe za ovim izvorom prihoda kontinuirano pratiti, osobito s aspekta gospodarskih prilika, stanja javnih financija i značaja kojeg ovaj porez ima na porezne obveznike kao osnova za odluku o njegovom eventualnom ranijem ukidanju i prije predviđenog roka. U skladu s tim prihodi konsolidirane opće države pokazuju tendenciju smanjenja svog udjela u BDP-u, i to na 36,8% BDP-a u 2011. godini te 35,8% BDP-a u 2012. godini.

Prihodi od PDV-a za 2010. godinu planirani su na razini od 11,5% BDP-a, a do kraja 2012. godine predviđa se njihovo smanjenje za 0,2 postotna boda BDP-a odnosno na razinu od 11,3% BDP-a. Prihodi od PDV-a planirani su na temelju očekivanog kretanja osobne potrošnje, ali i uzimajući u obzir cjelogodišnji učinak povećanja stope PDV-a s 22% na 23%.

U srednjoročnom razdoblju udio u BDP-u smanjuju i prihodi od poreza na dohodak, prihodi od poreza na dobit, carine i trošarine. Prihodi od poreza na dobit planirani su na temelju izmijenjenih makroekonomskih prilika i s obzirom na njihov vremenski utjecaj na kretanja prihoda od poreza na dobit, a kreću se od 2,4% BDP-a u 2010. do 2,2% BDP-a u 2012. godini.

Trošarine također bilježe lagano smanjenje udjela u BDP-u i to s 3,2% u 2010. na 3,0% u 2012. godini. Pri projekciji prihoda od trošarina uzete su u obzir stope rasta gospodarstva te trend dosadašnjih kretanja ovih prihoda. Pritom je najznačajniji prihod od trošarina na naftu, a po visini udjela u ukupnim trošarinama slijede prihodi od trošarina na duhan i duhanske preradevine te prihodi od trošarina na automobile. Carine i carinske pristojbe smanjuju svoj udio od 0,5% BDP-a u 2010. i 2011. na 0,4% BDP-a u 2012. godini, pod pretpostavkom da neće biti značajnijih izmjena zakona i propisa u vanjskotrgovinskom poslovanju. Prihodi od poreza na dohodak planirani su na temelju očekivanog kretanja nominalnih bruto plaća i ukupne zaposlenosti, a kreću se u iznosu od 3,1% BDP-a u 2010. do 2,9% BDP-a u 2012. godini.

Prihodi od socijalnih doprinosa, koji su u uskoj vezi s ekonomskom aktivnošću kako s razdobljem u kojem se prikupljaju, tako i s prethodnim razdobljima obzirom na vremensku dinamiku utjecaja sveukupne ekonomske aktivnosti na tržište rada, odnosno na glavne odrednice kretanja doprinosa, a to su bruto plaća i zaposlenost. U skladu s navedenim, ovi prihodi planirani su s postupnim smanjivanjem udjela u BDP-u i to od razine 12,1% u 2010. do razine od 11,4% u 2012. godini.

Prihodi od imovine odnose se na prihode od dobiti trgovačkih društava i financijskih organizacija, prihode od dividendi, koncesija, iznajmljivanja i zakupa imovine, kamata te ostale prihode od imovine, a u promatranom srednjoročnom razdoblju planiraju se na prosječnoj razini od 0,4% BDP-a.

Rashodi konsolidirane opće države

Kretanje ukupnih rashoda konsolidirane opće države u razdoblju 2010.-2012. bit će određeno ključnim ciljevima i mjerama sadržanim u Strategiji Vladinih programa s usmjerenošću na održavanje dugoročne stabilnosti javnih financija i stvaranje preduvjeta gospodarskog oporavka i rasta. U tom kontekstu, fiskalna politika u srednjoročnom razdoblju bit će orijentirana daljnjem provođenju fiskalne konsolidacije uz nastavak strukturnih reformi, ali i ulaganja u razvoj poduzetništva, ravnomjerni regionalni razvoj, poticanje znanja i izvrsnosti te zaštitu socijalno najosjetljivijih skupina stanovništva. Isto tako, nastavit će se kontinuirano provoditi aktivnosti i projekti vezani uz prilagodbu RH u procesu pridruživanja EU, a koji se odnose na ubrzano zbrinjavanje povratnika i izbjeglica, prilagodbu poljoprivrednog sustava pravilima EU-a, uspostavu i upravljanje schengenskim sustavom, modernizaciju i informatizaciju carine, reformu pravosuđa, administrativne kapacitete, izgradnju i opremanje graničnih prijelaza, prilagodbu sustavu europske statistike i drugo. Uzimajući u obzir sve navedeno, ukupni rashodi konsolidirane opće države kretat će se od 41,7% BDP-a u 2010. godini na 38,1% BDP-a u 2012. godini.

Rashodi za socijalne naknade, s prosječnim udjelom od 40,3% u ukupnim rashodima, smanjit će svoju razinu sa 16,9% BDP-a u 2010. godini na 15,3% BDP-a u 2012. godini. Najvećim dijelom odnose se na rashode za mirovine i zdravstvo. Naime, projekcija mirovinskih rashoda polazi od očekivanog kretanja broja umirovljenika kao i potrebnih sredstva za isplatu dodatka na mirovine, a u svrhu izjednačavanja takozvanih „starih“ i „novih“ umirovljenika. U 2010. godini izostaje indeksacija mirovina odnosno njihovo usklađivanje s rastom bruto plaća i potrošačkih cijena, a što je definirano Zakonom o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke. Izdvajanja u zdravstvu pod utjecajem su daljnje provedbe zdravstvene reforme, posebice u primarnoj i sekundarnoj zdravstvenoj zaštiti, a u cilju održivosti financijske stabilnosti zdravstvenog sustava. Nadalje, ova kategorija rashoda uključuje i

potrebna sredstva za ostvarivanje prava po osnovi socijalne skrbi, materijalno pravnu zaštitu nezaposlenih osoba te zaštitu majčinstva i obiteljske naknade.

Naknade zaposlenima u javnim i državnim službama, svojim prosječnim udjelom od 25,2% u ukupnim rashodima, čine drugu po veličini skupinu rashoda proračuna opće države. U naredne tri godine smanjit će svoj udio za 0,7 postotnih bodova BDP-a odnosno s 10,4% BDP-a u 2010. godini na 9,7% BDP-a u 2012. godini. Ovi rashodi planirani u 2010. godini uključuju 0,5% rasta plaća za minuli rad te 2,2% rasta plaća u obrazovanju i znanosti temeljem Sporazuma o dodacima na plaću u obrazovanju i znanosti.

Rashodi za intermedijarnu potrošnju, koje u glavnini čine rashodi za dobra i usluge usmjereni u naknade troškova zaposlenima, materijal, energiju i usluge, kretat će se na prosječnoj razini od 4,5% BDP-a. Njihovu dinamiku u velikoj mjeri odredit će i već spomenute aktivnosti i projekti koji se financiraju iz pretpripravnih programa pomoći EU-a te aktivnosti i projekti koji su vezani uz sam proces pridruživanja EU, a pretežito se koriste za jačanje administrativnih kapaciteta.

Rashodi za subvencije bilježit će daljnje smanjenje svog udjela i to s 2,1% BDP-a u 2010. godini na 1,8% BDP-a u 2012. godini. Ovo smanjenje u najvećem dijelu odnosi se na smanjenje subvencija poljoprivredi, uslijed promjene poljoprivredne politike orijentirane prema sustavu europskih poticaja, Hrvatskim željeznicama, brodogradnji i pomorskom prometu.

Rashodi za dohodak od vlasništva kretat će se na razini od 1,9% BDP-a u 2010. godini, dok će do kraja 2012. godini smanjiti svoj udio za 0,2 postotna boda BDP-a, prije svega pod utjecajem procjene kretanja rashoda za kamate.

Ostali tekući transferi, koji uključuju tekuće pomoći i tekuće donacije, planirani su u prosjeku na razini od 1,3% BDP-a, dok su kapitalni transferi, koje čine kapitalne pomoći i kapitalne donacije, projicirani na prosječnoj razini od 1,9% BDP-a u promatranom srednjoročnom razdoblju.

Rashodi za bruto investicije u kapital predstavljaju neto rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine, strateških zaliha i pohranjenih vrijednosti. U razdoblju 2010.-2012. zadržat će prosječnu razinu od 1,9% BDP-a, što će u najvećoj mjeri biti određeno aktivnostima vezanim uz kapitalne investicije u zdravstvu i socijalnoj skrbi, znanosti i školstvu, pravosuđu, cestovnoj infrastrukturi, zaštiti voda i drugo.

Tablica 3: Kretanje prihoda, rashoda i neto pozajmljivanja/zaduživanja opće države 2008.-2012.

ESA 95	% BDP-a	2008.	2009.p	2010.p	2011.p	2012.p
TR	Ukupni prihodi	39,4	38,8	38,4	36,8	35,8
	<i>Najznačajnije stavke ukupnih prihoda:</i>					
P.11	Market output	3,3	3,1	3,1	3,0	2,8
D.211	Porez na dodanu vrijednost	12,1	11,1	11,5	11,4	11,3
D.61R	Socijalni doprinosi	12,0	12,5	12,1	11,7	11,4
D.5R	Tekući porezi na dohodak, bogatstvo itd	6,5	6,5	6,4	5,6	5,4
D.51A	- od čega: porez na dohodak	3,1	3,2	3,1	3,0	2,9
D.51B	porez na dobit	3,1	2,9	2,4	2,3	2,2
D.212	Carine i carinske pristojbe, isključujući PDV	0,6	0,5	0,5	0,5	0,4
D.214	Porezi na proizvode, osim PDV-a i carina	3,9	3,8	3,8	3,6	3,5
D.214a	- od čega: trošarine	3,5	3,2	3,2	3,1	3,0
D.4R	Prihodi od imovine	0,5	0,7	0,4	0,4	0,4
TE	Ukupni rashodi	40,8	42,2	41,7	39,9	38,1
	<i>Najznačajnije stavke ukupnih rashoda:</i>					
P.2	Intermedijarna potrošnja	5,1	5,2	4,7	4,5	4,2
D1.P	Naknade zaposlenima	9,8	10,3	10,4	10,0	9,7
D.3P	Subvencije	2,4	2,4	2,1	1,9	1,8
D.4P	Dohodak od vlasništva, plaćeno	1,5	1,6	1,9	1,8	1,7
	Socijalne naknade osim socijalnih transfera u naravi	12,5	13,6	13,4	12,8	12,3
D.631	Socijalni transferi u naravi	3,1	3,5	3,5	3,2	3,0
D.7P	Ostali tekući transferi	1,4	1,5	1,3	1,3	1,3
D.9P	Kapitalni transferi	2,4	1,9	1,9	1,8	1,8
P.5	Bruto investicije u kapital	2,1	1,8	1,9	1,9	1,8
B.9	Neto pozajmljivanje/zaduživanje	-1,4	-3,4	-3,3	-3,1	-2,3

Izvor: MFIN

Neto pozajmljivanje/zaduživanje

U skladu s očekivanim oporavkom gospodarstva te usmjerenošću fiskalne politike na osiguranje dugoročne stabilnosti, očekuje se nastavak provođenja procesa fiskalne konsolidacije uz kontinuirano smanjivanje razine manjka proračuna opće države i to s 3,3% BDP-a u 2010. godini na 3,1% BDP-a u 2011. godini te 2,3% BDP-a u 2012. godini. Tome će najviše pridonijeti državni proračun, koji će u 2010. godini zabilježiti manjak od 3,1% BDP-a, a u 2011. godini od 2,9% BDP-a. Ovdje valja još jednom napomenuti kako od 2011. godine izostaje prihod od posebnog poreza na plaće, mirovine i druge primitke, s obzirom da se prema Zakonima isti primjenjuju do kraja 2010. godine odnosno početka 2011. godine. Prema kraju 2012. godine manjak državnog proračuna dodatno će se smanjiti za 0,8 postotnih bodova BDP-a. U cijelom srednjoročnom razdoblju izvanproračunski korisnici zadržat će istu razinu manjka kao i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i to na prosječnoj razini od 0,1% BDP-a.

Tablica 4: Kretanje prihoda, rashoda i neto pozajmljivanja/zaduživanja opće države prema razinama državne vlasti 2008.-2012.

ESA 95	% BDP-a	2008.	2009.p	2010.p	2011.p	2012.p
	Državni proračun - nekonsolidirano					
TR	Ukupni prihodi	33,9	33,5	33,3	31,8	31,0
TE	Ukupni rashodi	35,1	36,8	36,3	34,7	33,1
B.9	Neto pozajmljivanje/zaduživanje	-1,3	-3,2	-3,1	-2,9	-2,1
	Izvanproračunski korisnici - nekonsolidirano					
TR	Ukupni prihodi	1,8	1,6	1,6	1,6	1,5
TE	Ukupni rashodi	2,0	1,7	1,7	1,7	1,6
B.9	Neto pozajmljivanje/zaduživanje	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
	Lokalna država - nekonsolidirano					
TR	Ukupni prihodi	4,9	4,8	4,6	4,5	4,3
TE	Ukupni rashodi	4,9	4,8	4,7	4,5	4,4
B.9	Neto pozajmljivanje/zaduživanje	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
	Konsolidirana opća država					
TR	Ukupni prihodi	39,4	38,8	38,4	36,8	35,8
TE	Ukupni rashodi	40,8	42,2	41,7	39,9	38,1
B.9	Neto pozajmljivanje/zaduživanje	-1,4	-3,4	-3,3	-3,1	-2,3

Izvor: MFIN

Financiranje proračuna opće države

U srednjoročnom razdoblju ukupne potrebe za financiranjem bit će određene kretanjem fiskalnog salda, očekivanim kretanjem financijske imovine i dospijeća obveza. Kretanje ukupnih potreba za financiranjem u cijelom razdoblju 2009.-2012. najvećim dijelom je određeno povećavanjem negativnog fiskalnog salda uslijed izmijenjenih ekonomskih uvjeta. Naime, trend kontinuiranog smanjivanja potreba za financiranjem iz razdoblja prije krize, kao izravni rezultat fiskalne konsolidacije, prekinut je s povećanjem negativnog fiskalnog salda u 2009. godini. Međutim, valja naglasiti kako se proces fiskalne konsolidacije i posljedično smanjivanje negativnog fiskalnog salda nastavlja prema kraju srednjoročnog razdoblja što ima posljedice i na kretanje ukupnih potreba za financiranjem. U pogledu financijske imovine, u cijelom srednjoročnom razdoblju neto stjecanje financijske imovine pozitivnog je predznaka, što upućuje na kontinuirano ostvarivanje viših izdataka od primitaka. Konačno, ukupne potrebe za financiranjem određene su i razinom otplata u srednjoročnom razdoblju odnosno dospijećima obveza.

Tako se najveći dio obveza odnosi na dospijeća sindiciranih zajmova domaćih banaka u iznosu od 1,63 milijarde eura te četiri dospijeća obveznica, od čega su dvije inozemne u ukupnom iznosu od 1,25 milijardi eura te dvije domaće; jedna denominirana u eurima u iznosu od 500 milijuna te jedna denominirana u kunama u iznosu od 3 milijarde.

Tablica 5: Pregled dospijeća obveznica RH u razdoblju 2010. – 2012.

Obveznica	Datum izdavanja	Iznos (milijuni)	Kamatna stopa	Dospijeće
DOMAĆE OBVEZNICE				
Serija 08 D-10	08.03.2005.	3.000 HRK	6,75%	08.03.2010.
Serija 03 D-12	23.05.2002.	500 EUR	6,88%	23.05.2012.
INOZEMNE OBVEZNICE				
Euro - EUR V 2010.	24.02.2003.	500 EUR	4,63%	24.02.2010.
Euro - EUR III 2011.	06.03.2001.	750 EUR	6,75%	14.03.2011.

Izvor: MFIN

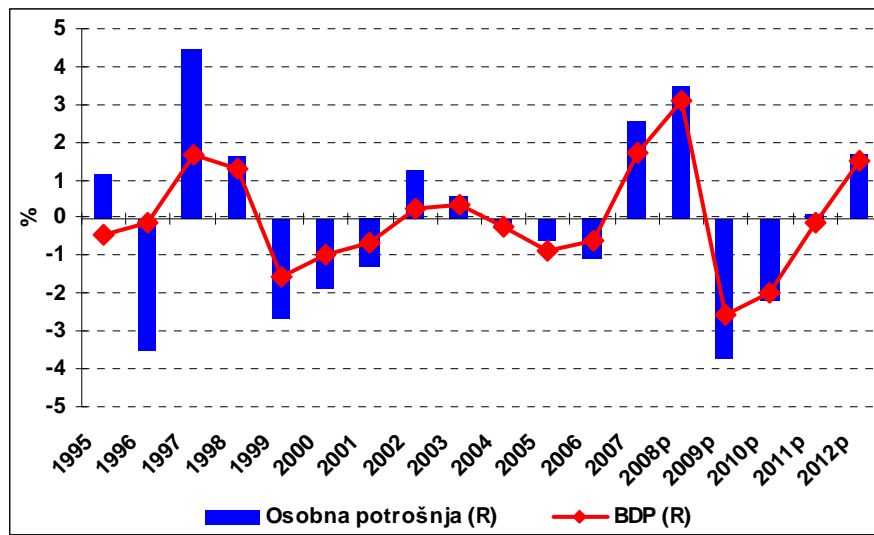
Ukupne potrebe za financiranjem u srednjoročnom razdoblju zadovoljit će se na domaćem i na inozemnom financijskom tržištu. Pritom će osnovna odrednica zaduživanja biti usklađivanje budućih dospijeća po iznosu i ročnosti s naglaskom na zaduživanje putem inozemnih vrijednosnih papira čiji će iznosi kroz godine odražavati potrebe za pokrićem fiskalnog salda i razine ukupnih dospelih inozemnih otplata, dok će se domaći izvori financiranja koristiti za pokrića tuzemnih dospijeća obveza.

3.1.3 Procjena ciklički prilagođenog primarnog deficita

Procjena ciklički prilagođenog primarnog deficita napravljena je u tri koraka. U prvom koraku izračunata su odstupanja pojedinih makroekonomskih osnovica od njihovih trend vrijednosti. Zatim su ocijenjene elastičnosti pojedinih ciklički osjetljivih komponenti u odnosu na njihove makroekonomske osnovice. Na kraju je pomoću ocijenjenih elastičnosti cikličkih komponenti i odstupanja makroekonomskih osnovica od njihovih trend vrijednosti izračunat ciklički deficit, dok je ciklički prilagođeni primarni deficit izračunat kao razlika između primarnog i cikličkog deficita.

Izračun ciklički prilagođenog deficita temeljen je na pristupu Europske središnje banke¹² te su kao ciklički osjetljive komponente na prihodnoj strani promatrani porez na dohodak, porez na dobit, porez na dodanu vrijednost, trošarine i doprinosi za socijalno osiguranje, dok su na rashodnoj strani promatrane naknade za nezaposlene. Kao makroekonomske osnovice pojedinih cikličkih komponenti odabrani su: masa plaća, bruto operativni višak, osobna potrošnja te broj nezaposlenih. Dugoročne trend vrijednosti pojedinih makroekonomskih osnovica utvrđene su primjenom Hodrick-Prescottovog filtera na njihove tromjesečne desezonirane vrijednosti uz odabrani parametar izgladivanja $\lambda=300$.

Grafikon 3: Odstupanje BDP-a i osobne potrošnje od njihovih trend vrijednosti

Izvor: MFIN

Elastičnosti pojedinih ciklički osjetljivih komponenti u odnosu na njihove makroekonomske osnovice izračunate su ekonometrijskim putem pomoću sljedećeg modela:

$$\Delta \ln X_t^i = \alpha + \beta(\ln X_{t-1}^i - \gamma \ln V_{t-1}^i + \phi + \delta + \dots) + \delta_1 \Delta \ln V_t^i + \delta_2 \Delta \ln V_{t-1}^i + A + \zeta,$$

gdje je X^i promatrana ciklička komponenta, a V^i odgovarajuća makroekonomska osnovica dok su δ_1 i δ_2 kratkoročne elastičnosti cikličkih komponenti u odnosu na relevantnu makroekonomsku osnovicu u istom te prethodnom razdoblju.

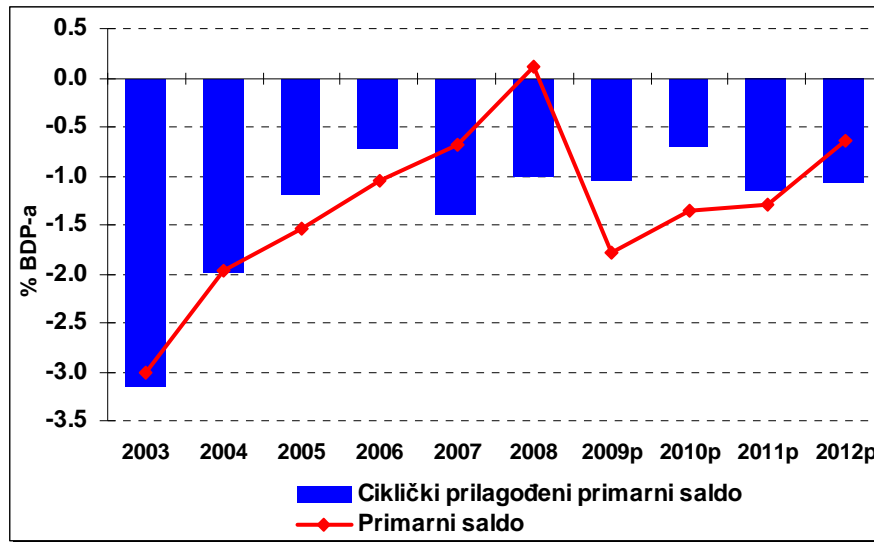
S obzirom da je model s korekcijom odstupanja sastavni dio prikazane jednadžbe, prvo su napravljeni testovi reda integriranosti pojedinih vremenskih serija. Oni ukazuju da je red integriranosti svih serija 1, samo je red integriranosti serije broja nezaposlenih 2. Nakon utvrđivanja kointegracijskih vektora, ocjenom opisanog modela derivirane su kratkoročne elastičnosti pojedinih ciklički osjetljivih komponenti u odnosu na njihove makroekonomske osnovice.

Ciklička komponenta odabranih prihodnih i rashodnih kategorija proračuna izračunata je kao umnožak ocijenjenih elastičnosti i odstupanja relevantnih makroekonomskih osnovica od njihovih trend vrijednosti. Ciklički proračunski saldo definiran je kao zbroj cikličkih komponenti proračunskih prihoda i rashoda, a njegov izračun omogućuje određivanje veličine ciklički prilagođenog ili strukturnog proračunskog salda. Strukturni proračunski saldo je

¹² Bouthevillain et al., (2001), „Cyclically Adjusted Budget Balances: An Alternative Approach“, European Central Bank Working Paper Series, Br. 77.

razlika između stvarnog proračunskog salda i cikličkog salda. Za izračun strukturnog proračunskog salda korišten je primarni deficit konsolidirane opće države s obzirom da izdaci za kamate nisu rezultat tekuće fiskalne politike.

Grafikon 4: Primarni saldo i ciklički prilagođeni primarni saldo

Izvor: MFIN

Ocjena karaktera fiskalne politike, pri čemu je potrebno uzeti u obzir nedostatke Hodrick-PreScottovog filtera, ukazuje da je u analiziranom razdoblju fiskalna politika više puta mijenjala ciklička obilježja. Procikličnu fiskalnu politiku karakterizira ekspanzivna fiskalna politika u razdoblju pregrijavanja gospodarstva, odnosno restriktivna fiskalna politika u razdoblju nepotpune zaposlenosti gospodarstva. Anticikličnu fiskalnu politiku karakterizira ekspanzivna fiskalna politika u razdoblju nepotpune zaposlenosti gospodarstva te restriktivna fiskalna politika u razdoblju pregrijavanja gospodarstva. Restriktivna fiskalna politika u pojedinoj godini definirana je kao smanjenje, a ekspanzivna fiskalna politika kao povećanje ciklički prilagođenog primarnog fiskalnog deficita u odnosu na prethodnu godinu.

Odnos ekspanzivnosti ili restriktivnosti fiskalne politike i jaza outputa u pojedinim godinama tijekom razdoblja 2003.-2008. ukazuje na prociklični karakter fiskalne politike u razdoblju 2003.-2007. te anticiklični karakter fiskalne politike u 2008. godini. Na temelju projekcija za 2009. godinu ocijenjen je negativan jaz outputa uz procikličnu fiskalnu politiku dok će fiskalna politika u 2011. i 2012. godini biti anticikličkog karaktera.

Grafikon 5: Karakter fiskalne politike

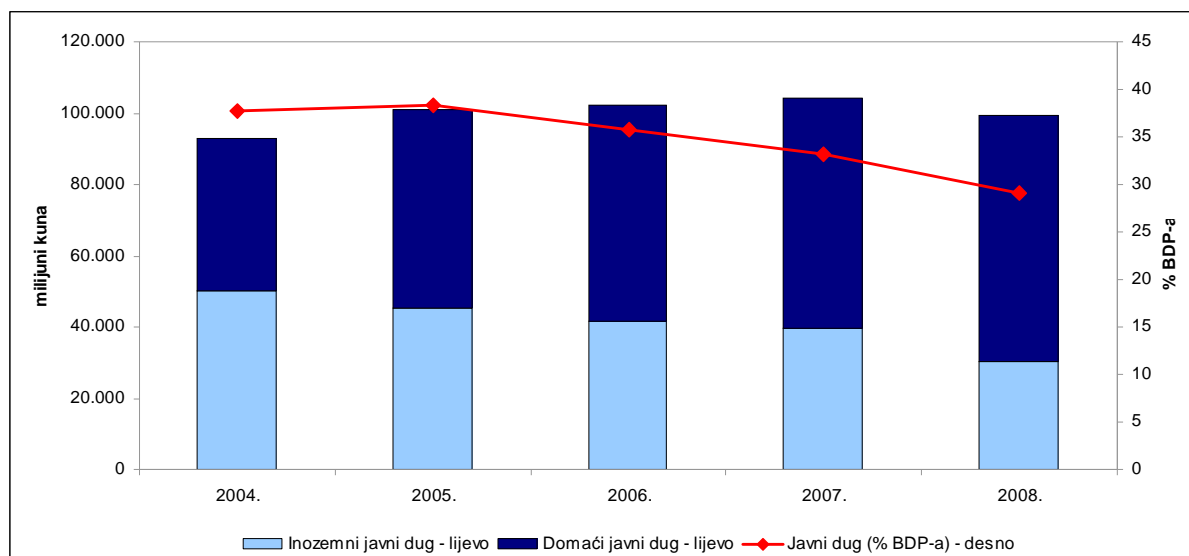
Napomena: zatamnjena područja predstavljaju razdoblja anticiklične fiskalne politike
Izvor: MFIN

3.1.4 Stanje i projekcije kretanja javnog duga

Procesom fiskalne konsolidacije osigurano je značajno smanjivanje neto pozajmljivanja/zaduživanja u razdoblju od 2004. godine, što je rezultiralo i pozitivnim učincima na kretanje udjela javnog duga u BDP-u. Tako je udio javnog duga u BDP-u u 2006. godini smanjen u odnosu na godinu ranije za 2,6 postotnih bodova, u 2007. godini zabilježeno je daljnje smanjenje udjela za 2,6 postotna boda, dok je u 2008. godini javni dug iznosio 29,1% BDP-a.

U pogledu kretanja inozemne i domaće komponente javnog duga, razvidno je kako je u posljednjih nekoliko godina došlo do povećanja udjela domaće komponente, odnosno smanjenja inozemne komponente javnog duga. Naime, u razdoblju 2004.-2008., inozemna komponenta javnog duga kontinuirano se smanjivala i to s 54,1% u 2004. godini na 30,4% u 2008. godini. Domaća komponenta javnog duga se, u istom razdoblju, kontinuirano povećavala i to s 45,9% u 2004. godini na 69,6% u 2008. godini. Razlog ovakvom kretanju jest orijentacija financiranja manjka opće države u najvećoj mjeri na domaće izvore.

Grafikon 6: Kretanje javnog duga u razdoblju 2004.-2008.

Izvor: MFIN

Najveći dio javnog duga nastao je zaduživanjem putem vrijednosnih papira, a zatim i zaduživanjem putem zajmova. Razdoblje 2004.-2008. karakterizira orijentiranost države pri financiranju u najvećem dijelu na domaće izvore, što je rezultiralo manjom razinom ovisnosti o inozemnim tržištima kapitala, ostvarenjem pozitivnih učinaka na kretanje inozemnog duga zemlje te razvojem domaćeg financijskog tržišta.

Najveći dio javnog duga na kraju 2008. godine odnosio se na dug državnog proračuna (93,3%), slijedi dug izvanproračunskih korisnika (4,8%) te dug lokalne države (1,9%). U pogledu valutne strukture duga, potrebno je naglasiti kako je u stranoj valuti denominirano oko 4/5 duga pri čemu se najveći dio odnosi na dug denominiran u eurima.

U pogledu cjelokupnog upravljanja javnim dugom, od iznimne je važnosti definiranje planova i smjera upravljanja javnim dugom koji se naslanja na postignuća iz prethodnih godina, a u uskoj je vezi s planom kretanja fiskalne i ostalih ekonomskih politika. Zakon o proračunu propisuje institucionalni okvir zaduživanja i upravljanja javnim dugom i to na način da se osigura zadovoljavanje financijskih potreba države postizanjem najnižeg srednjoročnog i dugoročnog troška financiranja uz preuzimanje optimalnog stupnja rizika, u skladu s uvjetima.

Uzimajući u obzir izmijenjene uvjete na financijskim tržištima, pa tako i one na domaćem tržištu, kao i dospjeća inozemnih obveza, u 2009. godini je dio potreba za financiranjem realiziran izdavanjem inozemne obveznice u svibnju 2009. godine, kada je RH, nakon pet godina izbivanja s inozemnih financijskih tržišta izdala euro-obveznicu u iznosu od 750 milijuna eura, po cijeni od 99,675% nominalnog iznosa, uz nepromjenjivu godišnju kamatnu stopu od 6,5% te s dospjećem u siječnju 2015. godine. Također, u studenom 2009. godine izdana je i druga obveznica na američkom financijskom tržištu u iznosu od 1,5 milijardi američkih dolara, uz nepromjenjivu godišnju kamatnu stopu od 6,75% te s rokom dospjeća od 10 godina. S obzirom na navedene izmijenjene uvjete na financijskim tržištima te u pogledu izmijenjenih domaćih i globalnih makroekonomskih uvjeta, dio ukupnih potreba za financiranjem u 2009. godini namiren je kratkoročnim instrumentima i to prvenstveno sindiciranim zajmovima domaćih banaka i trezorskim zapisima.

U narednom trogodišnjem razdoblju potrebe za financiranjem ukupnog manjka proračuna te dospelih obveza usmjerit će se kako na domaće tako i na inozemno financijsko tržište s

osnovnim ciljem usklađivanja budućih dospijeaća po iznosu i ročnosti uz istovremeno oslobađanje dodatnog prostora financiranju ostalih sektora.

Kretanje ukupnog manjka proračuna opće države i dospijeaća obveza u narednom trogodišnjem razdoblju rezultirat će višim razinama potreba za financiranjem u odnosu na povijesni prosjek, a koji će se odraziti i u udjelu javnog duga u BDP-u.

Slijedom planiranog financiranja, javni dug će u narednom razdoblju povećati svoj udio u BDP-u s procijenjene razine 33,5% BDP-a u 2009. godini na preko 37% BDP-a krajem promatranog razdoblja s tendencijom stagniranja u posljednjoj godini. Također, doći će do određenih promjena u razinama inozemne i domaće komponente javnog duga izraženih udjelom u BDP-u kao rezultat dospijeaća obveza u promatranom razdoblju i planirane realizacije novog zaduživanja kako na domaćem tako i na inozemnom financijskom tržištu.

Tablica 6: Projekcija kretanja neto pozajmljivanja/zaduživanja i javnog duga

% BDP-a	2008.	2009.p	2010.p	2011.p	2012.p
Javni dug	29,1	33,5	36,1	37,3	37,4
Inozemni	8,8	10,5	13,2	14,1	15,8
Domaći	20,2	22,9	22,9	23,2	21,6

Izvor: MFIN

3.1.5 Fiskalni učinci ključnih strukturnih reformi

Fiskalni program u srednjoročnom razdoblju provodit će se uz podršku ključnih strukturnih reformi, osobito u području sektora poduzetništva, tržišta rada, poljoprivrede, javnoj upravi, obrazovanju i znanosti, zdravstvu, socijalnoj skrbi, pravosuđu i zaštiti okoliša. Ciljevi, mjere i aktivnosti u svakom od navedenih područja detaljno su izloženi u ovom dokumentu u okviru poglavlja 4. Strukturne reforme, a fiskalni učinci ključnih mjera u okviru strukturnih reformi navedeni su u Prilogu I. Procjena fiskalnih učinaka strukturnih reformi. Ovi fiskalni učinci uključuju podatke o izdvajanjima proračunskih sredstava za provedbu određenih mjera, ali i informacije o financiranju istih iz zajmova te sredstava pomoći EU-a.

U skladu s navedenim, u srednjoročnom razdoblju 2010.-2012. za provedbu izdvojenih strukturnih mjera ukupna neto povećanja izdvajanja iz proračuna iznosit će u prosjeku oko 0,04% BDP-a. Od toga će prihodi proračuna vezani uz neke od navedenih mjera zabilježiti prosječni godišnji porast od 0,03% BDP-a, a rashodi od 0,07% BDP-a.

U ovom kontekstu važno je istaknuti najznačajnije mjere koje utječu na navedena kretanja. Naredno srednjoročno razdoblje tako će biti obilježeno smanjenjem subvencija, prvenstveno Hrvatskim željeznicama i poljoprivrednom sektoru. U okviru državnih potpora poljoprivrednom sektoru planira se postupno smanjenje ukupnog proračuna za mjere tržišno-cjenovne politike, dok će se značajnije povećavati potpore za mjere ruralnog razvitka. Ovakav smjer u području državnih potpora u poljoprivredi rezultirat će neto smanjenjem izdvajanja iz proračuna od prosječno 0,05% BDP-a godišnje.

Neto povećanja izdvajanja iz proračuna za reformu zdravstva u narednom srednjoročnom razdoblju iznosit će 0,03% godišnje, s tim da se u 2011. godini predviđa njihovo povećanje radi ulaganja u opremanje bolnica te provedbe reorganizacije hitne medicinske pomoći. Završetkom informatizacije primarne zdravstvene zaštite i opremanja bolnica doći će do ponovnog usporavanja rasta rashoda u 2012. godini.

Neto smanjenje izdvajanja iz proračuna za provedbu mjera pronatalitetne politike u promatranom razdoblju iznosit će prosječno 0,01% BDP-a godišnje. Naime, 2010. godinu

obilježavat će porast ovih rashoda, dok će se nakon 2010. godine ovi rashodi početi smanjivati. Ostale mjere u području sektora poduzetništva, tržišta rada, poljoprivrednog sektora, javne uprave, obrazovanja i znanosti, zdravstva te pravosuđa također će prouzročiti fiskalne učinke na rashodnoj strani proračuna koji u pravilu nadmašuju prihode ostvarene na temelju korištenja raznih programa pomoći Europske unije.

3.2 TESTOVI OSJETLJIVOSTI I USPOREDBA S PROŠLOGODIŠNJIM PROGRAMOM

3.2.1 Fiskalni rizici i testovi osjetljivosti neto pozajmljivanja/zaduživanja i javnog duga

Fiskalni rizici

Promjene u kretanjima makroekonomskih varijabli utječu na fiskalna kretanja, odnosno na očekivani smjer i rezultate fiskalne politike. Izravan utjecaj na razinu očekivanih proračunskih prihoda došao bi, primjerice, od niže razine realnog rasta BDP-a. Niže stope gospodarskog rasta mogle bi biti posljedica daljnjih globalnih negativnih trendova, odnosno produbljivanja gospodarske krize i značajnijeg smanjivanja gospodarske aktivnosti najvažnijih trgovinskih partnera Hrvatske, kao i smanjivanja rasta u zemljama okruženja ili turistički emitivnim zemljama.

Odgođeni učinci krize, između ostalog učinci na financijski sustav te tržište rada bili bi jači od očekivanih, što bi imalo negativan utjecaj na projicirane rezultate fiskalne politike.

Slučajevi ostvarivanja nižih stopa rasta BDP-a od planiranih rezultirali bi većim neto pozajmljivanjem/zaduživanjem u narednom razdoblju, što bi utjecalo i na kretanje javnog duga.

Otplate duga i plaćanja kamata, a osobito u slučaju u kojem bi se uvjeti na financijskom tržištu dodatno pogoršali, također predstavljaju jedan od fiskalnih rizika, pri čemu značajniji iznosi dospijea stvaraju pritisak na tekuće poslovanje u smislu povećavanja rizika refinanciranja, odnosno predstavljaju veći teret za proračun. Stoga je u upravljanju javnim dugom važno osigurati ravnomjeran teret otplata.

Na rashodnoj strani, potrebno je istaknuti rizik jednokratnog povećavanja rashoda koji je vezan uz mogućnost neprovođenja ključnih strukturnih reformi predviđenom dinamikom. Također, promjene u politici provođenja zacrtanih reformi imale bi utjecaj i na tekuće rezultate, pogotovo u uvjetima manje povoljnih gospodarskih kretanja.

Testovi osjetljivosti kretanja neto pozajmljivanja/zaduživanja

Na kretanje razine neto pozajmljivanja/zaduživanja odnosno fiskalnog salda u srednjoročnom razdoblju utjecaj mogu ostvariti različiti čimbenici koji za posljedicu imaju određene utjecaje na prihodnu i/ili rashodnu stranu proračuna opće države. Analiza kretanja fiskalnog salda polazi od središnje makroekonomske i fiskalne projekcije, odnosno osnovnog scenarija. Rezultati provedenih testova, odnosno utjecaji izmijenjenih pretpostavki u odnosu na središnju projekciju, promatraju se obzirom na osnovni scenarij. Iako su svi provedeni testovi postavljeni na proizvoljnim odrednicama, ipak daju naznake kakvi se učinci na fiskalni saldo mogu očekivati u srednjem roku dođe li do uvjeta u kojima bi se značajnije izmijenile polazne odrednice.

U nastavku dajemo kratki osvrt na provedene testove osjetljivosti fiskalnog salda i to pod pretpostavkom izmijenjenih prihodnih odrednica uz konstantnu razinu rashoda na razini središnje projekcije. Naime, pokazalo se da su prihodi značajno reagirali u uvjetima krize, a posebno prihodi od poreza koji su vezani uz osobnu potrošnju. Imajući na umu da, prema središnjoj projekciji, prihodi od poreza i doprinosa koji su vezani uz odrednice osobne potrošnje i odrednice tržišta rada u prosjeku čine oko 70% ukupnih prihoda proračuna opće države, u nastavku provodimo utjecaje promjene njihovih odrednica na ukupni fiskalni saldo. Pod navedenim prihodima, promatrali smo utjecaje na prihode koji su pod utjecajem osobne potrošnje i odrednica tržišta rada u užem smislu, odnosno utjecaje na porez na dodanu vrijednost, porez na dohodak i doprinose za socijalno osiguranje.

Nadalje, testovi su provedeni na način da su se odrednice kretanja prihoda od poreza na dohodak i doprinosa za socijalno osiguranje u srednjem roku mijenjale na način koji će proizvesti pogoršanje nominalne godišnje stope rasta odnosno pada za jedan postotni bod i to dvije godine uzastopce odnosno u 2010. i 2011. godini. Rezultat ove pretpostavke pokazuje pogoršanje razine fiskalnog salda prosječno za oko 0,2 postotna boda u cijelom srednjoročnom razdoblju.

Kod poreza na dodanu vrijednost pretpostavljen je nulti rast nominalne osobne potrošnje u 2010. godini odnosno samo polovica rasta od pretpostavljenog u skladu sa središnjom projekcijom za 2011. godinu. Rezultati pokazuju da bi se fiskalni saldo uslijed ovakvog scenarija pogoršao za 0,3 postotna boda u 2010. godini odnosno za 0,6 postotnih bodova u ostatku srednjoročnog razdoblja. Pri razmatranju navedenih rezultata, za 2010. godinu potrebno je uzeti u obzir činjenicu cjelogodišnjeg učinka izmjena opće porezne stope poreza na dodanu vrijednost s 22% na 23%.

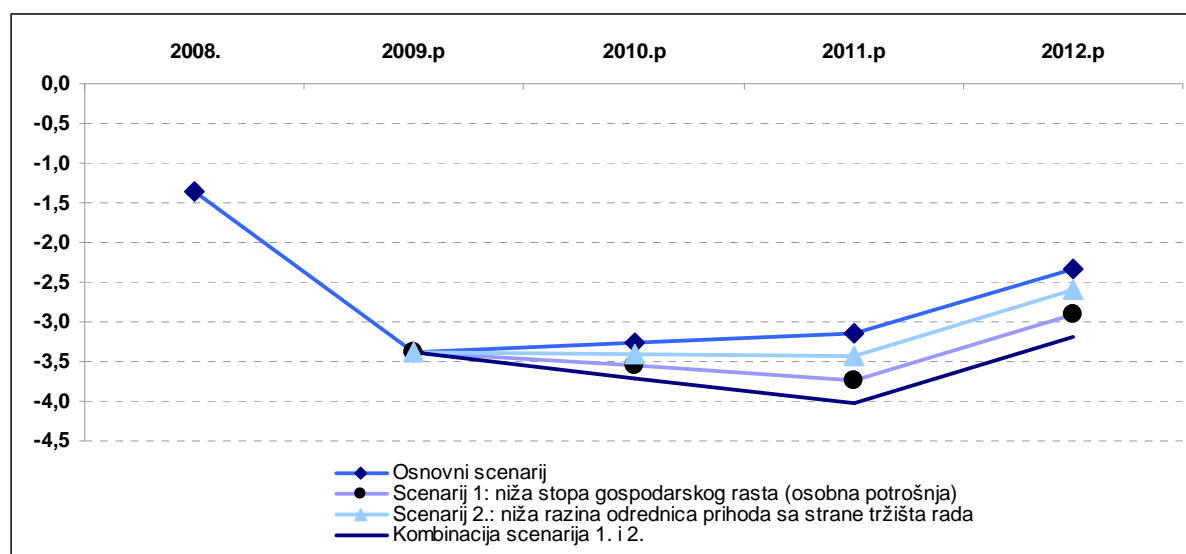
U uvjetima u kojima bi ranije opisana pogoršanja na odrednicama promatranih prihoda nastupila istovremeno, fiskalni saldo pokazivao bi značajno pogoršanje od 0,4 postotna boda u 2010. do 0,9 odnosno 0,8 postotnih bodova u 2011. i 2012. godini. Potrebno je napomenuti i da provedeni testovi pretpostavljaju konstantnu veličinu kategorija na rashodnoj strani proračuna iako bi nastupanje promjena u pojedinim odrednicama promatranih prihoda u određenoj mjeri zasigurno imali i implikacija na rashode proračuna opće države.

Tablica 7: Pretpostavke osnovnog scenarija i rezultati testa osjetljivosti

	2008.	2009.p	2010.p	2011.p	2012.p
Pretpostavke (osnovni scenarij)					
Realni BDP, stopa rasta	2,4	-5,9	0,5	3,0	3,5
Inflacija (deflator BDP-a)	6,4	2,8	1,8	3,0	3,0
Neto pozajmljivanje (+) / zaduživanje (-)					
Osnovni scenarij	-1,4	-3,4	-3,3	-3,1	-2,3
Scenarij 1: niža stopa gospodarskog rasta (osobna potrošnja)		-3,4	-3,6	-3,7	-2,9
Scenarij 2.: niža razina odrednica prihoda sa strane tržišta rada		-3,4	-3,4	-3,4	-2,6
Kombinacija scenarija 1. i 2.		-3,4	-3,7	-4,0	-3,2

Izvor: MFIN

Grafikon 7: Rezultati testa osjetljivosti

Izvor: MFIN

Testovi osjetljivosti kretanja javnog duga

Kretanje javnog duga u izravnoj je vezi s makroekonomskim uvjetima odnosno rezultatima i pretpostavkama provođenja fiskalne politike. Stoga je od iznimne važnosti kontinuirano provođenje testova osjetljivosti javnog duga na različite čimbenike kako bi se realno sagledale sve implikacije eventualne promjene u pretpostavkama koje određuju projekciju kretanja javnog duga u srednjem roku i time predstavljaju najveći rizik, te kako bi se sagledale mogućnosti da se isti izbjegne ili njegovi učinci ublaže. Test se provodi postavljanjem osnovnog (*baseline*) scenarija koji se temelji na srednjoročnim makroekonomskim projekcijama. Zatim se provodi niz alternativnih scenarija kojima se pretpostavljene veličine zadržavaju na određenoj (povijesnoj) razini ili podvrgavaju različitim šokovima. Šokovi su obično vezani za povijesne vrijednosti promatranih veličina i njihovu varijabilnost, ali mogu biti i proizvoljni.

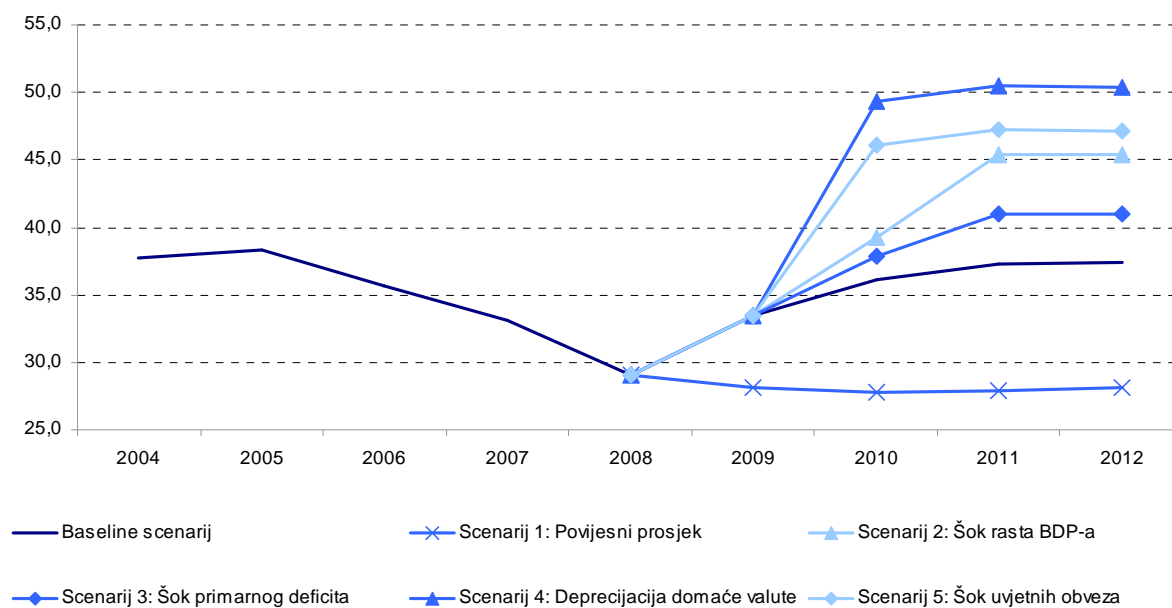
Javni dug je u okviru Zakona o proračunu definiran kao dug općeg proračuna odnosno proračuna opće države.

Provedeni testovi osjetljivosti javnog duga ukazuju na činjenicu da bi najveći utjecaj na njegovo kretanje, odnosno rast, imala deprecijacija domaće valute, posebno prema euru. Razlog tome nalazi se u činjenici da je visok udio duga denominiran u stranoj valuti. Iz provedenog testa proizlazi da arbitrarno određeni šok deprecijacije kune od 25% podiže razinu javnog duga na oko 50% BDP-a u promatranom razdoblju.

Veću osjetljivost dug pokazuje i na promjene koje uključuju aktiviranje uvjetnih obveza (garancija). Za svrhu ovoga testa pretpostavljeno je povećanje javnog duga za razinu uvjetnih obveza u arbitrarno određenom iznosu od 10% BDP-a u 2010. godini što je gotovo cjelokupni iznos garancija. Povrh navedenog, javni dug pokazuje izrazito nepovoljno srednjoročno kretanje na arbitrarnu pretpostavku pada realne stope BDP-a u 2010. i 2011. godini na razini očekivanog ostvarenja iz 2009. godine. U tom slučaju, javni dug se u srednjoročnom razdoblju povećava na razinu od oko 45% BDP-a. Također, javni dug pokazuje nepovoljno kretanje na promjene primarnog deficita budući da je on glavni generator duga, tim više što učinak početnog šoka jenjava sporo i prostire se do kraja promatranog razdoblja.

S druge strane, testovi koji se odnose na zadržavanje pretpostavki, odnosno realne stope rasta BDP-a, realne kamatne stope i primarne bilance od 2008. godine na dalje, na povijesnim (prosječnim) vrijednostima, ukazuju na sasvim suprotan trend od gore navedenih testova. Naime, u ovom se slučaju trend kretanja duga mijenja i udio javnog duga u BDP-u poprima padajuće vrijednosti. Ovakav rezultat razlikuje se od osnovnog (*baseline*) scenarija koji se temelji na srednjoročnim makroekonomskim projekcijama, uzimajući u obzir trenutna makroekonomska kretanja i projicirana kretanja u srednjem roku koja su u značajnoj mjeri izmijenjena u odnosu na povijesne prosjeke.

Grafikon 8: Kretanje udjela javnog duga u BDP-u prema različitim scenarijima (%)

Izvor: MFIN

3.2.2 Usporedba novog i prethodnog PEP-a

U ovom poglavlju daje se pregled ukupne razine prihoda, rashoda i neto pozajmljivanja/zaduživanja prema prošlogodišnjem i ovogodišnjem PEP-u. Međutim, potrebno je istaknuti kako je od vremena podnošenja prošlogodišnjeg PEP-a došlo do značajnih promjena koje otežavaju izravnu usporedbu sadašnjeg i prošlogodišnjeg PEP-a.

Naime, kako je već opisano u prethodnim poglavljima, plan za 2009. godinu, a time i projekcije za naredne godine koje su bile sastavni dio prošlogodišnjeg PEP-a, slijedom izmijenjenih makroekonomskih uvjeta značajno su izmijenjene već u okviru prvog rebalansa proračuna u travnju 2009. godine. Tako su prema metodologiji ESA 95 prvim rebalansom ukupni prihodi u odnosu na inicijalni plan smanjeni za 2,6 postotnih bodova BDP-a, rashodi za 1,9 postotnih bodova, a slijedom toga neto pozajmljivanje/zaduživanje povećano je za 0,8 postotnih bodova. U okviru drugog rebalansa iz srpnja 2009. godine prihodi su u odnosu na prethodni plan smanjeni za 2,3 postotna boda, rashodi za 0,4 postotna boda, a neto pozajmljivanje/zaduživanje povećano je za 1,9 postotnih bodova. Trećim rebalansom koji je također usvojen u srpnju 2009. godine prihodi su u odnosu na prethodni plan povećani za 0,4 postotnih bodova, rashodi su smanjeni za 0,1 postotni bod, a neto pozajmljivanje/zaduživanje smanjeno je za 0,5 postotnih bodova, odnosno na razinu od 3,4% BDP-a.

Pored navedenog, došlo je i do drugih izmjena koje otežavaju izravnu usporedbu dvaju programa. Naime, osim drugačijih pretpostavki u pogledu gospodarske aktivnosti, odnosno nominalnog BDP-a, a time i udjela prihoda i rashoda te neto pozajmljivanja/zaduživanja, krajem siječnja 2009. godine provedena je prilagodba načina izračuna BDP-a metodologiji ESA 95, kojom su u novi obračun uz sivu ekonomiju neizravno uključene i usluge financijskog posredovanja te stambene rente.

Isto tako, usporedba prihoda i rashoda, a time i neto pozajmljivanja/zaduživanja otežana je zbog uvođenja novih izvora prihoda u okviru trećeg rebalansa.

U konačnici, razinu prihoda, rashoda i neto pozajmljivanja/zaduživanja u dva različita programa potrebno je promatrati i obzirom na obuhvat pokazatelja opće države.

Tablica 8: Usporedba prihoda, rashoda i neto pozajmljivanja/zaduživanja opće države prema prošlogodišnjem i ovogodišnjem PEP-u

	2008.	2009.p	2010.p	2011.p	2012.p
PEP 2010.-2012. (% BDP)					
Ukupni prihodi	39,4	38,8	38,4	36,8	35,8
Ukupni rashodi	40,8	42,2	41,7	39,9	38,1
Neto pozajmljivanje / zaduživanje	-1,4	-3,4	-3,3	-3,1	-2,3
PEP 2009.-2011. (% BDP)					
Ukupni prihodi	45,7	45,2	44,8	44,4	
Ukupni rashodi	46,9	46,1	45,4	44,4	
Neto pozajmljivanje / zaduživanje	-1,3	-0,9	-0,6	0,0	
Razlika					
Ukupni prihodi	-6,3	-6,4	-6,4	-7,7	
Ukupni rashodi	-6,1	-4,0	-3,7	-4,5	
Neto pozajmljivanje / zaduživanje	-0,1	-2,5	-2,6	-3,1	

Izvor: MFIN

3.3 KVALITETA JAVNIH FINANCIJA

U 2009. godini provodile su se brojne aktivnosti usmjerene na jačanje kvalitete javnih financija. Dio aktivnosti nastavak je mjera zacrtanih Strategijom unapređenja i modernizacije procesa u sustavu Državne riznice za razdoblje 2007.-2011., dok se dio aktivnosti odnosi na mjere poduzete u cilju suzbijanja učinaka globalne gospodarske krize.

Naime, Hrvatska je zbog adekvatnog institucionalnog i zakonskog okvira dobro podnijela prvi nalet negativnih učinaka globalne financijske krize, iako je njeno kasnije prelijevanje na realni sektor utjecalo na slabije prikupljanje prihoda državnog proračuna. Stoga je Vlada tijekom 2009. godine poduzela niz mjera s ciljem suzbijanja učinaka krize i osiguranja stabilnosti javnih financija. Tako je u veljači 2009. godine usvojen paket od deset antirecesijskih mjera, a tijekom godine usvojena su i tri rebalansa proračuna kojima se prilagođavala kako prihodna, tako i rashodna strana proračuna, što je detaljnije objašnjeno u potpoglavlju 3.1.2. Tekuća fiskalna kretanja i srednjoročne projekcije.

Povrh navedenog, u cilju otvaranja dodatnog prostora privatnom sektoru za financiranje na domaćem financijskom tržištu, država je u 2009. godini nakon pet godina izbjivanja s inozemnih financijskih tržišta izdala euro-obveznicu. Prvi puta euro-obveznica izdana je u

svibnju u iznosu od 750 milijuna eura s dospijećem u siječnju 2015. godine, a drugi puta u studenom i to u iznosu od 1,5 milijardi dolara s rokom dospijeća od 10 godina.

Spomenute mjere tijekom 2009. godine pridonijele su stabilnosti javnih financija u uvjetima ekonomske krize i stvorile polazišnu osnovu za daljnju provedbu fiskalne politike u narednom trogodišnjem razdoblju s ciljem osiguranja likvidnosti sustava i stvaranja preduvjeta za gospodarski oporavak.

Vezano za unaprjeđenja proračunskog procesa, prema novom Zakonu o proračunu¹³ koji je stupio na snagu 1. siječnja 2009. godine proračunski proces planiranja i pripreme proračuna za 2010. godinu započeo je izradom strateških planova za trogodišnje razdoblje. U skladu s tim, u rujnu 2009. godine Vlada je usvojila Strategiju Vladinih programa za trogodišnje razdoblje u kojoj je definirano dvanaest glavnih ciljeva kojima će biti usmjerena fiskalna politika. Detaljnije informacije o provedenim promjenama i daljnjim mjerama unaprjeđenja proračunskog procesa izložene su u okviru poglavlja 3.5 Institucionalna obilježja javnih financija.

U kontekstu upravljanja javnim financijama potrebno je spomenuti i donošenje nove Strategije razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u javnom sektoru RH za razdoblje 2009.-2011., koju je Vlada RH usvojila u rujnu 2009. godine u okviru proračunskih reformi pokrenutih Strategijom unapređenja i modernizacije procesa u sustavu Državne riznice 2007.-2011. te u skladu s novim Zakonom o proračunu. Prethodne Strategije bile su usmjerene na stvaranje potrebnih pretpostavki za uspostavu i razvoj navedenog sustava kod korisnika proračuna, uključujući stvaranje regulatornog okvira i organizacijskih kapaciteta, dok je svrha nove Strategije da se uspostavljeni sustav dalje razvija kao alat upravljačke strukture za odgovorno, transparentno i uspješno upravljanje proračunskim sredstvima.

Na daljnje podizanje kvalitete javnih financija utjecat će i nastavak provođenja strukturnih reformi u području tržišta rada, zdravstva, javne uprave, pravosuđa i drugim područjima.

U cilju sprječavanja daljnjeg povećanja broja nezaposlenih, odnosno daljnjeg otkazivanja ugovora o radu radnika te sprječavanja nastanka dodatnih troškova otpuštanja radnika, uvedene su nove mjere fleksibilnosti, kako bi se poslovnim subjektima omogućila prilagodba poslovanja u novonastalim okolnostima, a koja istovremeno osigurava ostanak što većeg broja radnika u radno pravnom statusu te time sprječava nagli porast nezaposlenosti. Slijedom navedenog, u srpnju 2009. godine donesen je Zakon o potpori za očuvanje radnih mjesta¹⁴. Također, donošenjem novog Zakona o radu¹⁵ u prosincu 2009. godine dovršene su i aktivnosti usklađivanja Zakona o radu s odgovarajućom pravnom stečevinom EU-a. Nacionalnim planom za poticanje zapošljavanja (2009.-2010.) utvrđena su osnovna načela državne politike zapošljavanja, kao i odgovornosti i zadaće za nadležna tijela državne uprave i javne ustanove.

Unutar reforme javne uprave u srpnju 2009. godine osnovano je Ministarstvo uprave u svrhu usmjeravanja reforme i procesa modernizacije u čitavoj upravi te osiguranja pretpostavki za jačanje upravljačkih i administrativnih kapaciteta tijela nadležnog za reformu državne uprave. Pored toga, donesen je novi Zakon o općem upravnom postupku¹⁶ te se radilo na jačanju elektroničke uprave i razvoju ljudskih potencijala.

Nadalje, nastavljeno je jačanje neovisnosti, nepristranosti, profesionalnosti i učinkovitosti pravosuđa, čime se nastoji pojačati povjerenje građana u institucije i pravnu državu, što je važna pretpostavka ekonomskog razvoja Hrvatske i poticanja kapitalnih ulaganja u Hrvatsku.

¹³ Narodne novine, broj 87/08

¹⁴ Narodne novine, broj 94/09

¹⁵ Narodne novine, broj 149/09

¹⁶ Narodne novine, broj 47/09

Uvedene su i organizacijske odnosno institucionalne promjene osnivanjem posebnih ureda i tijela koji primjenjuju mjere za uspješnu borbu protiv korupcije i organiziranog kriminala.

Unaprjeđenja su postignuta i u sustavu javne nabave osnivanjem Ureda za središnju javnu nabavu Vlade RH¹⁷ u studenom 2009. godine. Procjenjuje se da će se ovim modelom javne nabave ostvariti značajne proračunske uštede.

U provođenju strukturnih reformi, pored sredstava iz proračuna značajna je i pomoć iz programa EU-a. RH je kroz programe pomoći, odnosno pretprijetne programe CARDS, PHARE, ISPA i SAPARD do 30. lipnja 2009. godine ugovorila 239,8 milijuna eura odnosno 80,7%. U tijeku je ugovaranje za program ISPA te će konačni postotak ugovaranja biti veći. Do 30. lipnja 2009. godine plaćeno je 159,4 milijuna eura.

U prvom polugodištu 2009. godine Europska komisija je Republici Hrvatskoj doznala 40,3 milijuna eura. Sredstva su doznana za programe PHARE, ISPA, SAPARD i IPA - komponenta IV.

Dana 5. lipnja 2009. godine potpisan je i financijski sporazum o dodjeli sredstava iz programa IPA 2008 - I komponenta, između RH i Europske komisije. Za financiranje projekata u nadležnosti Središnje agencije za financiranje i ugovaranje programa i projekata EU-a dodijeljeno je ukupno 35,8 milijuna eura kojima će se financirati ukupno 55 projekata.

U kontekstu jačanja administrativnog okvira za provedbu programa pomoći EU-a važno je spomenuti da sustav upravljanja nepravilnostima (sustav AFCOS) u cjelini funkcionira i pripremljen je za pravovremeno otkrivanje i izvještavanje o nepravilnostima i prijevarama. U cilju postizanja što efikasnijeg funkcioniranja sustava AFCOS, kontinuirano se provode odgovarajuće edukacije te je u završnoj fazi izrada Nacionalne strategije suzbijanja prijevara za zaštitu financijskih interesa EU-a koja predstavlja snažan okvir za efikasnu i učinkovitu koordinaciju, komunikaciju, suradnju te razmjenu informacija između tijela u sustavu AFCOS. Provedbom mjera iz strategije i postizanjem ciljeva osigurat će se visoki stupanj zaštite financijskih interesa EU-a. Nadalje, krajem prosinca 2008. godine osnovana je Agencija za regionalni razvoj RH, a u veljači 2009. godine Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Osnivanje ovih agencija predstavlja važan čimbenik u provedbi regionalne razvojne politike RH odnosno poljoprivredne politike.

3.4 DUGOROČNA ODRŽIVOST JAVNIH FINACIJA

Procjena dugoročne održivosti javnih financija polazi od dugoročnih projekcija stanovništva RH u varijanti srednjeg fertiliteta s migracijama te osnovnih makroekonomskih pretpostavki budućih kretanja, koje uključuju izmijenjenu metodologiju obračuna BDP-a usklađenog s metodologijom Europskog sustava nacionalnih računa ESA 95. U odnosu na prethodni PEP predviđaju se i niže stope realnog rasta BDP-a u inicijalnom razdoblju, više stope nezaposlenosti te nove fiskalne projekcije za razdoblje do 2012. godine.

Projekcije su izrađene pod pretpostavkom da u prognostičkom razdoblju neće doći do značajnijih promjena u primjeni trenutno važećih zakonskih rješenja koji reguliraju javne rashode za mirovine i zdravstvo te da neće doći do promjena u obračunu i naplati doprinosa za socijalno osiguranje. Naime, pri procjeni mirovinskih rashoda uzeta su u obzir očekivana kretanja broja umirovljenika te očekivani učinci usklađivanja takozvanih starih i novih umirovljenika kao i izostanak indeksacije mirovina u 2010. godini. Projekcije rashoda u području zdravstvenog osiguranja predviđaju nastavak provedbe zdravstvene reforme

¹⁷ Narodne novine, broj 138/09

posebno u dijelu primarne zdravstvene zaštite, bolničkog sustava te kontrole bolovanja. Svi ostali prihodi, osim doprinosa, zadržat će svoj udio u BDP-u nepromijenjen, kao i svi drugi rashodi, osim rashoda za mirovine, zdravstvo i kamate i to tijekom cijelog promatranog razdoblja. Važno je naznačiti da je u 2010. godini na prihodnoj strani predviđen i cjelogodišnji učinak posebnog poreza na plaće, mirovine i druge primitke.

U pogledu stopa participacije, pretpostavlja se da će ekonomski agenti zadržati svoj obrazac ponašanja nepromijenjen, odnosno da će stope participacije po karakterističnim dobnim skupinama (15-24, 25-49 i 50-64) i spolu ostati nepromijenjene. Uz takvu pretpostavku, nakon 2010. godine ukupne stope participacije će blago varirati, što je prije svega određeno fluktuacijama stanovništva u tim dobnim skupinama.

Stopa nezaposlenosti projicirana je kao padajuća pa će tako 2010. godine dosegnuti razinu od 10,3%. Od 2013. godine bilježit će razinu strukturne stope nezaposlenosti od oko 7,0%, a pretpostavka je zadržavanje iste do 2050. godine. Rast proizvodnosti po zaposlenom izveden je iz pretpostavki o realnom rastu BDP-a te kretanja broja zaposlenih, što je određeno dugoročnim demografskim projekcijama i pretpostavljenim stopama participacije.

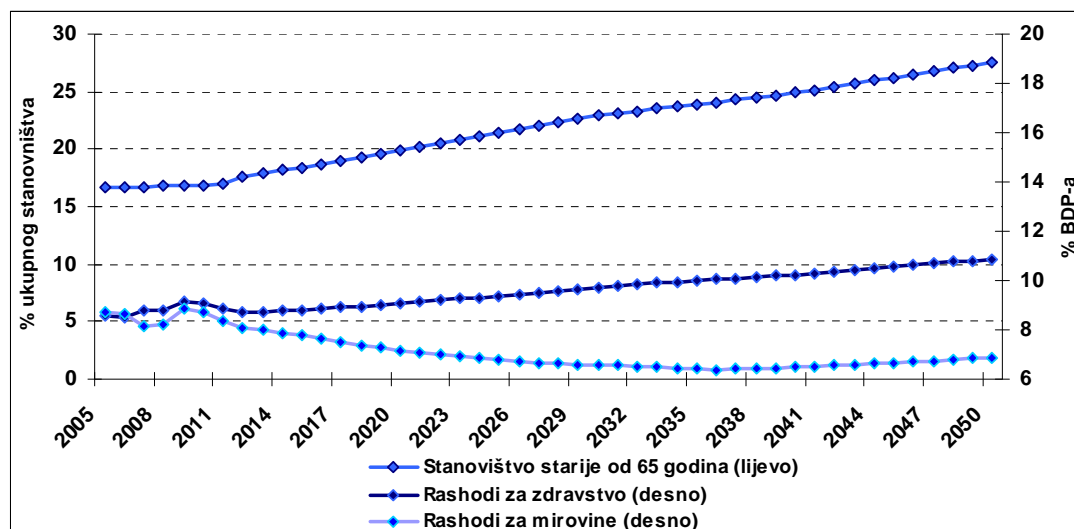
Na temelju opisanih pretpostavki predviđa se pad prihoda od doprinosa za mirovinsko osiguranje s 5,9% BDP-a u 2005. na 5,3% BDP-a u 2015. godini te njihova stabilizacija u daljnjem vremenskom razdoblju. Razlog tome jest postupno povećanje udjela zaposlenih s mirovinskim osiguranjem u oba obvezna mirovinska stupa, odnosno onih koji uplaćuju 15% od svoje bruto plaće u prvi stup, a 5% u drugi stup mirovinskog osiguranja. Stariji zaposlenici većinom su osigurani samo u prvom mirovinskom stupu gdje odlazi ukupan iznos njihovih doprinosa (20%). S vremenom će odlaziti u mirovinu pa će sve više biti onih osiguranika čijih 15% uplaćenih doprinosa odlazi u prvi mirovinski stup. Stabilizacija udjela doprinosa od mirovina na 5,3% BDP-a nakon 2015. godine rezultat je pretpostavki prema kojima je rast realnih plaća po zaposlenom jednak rastu proizvodnosti rada, a stopa doprinosa definirana kao konstantan udio plaća gdje se kod doprinosa za mirovinsko osiguranje uzimaju u obzir više stope doprinosa za prvi stup kod starijih umirovljenika.

Projekcije ukazuju na smanjivanje rashoda za mirovine za 1,8 postotnih bodova BDP-a odnosno s 8,7% BDP-a u 2005. na 6,9% BDP-a u 2050. godini pri čemu su iz analize isključene mirovine branitelja. Njihov udio je niži u odnosu na predviđanja u prethodnom PEP-u, što je posljedica izmijenjene metodologije obračuna BDP-a, ali i nižih realnih stopa rasta BDP-a u srednjoročnom razdoblju. Iako se povećava broj starijih osoba, zbog provedene mirovinske reforme i smanjivanja relativnih mirovina isplaćenih iz prvog stupa, dugoročno se procjenjuje smanjivanje udjela javnih mirovinskih rashoda u BDP-u. Takav rezultat vrlo je izvjestan ukoliko se zadrže svi parametri obračuna mirovina koji danas vrijede odnosno indeksiranje mirovina na plaće i cijene. Također, predviđeno je i smanjivanje udjela umirovljenika kojima se mirovina u potpunosti isplaćuje iz prvog stupa, a povećanje udjela onih umirovljenika kojima se osnovna mirovina isplaćuje iz prvog stupa, a preostali dio iz drugog stupa, koji će se financirati iz individualne kapitalizirane mirovinske štednje.

Rashodi za zdravstvo projicirani su od 5,5% BDP-a u 2005. na 10,5% BDP-a u 2050. godini. Projekcija je izrađena na osnovi procjene čistog učinka starenja stanovništva, koja odražava promjene obilježene sve većim udjelom starijih dobnih skupina, koje su ujedno i najveći korisnici zdravstvene zaštite. U projiciranju je pretpostavljen rast rashoda u skladu s rastom proizvodnosti rada, a očekuju se i učinci provedbe zdravstvene reforme te sve veći troškovi razvoja zdravstvenog sektora, posebno u području izdataka za lijekove i novih tehnologija. Također, pretpostavljeno je da će zdravstveni rashodi za svaku dobnu skupinu i spol rasti kao i BDP po zaposlenom, što znači da će slijediti kretanja u gospodarstvu i društvu općenito.

Rashodi za kamate povećat će svoj udio u BDP-u s 1,9% u 2005. na 2,7% u 2050. godini. U skladu s projiciranim kretanjima navedenih prihodnih i rashodnih kategorija, ukupni prihodi će se u prosjeku kretati na razini od 36,6% BDP-a, a ukupni rashodi na razini od 40,8% BDP-a u cijelom promatranom razdoblju.

Grafikon 9: Starenje stanovništva te izdaci za mirovine i zdravstvo

3.5 INSTITUCIONALNA OBILJEŽJA JAVNIH FINACIJA

Od 1. siječnja 2009. godine na snagu je stupio novi Zakon o proračunu¹⁸ kojim se u odnosu na Zakon o proračunu iz 2003. godine uvelo:

- strateško planiranje i obveza izrade trogodišnje strategije Vladinih programa kako bi strateški prioriteti i ciljevi vladine politike izravno utjecali na alokaciju sredstava unutar proračuna;
- višegodišnji proračunski okvir budući da će Hrvatski sabor uz proračun za jednu proračunsku godinu, donositi i projekcije za naredne dvije godine;
- veća fleksibilnost izvršavanja proračuna jer će se državni proračun usvajati na manje detaljnoj razini, čime će se postići bolja preglednost proračuna;
- mogućnost prijenosa aktivnosti i projekata koji se financiraju iz prepristupnih programa pomoći Europske unije, te kapitalnih projekata u slučaju kada nisu izvršeni do kraja tekuće godine u sljedeću proračunsku godinu;
- uključivanje suglasnosti koje jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave daju ustanovama i pravnim osobama u svom vlasništvu (novosnovanim i onim u gubicima) u opseg mogućeg zaduživanja lokalne jedinice te obveze ishoda suglasnosti ministra financija prije davanja jamstava ustanovama i pravnim osobama u vlasništvu lokalnih jedinica čime se osigurava prethodna kontrola nad izdavanjem jamstava.

¹⁸ Zakonom o proračunu (Narodne novine, broj 87/08) detaljno se definiraju instrumenti za upravljanje javnim rashodima i uređuju procesi planiranja, izrade, donošenja i izvršavanja proračuna, upravljanje imovinom i dugovima, upravljanje javnim dugom, zaduživanje i jamstvo države te jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, proračunski odnosi u javnom sektoru, računovodstvo te proračunski nadzor.

U skladu s odredbama novog Zakona Vlada RH je u rujnu 2009. godine usvojila Strategiju Vladinih programa za razdoblje 2010.-2012., izrađenu na temelju strateških planova ministarstava i ostalih tijela državne uprave. Strateški planovi sastavljeni su na temelju postojećih strateških dokumenata i akata planiranja, uzimajući pritom u obzir postavljene ciljeve, ali i promjene u okruženju.

Strategija za razdoblje 2010.-2012. jasno definira ciljeve i prioritete koje će Vlada RH svojim programima provoditi u navedenom vremenskom okviru. Strateškim planovima dobio se pregled svih sektorskih ciljeva, a Strategija Vladinih programa osigurava alokaciju proračunskih sredstava na one ciljeve koji će postići najveći učinak u prioritetnim područjima.

U narednom trogodišnjem razdoblju provodit će se mjere daljnjeg unapređenja proračunskih procesa definirane Strategijom unapređenja i modernizacije procesa u sustavu Državne riznice, kao što su:

- razvoj pokazatelja uspješnosti koji će pridonijeti uspostavi sustava odgovornosti za postignute rezultate,
- uspostavljanje automatiziranog sustava nadzora nad stvaranjem obveza, uključujući i višegodišnje obveze,
- uspostavljanje cjelovitoga računovodstvenog sustava, odnosno povezivanje glavnih knjiga proračunskih korisnika s glavnom knjigom Državne riznice, čime će se osigurati raspolaganje podacima o nastalim obvezama i njihovom dospijeću,
- nastavak provođenja unutarnje revizije u sustavu/poslovnim procesima Državne riznice u skladu s procjenom rizika, zahtjevima menadžmenta i rezultatima procjene rizika provedenih u riznici.

Također, u istom razdoblju Uredbom Vlade uredit će se područje stručnog vrednovanja i ocjenjivanja opravdanosti i učinkovitosti investicijskih projekata koje financiraju proračunski korisnici državnog proračuna.

Svrha te Uredbe je poboljšati upravljanje investicijskim projektima proračunskih korisnika državnog proračuna:

- donošenjem učinkovitijih odluka o investicijskim prioritetima,
- omogućavanjem unapređenja ocjene investicijskih prijedloga i upravljanjem troškovima odobrenih projekata kako bi se poboljšao odnos „vrijednosti za novac“,
- pružanjem kvalitetnih informacija o dovršenim projektima kako bi se stečeno iskustvo moglo iskoristiti u pripremi i izvedbi budućih projekata.

Zahvaljujući navedenom odabrat će se projekti koji uz najniže troškove najviše pridonose ostvarenju prioritetnih ciljeva Vlade. S druge strane sustav izvještavanja omogućit će svim zainteresiranim stranama praćenje napretka projekta, a Ministarstvu financija i predlagateljima realnije planiranje sredstava u državnim proračunu.

4 STRUKTURNE REFORME

4.1 SEKTOR PODUZETNIŠTVA

4.1.1 Tržišno natjecanje i državne potpore

Tržišno natjecanje

Djelotvorno tržišno natjecanje i osiguranje jednakih uvjeta poslovanja (*level playing field*) za sve poduzetnike na tržištu, bez obzira na njihovu tržišnu snagu i veličinu uvjeti su bez kojih nije moguće očekivati značajnije promjene gospodarske strukture, povećanje ulaganja, pojavu novih proizvoda i usluga te povećanja inovacija u svim gospodarskim sektorima, a niti porast blagostanja hrvatskih potrošača. Zadaća prava i politike zaštite tržišnog natjecanja je osigurati uvjete za razvoj takvog tržišnog natjecanja, odnosno sprječavati i onemogućavati ponašanja na tržištu kojim se ono ograničava bilo da se radi o sklapanju zabranjenih sporazuma, zlouporabom vladajućeg položaja ili spajanjima i preuzimanjima koja mogu imati negativne učinke na tržište. Premda je Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje u tekstu: Agencija) vrlo aktivna te je tijekom 2009. godine djelovala na niz tržišta kako bi onemogućila ponašanja suprotna pravilima o zaštiti tržišnog natjecanja (telekomunikacije, distribucija plina, prodaja naftnih derivata, pružanje usluga zračnih luka, i drugo), ipak, s obzirom na njene ograničene nadležnosti (nije nadležna za bankarski sektor) i nedostatak ovlasti za izricanje kazni za učinjene povrede Zakona, još uvijek se ne može govoriti o postojanju svih uvjeta za razvitak djelotvornog sustava zaštite tržišnog natjecanja u RH. Naime, sustav zaštite tržišnog natjecanja koji je uspostavljen Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja (dalje u tekstu: ZZTN) donesenim 2003. godine¹⁹, premda usklađen s temeljnim pravilima o zaštiti tržišnog natjecanja iz pravne stečevine EU-a (*acquis communautaire*), i nadalje je sankcije za povrede ovog Zakona ostavio u nadležnosti prekršajnih sudova, kojih je u Hrvatskoj preko 100 i odlučuju po mjesnoj nadležnosti. Praksa je pokazala da ovakav sustav ne daje rezultate jer se kazne izriču vrlo rijetko i u vrlo malim iznosima te da prekršitelji Zakona ne samo da nisu na odgovarajući način kažnjeni, već se ne postiže ni ciljani učinak odluka Agencije, a to je odvratanje (*deterrence*) od kršenja Zakona. Stoga je u svrhu unaprjeđenja učinkovitosti rada Agencije i povećanja djelotvornosti sustava zaštite tržišnog natjecanja bilo nužno usvojiti novi zakonski okvir zaštite tržišnog natjecanja koji će otkloniti spomenute nedostatke postojećeg te Agenciji osigurati nužne instrumente za primjenu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja (primjerice uvođenje takozvanog *leniency* programa u borbi s kartelima). Novi ZZTN²⁰ usvojen je u Hrvatskom saboru krajem lipnja 2009. godine, a njegova primjena počinje 2010. godine. Slijedom toga, novi ZZTN ojačat će ulogu prava konkurencije u hrvatskom pravnom sustavu i osnažiti ulogu Agencije jačanjem njenih ovlasti pri otkrivanju, a potom i odgovarajućem kažnjavanju prekršitelja Zakona, kao i u pogledu promicanja politike i prava zaštite tržišnog natjecanja, osobito kada se radi o davanju mišljenja o usklađenosti novih i postojećih zakona i propisa s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja (*competition advocacy*).

Državne potpore

Drugi važan instrument stvaranja uvjeta za razvoj djelotvornog tržišnog natjecanja je uspostava sustava kontrole državnih potpora čija je svrha onemogućiti da se potporama neke poduzetnike stavlja u neopravdano povoljniji tržišni položaj u odnosu na njihove konkurente.

¹⁹ Narodne novine, broj 122/03

²⁰ Narodne novine, broj 79/09

Sustav kontrole državnih potpora u Hrvatskoj u cijelosti je usklađen s pravnom stečevinom EU-a, a Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja povjerene su ovlasti za provedbu nadzora dodjele i povrata državnih potpora. Polazeći od toga, tijekom posljednjih nekoliko godina uspostavljen je sustav dodjele potpora koji se temelji na programima (*schemes*) potpora, dok se pojedinačne potpore dodjeljuju u sve manjem broju slučajeva, iznimno, i to pretežito u slučaju restrukturiranja poduzetnika u teškoćama ili kao naknada za obavljanje usluga od općeg ekonomskog interesa. Također, svi programi potpora, uključivo i oni koji se temelje na dodjeli poreznih olakšica pri novim ulaganjima, u slobodnim zonama, kao i na područjima posebne državne skrbi i brdsko-planinskim područjima u potpunosti su usklađeni s propisima o potporama, a njihova je primjena počela 2009. godine. U tijeku su i aktivnosti kojima se namjerava provesti restrukturiranje sektora brodogradnje putem privatizacije brodogradilišta s ciljem napuštanja dosadašnjeg načina dodjele potpora ovom sektoru i stvaranja uvjeta za uspostavu gospodarske i tržišne održivosti ovog sektora. Također, na tom tragu su i pripreme za promjenu sustava potpora Hrvatskoj radioteleviziji, kojima će se, ne dovodeći u pitanje ulogu ove institucije kao javnog servisa u ostvarivanju demokratskih, društvenih i kulturnih potreba hrvatskih građana, postojeće zakonodavstvo na ovom području uskladiti s propisima s područja državnih potpora.

Upravo zahvaljujući primjeni novog sustava dodjele državnih potpora i poštujući pravila koja potiču dodjelu potpora za horizontalne ciljeve, a destimuliraju potpore za pokriće operativnih troškova poslovanja, a unatoč globalnoj financijskoj i gospodarskoj krizi, čiji su se učinci prelili i na hrvatsko gospodarstvo, u 2008. godini zabilježeni su pozitivni pomaci na ovom području. Naime, prema podacima koje Agencija prikuplja i obrađuje u svrhu izrade Godišnjeg izvješća o državnim potporama u skladu s metodologijom Europske komisije, u 2008. godini u Hrvatskoj je dodijeljeno manje potpora nego u 2007. godini, a smanjen je i njihov udio u BDP-u. Ukupne državne potpore dodijeljene u 2008. godini iznosile su 8.810,5 milijuna kuna, što je za 17,6% manje nego u 2007. godini, dok je udio ukupnih potpora u BDP-u za 2008. godinu iznosio 2,6%, što je za 24,4% manje nego u 2007. godini, kada je iznosio 3,4%.

Prema kategorijama državnih potpora, u 2008. godini one za horizontalne namjene i za regionalne ciljeve čine 18,1%, a državne potpore za posebne sektore u području industrije i usluga čine 39,7% svih potpora (u najvećoj mjeri za promet, radiotelevizijsko emitiranje, brodogradnju i turizam). Daljnjih 40,2% ukupno dodijeljenih državnih potpora odnosi se na poljoprivredu i ribarstvo, a 2,0% na državne potpore na lokalnoj razini. Ukupne potpore, bez poljoprivrede i ribarstva u 2008. godini iznosile su 5.272,8 milijuna kuna što čini 1,5% u BDP-u, a bez poljoprivrede i ribarstva i prometa 3.820,1 milijuna kuna odnosno 1,1% u BDP-u.

Vezano za pojedine instrumente državnih potpora, u 2008. godini i dalje je nastavljen trend rasta subvencija koje čine 78,7% svih potpora, slijede porezne olakšice s udjelom od 11,7%, dok potpore u obliku udjela u temeljnom kapitalu čine 4,6%, državna jamstva čine 4,5%, te potpore u obliku povoljnijih kredita 0,5% u strukturi ukupnih potpora.

4.1.2 Privatizacija

Sredinom rujna 2009. godine portfelj Hrvatskog fonda za privatizaciju (HFP) obuhvaćao je 783 društva (od čega 736 društava raspoloživo za prodaju) s ukupnim temeljnim kapitalom od 59,8 milijardi kuna, od kojih u vlasništvu države 16,5 milijardi kuna. Iako su u proteklih godinu dana (IV. tromjesečje 2008. godine i prva tri tromjesečja 2009. godine) privatizirana 86 društva (3 prodajom putem javnog natječaja, 35 na Zagrebačkoj burzi, a 48 društava

brisano je iz sudskog registra nakon dovršenog postupka stečaja odnosno likvidacije), struktura portfelja prema broju društava i vlasničkim udjelima ostala je gotovo nepromijenjena u odnosu na prošlu godinu. Tako je HFP u 80% društava (627 društva) s udjelom do 25% u temeljnom kapitalu manjinski vlasnik, u 72 društava udio se kreće u rasponu od 25% do 50%, dok je u 84 društva, s udjelom preko 50%, država još uvijek većinski vlasnik.

Uz postojeću strukturu dioničkog portfelja u kojem dominiraju društva suočena s dubiozama u poslovanju i kao takva nisu privlačna ulagačima, značajan utjecaj na ostvarenu dinamiku imala je i globalna gospodarska kriza koja je rezultirala padom interesa potencijalnih investitora za ulaganja u cijeloj regiji pa su i pored velikog broja objavljenih javnih natječaja (za prodaju 15 društava objavljena su 24 natječaja, od čega za 9 društava iz portfelja HFP-a i za 6 društava kćeri HŽ-a) privatizirana samo tri društva.

Objavom natječaja (početkom kolovoza) za privatizaciju pet brodogradilišta i jednog društva kćeri u većinskom vlasništvu države započete su aktivnosti na rješavanju pitanja dugoročne održivosti sektora brodogradnje, koji je sa stajališta privatizacije, najkompleksniji i najzahtjevniji sektor preostao u portfelju HFP-a.

Tekst i uvjeti natječaja usuglašeni s Europskom komisijom uključivali su: prodaju četiri brodogradilišta po početnoj cijeni od jedne kune, dva brodogradilišta (Uljanik d.d., Pula i društvo kćer Brodosplit - Brodogradilište specijalnih objekata d.o.o.) po nominalnoj vrijednosti, prodaju 25% temeljnog kapitala društva Uljanik menadžerima i zaposlenima po posebnim uvjetima te podnošenje poslovnog plana za razdoblje od najmanje 5 godina koji anticipira plan restrukturiranja u trajanju od najviše 5 godina od potpisivanja ugovora o prodaji dionica. Obvezni sadržaj plana restrukturiranja su adekvatne kompenzacijske mjere te značajan vlastiti doprinos od najmanje 40% ukupnih troškova restrukturiranja uz obvezu potencijalnog investitora da uskladi plan restrukturiranja s Agencijom za zaštitu tržišnog natjecanja i Europskom komisijom.

I pored velikog iskazanog interesa potencijalnih investitora u procesu privatizacije brodogradilišta (otkupljeno je 34 natječajne dokumentacije) na natječaj koji je zatvoren 30. rujna 2009. godine pristigle su svega dvije valjane ponude (jedna za Brodotrogir d.d., a druga za društvo kćer splitskog brodogradilišta Brodosplit - Brodogradilište Specijalnih objekata d.o.o.). Međutim, pristigle ponude nisu odgovarale uvjetima natječaja te se početkom 2010. godine očekuje objava novih natječaja.

U pogledu ostalih privatizacijskih aktivnosti značajno je spomenuti da je krajem 2009. godine odlukom Vlade RH o izboru najboljeg ponuditelja privatizacija jedinog preostalog agrokombinata u vlasništvu HFP-a, tvrtke Vupik d.d., Vukovar, završila.

Tijekom 2009. godine unatoč vrlo intenzivnim aktivnostima na privatizaciji društava kćeri Hrvatskih željeznica (objavljeno je 14 natječaja za 6 društava), nije prodano niti jedno društvo.

Dovršetak privatizacije najvećeg dijela preostalog portfelja HFP-a kao jednog od preduvjeta za stvaranje efikasnog tržišnog gospodarstva, ostaje i nadalje osnovnim ciljem gospodarske politike na području privatizacije. Dinamiku privatizacije, osim kvalitete sadašnjeg dioničkog portfelja, odredit će i brzina oporavka gospodarstva na globalnoj razini, odnosno brzina izlaska iz recesije prvenstveno zemalja Europske unije koji su tradicionalno najznačajniji strani ulagači u Hrvatskoj, a koji su u proteklom razdoblju pokazali interes za pojedine sektore.

Najavljeni koncept privatizacije dijela vlasničkog portfelja HFP-a kroz zatvorene investicijske fondove koji predviđa prijenos dionica društava u manjinskom vlasništvu države u zatvorene

investicijske fondove (ZIF-ove), čije bi upravljanje bi bilo povjereno profesionalnim društvima za upravljanje izabranima na javnom natječaju, zbog velikog pada vrijednosti dionica na tržištu kapitala, do sada, nije realiziran. Međutim, ovaj koncept i dalje se sagledava kao moguća metoda privatizacije, a njegova provedba, s obzirom na planiranu strategiju izlaska države iz ZIF-ova putem inicijalne javne ponude, u velikoj će mjeri ovisiti o brzini oporavka tržišta kapitala.

Budući se dionički portfelj države kontinuirano smanjuje, te da se ukazala potreba uvođenja novih modela koji bi pojednostavili procedure i ubrzali postupak privatizacije, razmatra se mogućnost preustroja HFP-a kao krovne institucije za poslove privatizacije. S tim u vezi očekuje se da će Vlada RH tijekom 2010. godine definirati novi model i institucionalni okvir upravljanja državnom imovinom.

4.1.3 Restrukturiranje željeznica

Postignuća u željezničkom sektoru u 2009. godini prvenstveno se odnose na daljnje aktivnosti usklađivanja domaćeg zakonodavstva s pravnom stečevinom EU-a. Provedenim aktivnostima osigurava se daljnje unaprjeđenje poslovnih procesa, efikasnije poslovanje željezničkih tvrtki i ostali kriteriji u skladu sa smjernicama i strategijom razvitka željeznice.

Tijekom 2009. godine donesena su dva nova zakona: Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o željeznici²¹ i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Agenciji za regulaciju tržišta željezničkih usluga²². Donošenjem ovih zakona u području željezničkog prometa, ispunjena su dva mjerila za zatvaranje pregovaračkog poglavlja 14. - Prometna politika. Prvo mjerilo odnosi se na početak funkcioniranja Regulatornog tijela (Agencija za regulaciju tržišta željezničkih usluga), dok se drugo mjerilo odnosi na osiguranje neovisnosti funkcije Upravitelja željezničkom infrastrukturom.

Poslovanje Agencije za regulaciju tržišta željezničkih usluga je neovisno, s glavnom zadaćom osiguravanja uvjeta nediskriminacijskog pristupa na tržište željezničkih usluga u RH. O svom radu Agencija podnosi godišnje izvješće Hrvatskom saboru, te joj je zakonima dodijeljena nadzorna i prizivna funkcija. Tijekom lipnja i srpnja 2009. godine donesen je Statut Agencije te su izabrani Upravno vijeće i privremeni ravnatelj Agencije, nakon čega su uslijedile aktivnosti zapošljavanja.

Povrh navedenog, osnovana je i Agencija za sigurnost željezničkog prometa sa zadaćom osiguranja uvjeta sigurnosti i zaštite u prometu, provedbe regulatornih funkcija u tehničko sigurnosnom smislu, istražnih i nadzornih postupaka, te ovjere dokumenata vezanih za ispravnost i sigurnost u željezničkom sustavu. Osnovni cilj je uvođenje jedinstvenih sigurnosnih kriterija u sustav željezničkog prometa na željeznicama u Hrvatskoj kao dijelu željezničkog prometnog sustava EU-a. U tijeku su aktivnosti donošenja Statuta i procedure imenovanja Ravnatelja Agencije koje će biti dovršene tijekom 2010. godine.

U skladu sa Zakonom o željeznici²³ i Zakonom o podjeli trgovačkog društva HŽ - Hrvatske željeznice d.o.o.²⁴, tvrtka HŽ - Infrastruktura obavlja ulogu Upravitelja željezničke infrastrukture (Upravitelj). Postojeća europska praksa usmjerena je osiguranju neovisnosti u funkcioniranju, zbog čega su provedene izmjene i dopune postojećeg Zakona o željeznici. Osiguranje neovisnosti funkcije Upravitelja postignuto je odredbom koja nalaže da članovi

²¹ Narodne novine, broj 75/09

²² Narodne novine, broj 75/09

²³ Narodne novine, broj 123/03, 30/04, 79/07, 75/09

²⁴ Narodne novine, broj 153/05

upravljačkih razina društva Upravitelja infrastrukture ne mogu u isto vrijeme obavljati nikakve druge funkcije u vezanim društvima i/ili u krovnom društvu HŽ - Holding. Nastavno na prethodno razdoblje, i nadalje je prisutna obveza Upravitelja o objavi Izvješća o mreži. Novo Izvješće o mreži za vozni red 2009./2010., za razliku od prethodnog Izvješća, sadrži kriterije za naplatu cijene korištenja trase. Korištenje trase naplaćuje se prisutnim željezničkim operaterima, odnosno HŽ - Cargo d.o.o. i HŽ - Putnički prijevoz d.o.o.

Provedba ispunjenja cilja usklađivanja zakonodavstva nastavljena je i kroz aktivnosti donošenja novih pravilnika. Tijekom 2008. godine doneseno je šest novih pravilnika, a tijekom 2009. godine četiri. Novi pravilnici odnose se na područje sigurnosti željezničkog prometa, a planiran dovršetak svih podzakonskih akta očekuje se do polovice 2010. godine.

U svrhu uvođenja novog modela javnog financiranja temeljenog na ugovorima, uz već postojeći višegodišnji Ugovor o upravljanju željezničkom infrastrukturom provode se aktivnosti pripreme i izrade novog oblika Ugovora za subvencioniranje usluga od općeg gospodarskog interesa (Ugovor PSO). Prvi prijedlog novog Ugovora PSO izrađen je po uzoru na europsku praksu, za koji su primljena pozitivna očitovanja partnera. Ugovorom se financiraju usluge željezničkog putničkog prijevoza u lokalnom i regionalnom prijevozu, dok su sastavni dijelovi Ugovora prikazi troškova i prihoda po prugama i vlakovima. Glavne odrednice ovog Ugovora prezentirane su na godišnjem sastanku Peer misije Europske komisije, koji je održan u Zagrebu u rujnu 2009. godine, te je za iste dobiveno pozitivno mišljenje.

Tijekom proteklog razdoblja nastavljena je suradnja putem programa ISPA, IPA i PHARE.

Cilj restrukturiranja željezničkih kompanija provodi se u smislu daljnjeg razdvajanja poslovanja između novoosnovanih kompanija, odnosno između Upravitelja infrastrukture i pružatelja usluga.

4.1.4 Restrukturiranje brodogradnje

Razina zaposlenosti i produktivnosti hrvatskih brodogradilišta iz 2008. godine nastavljena je i u prvoj polovici 2009. godine, nakon čega je smanjena uslijed nelikvidnosti koja je zahvatila brodogradilišta posebno u četvrtom tromjesečju 2009. godine. Bitna unaprjeđenja po pitanju unutarnjih slabosti u brodogradilištima namjeravaju se ostvariti nakon završetka privatizacije koja je planirana tijekom 2010. godine, a u skladu sa strateškim opredjeljenjem Vlade RH privatizacije državnog portfelja s ciljem unaprjeđenja njegove učinkovitosti, održivosti poslovanja i konkurentnosti uz primjenu pravila vezanih uz tržišno natjecanje u uvjetima koji će nastupiti nakon ulaska Hrvatske u EU.

Nastavno na proces razmatranja i iznalaženja optimalnog modela i strategije budućeg položaja brodogradilišta, Vlada RH provodi kontinuiranu suradnju s predstavnicima Europske komisije, a u okviru pregovora o pristupanju RH Europskoj uniji u poglavlju 8. - Tržišno natjecanje.

U tom smislu Vlada RH i Europska komisija postigle su određenu razinu usklađenja putem tehničkih konzultacija održanih u 2008. i 2009. godini. Na temelju Odluka Vlade RH od 11. i 30. srpnja 2009. godine Hrvatski fond za privatizaciju objavio je u kolovozu 2009. godine međunarodni javni poziv za prikupljanje ponuda za kupnju dionica/udjela društava iz sektora brodograđevne industrije.

Na javni poziv za privatizaciju šest brodogradilišta (pet brodogradilišta i jedno društvo kćer) koji je bio objavljen u domaćim tiskovinama te u međunarodnim publikacijama Financial Times, Loyds List, Trade Winds i The Economist, otkupljeno je ukupno 34 kompleta natječajne dokumentacije i to pet za Brodograđevnu industriju 3 Maj d.d., šest za Brodogradilište Kraljevica d.d., devet za Brodosplit – brodogradilište specijalnih objekata d.o.o., pet za Brodograđevnu industriju Split d.d., osam za Brodotrogir d.d. i jedna za Uljanik d.d. Povjerenstvo za otvaranje ponuda utvrdilo je da su do krajnjeg roka za dostavu ponuda zaprimljene tri ponude od kojih je jedna, budući da je bila nekompletna, proglašena nevažećom. Dvije valjane ponude dostavile su hrvatske tvrtke i to društvo More Trogir d.o.o. Split za kupnju dionica društva Brodotrogir d.d. Trogir i društvo Adria mar brodogradnja d.o.o. Zagreb za kupnju udjela društva Brodosplit – Brodogradilište specijalnih objekata d.o.o., Split. Nakon provedene analize pristiglih ponuda, koju je za svako brodogradilište zasebno obavilo Povjerenstvo sastavljeno od predstavnika Vlade RH, uprave brodogradilišta, sindikata koji djeluju u brodogradilištu, predstavnika društva Hrvatska brodogradnja – Jadranbrod d.d. i predstavnika Hrvatskog fonda za privatizaciju, obje ponude su odbijene budući da nisu zadovoljavale obvezne uvjete iz javnog poziva za prikupljanje ponuda.

U skladu s dogovorom postignutom s Europskom komisijom, u tijeku su pripreme za objavu drugog kruga natječaja za privatizaciju društava iz sektora brodograđevne industrije. Odlukom Vlade RH određen je rok objave novog natječaja za privatizaciju brodogradilišta, najkasnije do 15. veljače 2010. godine.

4.1.5 Energetika

Tijekom 2009. godine nastavljene su djelatnosti u svezi s jačanjem tržišta električne energije i plina.

Na području prirodnog plina, na temelju Zakona o tržištu plina²⁵ usvojeni su određeni podzakonski akti kojima je upotpunjen zakonski okvir za to područje. Usvojeni su Opći uvjeti za opskrbu prirodnim plinom²⁶, Mrežna pravila plinskog distribucijskog sustava²⁷, Pravila korištenja sustava skladišta plina²⁸, Mrežna pravila transportnog sustava²⁹ te Pravilnik o organizaciji tržišta prirodnog plina³⁰. Ujedno su razdvojene tržišne djelatnosti od reguliranih djelatnosti i uvedeni operatori za pojedine djelatnosti na području plina uključujući operatore za LNG terminale i skladišta prirodnog plina. U pogledu sigurnosti isporuke plina, krajem 2008. godine usvojena je, vezano uz Direktivu 2004/67/EC, Uredba o sigurnosti opskrbe prirodnim plinom³¹.

Na području električne energije također je nastavljen proces daljnjeg razvitka tržišnih odnosa, koji se temelje na modelu bilateralnih ugovora. Ugovorne strane u bilateralnom ugovoru za opskrbu električnom energijom su kupac i opskrbljivač, dok se bilateralni ugovori o kupoprodaji električne energije sklapaju između opskrbljivača, trgovaca ili proizvođača. Do listopada 2009. godine 47.666 kupaca iskoristilo je status povlaštenog kupca čime su

²⁵ Narodne novine, broj 40/07, 152/08 i 83/09

²⁶ Narodne novine, broj 43/09

²⁷ Narodne novine, broj 50/09

²⁸ Narodne novine, broj 50/09

²⁹ Narodne novine, broj 50/09

³⁰ Narodne novine, broj 50/09

³¹ Narodne novine, broj 112/08, 92/09 i 153/09

iskoristili pravo za samostalno ugovaranje električne energije za vlastite potrebe na tržištu. Njihova ukupna ugovorena potrošnja iznosi 8,2 teravatsati (TWh), što čini više od 50% ukupne godišnje potrošnje električne energije u Hrvatskoj.

Iako je hrvatski prijenosni elektroenergetski sustav iznimno dobro povezan sa susjednim sustavima, te je, nakon puštanja u pogon 400 kV veze između Hrvatske i Mađarske, omogućio prvo povezivanje bivšeg sustava CENTREL sa sustavom UCTE 1999. godine, nastavljeno je daljnje povezivanje sa susjedima. U 2009. godini nastavljena je izgradnja dvostrukog 400 kV dalekovoda između Ernestinova (HR) i Pech (HU), čija će izgradnja biti dovršena 2010. godine. Nastavljeno je i povezivanje s Bosnom i Hercegovinom, pa je u travnu 2009. godine pušten u pogon obnovljeni 220 kV dalekovod Mraclin – Prijedor, koji je zbog ratnih zbivanja bio izvan pogona od 1992. godine. Hrvatski i srpski operator prijenosnog sustava razmatraju mogućnost daljnjeg povezivanja između Hrvatske i Srbije.

Na temelju Plana razvoja, modernizacije i izgradnje plinskog transportnog sustava RH 2007.-2011., koji je 2006. godine donijela Vlada RH, a u kojem je obuhvaćen razvoj plinske mreže prema jugu Hrvatske te nabava i ugradnja opreme koja će omogućiti funkcioniranje tržišta plina, provode se aktivnosti u skladu s predviđenom dinamikom. U ožujku 2009. godine hrvatski i mađarski operator plinskog transportnog sustava potpisali su sporazum o izgradnji plinovoda, kojim će se povezivati sustavi dvije zemlje, što će povećati sigurnost opskrbe plinom u RH. Nastavljene su i aktivnosti u svezi s izgradnjom LNG terminala na otoku Krku koje vodi konzorcij stranih tvrtki.

U svrhu osiguravanja odvijanja tržišnih odnosa nastavljeno je jačanje administrativnih i tehničkih kapaciteta Hrvatske energetske regulatorne agencije koja trenutno zapošljava 49 djelatnika te Hrvatskog operatora tržišta energije koji je osim za tržište električne energije u skladu s novom zakonskom regulativom zadužen i za obavljanje aktivnosti operatora na tržištu prirodnog plina.

U sektoru nafte i naftnih derivata Hrvatska agencija za naftu i naftne derivate (HANDA) u prosincu 2009. godine izradila je Program aktivnosti HANDA-e s ciljem osiguranja 90-dnevnih obveznih zaliha do 31. srpnja 2012. godine. U ovom trenutku RH raspolaže rezervama nafte i naftnih derivata na koje se obvezala u skladu s dinamikom iz pregovaračkih stajališta. U tijeku je priprema izgradnje novih skladišnih kapaciteta koji će se koristiti za tu namjenu. Aktivnosti će se odvijati u skladu s Planom osiguranja, dinamike formiranja i znavljanja obveznih zaliha nafte i naftnih derivata, organizacije skladištenja i regionalnog rasporeda³².

Dana 16. listopada 2009. godine Hrvatski sabor donio je Strategiju energetske razvoja RH do 2020. godine. Strategija je usuglašena s energetske politikom EU-a. Temeljni ciljevi strategije su konkurentnost energetske sektora, sigurnost opskrbe energijom i održivi razvoj, a ciljevi EU-a preneseni su u ciljeve nacionalne energetske politike.

U prosincu 2008. godine donesen je Zakon o učinkovitom korištenju energije u neposrednoj potrošnji³³, a zatim i Zakon o biogorivima u prometu³⁴. U slijedećoj se godini očekuje donošenje Nacionalnog akcijskog plana za obnovljive izvore energije do 2020. godine koji će

³² Narodne novine, broj 149/09

³³ Narodne novine, broj 152/08

³⁴ Narodne novine, broj 65/09

se izraditi u skladu s ciljevima koji su postavljeni u Strategiji energetskeg razvoja RH do 2020 godine.

Usporedno s izradom nove Strategije pripremljen je dokument Program energetske učinkovitosti RH do 2016. godine, te prvi Nacionalni akcijski plan energetske učinkovitosti. U prvom tromjesečju 2010. godine očekuje se i usvajanje Nacionalnog potencijala kogeneracije u RH. Na temelju smjernica iz Nacionalnog akcijskog plana energetske učinkovitosti a u suradnji s UNDP-om u provedbi su programi „Dovesti svoju kuću u red“ i „Sustavno gospodarenje energijom (SGE) u gradovima i županijama“. Akcijskim planom predviđa se stvaranje sveobuhvatne baze podataka o svim javnim objektima i energetskej potrošnji u njima, čime će se omogućiti uvid u potrošnju energije u čitavom sektoru javnih usluga.

4.1.6 Malo i srednje poduzetništvo

Hrvatski su poduzetnici u prvih devet mjeseci 2009. godine poslovali u otežanim gospodarskim i financijskim uvjetima izazvanim gospodarskom krizom. U razdoblju siječanj-rujan 2009. godine ukupno je 83.368 subjekata malog gospodarstva podnijelo financijske izvještaje, od toga 67.242 mikro, 9.177 malih i 1.438 srednje velikih poslovnih subjekata, 992 zadruge i 4.519 obrtnika – trgovaca pojedinaca. Iskazani poslovni rezultati pokazuju smanjenje u svim temeljnim poslovnim pokazateljima (ukupni prihodi smanjeni su za 10,97%, prihodi od prodaje u zemlji smanjeni su za 11,46%, izvoz je manji za 11,74%, a rashodi su manji za 9,15%). Malo gospodarstvo ostvaruje većinu svojih prihoda od prodaje u zemlji te je ovisno o domaćoj potražnji. Iskazano je smanjenje bruto dobiti za 34,37%, dok su investicije u dugotrajnu imovinu manje za 13,15%. Broj zaposlenih u malom gospodarstvu za usporedna razdoblja siječanj-rujan 2008./2009. pokazuje smanjenje od 0,9% - zadržan je visoki udio od 66,3% zaposlenosti u malom gospodarstvu u odnosu na ukupno gospodarstvo. Osnovno obilježje hrvatskog gospodarstva je velika koncentracija broja poduzetnika i broja zaposlenih u djelatnosti trgovine i prerađivačkoj industriji. U strukturi hrvatskog gospodarstva, trgovina i prerađivačka industrija imaju zajedno blizu polovine broja poduzetnika i broja zaposlenih. Od ostalih djelatnosti, prema broju zaposlenih, važno mjesto ima građevinarstvo, zatim prijevoz i skladištenje te stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti.

Servis Vlade RH za ubrzanu komunikaciju poduzetnika i građana s tijelima državne uprave - HITRO.HR, obilježava svoju četvrtu godišnjicu postojanja³⁵. Koristeći usluge 61 ureda HITRO.HR osnovano je preko 30.000 tvrtki i obrta. Od ukupnog broja novoosnovanih tvrtki, njih više od 2.000 je u stranom vlasništvu. HITRO.HR proširio se na sva županijska središta, veće gradove i otoke u RH. Osim smanjenja troškova, najveće uštede ostvarene su u vremenu jer je cijeli postupak osnivanja s 40 dana u 2004. godini sveden na 24 sata, i to kroz projekt „e-Tvrtka“. Uz ubrzanje postupka osnivanja, cilj projekta „e-Tvrtka“ je ujednačavanje sudske i javnobilježničke prakse te veća transparentnost postupka osnivanja, a proširuje se na usluge

³⁵ Od kraja kolovoza 2009. godine, HITRO.HR nosi etiketu „Good Practice Label“, priznanje koje dodjeljuje Europska komisija za najbolja europska rješenja iz područja elektroničke uprave, te je uključen u katalog zapaženih projekata „ePractice.eu“ kao dio natječaja „European eGovernment Awards 2009“. Na ovogodišnjoj konferenciji Corporate Registries Foruma u Južnoafričkoj Republici HITRO.HR proglašen je najboljim načinom usluge u području registracije tvrtke te uporabe i primjene elektroničkih rješenja. Hrvatska se rezultatima izdvojila u konkurenciji 42 zemlje iz Europe, Afrike, Azije, Australije i Novog Zelanda te je prvi put svrstana među najbolje izvršitelje. Prvom mjestu servisa HITRO.HR, najviše je pridonijela elektronička registracija tvrtke koja se primjenjuje na Trgovačkim sudovima u suradnji s Javnobilježničkom komorom.

osnivanja ostalih vrsta društava, kao i podnošenje prijava promjena društva elektronskim putem.

Program poticanja malog i srednjeg poduzetništva 2008.-2012. Vlade RH cjelovito se provodi od 18. travnja 2008. godine. Utvrđenim programskim smjernicama u srednjoročnom razdoblju 2008.-2012. u jačanju konkurentne sposobnosti malog i srednjeg poduzetništva postignuti su značajni napreci, koji se temelje na ciljanoj alokaciji sredstava putem različitih vrsta poticaja.³⁶ Mjere poticanja konkurentnosti kroz umrežavanje u poduzetništvu provode se kontinuirano, a u izradi je Strategija razvoja klastera, koja će biti dovršena tijekom 2010. godine. Za rješavanje bržeg i većeg ulaska žena u poduzetništvo (nezaposlenost žena premašila je 60% ukupne nezaposlenosti) početkom 2010. godine usvojit će se Strategija razvoja ženskog poduzetništva 2010.-2013., iza koje slijedi izrada Akcijskog plana. Nastavit će se s ulaganjima u razvoj poduzetničkih zona u jedinicama lokalne samouprave, te potporama za rad i jačanje razvojnih agencija, poduzetničkih centara i inkubatora i tehnoloških parkova. Takozvani meki poticaji provodit će se u obliku sufinanciranja promotivnih aktivnosti djelatnosti asocijacija malog gospodarstva, sudjelovanja Hrvatske u međunarodno važnim projektima, za upravljanje postojećim javnim e-servisima i održavanje Registra državnih potpora.³⁷ Forum javno-privatnog dijaloga osnovan u 2008. godini kontinuirano će se sastajati u skladu s usvojenim ciljevima i aktivnostima. Povoljno financiranje uz subvencije kamata u uvjetima smanjenja kreditnog plasmana malom gospodarstvu zahtijevat će dodatne prilagodbe godišnjih Operativnih planova poticanja malog i srednjeg poduzetništva³⁸. U području obrazovanja za poduzetništvo, u cilju jačanja konkurentnosti provode se projekti kojima se poduzetništvo potiče cjeloživotnom izobrazbom. Osnovan je "Regionalni centar za razvoj poduzetničkih kompetencija za zemlje jugoistočne Europe", što je rezultat višegodišnje uspješne provedbe načela EU-a „Povelja za malo gospodarstvo“ kojim se reguliraju politike malog i srednjeg poduzetništva u grupi zemalja Jugoistočne Europe³⁹. Hrvatskoj je povjerena uloga osnutka nezavisne institucije za razvoj poduzetničkih kompetencija budući je postigla vodeću poziciju u provedbi načela razvoja malog i srednjeg poduzetništva.

Hrvatski IT-sektor posluje u skladu sa zakonima otvorenog tržišta i pravnoj regulativi RH, a domaće su tvrtke izložene snažnoj konkurenciji gospodarskih subjekata iz svijeta, uz nužno prilagođavanje uvjetima poslovanja na međunarodnom tržištu. Potrebno je snažnije razvijati širokopojasni Internet čija se nedovoljnost već danas u krugovima ICT poduzetnika koji su izvoznici IT i internetskih rješenja ocjenjuje kočnicom za širenje poslovanja u i izvan regije. Hrvatska je kroz Strategiju razvoja širokopojasnog pristupa internetu ostvarila ključni cilj - 500.000 korisnika do kraja 2008. godine. Tako je krajem 2008. godine u Hrvatskoj bilo 683.207 priključaka, što daje ukupnu gustoću od 15,39 posto priključaka sa širokopojasnim

³⁶ Donesen je Program poticanja međunarodne konkurentnosti i internacionalizacije gospodarstva RH 2009.-2010. u okviru kojeg su poticajni projekti jačanja međunarodne konkurentnosti i internacionalizacije hrvatskog gospodarstva.

³⁷ Prema preliminarnim rezultatima istraživanja *Global Entrepreneurship Monitora* (GEM) 2007.-2008. o poduzetničkoj aktivnosti Hrvatska je zauzela 24. mjesto od 43 zemlje uključene u istraživanje. Indeks ukupne poduzetničke aktivnosti - TEA kojim se utvrđuje postotak ljudi čija je poduzetnička aktivnost kraća od 42 mjeseca u populaciji odraslih stanovnika, u Hrvatskoj se od 2002. godine do danas udvostručio, što znači da je u 2008. godini na svakih 100 osoba 7,59% bilo poduzetnički aktivno.

³⁸ Operativnim planom poticanja malog i srednjeg poduzetništva za 2009. godinu utvrđena je provedba kreditnog projekta za povoljno financiranje subjekata malog gospodarstva „Lokalni projekti razvoja malog gospodarstva“. Navedenim kreditnim projektom kao oblik državne potpore subvencioniraju se kamate na poduzetničke kredite, a jedna od kreditnih namjena je modernizacija poslovanja i očuvanje radnih mjesta. Kreditna linija se provodi u suradnji sa županijama i poslovnim bankama, te je izravno usmjerena poticanju regionalnog gospodarskog razvoja.

³⁹ Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Kosovo/UNSCR 1244, Makedonija, Srbija, Turska i RH

pristupom internetu. Tijekom 2009. godine ocijenit će se provedba ove Strategije te pripremiti novi strateški okvir koji će omogućiti daljnji razvoj širokopojsnog pristupa internetu i povećanje ukupne konkurentnosti hrvatskog informacijskog društva.

Poduzetnička aktivnost u Hrvatskoj temelji se na znanju i inovacijama, konkurentnosti kroz diversifikaciju proizvoda, razvoju novih proizvoda i izvoznoj usmjerenosti. S obzirom na to da je započela izrada dokumenata za Strukturne fondove EU-a⁴⁰, razmotrit će se i provesti aktivnosti na jačanju Hrvatske banke za obnovu i razvitak (HBOR)⁴¹, promijeni uloge i zadaća Hrvatske agencije za malo gospodarstvo (HAMAG) i njegove funkcije koju ima u provedbi jamstvenih programa⁴², ispitati daljnje mogućnosti za fondove rizičnog kapitala za inovativne i novotehnološke poduzetničke projekte i druge oblike financiranja malog gospodarstva (mikro krediti, krediti za početnike u poduzetništvu i slično).

U pristupanju tržištu EU-a značajno će se pojačati potreba za zakonskim i provedbenim rješenjima u pitanjima insolventnosti, osiguranja plaćanja u roku od 30 dana, i ostalo. Ta su pitanja od ključne važnosti za malo gospodarstvo koje je najprilagodljivije na promjene, ali i najosjetljivije na pristup izvorima financiranja i poremećaje u izvršenju međusobnih obveza poslovnih subjekata. Regionalna konkurentnost, jačanje poduzetništva u regijama i priprema potpornih institucija poduzetništva za podršku poduzetništvu i provedbu projekata koji će se financirati iz strukturnih fondova dobit će odgovarajući prioritet i podršku. Predstoji i priprema te provedba projekata izgradnje kapaciteta, ljudskih potencijala i stručnosti za korištenje fondova EU-a i financijskih instrumenata EU-a koja će se odvijati u uvjetima reforme državne uprave.

4.1.7 Javno-privatno partnerstvo

Vlada RH je na prijedlog Agencije za javno-privatno partnerstvo (dalje u tekstu: Agencija) 7. svibnja 2009. godine usvojila četiri uredbe: Uredbu o kriterijima ocjene i odobravanja

⁴⁰ Vlada RH je 30. lipnja 2008. godine donijela Odluku o strateškom i institucionalnom okviru za korištenje strukturnih instrumenata Europske unije u Republici Hrvatskoj. Odlukom se utvrđuju strukturni instrumenti Europske unije, strateški dokumenti RH za korištenje strukturnih instrumenata, tijela nadležna za koordinaciju strukturnih instrumenata, ovjeravanje plaćanja iz strukturnih elemenata i reviziju, te tijela nadležna za pripremu i upravljanje pojedinim strateškim dokumentima. Strateški dokumenti za korištenje strukturnih instrumenata Europske unije, a koje će RH usuglašavati s Europskom komisijom jesu: Nacionalni strateški referentni okvir i Operativni programi. U Republici Hrvatskoj je za potrebe korištenja strukturnih instrumenata utvrđeno 15 operativnih programa. Operativni program za konkurentnost i inovacije jedan je od programa za čiju je pripremu i upravljanje nadležno Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva koje će u obavljanju zadaća surađivati s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa, Poslovno-inovacijskim centrom Hrvatske - BICRO d.o.o. i Hrvatskom agencijom za malo gospodarstvo (HAMAG).

⁴¹ HBOR provodi Program kreditiranja za poboljšanje likvidnosti kojem je cilj postizanje održavanja i poboljšanje likvidnosti krajnjih korisnika kredita u razdoblju opće financijske nestabilnosti. Poslovne banke mogu plasirati kredite krajnjim korisnicima kredita za podmirenje obveza prema dobavljačima, financijskim institucijama te podmirenje drugih kratkoročnih obveza. HBOR također provodi kreditni program za financijsko restrukturiranje. Cilj Programa je povoljnim dugoročnim kreditiranjem izmijeniti ročnost izvora sredstava, uspostaviti dugoročnu financijsku ravnotežu gospodarskih subjekata, povećati stabilnost i uspješnost poslovanja, stvoriti kvalitetnije preduvjete za ulazak gospodarskog subjekta u nove investicije. Krediti se odobravaju na temelju poslovnog plana (projekcija bilanci, računa dobiti i gubitka te novčanog tijeka), ocjene tržišno-ekonomske opravdanosti izmjene ročnosti izvora sredstava. Krediti su namijenjeni za ulaganja koja su usmjerena na promjenu ročnosti izvora sredstava u bilanci gospodarskih subjekata.

⁴² Vlada RH je u prosincu 2008. godine donijela Odluku kojom se jamstveni potencijal Hrvatske agencije za malo gospodarstvo utvrđuje u iznosu od milijardu kuna. Navedenom Odlukom jamstveni potencijal HAMAG-a povećan je za dodatnih 500 milijuna kuna. Iskorištenost jamstvenog potencijala HAMAG-a je oko 50%. Od 2005. godine pa sve do danas, HAMAG je putem jamstava omogućio više od 2,3 milijarde kuna investicija u gospodarstvo.

projekata javno-privatnog partnerstva⁴³, Uredbu o sadržaju ugovora o javno-privatnom partnerstvu⁴⁴, Uredbu o nadzoru provedbe projekata javno-privatnog partnerstva⁴⁵ i Uredbu o izobrazbi sudionika u postupcima pripreme i provedbe projekata javno-privatnog partnerstva⁴⁶. Isto tako, s ciljem učinkovitijeg i kvalitetnijeg predlaganja i provedbe projekata javno-privatnog partnerstva (dalje u tekstu JPP), 22. srpnja 2009. godine objavljen je Vodič za javno-privatno partnerstvo. Vodič je prvenstveno namijenjen javnom sektoru i sadrži upute potencijalnim naručiteljima za kvalitetnu pripremu i uspješnu provedbu projekata JPP-a u skladu sa Zakonom o javno-privatnom partnerstvu⁴⁷, te Zakonom o koncesijama⁴⁸ i Zakonom o javnoj nabavi⁴⁹.

Provedbeni akti, Uredba o kriterijima ocjene i odobravanja projekata javno-privatnog partnerstva, Uredba o nadzoru provedbe ugovora o javno-privatnom partnerstvu i Uredba o sadržaju ugovora o javno-privatnom partnerstvu, osim što propisuju kriterije za ocjenjivanje, uspostavu i provedbu projekata JPP-a, kao i odgovarajuću pripremu i nadzor provedbe projekata JPP-a, predviđaju i središnje upravljanje procesom odobravanja projekata JPP-a od strane Agencije za JPP u suradnji s Ministarstvom financija. Navedeno za posljedicu ima strukturiranje održivih i fiskalno pozitivnih projekata koji osiguravaju dugoročnu vrijednost za novac i zaštitu prava i interesa javnih partnera, te privlačenje novih investicija. Usklađenost projekata JPP-a s pozitivnim propisima, proračunskim projekcijama i planovima te sektorskim razvojnim planovima i strategijama Agencije za JPP i Ministarstva financija pruža dokaz investitorima o kvaliteti projekata, što povećava sigurnost i održivost njihovih ulaganja.

U skladu s Uredbom o izobrazbi sudionika u postupcima pripreme i provedbe projekata javno-privatnog partnerstva, Agencija će pokrenuti postupak sklapanja sporazuma o suradnji s odgovarajućim partnerskim institucijama, u cilju provedbe propisanih programa za osobe koje sudjeluju u pripremi i provedbi projekata JPP-a unutar javnih tijela, te za djelatnike strukovnih udruženja. Provedba planiranih programa izobrazbe počet će u drugom tromjesečju 2010. godine. Cilj ove izobrazbe jest unaprjeđenje postojeće razine znanja u ovom području, a kako bi se strateški projekti koji se provode po modelu JPP-a kvalitetno pripremili i proveli, te kako bi se njima efikasnije upravljalo.

Krajem 2010. godine očekuje se usvajanje Pravilnika o ustroju i vođenju Registra ugovora o javno-privatnom partnerstvu na temelju kojeg će se provesti postupak ustrojavanja Registra. Nakon toga, svi ugovori o JPP-u, uključivo i oni koji su sklopljeni prije stupanja na snagu Zakona o javno-privatnom partnerstvu, a za koje je ocijenjeno da imaju obilježja JPP-a, bit će upisani u Registar. Daljnja edukacija, prvenstveno zaposlenika Agencije, u srednjem roku osigurat će se kroz projekt iz programa IPA 2007, čija je provedba počela 24. studenog 2009. godine. Osim navedenog, s ciljem jačanja administrativnih kapaciteta Agencije planira se provođenje programa obuke i ostalih vidova treninga zaposlenika. Krajnji cilj ovih mjera je postići višu razinu kvalitete javne infrastrukture i javnih usluga putem spajanja resursa, napora i znanja privatnog i javnog sektora.

JPP će se razvijati u okviru prioriteta nacionalne politike i prioriteta utvrđenih Strateškim razvojnim okvirom JPP-a u RH. Usvojenim propisima uređuje se postupak ocjene i prihvaćanja projekata JPP-a, koji se uz ostalo temelji na ocijeni njihove usklađenosti sa sektorskim razvojnim planovima i strategijama na svim razinama. Na taj se način osigurava

⁴³ Narodne novine, broj 56/09

⁴⁴ Narodne novine, broj 56/09

⁴⁵ Narodne novine, broj 56/09

⁴⁶ Narodne novine, broj 56/09

⁴⁷ Narodne novine, broj 129/08

⁴⁸ Narodne novine, broj 125/08

⁴⁹ Narodne novine, broj 110/07 i 125/08

primjena modela JPP-a u sektorima od strateškog interesa, prije svega u prometnoj, energetske i urbanoj infrastrukturi, očuvanju okoliša, te realizaciji drugih projekata u skladu s potrebama građana i drugih društvenih subjekata za čije je zadovoljenje nadležna javna vlast.

Uspjeh uspostave, provedbe i razvoja JPP-a u RH zahtijeva široku javnu potporu, te će se stoga u narednom razdoblju provoditi s jedne strane aktivnosti na podizanju administrativnih kapaciteta i razine svijesti u području JPP-a, prije svega putem raznih oblika edukacije, a s druge strane će se putem medijskih aktivnosti raditi na postizanju konsenzusa svih sudionika u pripremi i provedbi projekata JPP-a. Sve naprijed navedene aktivnosti pridonijet će maksimiziranju koristi iz ovog partnerskog odnosa javnog i privatnog sektora, a s ciljem doprinosa daljnjem rastu gospodarstva i ispunjavanju ciljeva infrastrukturnog razvoja, kao i pružanju kvalitetnije javne usluge građanima.

4.2 FINANCIJSKI SEKTOR

Krajem rujna 2009. godine ukupna aktiva svih banaka predstavljala je 77,6% ukupne aktive svih financijskih posrednika. Prema udjelu u ukupnoj aktivnosti svih financijskih posrednika slijede stambene štedionice s 1,5%. Ovakva struktura ukazuje na bankocentričnost financijskog sustava u Republici Hrvatskoj.

Iako su banke u razdoblju do kraja 2007. godine smanjivale svoj udio u ukupnoj aktivnosti svih financijskih posrednika, a u korist porasta udjela investicijskih fondova i mirovinskih fondova, u 2008. i 2009. godini je zbog pada vrijednosti imovine investicijskih fondova došlo do povećanja njihovog udjela u aktivnosti svih financijskih posrednika. Razlog za smanjenje vrijednosti imovine investicijskih fondova jest pojačan izlazak ulagača uslijed smanjenja njihovih preferencija glede takvih vrsta ulaganja.

Tablica 9: Struktura financijskog sektora (% ukupne imovine, na kraju razdoblja)

	2005.	2006.	2007.	2008.	Rujan 2009.
Banke	78,9	76,7	73,9	77,7	76,6
Otvoreni investicijski fondovi, neto	2,7	4	6,4	2,1	2,1
Zatvoreni investicijski fondovi, neto	1,1	1,4	1,7	0,9	0,9
Društva za osiguranje	5	4,9	5	5,6	5,9
Stambene štedionice	1,9	1,6	1,4	1,5	1,4
Obvezni mirovinski fondovi, neto	3,6	4	4,5	4,7	5,6
Dobrovoljni mirovinski fondovi, neto	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3
Kreditne unije	0,5	0,5	0,4	0,1	0,1
Društva za lizing	6,2	6,8	6,5	7,2	7,1
Ukupno	100	100	100	100	100

Izvor: Hrvatska narodna banka, Ministarstvo financija, HANFA

4.2.1 Bankovni sektor

U Hrvatskoj su krajem 2009. godine poslovale 33 banke te 5 stambenih štedionica. Njihov udio u ukupnoj aktivnosti svih financijskih posrednika bio je oko 78%. Istovremeno je bankovni sustav bio izrazito koncentriran pa je 10 najvećih banaka predstavljalo oko 93% ukupne aktive svih banaka. U vlasničkoj strukturi dominiraju banke u pretežito stranom vlasništvu,

predstavljajući 90,5% ukupne aktive svih banaka, a u domaćem državnom vlasništvu 4,6% te u domaćem privatnom vlasništvu 4,9% ukupne aktive svih banaka.

Kako bi se utjecalo na smanjenje rasta kredita, koji se velikim dijelom temelji na inozemnom zaduživanju banaka kod njihovih matiča, Hrvatska narodna banka (dalje u tekstu: HNB) poduzela je niz mjera kreditne kontrole. Međutim, u drugoj polovici 2008. godine HNB prilagodio je svoje mjere kontekstu globalne financijske krize te su određene odluke ukinute (obvezna granična pričuva) ili ublažene (smanjenje obvezne pričuve, minimalnog pokrića deviznih obveza banaka likvidnim deviznim potraživanjima). Time je bankovnom sustavu osigurana dodatna likvidnost u uvjetima usporevanja kreditne aktivnosti.

Slijedom primjene *Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o bankama*⁵⁰, odnosno *Zakona o kreditnim unijama*⁵¹ koji pružaju mogućnost preoblikovanja štedno-kreditnih zadruga u štedne banke, odnosno kreditne unije, do kraja 2009. godine ostvareno je sljedeće:

- 76 štedno-kreditnih zadruga odlučilo je likvidirati svoje poslovanje;
- 1 štedno-kreditna zadruga preoblikovala se u štednu banku;
- 27 štedno-kreditne zadruga su se preoblikovale u kreditne unije;

*Zakon o kreditnim institucijama*⁵² kojim se primjenjuju odredbe *Direktive o kapitalnim zahtjevima (DKZ)*⁵³ u dijelu koji se odnosi na kreditne institucije usvojen je u rujnu 2008. godine. U siječnju 2009. HNB usvojio je podzakonski propis kojim se detaljno uređuje izračun adekvatnosti kapitala kreditnih institucija, kao i niza drugih podzakonskih propisa temeljem novog *Zakona o kreditnim institucijama*⁵⁴. Zakonom se od kreditnih institucija zahtijeva da imaju minimalnu adekvatnost kapitala od 12%. Primjena novog izračuna adekvatnosti kapitala primjenjivat će se od 31. ožujka 2010. godine obzirom da je HNB početkom 2010. godine u relevantne podzakonske propise transponirao izmjene DKZ koje su na razini EU-a usvojene tijekom 2009. godine⁵⁵.

Također, prema Direktivi 2009/110/EZ institucije za elektronički novac više se ne smatraju kreditnim institucijama te će se u skladu s tim tijekom 2010. godine pristupiti izradi novog Zakona o institucijama za elektronički novac.

U svrhu definiranja jače suradnje između nadzornih institucija, sklopljen je Memorandum o razumijevanju za upravljanje financijskom krizom čiji su potpisnici HNB, Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga i Ministarstvo financija.

Početkom 2007. godine članice Nacionalnog odbora za platni promet (Odbor) (Ministarstvo financija, HNB, Hrvatska gospodarska komora i Hrvatska udruga banaka) zaključile su da je projekt prilagodbe Jedinствenoj platnoj euro zoni (SEPA) od nacionalnog interesa te će Odbor, prema potrebi, i nadalje raspravljati o svim temama koje su bitne za njegovu primjenu i uspješno funkcioniranje. U tu svrhu između HNB-a i HUB-a dogovorena je trajna razmjena svih informacija i podataka vezano uz uspostavu SEPA-e. Odbor je ujedno proširio djelokrug

⁵⁰ Narodne novine, broj 141/06

⁵¹ Narodne novine, broj 141/06

⁵² Narodne novine, broj 117/08

⁵³ Direktivu o kapitalnim zahtjevima čine Direktiva 2006/48/EZ o poslovanju kreditnih institucija te Direktiva 2006/49/EZ o adekvatnosti kapitala.

⁵⁴ Narodne novine, brojevi 117/08, 74/09 i 153/09, uključuje osim DKZ i transpoziciju odredbi Direktive 2001/24/EC o reorganizaciji i likvidaciji kreditnih institucija, Direktive 86/635/EEZ o godišnjim računima i konsolidiranim računima banaka i drugih financijskih institucija te Direktive Vijeća 89/117/EEC o obvezama godišnjih računovodstvenih dokumenata od strane podružnica kreditnih institucija i financijskih institucija u državama članicama koje imaju sjedišta izvan države članice.

⁵⁵ Izmijenjene odluke objavljene su u Narodnim novinama, broj 2/10

svoga rada, pa će tako uz domaći platni promet Odbor u svome radu raspravljati i o temama iz područja platnog prometa s inozemstvom. Konačno, u listopadu 2009. godine usvojen je Zakon o platnom prometu⁵⁶ kojim se u hrvatsko zakonodavstvo transponirala Direktiva o uslugama u platnom prometu⁵⁷, a koji stupa na snagu od 2011. godine.

4.2.2 Nebankovni sektor

U Republici Hrvatskoj na dan 1. listopada 2009. godine dozvolu za obavljanje poslova osiguranja imalo je 27 društava za osiguranje i 2 društva za reosiguranje. Također, poslovalo je 25 društava za posredovanje u osiguranju, dok je 220 posrednika obavljalo poslove posredovanja u osiguranju kao fizičke osobe. Poslove zastupanja u osiguranju provodilo je 168 obrta za zastupanje u osiguranju i 186 društava za zastupanje u osiguranju, dok je 6.983 zastupnika u osiguranju obavljalo poslove zastupanja u osiguranju kao fizičke osobe (uključujući i zastupnike u osiguranju u banko-kanalu).

Na 44 stanice za tehnički pregled vozila moguće je sklapanje policia obveznog osiguranja vlasnika odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete trećim osobama i osiguranja dopunske nezgode u motornim vozilima. Sve prethodno navedene pravne i fizičke osobe rade temeljem rješenja Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga (dalje u tekstu: Agencija), dok je 26 banaka dobilo dozvolu Hrvatske narodne banke za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju, uz prethodnu suglasnost Agencije.

S 1. listopadom 2009. godine djeluju 4 obvezna mirovinska fonda čija je ukupna neto imovina krajem rujna 2009. godine iznosila 27,5 milijardi kuna. Od listopada 2008. godine u Republici Hrvatskoj djeluje interventni fond pod nazivom „Fond za stabilnost”. Ovaj fond osnovan je na poticaj obveznih mirovinskih fondova i njihovih društava za upravljanje slijedom nepovoljnih događanja na svjetskom financijskom tržištu, a djeluje u obliku otvorenog investicijskog fonda s privatnom ponudom u koji uplaćuju obvezni mirovinski fondovi i njihova društva za upravljanje prema tržišnim udjelima. Obvezni mirovinski fond koji bi koristio sredstva interventnog fonda, ta sredstva može koristiti isključivo za isplatu udjelničara.

S 1. listopadom 2009. godine djelovalo je i 6 otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova s ukupnom imovinom od 1,04 milijarde kuna te 15 zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova s ukupnom imovinom od 198,6 milijuna kuna. Na tržištu kapitala osim mirovinskih fondova, djelovala su 132 otvorena investicijska fonda s ukupnom neto imovinom od 10,4 milijarde kuna, 4 zatvorena investicijska fonda s imovinom od 1,4 milijarde kuna te 6 zatvorenih investicijskih fondova za ulaganje u nekretnine s imovinom od ukupno 552,6 milijuna kuna.⁵⁸

Također, na tržištu djeluju i dva fonda osnovana po posebnom zakonu - Fond hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji s imovinom od 2,3 milijarde kuna te Umirovljenički fond s imovinom od 3,5 milijardi kuna.

Tijekom 2009. godine izvršeno je usklađivanje zakonodavstva iz područja nebankovnog sektora, te su s tim ciljem doneseni Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju⁵⁹,

⁵⁶ Narodne novine, broj 133/09

⁵⁷ Direktiva 2007/64 EC o uslugama platnog prometa na unutarnjem tržištu.

⁵⁸ Imovina zatvorenih investicijskih fondova na 31. kolovoza 2009. godine.

⁵⁹ Narodne novine, broj 82/09

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim osiguranjima u prometu⁶⁰, Zakon o izmjenama i dopunama Zakon o tržištu kapitala⁶¹, kao i niz pripadajućih podzakonskih akata.

Agencija kao nadzorno tijelo za nadzor poslovanja sudionika na tržištu kapitala, revidira i unaprjeđuje svoj pristup nadzoru, koji će se u nadolazećem razdoblju temeljiti na kontroli upravljanja rizicima i unutarnjih kontrola nadziranih subjekata. Vezano za navedeno, u tijeku je izrada metodologije izravnog nadzora investicijskih društava koja će se temeljiti na procjeni rizika pojedinih društava.

Agencija planira nastaviti rad na metodologiji nadzora, nastaviti konzultacije s industrijom i edukaciju sudionika tržišta kapitala u svrhu prilagodbe europskim standardima te nastaviti pratiti donošenje propisa na razini EU-a, tumačenja Europske komisije i Odbora europskih regulatora za vrijednosnice (CESR)⁶² te u skladu s tim ažurirati i prilagođavati svoje aktivnosti.

Također, Agencija planira pojačati suradnju s drugim regulatorima u EU-u, te kontinuirano povoditi aktivnosti vezane uz praćenje dinamike donošenja propisa u EU-u i pravodobno primjenjivanje istih na zakonodavstvo RH. Agencija je potpisala nekoliko sporazuma o razumijevanju s regulatorima drugih zemalja, a Agencija je nakon detaljnog pregleda i procjene predane aplikacije potpisala i Multilateralni memorandum o razumijevanju s članicama potpisnicama Međunarodne organizacije udruženja regulatora tržišta vrijednosnica (IOSCO).

S ciljem poticanja povjerenja u financijsko tržište i doprinosa funkcioniranju financijskog tržišta bez teškoća, proveden je projekt za edukaciju šire javnosti i investitora koji je pokrio cijeli spektar aktivnosti Agencije - edukativne aktivnosti namijenjenih državnim institucijama i stručnoj javnosti, široku edukativnu multimedijalnu kampanju pod nazivom „Imate pravo znati“ i slično.

4.3 TRŽIŠTE RADA

Tijekom 2009. godine uslijed utjecaja globalne gospodarske krize došlo je do pada gospodarske aktivnosti u RH, što se je dovelo do smanjenja zaposlenosti odnosno povećanja nezaposlenosti.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, broj registriranih zaposlenih krajem studenog 2009. godine iznosio je 1.472.217, što je 3,8% manje nego krajem istog mjeseca prethodne godine. Broj nezaposlenih na evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje krajem prosinca 2009. godine iznosio je 291.545, što je 21,2% više nego krajem istog mjeseca prethodne godine.

U cilju sprječavanja daljnjeg povećanja broja nezaposlenih, odnosno daljnjeg otpuštanja radnika te sprječavanja nastanka dodatnih troškova otpuštanja radnika, bilo je neophodno uvesti nove mjere fleksibilnosti, kako bi se poslovnim subjektima omogućila prilagodba poslovanja u novonastalim okolnostima, a koja bi istovremeno osigurala ostanak što većeg broja radnika u radno pravnom statusu te time spriječila nagli porast nezaposlenosti.

Slijedom navedenog, a u cilju očuvanja radnih mjesta kod onih poslodavaca koji su zbog utjecaja gospodarske i financijske krize bili prisiljeni smanjiti svoje gospodarske aktivnosti, u

⁶⁰ Narodne novine, broj 36/09 i 75/09

⁶¹ Narodne novine, broj 74/09

⁶² *Committee of European Securities Regulators*

srpnju 2009. godine donesen je Zakon o potpori za očuvanje radnih mjesta⁶³. U skladu s navedenim Zakonom, potporu mogu ostvariti oni poslodavci koji umjesto otkazivanja ugovora o radu skraćuju radno vrijeme svim radnicima ili radnicima pojedinih organizacijskih cjelina.

Osim toga, dovršene su i aktivnosti usklađivanja Zakona o radu s odgovarajućom pravnom stečevinom Europske unije, izradom novog Prijedloga Zakona o radu, kojeg je Vlada RH nakon pozitivne ocjene Europske komisije usvojila na svojoj sjednici 22. listopada 2009. godine i uputila ga na donošenje Hrvatskom saboru. Zakon o radu usvojen je u Hrvatskom saboru 4. prosinca 2009. godine, a stupio je na snagu 1. siječnja 2010. godine.

4.3.1 Poticanje zapošljavanja

U svibnju 2008. godine Vlada RH i Europska komisija potpisale su Memorandum o prioritetnim mjerama na području zapošljavanja (Joint Assessment of Employment Policy Priorities, JAP), na temelju kojeg je u svibnju 2009. godine započeo novi ciklus aktivnih mjera zapošljavanja donošenjem i provedbom Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja 2009.-2010. Radnim skupinama za izradu Nacionalnog plana izložene su Preporuke za poboljšanje postojećih mjera i izradu novih koje su rezultat komponente 2 projekta iz programa PHARE 2005 i u čijoj su izradi uz predstavnike tijela državne uprave sudjelovali i socijalni partneri na nacionalnoj razini te u četiri županije (Grad Zagreb, Šibensko-kninska, Međimurska i Osječko-baranjska županija). Također, izložena je i europska terminologija i kvalifikacija mjera politike zapošljavanja prema metodologiji baze podataka EUROSTAT-a, a tijekom izrade Nacionalnog plana održane su i dvije zajedničke konferencije vezane uz provedbu Zajedničkog memoranduma. Podneseno je i prvo Izvješće o provedbi zajedničkog memoranduma o prioritetima politike zapošljavanja RH za razdoblje od svibnja 2008. do travnja 2009. godine.

Nacionalnim planom za poticanje zapošljavanja (2009.-2010.) utvrđena su osnovna načela državne politike zapošljavanja, kao i odgovornosti i zadaće za nadležna tijela državne uprave i javne ustanove.

Hrvatski zavod za zapošljavanje nositelj je mjera koje su usmjerene prema poticanju zapošljavanja, obrazovanja uz zapošljavanje, obrazovanja prema potrebama rada te sufinanciranja zapošljavanja u društveno korisnom radu dugotrajno nezaposlenih osoba i drugih nezaposlenih osoba kojima prijeti socijalna isključenost i u nepovoljnom su položaju na tržištu rada. U 2009. godini mjerama je obuhvaćeno 6.296 osoba, od čega su 46,3% činile žene. Od ukupno obuhvaćenih osoba, kroz potpore za zapošljavanje zaposleno je 692 osoba, 644 osobe uključene su u obrazovanje za poznatog poslodavca (potpore za usavršavanje), 2.025 osobe uključene su u obrazovanje za nepoznatog poslodavca, a 1.935 osoba zaposleno je kroz program Javnog rada.

4.3.2 Sustav socijalne sigurnosti

Materijalno pravna zaštita nezaposlenih osoba

Tijekom izrade i usvajanja Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti u 2008. godini, bilo je opravdano visinu novčane naknade za vrijeme nezaposlenosti vezati uz visinu prethodno ostvarenih plaća radnika vodeći pritom računa o fiskalnim mogućnostima državnog proračuna, kao i višegodišnjem trendu kontinuiranog pada

⁶³ Narodne novine, broj 94/09

stope i broja nezaposlenih, odnosno broja korisnika novčane naknade. Tako je novčana naknada u prvih 90 dana korištenja određena u visini 70% prethodne bruto plaće umanjene za doprinose, a za preostalo vrijeme korištenja 50% spomenute osnovice, odnosno 40% osnovice nakon prvih 12 mjeseci korištenja u slučaju prava na trajnu naknadu do zaposlenja ili mirovine. S druge strane, istim je Zakonom određen najviši iznos novčane naknade u odnosu na prosječnu plaću isplaćenu u RH u prethodnoj godini (5.178 kuna u 2008. godini), tako da je svaka nezaposlena osoba koja je u evidenciju ušla s većom plaćom od prosječne naknade je ostvarivala u odnosu na prosječnu, a ne u odnosu na svoju prethodnu plaću. Najviši iznos novčane naknade tako je iznosio u prva tri mjeseca 70% ili 3.625 kuna, preostalo vrijeme do jedne godine 50% ili 2.589 kuna, a trajna naknada do zaposlenja ili mirovine 40% ili 2.071kunu.

Međutim, zbog utjecaja globalne krize na gospodarstvo i tržište rada RH, došlo je do značajnog povećanja broja korisnika novčane naknade za vrijeme nezaposlenosti. Tako je broj korisnika naknade u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje već u lipnju 2009. godine bio 22,4% veći nego u istom mjesecu prethodne godine. Stoga je, vodeći pritom računa i o ukupnim makroekonomskim kretanjima, bilo neophodno, u cilju ograničavanja fiskalnih posljedica povećanja broja korisnika novčane naknade za vrijeme nezaposlenosti, privremeno smanjiti najviši iznos te naknade. Radi očuvanja fiskalno održivog egzistencijalnog i socijalno prihvatljivog minimuma, u srpnju 2009. godine donesen je Zakon o dopunama Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti⁶⁴ kojim je najviši iznos novčane naknade vezan uz visinu propisane minimalne plaće, koja odražava upravo naveden socijalno prihvatljiv i fiskalno održiv standard. Primjenom ovih dopuna Zakona najviši iznos novčane naknade krajem 2009. godine iznosio je 100% minimalne plaće umanjene za obvezne doprinose ili 2.251 kunu u prva tri mjeseca korištenja naknade, tijekom preostalog vremena do jedne godine 80% ili 1.801 kuna, a trajna naknada do zaposlenja ili mirovine 60% ili 1.350 kuna. Ovom se izmjenom do kraja 2009. godine u Državnom proračunu RH postigla ušteda od procijenjenih 15 milijuna kuna, a ušteda u 2010. godini iznosit će oko oko 30 milijuna kuna, što će se preusmjeriti na mjere za poticanje zapošljavanja.

Mirovinsko osiguranje

Na području obveznog mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti (I. stup), kontinuirano se prati razina mirovina koje se ostvaruju od početka mirovinske reforme, odnosno od 1. siječnja 1999. godine, a posebice razina prijevremene starosne mirovine, invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad za vrijeme zaposlenja korisnika i najniže mirovine, koje su u cilju poboljšanja materijalne i socijalne sigurnosti njihovih korisnika povećane počevši od 1. siječnja 2008. godine Novelom Zakona o mirovinskom osiguranju⁶⁵. Od dana primjene navedenog Zakona, kao i Zakona o dodatku na mirovine ostvarene prema Zakonu o mirovinskom osiguranju⁶⁶, nije uočeno znatno povećanje udjela mirovinskih izdataka u BDP-u u odnosu na prethodno razdoblje. Naime, u 2008. godini blago se povećao udio mirovinskih izdataka u BDP-u na 9,8%, s 9,7% koliko je iznosio u 2007. godini. Fiskalni učinci navedenih Zakona predmet su kontinuiranog praćenja, kako bi se pravovremeno interveniralo u slučaju eventualnog povećanja udjela mirovinskih izdataka u BDP-u iznad predviđenog porasta troškova za primjenu tih Zakona od oko 0,35-0,4% BDP-a godišnje.

⁶⁴ Narodne novine, broj 94/09

⁶⁵ Narodne novine, broj 79/07

⁶⁶ Narodne novine, broj 79/07

U odnosu na najnižu mirovinu, koja je osnovni instrument ostvarivanja načela solidarnosti i redistribucije u sustavu generacijske solidarnosti, iako se bilježi pad broja korisnika najniže mirovine s 39,5% u 2007. godini na 21,8% u 2008. godini, analiziraju se mogućnosti za izmjenu načina njenog financiranja i ostvarivanja uz preispitivanje dohodovnog i imovnog stanja.

Primjenom Pravilnika o postupku konvalidiranja odluka i pojedinačnih akata iz područja mirovinskog osiguranja⁶⁷, omogućen je pristup pravima iz mirovinskog osiguranja temeljem priznavanja staža navrššenog na području RH koje je bilo pod upravom UN-a, te se očekuje daljnji napredak u rješavanju ovoga pitanja, obzirom da se zahtjevi za konvalidiranje odluka i pojedinačnih akata mogu podnositi u otvorenom roku.

U obveznom mirovinskom osiguranju generacijske solidarnosti očekuje se daljnja financijska konsolidacija, odnosno sustavno poboljšanje materijalnog položaja budućih korisnika mirovine, kojima se od 2009. godine mirovina računa prema plaćama iz cijelog radnog vijeka, što će poticati duži rad i kasnije ostvarivanje mirovine. Već sada se bilježi blagi porast korisnika mirovina s navrššenim mirovinskim stažem od 40 i više godina u ukupnom broju umirovljenika s 10,9% u 2006. godini na 11,5% u 2008. godini. I dalje će se poduzimati mjere u cilju poboljšanja fiskalne i socijalne održivosti mirovinskog sustava.

U skladu s nepovoljnim demografskim kretanjima sagledavaju se mogućnosti za izjednačavanje uvjeta za stjecanje prava na starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu za žene i muškarce, te povećanje dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu.

U cilju poboljšanja obveznog mirovinskog osiguranja na temelju kapitalizirane štednje (II. stup), odnosno osiguranja primjerenih mirovina za buduće generacije umirovljenika, u tijeku je pribavljanje adekvatnih pokazatelja kao analitičke podloge za razmatranje mogućih aktivnosti u okviru II. stupa mirovinskog osiguranja.

S obzirom da vođenje osobnih računa i ulaganje na tržištu kapitala stvara visoke administrativne troškove, vrijedno je napomenuti da je radi racionalnijeg poslovanja institucija propisano centralizirano prikupljanje doprinosa i ujedinjena administracija osobnim računima u II. stupu, te učlanjivanje u mirovinski fond u uredima Središnjeg registra osiguranika, što smanjuje troškove poslovanja mirovinskih društava, osobito troškove marketinga, te osigurava pouzdan priljev članova i doprinosa, što uz rast imovine fondova uz pretpostavku stabilnog tržišta kapitala, otvara mogućnost postupnog snižavanja naknada u obveznom kapitaliziranom mirovinskom osiguranju. I dalje će se poduzimati aktivnosti u cilju unapređenja procesa objedinjavanja i transfera podataka sa svim subjektima u poslovnom okruženju i podizanja kvalitete elektronske razmjene podataka između institucija, s obzirom da su transparentno i učinkovito upravljanje sredstvima mirovinskog sustava, dostupnost i razmjena podataka, također prioriteta u provedbi mirovinske reforme.

U pogledu dobrovoljnog mirovinskog osiguranja na temelju kapitalizirane štednje (III. stup), unatoč nepovoljnim gospodarskim prilikama kako u RH, tako i u svijetu, bilježi se porast interesa za uključivanja u taj oblik dodatnog izvora prihoda građana u budućnosti (6 otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova i 15 zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova), te će nastojati iznaći odgovarajuća rješenja za poticanje uključivanja u ovaj oblik mirovinskog osiguranja.

Reforma mirovinskog osiguranja pridonijela je financijskom stabiliziranju i usklađivanju mirovinskog sustava s gospodarskim i demografskim kretanjima. Uvođenjem trodijelnog

⁶⁷ Narodne novine, broj 53/08

mirovinskog sustava, težište reforme u značajnoj se mjeri stavilo, uz socijalne, na makroekonomske i financijske učinke mirovinskog sustava – razvoj tržišta kapitala i djelotvornu alokaciju kapitala, povećanje domaće štednje i gospodarski rast. Cilj daljnjeg razvoja mirovinskog sustava je postizanje i održavanje financijske i socijalne održivosti istog, kao i održavanje ravnoteže između razine mirovina ostvarenih samo u obveznom mirovinskom osiguranju generacijske solidarnosti i razine mirovina ostvarenih u kapitaliziranom sustavu mirovinskog osiguranja.

Socijalna skrb

U skladu s ciljevima Strategije reforme socijalnih naknada i izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi⁶⁸ poboljšani su materijalni položaji svih skupina korisnika (od 1. studenoga 2008. godine primjenjuje se nova osnovica za izračun svih davanja u socijalnoj skrbi koja je povećana za 25%), pojednostavljen je postupak ostvarivanja prava, smanjen je ukupni broj prava, a uvedena su prava koja su usklađena s obzirom na kategorije korisnika i ciljeve prava. Veliki su napori i dalje usmjereni na kontrolu i ograničavanje rasta troškova u najznačajnijim sustavima socijalne zaštite. Vlada RH prihvatila je stajalište da u državnom proračunu, kao i lokalnim proračunima, treba zadržati razinu sredstava nužnih za osiguranje materijalnih prava socijalno ugroženih skupina (korisnici prava u sustavu socijalne skrbi, nezaposleni, starije osobe bez mirovina, umirovljenici s niskim mirovinama i drugi). Međutim, s obzirom na gospodarsku krizu i promjene makroekonomskih uvjeta, poduzimale su se mjere vezane uz bolje ciljanje pojedinih socijalnih naknada. Naime, ukinuta je mjera besplatnog prijevoza učenika srednjih škola, kao i mjera besplatnih udžbenika za sve, izuzev učenicima slabijeg imovinskog stanja.

Statistički gledano, u 2009. godini zabilježen je određeni pad broja korisnika prava na stalnu pomoć u odnosu na 2008. i 2007. godinu. Tako je u lipnju 2007. godine bilo evidentirano 107.945 korisnika (2,43% stanovništva RH), u 2008. godini 97.878 korisnika (2,21% stanovništva RH), a u lipnju 2009. godine 93.754 korisnika (2,11%). Iako su statistički podaci u tom razdoblju teže usporedivi radi primjene novog propisa, može se ipak zaključiti da je sustav socijalnih pomoći zaustavio rast broja korisnika prava na stalnu pomoć, te u istom razdoblju zabilježio i pad. No, istovremeno je zabilježen porast prava na doplatku za pomoć i njegu koje je u lipnju 2007. ostvarivalo 73.748 korisnika, u lipnju 2008. 75.738 korisnika, a u lipnju 2009. godine 78.136 korisnika. Radi se o kategorijalnom pravu koje se ostvaruje po osnovi tjelesnog ili mentalnog oštećenja ili trajnih promjena u zdravstvenom stanju, a dohodovni cenzus je viši od propisanog za ostvarivanje prava na stalnu pomoć.

Uslijed gospodarske i financijske situacije sredinom 2010. godine može se očekivati određeni porast broja korisnika prava na stalnu pomoć, nakon što protekne razdoblje ostvarivanja novčane naknade po osnovi prestanka radnog odnosa, odnosno gubitka radnog mjesta. Stoga je osiguranje minimalnog životnog standarda najugroženijeg dijela stanovništva te zadovoljavanje potreba socijalno osjetljivih skupina cilj koji se nastoji ostvariti u sljedećem razdoblju. Navedeni cilj proizlazi iz Strateškog okvira za razvoj 2006.-2013., Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju RH, te Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007.-2015.

U svrhu daljnjeg razvoja sustava socijalne skrbi putem podizanja kvalitete usluga kroz decentralizaciju i deinstitucionalizaciju, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi (MZSS) poduzima daljnje aktivnosti u pravcu prenošenja ovlasti na jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Zahtjev za decentralizacijom socijalnih usluga naslanja se na

⁶⁸ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi (Narodne novine, broj 79/07)

preporuku Europske povelje o lokalnoj samoupravi da javne ovlasti trebaju biti što bliže građanima te na Ustav RH koji usluge skrbi uvrštava u krug poslova lokalne samouprave. Poticaj decentralizaciji u području socijalne skrbi trebao bi dati novi Zakon o socijalnoj skrbi čije se donošenje planira u 2010. godini, uz davanje jamstva da se sredstva za podmirenje minimalnog životnog standarda najugroženijeg dijela stanovništva i dalje osiguravaju na središnjoj razini.

Uvođenjem mehanizma lokalnog socijalnog planiranja omogućit će se širenje mreže pružatelja socijalnih usluga za sve populacijske skupine i različita ponuda izvaninstitucionalnih oblika skrbi. Uz širenje mreže uvode se minimalni standardi kvalitete socijalnih usluga za sve pružatelje, čime se osigurava ujednačena kvaliteta u pružanju usluga.

Novom organizacijom rada u centrima za socijalnu skrb (CZSS) po principu ureda sve-na-jednom-mjestu ("one-stop-office"), koji bi do 2012. godine trebao biti uveden u sve CZSS-e na cijelom području RH, osigurat će se kvalitetniji pristup korisnicima prava i usluga u sustavu socijalne skrbi. Novi organizacijski model treba omogućiti bolju informiranost građana i povezanost svih pružatelja usluga na lokalnoj razini. Informatičko umrežavanje sustava socijalne skrbi uz istodobno usklađivanje statistike s metodologijom EUROSTAT omogućit će bolje praćenje, olakšat će se kontrola, kao i povezivanje i razmjena podataka s drugim sustavima s kojima sustav socijalne skrbi razmjenjuje podatke.

U okviru pretpripravnih i pristupnih aktivnosti na području socijalnog uključivanja MZSS koordinira pretpripravnih aktivnosti koje proizlaze iz JIM-a⁶⁹, sudjeluje u pripremi i provedbi operativnih programa iz programa IPA⁷⁰ u okviru sektorske nadležnosti te priprema i provodi projekte koji se financiraju iz programa IPA. U okviru IV. komponente programa IPA – „Razvoj ljudskih potencijala“ provodi se Projekt "Uspostava podrške za socijalno uključivanje i zapošljavanje socijalno ugroženih i marginaliziranih skupina"⁷¹. Projekt ima cilj promicati socijalno uključivanje dugotrajno nezaposlenih korisnika socijalne pomoći pružanjem podrške u njihovom pristupu tržištu rada u Hrvatskoj. Projekt se jednim dijelom provodi dodjelom bespovratnih sredstava u ukupnom iznosu od 1,5 milijuna eura, a drugim dijelom se provodi ugovaranjem usluga čija je svrha razvijati pristup usmjeren na korisnika u pristupu ciljane skupine tržištu rada, jačajući među-sektorsku suradnju sudionika i unaprjeđujući kvalitetu pružanja usluga CZSS-a. Za navedeno je u državnom proračunu osigurano 225.000 eura ili 15% od ukupno dodijeljenih bespovratnih sredstava.

Sustavna zaštita prava i interesa djece i osjetljivih skupina kontinuirana je mjera koja se provodi primjenom donesenih nacionalnih planova, programa, strategija, i politika. Tijekom 2008. i 2009. godine pripremljene su za potpisivanje i potvrđivanje slijedeće konvencije: Konvencija o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, izvršenju i suradnji na području roditeljske odgovornosti i mjerama za zaštitu djece (Haag, 1996.), Konvencija o kontaktima s djecom (Strasbourg, 2003.), Konvencija o pravnom statusu djece rođene izvan braka (Strasbourg, 1975.), Konvencija o zaštiti djece i suradnji u vezi s međudržavnim posvojenjem (Haag, 1993.) i Europska konvencija o posvojenju (revidirana) (Strasbourg, 2008). U 2010. godini planira se donošenje Nacionalne strategije zaštite djece od zlostavljanja i zanemarivanja, koja je u izradi, te izrada i donošenje Protokola o postupanju u slučaju grubog zanemarivanja dužnosti zbrinjavanja ili odgoja djeteta od strane roditelja, posvojitelja, skrbnika ili druge osobe i Nacionalnog plana protiv seksualnog iskorištavanja djece.

⁶⁹ Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju RH (Joint Inclusion Memorandum /JIM/)

⁷⁰ Instrument pretpripravnih pomoći

⁷¹ Establishing Support in Social Integration and Employment of Disadvantaged and Marginalized Groups

Zaštita majčinstva i obiteljske naknade

U provedbi mjera Nacionalne populacijske politike iz 2006. godine⁷² koje su usmjerene na unaprjeđenje sustava obiteljskih potpora, u Republici Hrvatskoj je od 1. siječnja 2009. godine u provedbi novi Zakon o roditeljnim i roditeljskim potporama, kontinuirano se osigurava isplata doplatka za djecu i nastavljen je rad obiteljskih centara.

Ulaganja u zaštitu majčinstva i roditeljstva posljedica je provedbe Nacionalne populacijske politike i primjene Zakona o roditeljnim i roditeljskim potporama kojim su, za razliku od dotadašnjih zakonskih rješenja, obuhvaćene sve roditelje/roditelji, bez obzira na njihov radno pravni status: zaposleni i samozaposleni, roditelji koji ostvaruju drugi dohodak, poljoprivrednici izvan sustava poreza na dobit ili dohodak i nezaposleni roditelji te roditelji izvan sustava rada. Naime, u prethodnom razdoblju su u odnosu na različite kategorije korisnika bili u primjeni različiti propisi. U skladu s novim zakonskim rješenjem, isplata naknade zaposlenim roditeljima u vrijeme korištenja dodatnog roditeljnog ili roditeljskog dopusta vezana je uz proračunsku osnovicu. Također, stvorene su pravne pretpostavke za fleksibilno korištenje roditeljskog dopusta do 8. godine života djeteta, roditeljni i roditeljski dopust može se koristiti u skraćenom radnom vremenu, a roditeljski dopust mogu koristiti oba roditelja istovremeno, naizmjenično i u dijelovima. Nadalje, povećana ulaganja vezana su i uz činjenicu da je ovaj Zakon radi usklađivanja s pravnom stečevinom EU-a pojedina prava koja su se ostvarivala samo na temelju nesamostalnog rada sada proširila i na druge potencijalne korisnike kao što je, primjerice, prava po osnovi posvojenja djeteta ili pravo na dopust ili rad u polovini punog radnog vremena radi njege djeteta s težim oštećenjem zdravlja. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti nadzire provedbu Zakona.

Za razliku od roditeljskih i roditeljskih potpora koje imaju primarno pronatalitetnu ulogu, doplatka za djecu ima trojaku ulogu, prevenciju siromaštva, podizanje i očuvanje kvalitete obitelji djece te pronatalitetni učinak. Doplatka za djecu veže se uz ukupni dohodak ostvaren u prethodnoj kalendarskoj godini odnosno dohodovni cenzus 50% proračunske osnovice.

U 2009. godini nastavljen je rad 17 županijskih obiteljskih centara u svrhu podizanja razine usluga namijenjenih obitelji, osobito usluga usmjerenih prevenciji razvoja neželjenih odnosa unutar obitelji te pružanju savjetodavne potpore u zasnivanju obitelji, odgoju i podizanju djece te u radu s mladima.

4.4 POLJOPRIVREDNI SEKTOR

Poljoprivredno zemljište

Raspolaganje poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države uređeno je Zakonom o poljoprivrednom zemljištu⁷³ koji je donesen krajem 2008. godine. Oblici raspolaganja su zakup, dugogodišnji zakup i prodaja poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države te koncesija za ribnjake. Raspolaganje je u najvećoj mjeri u nadležnosti jedinica lokalne samouprave, te se provodi u dvije faze kako slijedi:

1. Jedinice lokalne samouprave uz suglasnost Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja (MPRRR) dužne su izraditi i donijeti programe raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države (u daljnjem tekstu: programi) koji se

⁷² Narodne novine, broj 132/06

⁷³ Narodne novine, broj 152/08

temelje na katastarskim podacima, te sadrže informacije o površinama poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države određenim za povrat, zakup, dugogodišnji zakup, prodaju, koncesiju i ostale namjene. Poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države ne može se raspolagati ukoliko jedinice lokalne samouprave uz suglasnost MPRRR ne donesu programe. Do sada je ukupno 349 jedinica lokalne samouprave donijelo programe uz suglasnost MPRRR koji obuhvaćaju ukupno 537.929 hektara poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države, dok 73 jedinice lokalne samouprave na svom području nemaju poljoprivredno zemljište u vlasništvu države.

2. Jedinice lokalne samouprave uz suglasnost MPRRR obvezne su provoditi javne natječaje za zakup i prodaju poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države u skladu s programima, dok javni natječaj za dugogodišnji zakup provodi Povjerenstvo za dodjelu dugogodišnjeg zakupa. Do sada je u skladu s programima raspolagano s oko 180.000 hektara poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države, dok se oko 150.000 hektara poljoprivrednog zemljišta koristi temeljem ugovora o jednogodišnjem zakupu.

Promet poljoprivrednim zemljištem u privatnom vlasništvu do 1. siječnja 2010. godine vršio se u skladu s općim propisima koji uređuju promet nekretnina. Počevši od navedenog datuma na snagu je stupio dio Zakona o poljoprivrednom zemljištu⁷⁴ koji uređuje prodaju i zakup privatnog poljoprivrednog zemljišta s ciljem pružanja podrške unaprijeđenju strukture poljoprivrednih posjeda (povećanje površine posjeda i grupiranje katastarskih čestica poljoprivrednog zemljišta u veće parcele).

Početkom 2009. godine Vlada RH donijela je „Program okrupnjavanja poljoprivrednog zemljišta u Republici Hrvatskoj 2009.-2021.“ koji sadrži detaljno razrađene aktivnosti i mjere koje će se provoditi u navedenom razdoblju, i to:

- Zakonodavne aktivnosti: izrada i donošenje Zakona o komasaciji te provedba komasacija; usklađivanje poreznih propisa sa Zakonom o poljoprivrednom zemljištu i Zakonom o komasaciji; osnivanje i djelovanje Nacionalnog povjerenstva za praćenje primjene i usklađenosti propisa koji uređuju problematiku poljoprivrednog zemljišta i zemljišnu administraciju;
- Izravne provedbene mjere: osnivanje i djelovanje Agencije za poljoprivredno zemljište te uspostava i djelovanje instrumenta zemljišnog fonda; uspostava i održavanje „Informacijskog sustava o poljoprivrednom zemljištu“; donošenje i primjena „Operativnog programa za okrupnjavanje i uređenje poljoprivrednog zemljišta“; provedba kampanje informiranja javnosti i edukacije o zemljišnoj politici;
- Neizravne provedbene mjere koje se sastoje u aktivnom uključivanju MPRRR u aktivnosti sređivanja zemljišno-knjižnog i katastarskog stanja na poljoprivrednom zemljištu.

Očekuje se da će se provedbom navedenih aktivnosti i mjera ostvariti cilj zemljišne politike za razdoblje 2009.-2021. Cilj je okrupniti prosječni poljoprivredni posjed, odnosno poljoprivredno zemljište koje koristi poljoprivredno gospodarstvo povećanjem površine u prosjeku za 5 hektara i smanjenjem broja proizvodnih parcela (jedna ili više grupiranih katastarskih čestica) za oko 50%.

Privatizacija poduzeća u državnom vlasništvu

⁷⁴ Narodne novine, broj 152/08

Privatizirana je i posljednja velika poljoprivredno-prehrambena tvrtka u većinskom državnom vlasništvu, Vukovarski poljoprivredno industrijski kombinat d.d. (VUPIK d.d.). Hrvatski fond za privatizaciju je u rujnu 2009. godine objavio javni poziv za podnošenje ponuda za kupnju 87,98% dionica ove tvrtke po posebnim uvjetima.

Upravni odbor Hrvatskog fonda za privatizaciju od četiri je ponude, koje su pristigle na natječaj, kao najpovoljniju odabrao ponudu tvrtke Agrokor d.d., Zagreb. Vlada RH je na sjednici održanoj 12. studenog 2009. godine prihvatila Prijedlog odluke o prihvaćanju ponude ponuditelja Agrokor d.d. za kupnju 1.251.163 dionica društva VUPIK d.d., Vukovar. Uz kupnju dionica, Agrokor d.d. se obvezao podmiriti 20% dospjelih obveza društva VUPIK d.d. prema državnim vjerovnicima, zadržati svih 847 zaposlenika u razdoblju od tri godine te im prepustiti 25% plus jednu dionicu bez naknade. U razdoblju od pet godina, tvrtka Agrokor d.d. će u VUPIK d.d. ukupno uložiti oko 430 milijuna kuna.

Uređenje tržišta poljoprivredno-prehrambenih proizvoda

S ciljem usklađivanja tržišnih mehanizama za pojedine poljoprivredne proizvode u skladu s organizacijom tržišta u EU-u, u prosincu 2009. godine donesen je Zakon o uređenju tržišta poljoprivrednih proizvoda⁷⁵ kojim se propisuju način i mjere uređenja tržišta u pojedinim sektorima poljoprivrednih proizvoda, uvjeti za aktiviranje pojedinih mjera uređenja tržišta, korisnici u provedbi mjera, njihova kontrola te upravni i inspekcijski nadzor.

Aktivnosti na izradi vinogradarskog registra, razrada metodoloških smjernica za unos podataka i prikupljanje podataka o vinogradima, proizvođaču, proizvodnji vina i zalihama vina nastavit će se u okviru Sustava za identifikaciju zemljišnih čestica (Land Parcel Identification System, LPIS)⁷⁶ te se potpuna funkcionalnost Vinogradarskog registra očekuje do kraja 2010. godine istovremeno kad i uspostava LPIS-a. U području stočarske proizvodnje nastavljaju se aktivnosti u provedbi jedinstvenog sustava obveznog označavanja životinja. U 2010. godini planira se izrada pravnog temelja za provođenje razvrstavanja i ocjenjivanja ovčjih trupova i polovica na liniji klanja, kao i unaprjeđenje sustava označavanja goveđeg mesa kojim se osigurava kontrola sljedivosti i omogućuje praćenje podrijetla proizvoda prema načelu „od farme do stola“.

Državne potpore u poljoprivredi

Glavnina državne financijske potpore u poljoprivredi u prvom polugodištu 2009. provodila se u skladu s odredbama Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi i ribarstvu⁷⁷. U srpnju 2009. godine donesen je novi Zakon o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju⁷⁸ kojim se domaći sustav potpore postupno usklađuje s potporama u sklopu Zajedničke poljoprivredne politike EU-a s ciljem prilagodbe prelaska na jedinstveno plaćanje po gospodarstvu. Ovim se Zakonom uređuju državne potpore poljoprivredi u obliku izravnih plaćanja poljoprivrednim gospodarstvima i mjera ruralnog razvoja. U prvoj polovici 2010. godine planira se donošenje novog Zakona kojim će se urediti način izravnih plaćanja tijekom cijelog pretpristupnog razdoblja. Isto tako, intenzivirat će se pripremne aktivnosti i izgradnja kapaciteta (prije svega

⁷⁵ Narodne novine, 149/09

⁷⁶ Sustav za identifikaciju zemljišnih čestica koji se uspostavlja na temelju digitalnih karata korištenjem metode računalnog geografskog informacijskog sustava (GIS) i predstavlja grafičku evidenciju svih zemljišnih površina koje se koriste za poljoprivrednu proizvodnju

⁷⁷ Narodne novine, broj 87/02, 117/03, 82/04, 12/05, 85/06, 141/06, 134/07, 85/08 i 4/09

⁷⁸ Narodne novine, broj 83/09

Agencije za plaćanja u poljoprivredi) s ciljem primjene modela jedinstvenog plaćanja po gospodarstvu (Single Payment Scheme, SPS model) od dana ulaska RH u EU.

Od početka 2010. godine na snazi je novi Zakon o trošarinama⁷⁹ u kojem se uređuje korištenje plinskih ulja za namjene u poljoprivredi i ribarstvu po povlaštenim poreznim uvjetima i to bez plaćanja trošarine. Zakonom o poljoprivredi⁸⁰ utvrđen je osnovni okvir za utvrđivanje prava na potrošnju plinskih ulja po povlaštenim uvjetima, a Pravilnikom o primjeni Zakona o trošarinama što se odnosi na plinsko ulje obojano plavom bojom za namjene u poljoprivredi, ribolovu i akvakulturi⁸¹ uređeni su detaljni uvjeti za ostvarivanje tog prava.

Cilj poljoprivredne politike i dalje ostaje podizanje razine konkurentnosti i prilagodba razvijenom tržištu poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u EU, što se planira postići učinkovitijom alokacijom ukupnih sredstava za potpore u sektoru. Planira se postupno smanjenje ukupnog proračuna za mjere tržišno-cjenovne politike unutar prvog stupa, dok će se značajnije povećavati potpore za mjere ruralnog razvitka unutar drugog stupa.

Ruralni razvitak

Prema Zakonu o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju⁸², MPRRR će izraditi Nacionalni program ruralnog razvoja. Program će obuhvatiti nacionalne mjere ruralnog razvoja koje imaju za cilj povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, očuvanje i unaprjeđenje okoliša i biološke raznolikosti te poboljšanje uvjeta življenja na ruralnim prostorima.

Nastavlja se s korištenjem pretprijetnih programa EU-a. Razdoblje trajanja pretprijetnog programa SAPARD završilo je 31. prosinca 2009. godine. Ukupno su provedena četiri natječaja te je ugovoren 41 projekt ukupne vrijednosti ulaganja 307.386.602,22 kuna, od čega iznos potpore iz programa SAPARD iznosi 135.616.059,30 kuna. Sva sredstva potpore financiraju RH i EU u omjeru 25% (RH) i 75% (EU). U 2010. godini nastavit će se s aktivnostima na praćenju provedbe ugovorenih projekata u sklopu programa SAPARD.

Izrađen je program IPARD za novo programsko razdoblje (2007.-2013.) te su za njega osigurana sredstva u ukupnom iznosu od 184,4 milijuna eura (1,3 milijarde kuna).

Upravna direkcija SAPARD/IPARD programa i Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju⁸³ kao upravljačko i provedbeno tijelo, izradile su dokumentaciju potrebnu za provedbu programa te se uskoro očekuje prijenos ovlasti, čime se stječu pretpostavke za raspisivanje prvog natječaja.

Mjere koje se akreditiraju u prvom akreditacijskom krugu su: „Investiranje u poljoprivredna gospodarstva u svrhu restrukturiranja i dostizanja standarda EU”, „Investiranje u preradu i trženje poljoprivrednih i ribljih proizvoda radi restrukturiranja i dostizanja standarda EU” i „Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture”.

Drugi akreditacijski paket u sklopu programa IPARD sačinjavat će mjere „Tehnička pomoć“ i „Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti“, a unutar 3. akreditacijskog paketa

⁷⁹ Narodne novine, broj 83/09

⁸⁰ Narodne novine, broj 149/09

⁸¹ Narodne novine, broj 1/10

⁸² Narodne novine, broj 83/09

⁸³ Agencija je osnovana Zakonom o osnivanju Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, Narodne novine, broj 30/09

bit će mjere „Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja (LEADER)“ i „Radnje za poboljšanje okoliša i krajolika (Agro-okoliš)“.

Fitosanitarno područje

Tijekom 2009. godine fitosanitarna inspekcija nastavila je s nadzorom nad uspostavom fitosanitarnoga upisnika, kao i s provedbom sustava biljne putovnice kod posjednika bilja koji su upisani u upisnik (voćni i lozni sadni materijal, sjemenski krumpir), a s tim aktivnostima će nastaviti usporedno s uspostavom fitosanitarnog upisnika i uvođenjem sustava biljne putovnice za preostale kategorije posjednika bilja koji su obvezni upisati se u upisnik. U navedenom razdoblju nastavilo se s daljnjim unaprjeđenjem znanja i vještina fitosanitarnih inspektora te opremanjem fitosanitarne službe.

Opći ciljevi u okviru ovog područja su daljnji razvoj kvalitete praćenja štetnih organizama i mjera njihovog suzbijanja; potpuna uspostava sustava biljne putovnice; nastavak nadzora nad uspostavom fitosanitarnog upisnika i sustava biljnih putovnica; uspostava jedinstvenog informacijsko-komunikacijskog sustava cijele fitosanitarne službe koji će omogućiti kvalitetno vođenje fitosanitarnog upisnika, podataka o obavljenim pregledima kod upisanih posjednika bilja, i drugih baza podataka; te poboljšanje komunikacije s poljoprivrednim proizvođačima i s drugim subjektima zainteresiranim za fitosanitarno područje. Osim toga, cilj je poboljšanje infrastrukture i opreme na graničnim fitosanitarnim prijelazima koji će ostati u funkciji nakon pristupanja RH u EU. U narednom razdoblju planira se daljnje jačanje sposobnosti fitosanitarne inspekcije povećanjem broja fitosanitarnih inspektora, ovisno o ukazanim potrebama zabilježenima na terenu, kao i daljnjim unapređenjem znanja i poboljšanjem uvjeta rada fitosanitarnih inspektora, te opremanje inspektora informatičkom opremom i službenim automobilima.

U području sredstava za zaštitu bilja opći ciljevi su daljnji razvoj novog sustava registracije sredstava za zaštitu bilja, kao i ponovnog ocjenjivanja (re-registracije) sredstava za zaštitu bilja, unapređenje programa postregistracijske kontrole sredstava za zaštitu bilja, nadzora nad pravilnom primjenom sredstava za zaštitu bilja i nadzora ostataka pesticida u hrani, čime će se znatno poboljšati razina sigurnosti ljudi i okoliša od opasnih tvari. Značajan napredak postignut je u usklađivanju i primjeni zakonodavstva.

U razdoblju 2010.-2012. planiraju se aktivnosti vezane uz jačanje administrativnih kapaciteta poljoprivredne inspekcije koja provodi nadzor nad prometom i primjenom sredstava za zaštitu bilja. Planira se zapošljavanje novih inspektora, edukacija i daljnje opremanje inspektora informatičkom opremom i službenim automobilima. Tijekom 2010. godine planira se usavršavanje poljoprivrednih inspektora kroz program TAIEX s ciljem produbljivanja znanja i stručnih vještina vezanih za postregistracijsku kontrolu sredstava za zaštitu bilja i nadzor nad pravilnom primjenom sredstava za zaštitu bilja.

Sigurnost i kakvoća hrane

Aktivnosti MPRRR-a kao koordinatora tijela i institucija uključenih u sustav sigurnosti hrane i hrane za životinje, a osobito aktivnosti službenih kontrola su sljedeće:

- Izrada Višegodišnjeg nacionalnog plana kontrola, koja će biti završena u trećem tromjesečju 2010. godine.
- Izrada godišnjih planova službenih kontrola, koji se temelje na analizi rizika s navedenim rokovima i podjelom odgovornosti.

Izrađen je Godišnji plan službenih kontrola hrane životinjskog podrijetla u suradnji s Upravom za veterinarske inspekcije MPRRR-a.

- Izrada dokumentiranih procedura za provođenje službenih kontrola.

Izrađene su Procedure za provođenje službenih kontrola u području sigurnosti hrane i hrane za životinje kako slijedi:

- Procedura za provođenje službenih kontrola u području sigurnosti hrane i hrane za životinje;
- Operativne upute za inspekciju u području sigurnosti hrane i hrane za životinje;
- Operativne upute za reviziju u području sigurnosti hrane i hrane za životinje.

Gore navedene procedure bit će objavljene na internetskoj stranici MPRRR u siječnju 2010. godine.

- Izrađen je Pravilnik o sustavu brzog uzbunjivanja za hranu i hranu za životinje⁸⁴.
- Izrada Plana o upravljanju incidentima i/ili potencijalnim incidentima vezanima za hranu i hranu za životinje koji će se primjenjivati uz Pravilnik o sustavu brzog uzbunjivanja za hranu i hranu za životinje, objava kojeg se planira u ožujku 2010. godine.
- Izrada Vodiča o sljedivosti, povlačenju i opozivu hrane koji je namijenjen subjektima u poslovanju s hranom, objava kojeg se planira u ožujku 2010. godine.
- Izrada Pravilnika o ovlašćivanju službenih i referentnih laboratorija za hranu, hranu za životinje i zdravlje životinja, objava kojeg se planira tijekom 2010. godine.
- Izrađen je Vodič o mikrobiološkim kriterijima za hranu te je objavljen na internetskoj stranici MPRRR.
- Izrada Pravilnika o pravilima uspostave nacionalne mreže institucija, uvjetima i kriterijima za uvrštavanje na popis institucija i pravilima financiranja, objava kojeg se planira u veljači 2010. godine.
- Izrađen je Pravilnik o izdavanju znanstvenog mišljenja i pružanju znanstvene i tehničke pomoći.⁸⁵

U 2009. godini nastavljeno je usklađivanje s relevantnim propisima EU-a. Temeljem Zakona o hrani⁸⁶ donesen je propis kojim se uređuje označavanje hranjivih vrijednosti hrane⁸⁷ te niz propisa kojima se uređuju zahtjevi kakvoće za pojedine kategorije hrane čime se doprinosi liberalizaciji tržišta i osigurava sloboda kretanja roba⁸⁸. Izrađen je Vodič za navođenje hranjivih vrijednosti hrane te je objavljen na Internet stranici MPRRR-a.

⁸⁴ Narodne novine, broj 134/09

⁸⁵ Narodne novine, broj 130/09

⁸⁶ Narodne novine, broj 46/07 i 155/08

⁸⁷ Pravilnik o navođenju hranjivih vrijednosti hrane (Narodne novine, broj 29/09);

⁸⁸ Pravilnik o voćnim sokovima i njima srodnim proizvodima namijenjenim za konzumaciju (Narodne novine, broj 20/09); Pravilnik o mlijeku i mliječnim proizvodima (Narodne novine, broj 20/09); Pravilnik o šećerima i metodama analiza šećera namijenjenih za konzumaciju (Narodne novine, broj 39/09); Pravilnik o metodama za određivanje kakvoće šećera pri interventnom otkupu (Narodne novine, broj 39/09); Pravilnik o kakvoći proizvoda od tune i palamide (Narodne novine, broj 56/09); Pravilnik o prirodnim mineralnim i prirodnim izvorskim vodama (Narodne novine, broj 57/09, 85/09); Pravilnik o metodama uzorkovanja i analiza jestivih kazeina i kazeinata (Narodne novine, broj 70/09); Pravilnik o medu (Narodne novine, broj 93/09); Pravilnik o kakvoći proizvoda od srdele (Narodne novine, broj 96/09); Pravilnik o metodama uzorkovanja i analiza ugušćenog (kondenziranog) mlijeka i mlijeka u prahu namijenjenih za konzumaciju (Narodne novine, broj 112/09).

Nadalje, donesen je Zakon o oznakama izvornosti, oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama tradicionalnog ugleda poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda⁸⁹. Navedenim Zakonom propisana je nadležnost postojeće poljoprivredne inspekcije i inspekcije za kakvoću hrane u dijelu provedbe odredbi zakonskih i podzakonskih propisa koji reguliraju područje registracije i zaštite poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda jednom od oznaka. Izmjenama Zakona o oznakama izvornosti, oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama tradicionalnog ugleda poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda⁹⁰ izmijenjen je nacionalni postupak registracije i zaštite poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda oznakom izvornosti, oznakom zemljopisnog podrijetla i oznakom tradicionalnog ugleda, te je uspostavljen učinkovitiji sustav utvrđivanja usklađenosti prema praksi koja se primjenjuje na nacionalnoj razini zaštite u zemljama EU-a. Također, izmijenjen je i postupak podnošenja zahtjeva za registraciju i podnošenja prigovora na razini Europske unije. Doneseni su i podzakonski propisi koji pobliže uređuju spomenuto područje⁹¹.

U referentnom razdoblju planiraju se aktivnosti vezane uz jačanje administrativnih kapaciteta poljoprivredne inspekcije i inspekcije za kakvoću hrane, a koja se odnose na zapošljavanje novih inspektora, edukaciju inspektora kroz projekte financirane putem TAIEX-a i daljnje opremanje inspektora informatičkom opremom i službenim automobilima.

Veterinarstvo

U području veterinarstva tijekom 2009. godine nastavljeno je s procesom usklađivanja zakonodavstva u skladu sa „Strategijom za prijenos, provedbu i primjenu pravne stečevine EU-a za Poglavlje 12. - Sigurnost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor“.

Novi sustav kontrole prometa životinja uspostavljen je 1. rujna 2008. godine stupanjem na snagu Pravilnika o veterinarskim pregledima živih životinja u unutarnjem prometu i svjedodžbi o zdravstvenom stanju i mjestu podrijetla životinje⁹², kojim je propisano da je na svim gospodarstvima, na kojima se drže goveda, svinje, ovce, koze, kopitari, perad i kunići obavezan veterinarski pregled gospodarstva.

Veterinarski pregled gospodarstava nastavljen je i u 2009. godini, a za glavne ciljeve ima opis svih gospodarstava u registar farmi, upoznavanje svih posjednika životinja sa svojim obvezama, usklađivanje baza podataka Jedinstvenog registra goveda sa stvarnim stanjem na gospodarstvima, uspostavu baze podataka koja će poslužiti u svrhu racionalnijeg korištenja resursa za primjenu obimnog veterinarskog zakonodavstva te razvijanje kvalitetne infrastrukture koja će se koristiti u educiranju posjednika životinja glede zahtjeva višestruke usklađenosti koje će morati ispunjavati kako bi mogli koristiti državne potpore

Vezano uz uspostavu Središnjeg veterinarskog informacijskog sustava (SVIS-a) definiranog prema Zakonu o veterinarstvu⁹³ kao objedinjenog sustava upisnika, registara i računalnih programa, a čija je zadaća pružiti učinkovit pristup informacijama, kao i potporu pravodobnom donošenju odluka te učinkovitim upravljanju u svim segmentima veterinarske službe, u tijeku je međunarodni natječaj za najboljeg ponuđača. Očekuje se da će baze biti operativne početkom 2011. godine.

⁸⁹ Narodne novine, broj 84/08, 75/09 i 107/09

⁹⁰ Narodne novine, broj 75/09

⁹¹ Pravilnik o oznakama tradicionalnog ugleda poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (Narodne novine, broj 82/09) i Pravilnik o oznakama izvornosti i oznakama zemljopisnog podrijetla poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (Narodne novine, broj 88/09)

⁹² Narodne novine, broj 87/08

⁹³ Narodne novine, broj 41/07

Ribarstvo

Zakonom o strukturnoj potpori i uređenju tržišta u ribarstvu⁹⁴ stvorena je zakonska osnova za usvajanje Operativnog programa za provođenje mjera strukturne politike te ustroj administrativnih kapaciteta kao najvažnijeg elementa provedbe strukturnih mjera u ribarstvu.

Za uspostavu sustava strukturnih mjera u području ribarstva tijekom 2010. godine planirana je izrada Nacionalnog strateškog plana i Operativnog programa koji će na temelju stanja, prioriteta i ciljeva identificirati mjere koje će se financirati u sektoru ribarstva, a u skladu s pravnom stečevinom EU-a. Tijekom prepristupnog razdoblja cilj je ojačati subjekte u ribarstvu kako bi ravnopravno mogli sudjelovati u tržišnoj utakmici i koristiti strukturne mehanizme danom stupanja u EU. Operativni program izradit će se uz tehničku pomoć kroz prepristupni fond IPA 2009.

Za dovršetak uspostave sustava praćenja plovila (VMS) planira se raspisivanje novog javnog natječaja za nabavku kompletnog sustava praćenja za plovila 15-18 metara, čime bi se završio postupak opremanja svih plovila koja su prema zakonodavstvu EU-a dužna imati navedeni sustav u ribolovu.

U 2010. godini planira se izraditi Nacionalni program prikupljanja podataka koji ima za cilj osigurati jedinstveni sustav prikupljanja podataka održivog upravljanja bioresursima mora u skladu s najnovijim uredbama zakonodavstva EU-a. Navedeni program izradit će se kroz prepristupni fond IPA 2009.

Jačanje nadzora i kontrole obuhvaća dvije mjere – uspostavu VMS-a i jačanje nadzora i kontrole na iskrcaju i na moru. Za potrebe jačanja kontrole na iskrcaju, dio mjera predviđen je kroz strukturne mehanizme, a dio kroz segment općeg jačanja ribarske inspekcije. Za jačanje nadzora i kontrole na moru predviđa se u sljedećem trogodišnjem razdoblju izvršiti značajne iskorake u obuci inspekcije, opremanju iste (vozila, plovila, tehnička oprema) te povezivanju različitih službi koje vrše kontrolu prema Zakonu o morskom ribarstvu⁹⁵.

4.5 REFORMA JAVNE UPRAVE

Tijekom 2009. godine nastavljena je provedba reforme državne uprave. Ministarstvo uprave osnovano je u srpnju 2009. godine, a pored ostalog nadležno je za usmjeravanje reforme i procesa modernizacije u čitavoj upravi, čime su ujedno osigurane pretpostavke za jačanje upravljačkih i administrativnih kapaciteta tijela nadležnog za reformu javne uprave.

U ožujku 2009. godine donesen je novi Zakon o općem upravnom postupku⁹⁶, čija je primjena započela od 1. siječnja 2010. godine.

U okviru primjene novog Zakona o upravnoj inspekciji⁹⁷ kontinuirano se provodi temeljiti inspeksijski nadzor. Ujedno, ojačana je organizacijska struktura upravne inspekcije ustrojavanjem posebne upravne organizacije u sastavu Ministarstva uprave.

U 2009. godini, u tijelima državne uprave u kojima je proveden projekt funkcionalne analize započela je primjena preporuka iz projekta. Provedena je većina preporuka koje se odnose na

⁹⁴ Narodne novine, broj 153/09

⁹⁵ Narodne novine, broj 74/94, 57/96, 46/97-pročišćeni tekst i 48/05

⁹⁶ Narodne novine, broj 47/09

⁹⁷ Narodne novine, broj 63/08

organizacijske promjene, na stručno osposobljavanje i usavršavanje službenika, informatizaciju te jačanje određenih funkcija.

Krajem prosinca 2009. godine Vlada RH donijela je Strategiju razvoja ljudskih potencijala u državnoj službi za razdoblje 2010. – 2013. godine. Strategija je izrađena u suradnji Ministarstva uprave i stručnjaka angažiranih na projektu „Potpora razvoju Strategije razvoja ljudskih potencijala u državnoj službi“ u okviru danske bilateralne pomoći te se u njoj utvrđuje postojeće stanje ljudskih potencijala, opći i specifični ciljevi, način i pokazatelji provedbe.

Edukacija državnih službenika provodi se kontinuirano u Centru za stručno osposobljavanje i usavršavanje službenika u Ministarstvu uprave. Do listopada 2009. godine različite programe izobrazbe u Centru pohađalo je ukupno 4.643 polaznika.

Početkom 2009. godine Prijedlog zakona o plaćama državnih službenika bio je upućen u proceduru donošenja u Hrvatski sabor, a u srpnju 2009. godine u proceduru donošenja upućen je i Prijedlog zakona o plaćama u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. U postupku donošenja Zakona o plaćama državnih službenika u saborskoj su proceduri izneseni prigovori o potrebi preciznijeg uređivanja kriterija za ocjenjivanje i stoga je od SIGMA-e zatražena izrada komparativne studije o najboljim praksama zemalja EU-a u pogledu ocjenjivanja, koja je Ministarstvu uprave dostavljena u rujnu 2009. godine. Budući da Konačni prijedlog Zakona o plaćama državnih službenika nije bio upućen u proceduru donošenja do isteka roka za drugo čitanje, u skladu s Poslovníkom Hrvatskog sabora smatra se da je postupak donošenja Zakona obustavljen. Međutim, Vlada RH nije odustala od donošenja zakona kojim će se urediti plaće državnih službenika, a pored toga razmatra se i mogućnost donošenja jedinstvenog zakona o plaćama za cijeli javni sektor (državna služba, lokalna samouprava, javne službe).

Usvajanjem Strategije razvoja elektroničke uprave za razdoblje 2009.-2012. s planom aktivnosti za 2009. i 2010. godinu na sjednici Vlade RH u siječnju 2009. godine dan je dodatni poticaj jačanju primjene informacijsko-komunikacijske tehnologije u podršci poslovnim procesima i racionalizaciji poslovanja državne uprave. Tijekom 2009. godine, od usvajanja Strategije, nastavljeno je održavanje i daljnji razvoj Središnjeg portala uprave „Moja uprava“ i računalno-komunikacijske mreže HITRONet te su provedene aktivnosti planirane za 2009. godinu. Izrađeni su projektni zadaci za izradu okvira za interoperabilnost, model bespapirnog ureda (e-Ured), model središnjeg sustava za autorizaciju i autentikaciju te model sustava za upravljanje znanjem, projektima i resursima informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) u državnoj upravi.

U sljedećem razdoblju posebna pozornost posvetit će se uređenju sustava plaća u javnom sektoru, kao i edukaciji za provedbu novog Zakona o općem upravnom postupku (ZUP). U suradnji sa SIGMA-om u studenom i prosincu 2009. godine održano je pet jednodnevnih seminara na temu „Primjena novog Zakona o općem upravnom postupku“, a u tijeku su pripreme radnje za edukaciju u okviru programa IPA - 2008. - komponenta Pomoć u tranziciji i jačanje institucija za 2008. godinu. Također se planira i redovito provođenje edukacije o upravnom postupku u Centru za stručno osposobljavanje i usavršavanje službenika u Ministarstvu uprave.

Povrh navedenog, vršit će se usklađivanje posebnih postupovnih zakona s novim ZUP-om, a što se provodi u okviru Danske bilateralne pomoći u okviru projekta „Priprema za implementaciju novog Zakona o općem upravnom postupku - usklađivanje postojećih posebnih postupovnih zakona“, čiji se dovršetak predviđa u svibnju 2010. godine.

Istodobno, provodit će se mjere usmjerene na daljnje unaprjeđenje sustava razvoja ljudskih potencijala, uređenje pitanja javnih agencija, nastavak edukacije državnih i lokalnih službenika i namještenika, te izgradnju učinkovitijeg sustava lokalne samouprave.

U području primjene informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) u državnoj upravi, u ovom trenutku, ne postoje propisane norme, standardi i okviri koje moraju zadovoljiti projekti ili usluge koji se temelje na IKT-u. To s jedne strane onemogućuje racionalno upravljanje proračunskim sredstvima za ulaganja u IKT, a s druge strane potiče stvaranje nepovezanih informacijskih otoka i dodatnih administrativnih prepreka u obavljanju javnih usluga.

Provedbom Strategije razvoja elektroničke uprave u 2010. godini namjerava se pristupiti rješavanju navedenih nedostataka i to razvojem specifičnih modela koji će, svaki u svom segmentu, omogućiti poboljšanje učinkovitosti državne uprave. Konačni cilj je osnažiti uporabu informacijsko-komunikacijskih tehnologija u poslovanju državne uprave i njejoj komunikaciji s građanima i gospodarstvom, te utvrditi okvir i ciljeve novih i već postojećih aktivnosti elektroničke uprave, s naglaskom na zadovoljstvo korisnika, racionalizaciju administrativnih procedura i moderne elektroničke usluge.

Na temelju izrađenih projektnih zadataka nastavit će se izrada tehničkih specifikacija pojedinih dijelova sustava e-Uprave kako bi se omogućio daljnji razvoj i uspostavljanje specifičnih modela sustava elektroničke uprave: model bespapirnog ureda (e-Ured); model središnjeg sustava za autorizaciju i autentikaciju te model sustava za upravljanje znanjem, projektima i IKT resursima u državnoj upravi. Također će se izraditi dokumenti koji će omogućiti stvaranje okvira za interoperabilnost u državnoj upravi te provesti analiza i prilagodba pravnog okvira kako bi se omogućio daljnji razvoj i uspostavljanje novih modela sustava elektroničke uprave.

U svrhu ostvarenja navedenih ciljeva, planira se poduzimanje sljedećih mjera:

- Usklađivanje posebnih postupovnih zakona s novim ZUP-om
- Primjena Strategije razvoja ljudskih potencijala
- Prilagodba sustava javnih agencija u skladu sa standardima EU-a
- Uređivanje pitanja plaća u javnom sektoru
- Uspostava informatički podržanog središnjeg registra državnih službenika
- Analiza rada jedinica lokalne samouprave i postojećeg teritorijalnog ustrojstva
- Provedba aktivnosti predviđenih Provedbenim planom Strategije razvoja elektroničke uprave za razdoblje 2009.-2012. planiranih za 2010. godinu
- Izrada prvog godišnjeg izvješća o provedbi Strategije razvoja elektroničke uprave za razdoblje 2009.-2012., za 2009. godinu.
- Izrada polugodišnjeg izvješća o provedbi Strategije razvoja elektroničke uprave za razdoblje od 2009.-2012.

Usklađivanjem posebnih postupovnih zakona s novim ZUP-om osigurat će se dosljednost i pojednostavljenje administrativnog postupanja, omogućiti lakše ostvarivanje prava građana i smanjiti troškovi postupanja. Daljnje unaprjeđenje razvoja ljudskih potencijala, jačanje odgovornosti, etičnosti, kompetencija i motiviranosti državnih službenika u pružanju javnih usluga, uređenje sustava javnih agencija te izgradnja učinkovitijeg sustava lokalne samouprave osigurat će daljnje jačanje učinkovitosti javne uprave te smanjenje troškova poslovanja.

4.6 OSTALE REFORME

4.6.1 Razvoj društva temeljenog na znanju

U skladu s temeljnim dokumentima u kojima su utvrđene obrazovne i gospodarske politike te strategije RH, u proteklom se razdoblju nastavila njihova provedba.

Ciljevi zacrtani Planom razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005.-2010. ostvaruju se te je nastavljen trend većeg uključivanja djece u predškolske programe, a primjenom Državnih pedagoških standarda sustavno se osigurava kvaliteta odgojno-obrazovnog rada.

Poseban naglasak bio je na provedbi Zakona o strukovnom obrazovanju⁹⁸ i Strategije razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u RH 2008.-2013. U pogledu navedenog, u sljedećem razdoblju dodatno će se osuvremeniti i prilagoditi strukovni programi prema zahtjevima gospodarstva i tržišta rada, ali i društva u cjelini, te će se sustavno poticati cjeloživotno obrazovanje.

Izrada Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (HKO) teče prema usvojenom Akcijskom planu za razdoblje 2008.-2012. U sljedećem razdoblju nastavit će se rad na HKO-u na nacionalnoj razini i u okviru programa IPA. Izradit će se standardi kvalifikacija, primjeri kurikuluma za te kvalifikacije, stručne upute za različite sudionike te će se održati treninzi za članove radnih skupina.

Sustavno se radi na osiguravanju kvalitete u srednjoškolskom obrazovanju pa će se i u sljedećem razdoblju provoditi nacionalni ispiti, a u školskoj godini 2009./2010. prvi put će se provest državna matura. Jednako tako, samovrjednovanje se i dalje uvodi u škole te se nadograđuju elektronske baze podataka (VETIS, e- matica).

Hrvatska je u 2009. godini sudjelovala u PISA provjeri učeničkih znanja i vještina, a u sljedećem razdoblju planira se provedba PIRLS provjere znanja, što će omogućiti realnije vrjednovanje učeničkih postignuća i ishoda učenja te usporedbu s europskim vršnjacima i sustavima.

Agencija za odgoj i obrazovanje donijela je Strategiju stručnog usavršavanja za razdoblje 2009.-2013. pa će se u pogledu navedenog pripremiti informatički sustav prijavljivanja i obrade podataka o aktivnostima vezanim za unaprjeđivanje ljudskih potencijala u odgojno-obrazovnim ustanovama. Agencija za strukovno obrazovanje će također redefinirati sustav stručnog usavršavanja nastavnika i njihova napredovanja u zvanja.

Bolonjski proces sustavno se provodi. Nastavit će se integracija sveučilišta, studijski programi će se ponovo evaluirati, organizirat će se i vanjsko vrjednovanje visokih učilišta te pojačati mobilnost studenata i nastavnika.

Nakon donošenja Zakona o Nacionalnoj zakladi za znanost, visoko školstvo i tehnologijski razvoj RH, pristupilo se restrukturiranju Nacionalne zaklade. U sljedećem razdoblju posebno će se raditi na izmjeni sustava financiranja znanstveno-istraživačkih projekata. U prošlom razdoblju definiralo se nekoliko pilot projekata za uspostavljanje centara izvrsnosti te će se nastaviti s pripremanjima za njihovo pokretanje. Tako će se omogućiti veća iskoristivost postojeće znanstvene opreme za znanstvenu zajednicu i gospodarstvo te potaknuti izvrsnost u istraživanju i suradnja znanosti i gospodarstva, a posebice će se raditi na boljoj suradnji s Europskim istraživačkim prostorom. Tijekom 2009. godine Vijeće za Nacionalni inovacijski sustav intenzivno je jačalo Nacionalni inovacijski sustav radi poticanja transfera znanja u

⁹⁸ Narodne novine, broj 30/09

gospodarstvu i privatnom sektoru. Akcijski plan za mobilnost istraživača uklonit će prepreke u mobilnosti i omogućiti veću međusektorsku i međunarodnu mobilnost.

4.6.2 Reforma zdravstva

Zahvaljujući paketu reformskih mjera provedenih u 2009. godini kojim su uvedeni novi izvori financiranja i unaprjeđen sustav kontrole rashoda u zdravstvu, ostvarena je financijska stabilizacija zdravstvenog sustava. Dug zdravstvenog sustava smanjen je za 700 milijuna kuna, a rashodi Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (dalje u tekstu: HZZO) ujednačeni su s planiranim prihodima. Daljnje poboljšanje kontrole rashoda bit će postignuto ukidanjem Liječničkih povjerenstava HZZO-a i uvođenjem institucije ovlaštenog doktora od 1. listopada 2009. godine. Ovlašteni doktori će kontinuiranim radom na terenu, u ordinacijama primarne zdravstvene zaštite (najmanje dva puta mjesečno), moći kvalitetnije kontrolirati rashode za lijekove i bolovanja. Na taj način uspostavljena je prethodna (ex-ante) kontrola rashoda u primarnoj zdravstvenoj zaštiti uz već postojeću naknadnu (ex-post) kontrolu.

Broj dnevno odsutnih radi bolovanja smanjen je s 58.238 na 54.636. Zahvaljujući navedenom tijekom 2009. godine dug HZZO-a za bolovanja koji je na kraju 2008. godine iznosio više od 154 milijuna kuna u potpunosti je saniran, te HZZO više nema duga za bolovanja prema gospodarskim subjektima. Ovaj trend očekuje se i u 2010. godini.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi potpisalo je ugovor za dovršetak informatizacije primarne zdravstvene zaštite čime će se ostvariti projekt „liječnik bez papira“ i biti u potpunosti omogućeno elektroničko poslovanje u zdravstvu (e-zdravstvo).

Započet je projekt reorganizacije hitne medicinske pomoći i investicijskog ulaganja u zdravstvo. Projekt je pokrenula Vlada RH uz pomoć programskih zajmova Svjetske banke, a ukupna investicija iznosi 90 milijuna eura. Također, osnovan je Hrvatski zavod za hitnu medicinu. Konačan cilj projekta je ustrojiti organizaciju hitnog prijama u bolnicama kroz objedinjeni hitni prijam, te povećati učinkovitost i brzinu reakcije izvanbolničke hitne medicinske pomoći (postići prosječno vrijeme od primitka poziva do dolaska na mjesto događaja od 10 minuta u urbanim sredinama i 20 minuta u ruralnim sredinama u 80% poziva, te postići prosječno vrijeme od poziva do dolaska u bolnički prijam 75 minuta, a u 80% slučajeva manje od 60 minuta).

U 2009. godini s radom je započela Agencija za kvalitetu i akreditaciju u zdravstvu kojoj je cilj djelovanja uspostava kvalitete i sigurnosti u zdravstvu i to putem planiranja, primjene i evaluacije mjera za osiguranje, unaprjeđenje, promicanje i praćenje kvalitete zdravstvene zaštite na svim razinama zdravstva.

Nadalje, započet je projekt usmjeren na izradu “master plana” zdravstvenih ustanova i strategije ljudskih potencijala za sektor zdravstva s planom ulaganja u ljudske potencijale u zdravstvu.

Očekuje se da će se uvođenjem obveze uspostave središnje jedinice za naručivanje u svim bolnicama i ustrojavanjem odjela za izradu i vođenje nacionalnih lista čekanja u Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi ostvariti značajna racionalizacija i bolja iskorištenost bolničkih kapaciteta. Započet je i postupak nabave medicinske opreme i uređenja prostora u bolnicama, čime će se značajno poboljšati dostupnost zdravstvene zaštite, osobito u liječenju malignih bolesti.

4.6.3 Reforma pravosuđa

U 2009. godini provedena je većina mjera iz Akcijskog plana uz Strategiju reforme pravosuđa u cilju jačanja neovisnosti, nepristranosti, profesionalnosti i učinkovitosti pravosuđa. U prosincu 2009. godine usvojen je Zakon o pravosudnoj akademiji i paket zakona kojim se uvode objektivni i transparentni kriteriji ulaska u pravosudnu profesiju. Dodatno je smanjeno prosječno vrijeme upisa vlasništva u zemljišne knjige. Većina procesnih zakona izmijenjena je s ciljem skraćivanja trajanja sudskih postupaka. Radi daljnjeg unapređenja učinkovitosti sudova, u srpnju je usvojena Strateška studija za učinkovitiji način ovrhe i uvođenje javnih ovršitelja. S ciljem daljnjeg razvoja sustava mirenja kao alternativnog načina rješavanja sporova na sudovima i izvan sudova, u srpnju je donesen i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o mirenju⁹⁹. Također, provedena je pripremna faza za proširenje integriranog informatičkog sustava upravljanja predmetima (ICMS) na preostale sudove. Sustav za praćenje predmeta za državna odvjetništva (CTS) primijenjen je na pilot lokacijama državnog odvjetništva u Zagrebu, Zlataru, Karlovcu i Puli. Proširena je uspješna realizacija pilot projekta „e-tvrtka“ koja se provodi na svim trgovačkim sudovima u RH. Racionalizacija općinskih sudova odvija se prema Pravilniku¹⁰⁰. U 2009. godini 8 stalnih službi fizički je preseljeno u sjedišta općinskih sudova. Novi Zakon o kaznenom postupku kojim se kazneni postupak bitno mijenja u smislu učinkovitosti i efikasnosti, od 1. srpnja 2009. godine stupio je na snagu u odnosu na kaznena djela iz nadležnosti USKOK-a. Uvedene su i organizacijske odnosno institucionalne promjene osnivanjem posebnih ureda i tijela koji primjenjuju mjere za uspješnu borbu protiv korupcije i organiziranog kriminala: takozvana Uskočka vertikalna (policija, državno odvjetništvo i sudovi). U 2009. godini donesen je Zakon o probaciji kojim se unapređuje zatvorski sustav u RH, te je pri Ministarstvu pravosuđa¹⁰¹ ustrojena Uprava za probaciju.

Jačanje neovisnosti, nepristranosti, profesionalnosti i učinkovitosti pravosuđa povećava povjerenje građana u institucije i pravnu državu, što je važna pretpostavka ekonomskog razvoja Hrvatske i poticanja kapitalnih ulaganja. S ciljem daljnjeg jačanja neovisnosti, nepristranosti, profesionalnosti i učinkovitosti pravosuđa, u 2010. godini revidirat će se mjere iz Akcijskog plana uz Strategiju reforme pravosuđa.

Zakonom o pravosudnoj akademiji¹⁰² koji je stupio na snagu 1. siječnja 2010. godine Pravosudna akademija postaje neovisna institucija – ustanova, te se osniva Državna škola za pravosudne dužnosnike. Pravosudna akademija provodit će početnu izobrazbu i osposobljavanje kandidata za samostalno, odgovorno, neovisno i nepristrano obnašanje pravosudne dužnosti, kao i stručno obrazovanje vježbenika i sudskih savjetnika te kontinuirano usavršavanje pravosudnih dužnosnika. Dana 1. listopada 2010. godine, u Školu će se upisati prva generacija polaznika, a njihova edukacija trajat će dvije godine.

Najznačajniji segment reforme pravosuđa odnosi se na poboljšanje učinkovitosti pravosuđa. Jedna od mjera poboljšanja učinkovitosti pravosuđa je uvođenje sustava ICMS na dodatnih 60 sudova u 2010. godini. U narednom razdoblju nastavit će se s daljnjom racionalizacijom mreže općinskih i prekršajnih sudova te državnih odvjetništava. U 2010. godini racionalizirat će se i mreža županijskih i trgovačkih sudova. U skladu sa strateškim okvirom za reformu

⁹⁹ Narodne novine, broj 79/09

¹⁰⁰ Pravilnik o utvrđivanju rokova za osiguranje radnih, prostornih, tehničkih i drugih uvjeta u sjedištima sudova nastalih spajanjem donesen je 1. listopada 2008. (Narodne novine, broj 112/08).

¹⁰¹ Ustrojavanje probacijskog sustava je dio Strategije reforme pravosuđa te Strategije ustrojavanja hrvatske nacionalne probacijske službe – petogodišnja strategija, 2008.-2012.

¹⁰² Narodne novine, broj 153/09

ovršnog sustava¹⁰³ u 2010. godini izradit će se novi Ovršni zakon i novi Zakon o javnim ovršiteljima, kojim će se ovršni sustav u RH temeljito reformirati.

Preostale odredbe novog Zakona o kaznenom postupku donesenog u prosincu 2008. godine koje sadržavaju korjenite promjene i zahtijevaju znatne tehničke i organizacijske prilagodbe stupit će na snagu 1. rujna 2011. godine.

U cilju daljnjeg suzbijanja korupcije početkom 2010. godine revidirat će se mjere iz Akcijskog plana uz Strategiju suzbijanja korupcije.

U 2010. godini Uprava za probaciju uspostaviti će profesionalnu organizaciju koja će u skladu sa Zakonom o probaciji pružiti stručne usluge.

4.6.4 Zaštita okoliša

U cilju racionalizacije i poboljšanja učinkovitosti i ekonomičnosti postupka procjene utjecaja na okoliš, Vlada RH donijela je Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o procjeni utjecaja zahvata na okoliš¹⁰⁴, čime su skraćeni rokovi postupka, osim u dijelu koji se odnosi na informiranje i sudjelovanje javnosti. U 2009. godini pripremljene su i objavljene smjernice za izradu studija o utjecaju na okoliš za zahvate eksploatacije mineralnih sirovina. Izrađen je prijedlog smjernica za zahvate vjetroelektrana koji je upućen na međuresorsko usuglašavanje. Smjernica za sudjelovanje javnosti u postupcima procjene utjecaja na okoliš bit će izrađene u prvoj polovici 2010. godine. S ciljem učinkovitije provedbe strateške procjene i daljnje edukacije svih sudionika u postupku nastaviti će se izrada odgovarajućih uputa za pojedine dijelove postupka (*screening*, *scoping* i sudjelovanje javnosti) te obuka djelatnika u nadležnim županijskim tijelima. Tijekom 2009. godine Agencija za zaštitu okoliša (AZO) izradila je prijedlog Nacionalne liste pokazatelja s 266 pokazatelja. Nastavljaju se aktivnosti na primjeni i koordinaciji Informacijskog sustava zaštite okoliša (ISZO) i njegovih sastavnica te povezivanje postojećih informacijskih sustava i baza podataka pojedinih tematskih područja i podpodručja u ISZO-u. AZO priprema Izvješće o stanju okoliša u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2005.-2008. Izvješće će biti završeno do kraja 2010. godine. Tijekom 2010. godine nastaviti će se rad na izradi i usuglašavanju svih kriterija za odabir i imenovanje referentnih centara za sva tematska područja te na prijedlogu odluke o njihovom osnivanju.

Nastavljaju se aktivnosti na provedbi Kyotskog Protokola, što uključuje obveze smanjenja emisija stakleničkih plinova, kao i obveze vezane uz izvješćivanje o emisijama. Krajem 2008. godine doneseni su provedbeni propisi vezano uz emisijske kvote stakleničkih plinova i trgovanje emisijama¹⁰⁵ te o provedbi fleksibilnih mehanizama Kyotskog protokola¹⁰⁶. U lipnju 2009. godine Vlada RH usvojila je Plan raspodjele emisijskih kvota stakleničkih plinova u Republici Hrvatskoj¹⁰⁷. U prosincu 2009. godine provedena je operacionalizacija Registra emisija stakleničkih plinova u smislu završetka procedure spajanja na Međunarodni dnevnik transakcija (ITL). Uspostava sustava trgovanja provest će se u dvije faze: u prvoj fazi obveznici će ishoditi dozvole za emisije, a u razdoblju 2010.-2012. obveznici će pratiti emisije iz postrojenja i dostavljati verificirana izvješća. Po pristupanju Hrvatske u EU, postrojenjima će se dodijeliti kvote na račune u Registru te će se hrvatski sustav trgovanja

¹⁰³ Strateška studija za učinkovitiji način ovrhe i uvođenje privatnih ovršitelja

¹⁰⁴ Narodne novine, broj 67/09

¹⁰⁵ Uredba o emisijskim kvotama stakleničkih plinova i načinu trgovanja emisijskim jedinicama (Narodne novine, broj 142/08)

¹⁰⁶ Uredba o provedbi fleksibilnih mehanizama Kyotskog protokola (Narodne novine, broj 142/08)

¹⁰⁷ Narodne novine, broj 76/09

emisijama spojiti na sustav EU-a. U 2010. godini donijet će se provedbeni propis o uvjetima za obavljanje poslova verifikacije izvješća o emisijama iz postrojenja.

U području kakvoće zraka, nastavit će se praćenje provedbe mjera iz Plana zaštite i poboljšanja kakvoće zraka¹⁰⁸. U 2009. godini uspostavljeno je 12 preostalih postaja za trajno praćenje kakvoće zraka u sklopu državne mreže, što je financirano sredstvima državnog proračuna. Oprema za mjerenje na navedenim postajama nabavlja se u sklopu projekta iz programa PHARE 2006. Puštanje u rad ovih postaja očekuje se u prvoj polovici 2010. godine. Od 1. siječnja 2010. godine poslove praćenja kakvoće zraka, kao i održavanje i servisiranje postaja u državnoj mreži obavljat će Državni hidrometeorološki zavod. Vlada RH usvojila je Program postupnog smanjivanja emisija pojedinih onečišćujućih tvari u RH za razdoblje do kraja 2010. s projekcijama za razdoblje 2010.-2020. u prosincu 2009. godine¹⁰⁹. Početkom 2010. godine Ministarstvo će izraditi Plan djelovanja za smanjenje onečišćenja zraka prizemnim ozonom. U 2010. godini izradit će se Plan djelovanja za smanjenje onečišćenja zraka lebdećim česticama i dušikovim oksidima u područjima i naseljenim područjima RH u kojima dolazi do prekoračenja graničnih i ciljnih vrijednosti.

U području gospodarenja otpadom, nastavljene su aktivnosti na sanaciji i zatvaranju postojećih odlagališta komunalnog otpada te je do sada sanirano ukupno 63 odlagališta. Sanaciju odlagališta sufinancira Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost koji je s jedinicama lokalne samouprave sklopio ugovore za sanaciju ukupno 299 odlagališta. U tijeku je postupak javne nabave za izgradnju centra za gospodarenje otpadom (CGO) Bikarac u Šibensko-kninskoj županiji, što se sufinancira sredstvima iz programa ISPA u iznosu od 6,0 milijuna eura. U 2009. godini s Europskom komisijom sklopljeni su sporazumi o sufinanciranju dva projekta uspostave CGO-a u Istarskoj i Primorsko-goranskoj županiji. U pripremi su i daljnji projekti izgradnje CGO-a koji će se sufinancirati sredstvima EU-a. U tijeku je provedba projekta Phare 2006 koji ima za cilj poboljšanje gospodarenja opasnim otpadom.

U području upravljanja vodama provode se aktivnosti u cilju jačanja i uspostave integralnog upravljanja vodama s intenzivnim ulaganjima u infrastrukturu upravljanja vodama. U prosincu 2009. godine doneseni su novi Zakona o vodama¹¹⁰ i novi Zakona o financiranju vodnoga gospodarstva¹¹¹ na temelju kojih će se donijeti podzakonski akti kojima će se provesti jačanje, odnosno reforma postojećeg sustava financiranja upravljanja vodama i osiguranje većeg godišnjeg iznosa sredstava. Iz Državnog proračuna, sredstava darovnica, zajmova i pomoći EU-a za razdoblje 2010.-2012. predviđeno je izdvajanje sredstava za sljedeće projekte: realizaciju kapitalnih projekata vodoopskrbe; kapitalne projekte zaštite voda i mora od zagađivanja; kapitalne projekte navodnjavanja; regionalni projekt upravljanja Neretvom i Trebišnjicom koji se provodi s Bosnom i Hercegovinom; projekt „Program za vode i otpadne vode Karlovac“ iz programa ISPA i tehničku pomoć u okviru programa ISPA za pripremu projekata u okviru programa IPA; Projekt Unutarnje vode; projekti iz programa IPA - Slavonski Brod, Knin i Drniš.

Vežano za kakvoću mora, od 1. siječnja 2009. godine na snazi je Uredba o kakvoći mora za kupanje¹¹², kojom su redefinirani standardi kakvoće mora na morskoj plaži te su određene granične vrijednosti mikrobioloških pokazatelja i druge značajke mora, kao i mjere upravljanja. Izrađena je jedinstvena baza podataka za unos, obradu i valorizaciju rezultata

¹⁰⁸ Plan zaštite i poboljšanja kakvoće zraka u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2008.-2011.

Narodne novine, broj 61/08

¹⁰⁹ Narodne novine, broj 152/09

¹¹⁰ Narodne novine, broj 153/09

¹¹¹ Narodne novine, broj 153/09

¹¹² Narodne novine, broj 73/08

ispitivanja te za izvješćivanje i informiranje javnosti o kakvoći mora za kupanje. Baza je počela s radom od početka sezone ispitivanja kakvoće mora 2009. godine, tijekom koje je javnost imala pristup ocjenama kakvoće mora posredstvom, za tu namjenu izrađenog preglednika na *Google maps* podlogama. U tijeku je izrada profila mora za kupanje koje se također planira objediniti u bazi podataka, kao i izrada godišnjeg izvješća, brošure i karte o kakvoći mora za kupanje na plažama hrvatskog Jadrana. Nastavljaju se aktivnosti na provedbi Projekta zaštite od onečišćenja voda u priobalnom području. U okviru aktivnosti AZO-a, nastavit će se uspostava i razvoj Informacijskog sustava o kakvoći i bogatstvu voda (ISKV), Informacijskog sustava more (ISM) te povezivanje s drugim bazama podataka i Europskim informacijskim sustavom za vode i more (WISE).

U području zaštite prirode, prioriteti u razdoblju 2010.-2012. prvenstveno se odnose na dovršavanje procesa usklađivanja zakonodavstva s pravnom stečevinom EU-a i uspostavu potrebnih provedbenih mehanizama te jačanje administrativnih kapaciteta na svim razinama zapošljavanjem novih stručnih djelatnika te edukacijom postojećih i novih djelatnika. Osobita pozornost posvetit će se dovršavanju prijedloga Ekološke mreže Europske unije NATURA 2000 te izradi planova upravljanja ovim područjima, kao i uspostavi sustava nadzora. U 2009. godini završena je provedba projekta „Institucionalno jačanje i provedba ekološke mreže Natura 2000 u Hrvatskoj“ iz programa Phare 2005. U okviru projekta provedene su konzultacijske aktivnosti sa sektorima i zainteresiranim sudionicima, izrađeni su planovi upravljanja za područja NATURA 2000 (2 pilot projekta), provedena su stručna usavršavanja za provedbu ocjene prihvatljivosti utjecaja na područja NATURA 2000 te brojne aktivnosti za podizanje svijesti javnosti o prijedlogu područja NATURA 2000. U 2010. godini planira se provesti daljnji stručni rad na definiranju prijedloga ekološke mreže NATURA 2000. Ispunjavanje dijela aktivnosti s ciljem uspostave ekološke mreže NATURA 2000 tijekom 2010. godine predviđeno je i kroz provedbu projekata iz programa IPA. Prijedlog ekološke mreže NATURA 2000 (bazu podataka koja sadrži sve Direktivom propisane podatke o lokalitetima (područjima)) Republika Hrvatska dužna je predati Europskoj komisiji do dana pristupanja do kada će biti izrađena i Uredba o međunarodno ekološki značajnim područjima te će se izmijeniti Uredba o proglašenju ekološke mreže¹¹³. U narednom razdoblju nastavit će se i rad na uspostavi jedinstvenog informacijskog sustava zaštite prirode te zaštititi novih područja u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode¹¹⁴.

Vezano za kontrolu industrijskog onečišćenja, Uredba o postupku utvrđivanja objedinjenih uvjeta zaštite okoliša¹¹⁵ stupila je na snagu 31. ožujka 2009. godine. U lipnju 2009. godine završen je projekt iz programa CARDS 2004 koji je pridonio jačanju administrativnih kapaciteta za primjenu IPPC¹¹⁶ direktive. U cilju daljnjeg jačanja sposobnosti industrijskog sektora za primjenu IPPC direktive, u okviru programa IPA I. 2009. predložen je projekt koji će imati za cilj pružanje podrške operaterima postrojenja koja su obveznici ishođenja IPPC dozvola, kao i ostalim sudionicima u postupku izdavanja dozvola. Predviđeni početak provedbe projekta je u IV. tromjesečju 2010. godine. U 2009. godini u AZO-u su uspostavljene četiri baze podataka (Registar onečišćavanja okoliša, Registar postrojenja u kojima su prisutne opasne tvari, Baza očevidnika o prijavljenim velikim nesrećama i Baza očevidnika uporabnih dozvola i rješenja) kao dio Informatičkog sustava postrojenja i emisija (ISPE). Nastavit će se razvoj i nadogradnja ovih baza te će se unaprijediti izvješćivanje. Nastavljaju se promotivne aktivnosti za uvođenje Sustava upravljanja okolišem i neovisnog ocjenjivanja (EMAS) u tvrtke i organizacije.

¹¹³ Narodne novine, broj 109/07

¹¹⁴ Narodne novine, broj 70/05 i 139/08

¹¹⁵ Narodne novine, broj 114/08

¹¹⁶ Direktiva Vijeća 96/61/EZ o cjelovitom sprječavanju i nadzoru onečišćenja

U 2010. godini u području kemikalija planira se donošenje podzakonskih propisa kojima će se u skladu s Uredbom REACH urediti područje opasnih kemikalija čiji je promet zabranjen odnosno ograničen te u skladu s Uredbom GHS urediti razvrstavanje, označavanje i pakiranje opasnih kemikalija. U području biocidnih pripravaka, tijekom 2010. godine planira se donošenje Pravilnika o dopunama Pravilnika o popisu postojećih aktivnih tvari dopuštenih u biocidnim pripravcima te Pravilnik o dopuni Pravilnika o popisu postojećih aktivnih tvari koje nisu dopuštene u biocidnim pripravcima.

U području GMO-a tijekom 2010. godine planira se dopuniti važeće zakonodavstvo kojim se uređuju razine genetski modificiranih organizama u proizvodima ispod koje proizvodi koji se stavljaju na tržište ne moraju biti označeni kao proizvodi koji sadrže genetski modificirane organizme.

U 2009. godini usvojen je novi Zakon o zaštiti od buke¹¹⁷ u skladu s kojim će se nastaviti s izradom strateških karata buke i akcijskih planova.

U području šumarstva, završena je izrada „Idejnog i operativnog plana Nacionalne inventure šumskih resursa RH“. Finaliziranje i prezentacija podataka planirani su za početak 2010. godine. Registar šumskih požara je ustrojen i u upotrebi je od 1. siječnja 2009. godine. Tijekom prvog tromjesečja 2010. godine izradit će se analiza primjenjivosti Registra, te ukloniti eventualne nedostatke i unaprijediti isti. Registar oštećenosti šumskih ekosustava sadržavat će gotovo desetak pod-registara koji su trenutno u fazi razvoja. Temeljna baza podataka o oštećenosti šumskih ekosustava je razvijena te će se provoditi daljnji razvoj iste u vidu registara. U 2010. godini očekuje se početak projekta za unaprjeđenje provođenja mjera protupožarne zaštite u cilju smanjenja požarnog opterećenja. Postojeća Nacionalna šumarska politika i strategija revidirat će se tijekom 2010. i 2011. godine, te će se potom izraditi Nacionalni šumarski program.

¹¹⁷ Narodne novine, broj 30/09

5. MATRICA PROVEDBENIH MJERA

5.1. SEKTOR PODUZETNIŠTVA I RESTRUKTURIRANJE		
5.1.1. Tržišno natjecanje i državne potpore		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Usklađivanje hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU-a u području tržišnog natjecanja, na temelju novog Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja	<ul style="list-style-type: none"> • Donošenje Uredbe o skupnom izuzeću u sektoru transporta • Donošenje Uredbe o načinu i kriterijima za izricanje i izračunavanje kazni • Donošenje Uredbe o kriterijima za smanjenje kazni ili oslobođenje od kazni • Donošenje Uredbe o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika • Donošenje Uredbe o skupnom izuzeću sporazuma između poduzetnika koji ne djeluju na istoj razini proizvodnje • Donošenje Uredbe o skupnom izuzeću sporazuma između poduzetnika koji djeluju na istoj razini proizvodnje, odnosno distribucije • Donošenje Uredbe o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije • Donošenje Uredbe o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila • Donošenje Uredbe o skupnom izuzeću sporazuma o osiguranju • Donošenje Uredbe o načinu utvrđivanja mjerodavnog tržišta 	IV. tromjesečje 2010.
Učinkovita provedba propisa o zaštiti tržišnog natjecanja	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacija o novim propisima za djelatnike AZTN-a, ostala regulatorna tijela i sudstvo (kroz twinning projekt u okviru programa IPA 2007) • Edukacija o novim propisima za studente, lokalnu poslovnu zajednicu, tijela lokalne vlasti i širu javnost (kroz ugovor o uslugama u okviru programa IPA 2007) 	2010.-2011.
Usklađivanje hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU-a u području državnih potpora	<ul style="list-style-type: none"> • Donošenje pravila o državnim potporama u skladu s postupkom propisanim Uredbom o državnim potporama 	Kontinuirano
Učinkovita provedba propisa o državnim potporama	<ul style="list-style-type: none"> • Dovršetak postupka odobravanja državnih potpora za hrvatska brodogradilišta • Stručno usavršavanje djelatnika AZTN-a i davatelja državnih potpora (na središnjoj i lokalnoj razini) kroz projekt u okviru programa IPA 2007 	2010.-2011.
5.1.2. Privatizacija		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Privatizacija najvećeg dijela preostalog portfelja HFP-a	<ul style="list-style-type: none"> • Transformacija HFP-a, uvođenje novih modela privatizacije te priprema društava za prodaju u većinskom vlasništvu 	2010.
Privatizacija pet brodogradilišta i jednog društva kćeri	<ul style="list-style-type: none"> • Objava drugog kruga natječaja 	2010.
Nastavak privatizacije većinskih udjela u društvima	<ul style="list-style-type: none"> • Intenziviranje aktivnosti na objavi javnih natječaja 	Do završetka privatizacije
Nastavak privatizacije Hrvatskih željeznica	<ul style="list-style-type: none"> • Prodaja društava kćeri HŽ-a 	Do završetka privatizacije.
5.1.3. Restrukturiranje željeznice		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Usklađivanje zakonodavstva s pravnom stečevinom EU-a	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada podzakonskih akata 	Kontinuirano
Liberalizacija željezničkog transportnog tržišta	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada izvješća o mreži • Dodjela trasa operaterima • Uspostava Agencije za sigurnost željezničkog prometa 	Kontinuirano Kontinuirano 2010.
Restrukturiranje i modernizacija željezničkih kompanija	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema i definiranje indikatora praćenja restrukturiranja 	Kontinuirano
Provedba Nacionalnog programa željezničke infrastrukture	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada godišnjih planova održavanja i modernizacije 	Kontinuirano
5.1.4. Restrukturiranje brodogradnje		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Privatizacija s ciljem da se uz tekuće mjere gospodarske politike kompatibilne gospodarskoj politici EU-a osiguraju preduvjeti za daljnje uspješno poslovanje brodogradilišta	<ul style="list-style-type: none"> • Objava javnog poziva za privatizaciju društava iz sektora brodograđevne industrije • Provedba programa restrukturiranja (ovisno o rezultatima javnog natječaja) 	2010. (drugi krug do 15. veljače 2010. godine) Kontinuirano
5.1.5. Energetika		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Uspostava sustava koji je usklađen s praksom EU-a	<ul style="list-style-type: none"> • Usklađivanje s trećim paketom energetskih zakona EU-a • Prilagodba unutarnjeg tržišta uvjetima u EU-u • Prilagodba infrastrukture potrebama tržišta • Naftni derivati - povećanje rezervi nafte i naftnih derivata na razinu EU-a i vađenje goriva prema standardima EU-a 	Kontinuirano
5.1.6. Malo i srednje poduzetništvo		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Cjeloživotno obrazovanje za poduzetništvo	<ul style="list-style-type: none"> • Projekt nacionalnog programa obrazovanja za poduzetništvo u formalnom i neformalnom obrazovanju • Obrazovanje za elektroničko poslovanje • Regionalni centar za poduzetničko učenje zemalja jugoistočne EUROPE (SECELE) • Sufinanciranje sveučilišta sa specijalističkim poduzetničkim programima • Učenička zadruga i učeničko poduzeće • Dječji tjedan poduzetništva 	Kontinuirano
Konkurentnost i inovacije	<ul style="list-style-type: none"> • Obrazovanje izvoznika • Primjena novih tehnologija i tehnoloških postupaka • Ekološka zaštita proizvoda • Inovacije i novi proizvodi • Uvođenje EU normi • Udruživanje gospodarskih subjekata (CLUSTERI) • Hrvatska izvozna ofenziva, Projekt HIO • Povezivanje MSP i R&D • Poticanje energetskog poduzetništva • Financijski instrumenti za razvoj konkurentnosti poduzetništva • Marketing i promidžba • Koordinacija aktivnosti na širenju e-trgovine i e-poslovanja • Osnivanje znanstveno tehnoloških parkova 	Kontinuirano

Poboljšanje financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Kreditiranje • Fond rizika • Poslovni anđeli • Jamstva 	Kontinuirano
Izgradnja i razvoj poduzetničke i poslovne infrastrukture, savjetodavne usluge	<ul style="list-style-type: none"> • Poticanje razvoja Hrvatske agencije za malo gospodarstvo • Poticanje regionalnih razvojnih agencija • Izobrazba i razvoj mreže konzultanata • Podrška razvoju poduzetničkih centara, tehnoloških parkova i inkubatora 	Kontinuirano
Poticanje regionalne konkurentnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Financijski instrumenti za regionalni razvoj poduzetništva • Poticanje obrtništva i zadrugarstva • Projekti socijalne kohezije • Poticanje poduzetništva ciljanih skupina 	Kontinuirano
5.1.7. Javno-privatno partnerstvo		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Viša razina kvalitete javne infrastrukture i javnih usluga	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacija zaposlenika Agencije za javno-privatno partnerstvo • Usvajanje pravilnika o ustroju i vođenju Registra ugovora o javno-privatnom partnerstvu • Znanstvena analiza praktičnih iskustava 	Kontinuirano 2010. Kontinuirano
Bolji nadzor fiskalnih rizika	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinacija Agencije za javno-privatno partnerstvo i Ministarstva financija na aktivnostima odobravanja i provedbe projekata javno-privatnog partnerstva 	Kontinuirano
Promjena uloge javnih tijela u provedbi JPP-a	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacija sudionika u postupcima pripreme i provedbe projekata javno-privatnog partnerstva 	Kontinuirano
Viša razina konkurentnosti javnog i privatnog sektora	<ul style="list-style-type: none"> • Provedba Uredbe o kriterijima ocjene i odobravanja projekata javno-privatnog partnerstva • Provedba Uredbe o nadzoru provedbe ugovora o javno-privatnom partnerstvu 	Kontinuirano Kontinuirano
5.2. FINANCIJSKI SEKTOR		
5.2.1. Bankovni sektor		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Daljeće usklađivanje s pravnom stečevinom EU	<ul style="list-style-type: none"> • Zakon o institucijama za elektronički novac 	IV tromjesečje 2010.
Daljnji razvoj i unaprjeđenje bonitetne regulative i bankarskog sustava	<ul style="list-style-type: none"> • Praćenje zakonodavstva EU-a 	Kontinuirano
Ustroj nadzornog tijela, razvoj ljudskih potencijala	<ul style="list-style-type: none"> • Prezentacije za banke, kreditne unije i štedne banke vezano uz nove propise koji će se usvojiti u 2009. godini i provoditi od 2010. godine • Edukacija supervizora vezano uz nove propise i bankovne rizike • Unaprjeđenje sustava bonitetnog izvješćivanja banaka (FINREP, COREP) 	Kontinuirano Kontinuirano Kontinuirano
5.2.2. Nebankovni sektor		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Daljnji razvoj i unaprjeđenje nebankovnog sustava	<ul style="list-style-type: none"> • Praćenje zakonodavstva pravne stečevine EU-a i usklađivanje po potrebi • Nadziranje subjekata - nadzor na temelju procjene rizika • Edukacija javnosti i investitora 	Kontinuirano 2010.-2012. Kontinuirano
5.3. TRŽIŠTE RADA		
5.3.1. Poticanje zapošljavanja		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Povećanje zaposlenosti i zapošljivosti usklađivanjem ponude i potražnje na tržištu rada Skrraćivanjem radnog vremena očuvati radna mjesta i postići stupanj zaposlenosti	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza i neovisna evaluacija godišnjih planova poticanja zapošljavanja • Zakon o potpori za očuvanje radnih mjesta 	Kontinuirano 2010.
5.3.2. Sustav socijalne sigurnosti		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Primjena Pravilnika o postupku konvalidiranja odluka i pojedinačnih akata iz područja mirovinskog osiguranja-konvalidacija mirovina i mirovinskih primanja	<ul style="list-style-type: none"> • Davanje mogućnosti podnošenja zahtjeva za konvalidaciju bez vremenskoga ograničenja, čime se omogućuje ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja osobama koje su radile na područjima RH pod upravom UN-a 	Kontinuirano
Održati socijalno prihvatljivu i fiskalno održivu razinu materijalno pravne zaštite nezaposlenih osoba	<ul style="list-style-type: none"> • Zakon o dopunama Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti 	2010.
Osiguranje minimalnog životnog standarda najugroženijeg dijela stanovništva te zadovoljavanje potreba socijalno osjetljivih skupina putem podizanja kvalitete usluga kroz decentralizaciju i deinstitucionalizaciju	<ul style="list-style-type: none"> • Osiguranje minimalnog životnog standarda najugroženijeg dijela stanovništva • Donošenje novog zakona o socijalnoj skrbi • Informatičko umrežavanje sustava socijalne skrbi i usklađivanje statistike s metodologijom EUROSTAT • Širenje mreže usluga socijalne skrbi uvođenjem mehanizma lokalnog socijalnog planiranja • Poboljšanje materijalnog položaja starijih i nemoćnih osoba bez ikakvih primanja uvođenjem instituta državne mirovine • Poboljšanje organizacije rada socijalnih službi uvođenjem novog modela organizacije centara za socijalnu skrb usmjerenog na veću učinkovitost i potrebe korisnika - "ured sve na jednom mjestu" na području cijele RH 	2010. 2010.-2012. 2010.-2012. 2011.-2012. 2010.-2012.
Sustavna zaštita prava i interesa djece i osjetljivih skupina te usklađivanje s međunarodnim standardima	<ul style="list-style-type: none"> • Pripremanje i potvrđivanje međunarodnih konvencija i donošenje nacionalnih dokumenata koje se odnose na zaštitu prava i interesa djece i osjetljivih skupina 	2010.-2012.
Provedba operativnih programa iz Instrumenta pretpriputne pomoći (IPA) u okviru sektorske nadležnosti, te priprema i provedba projekata koji se financiraju iz IIPA-e	<ul style="list-style-type: none"> • Sudjelovanje u izradi Operativnog programa za budući ESF • Nadzor nad provedbom projekata financiranih iz IPA-e 2007. - 2009. • Provedba Projekta "Uspostava podrške za socijalno uključivanje i zapošljavanje socijalno ugroženih i marginaliziranih skupina" 	2010.-2012.
Sustavna zaštita majčinstva i unaprjeđenje obiteljskih potpora	<ul style="list-style-type: none"> • Osiguravanje prava roditelja i njemu izjednačene osobe koja brine o djetetu na vremenske i novčane potpore u svrhu u zaštite materinstva, njege novorođenog djeteta i njegova podizanja te usklađenja obiteljskog i poslovnog života u skladu sa Zakonom o roditeljskim i roditeljskim potporama • Osiguravanje prava na doplatku za djecu koji se stječe i ostvaruje ovisno o visini ukupnog dohotka članova kućanstva i drugim uvjetima reguliranim Zakonom o doplatku za djecu 	2010.-2012.

Poboljšanje studentskog standarda i dostupnost visokog obrazovanja većem broju studenata u RH	<ul style="list-style-type: none"> ● Stipendiranje redovitih studenata-dodjela državnih stipendija redovitim studentima sveučilišnih, stručnih i poslijediplomskih studija ● Subvencioniranje prijevoza redovitih studenata i studenata s invaliditetom, subvencioniranje prehrane i smještaja studenata u studentske i učeničke domove u RH 	Kontinuirano Kontinuirano
5.4. POLJOPRIVREDNI SEKTOR		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Povećanje konkurentnosti i prilagodba tržišnim standardima EU-a	<ul style="list-style-type: none"> ● Učinkovitija raspodjela ukupnih proračunskih sredstava za potpore u sektoru ● Izrada Vinogradarskog registra 	Kontinuirano 2010.
Usklađivanje i prilagodba sustava potpora s onim u EU	<ul style="list-style-type: none"> ● Donošenje novog Zakona kojim će se urediti način izravnih plaćanja tijekom cijelog pretpripravnog razdoblja 	2010.
Uvođenje Središnjeg veterinarskog informacijskog sustava	<ul style="list-style-type: none"> ● Analiza postojeće baze podataka ● Izrada cjelokupne baze podataka 	2010.-2011.
Suzbijanje pojave i sprječavanje širenja zaraznih bolesti životinja	<ul style="list-style-type: none"> ● Osnivanje i opremanje kriznih stožera ● Provedba monitoring programa ● Sakupljanje i neškodljivo uništavanje lešina 	Kontinuirano
Ruralni razvoj	<ul style="list-style-type: none"> ● Financiranje mjera ruralnog razvika iz pretpripravnog programa pomoći - SAPARD ● Financiranje mjera ruralnog razvika iz sredstava Instrumenta za pretpripravnost pomoć - IPA, V. komponenta IPARD 2009.-2011. 	2010. 2010.-2012.
Jedinstveni sustav označavanja životinja	<ul style="list-style-type: none"> ● Provedba označavanja životinja ● Pravilnik o kakvoći ovčjih trupova i polovica - razvrstavanje i ocjenjivanje ovčjih trupova i polovica na liniji klanja ● Pravilnik o označavanju govedeg mesa - sustav označavanja govedeg mesa kojim se osigurava kontrola sljedivosti 	Kontinuirano 2010. 2010.
Okupnjavanje prosječnog poljoprivrednog posjeda	<ul style="list-style-type: none"> ● Program okupnjavanja poljoprivrednog zemljišta u RH 2009.-2021. 	Kontinuirano do 2021.
Uspostava strukturalnih mjera u ribarstvu	<ul style="list-style-type: none"> ● Izrada Nacionalnog strateškog plana ● Izrada Operativnog programa 	2010.-2012.
Uspostava jedinstvenog sustava prikupljanja podataka u ribarstvu	<ul style="list-style-type: none"> ● Izrada Nacionalnog programa prikupljanja podataka i njegova provedba 	2010.-2012.
Uspostava sustava praćenja plovila (VMS)	<ul style="list-style-type: none"> ● Nabavka uređaja za praćenje plovila 	2010.-2012.
Jačanje inspeksijske službe	<ul style="list-style-type: none"> ● Jačanje inspeksijske službe 	2010.-2012.
5.5. REFORMA JAVNE UPRAVE		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Osiguranje dosljednosti u administrativnom postupanju radi lakšeg ostvarivanja prava građana	<ul style="list-style-type: none"> ● Usklađivanje posebnih postupovnih zakona s novim Zakonom o općem upravnom postupku 	2010.-2011.
Unaprjeđenje razvoja ljudskih potencijala radi učinkovitijeg pružanja javnih usluga	<ul style="list-style-type: none"> ● Primjena Strategije razvoja ljudskih potencijala 	2010.-2012.
Podizanje učinkovitosti javne uprave i izgradnja učinkovitijeg servisa pružanja javnih usluga	<ul style="list-style-type: none"> ● Prilagodba sustava javnih agencija u skladu sa standardima EU-a 	2010.-2011.
Osiguranje dosljednosti u nagrađivanju u cijelom javnom sektoru	<ul style="list-style-type: none"> ● Uređivanje pitanja plaća u javnom sektoru 	2010.-2011.
Jačanje uloge elektroničke uprave u razvoju gospodarstva	<ul style="list-style-type: none"> ● Uspostava informatički podržanog središnjeg registra državnih službenika 	2010.
Izgradnja učinkovitijeg sustava lokalne samouprave i boljeg funkcioniranja uprave kao servisa građana	<ul style="list-style-type: none"> ● Analiza rada jedinica lokalne samouprave i postojećeg teritorijalnog ustrojstva 	2012.
Omogućiti daljnji razvoj i uspostavljanje novih modela sustava elektroničke uprave	<ul style="list-style-type: none"> ● Provedba aktivnosti predviđenih Provedbenim planom Strategije razvoja elektroničke uprave za razdoblje 2009. - 2012., planiranih za 2010. godinu ● Izrada prvog godišnjeg izvješća o provedbi Strategije razvoja elektroničke uprave za razdoblje 2009. - 2012., u 2009. godini. ● Izrada polugodišnjeg izvješća o provedbi Strategije razvoja elektroničke uprave za razdoblje 2009. - 2012. godine 	I. tromjesečje 2010. III. tromjesečje 2010.
5.6. OSTALE REFORME		
5.6.1. Razvoj društva temeljenog na znanju		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Razvoj kvalitete primarnog i sekundarnog obrazovanja	<ul style="list-style-type: none"> ● Širiti broj djece i mladih uključenih u odgojno-obrazovni sustav ● Izraditi Nacionalni kurikulum ● Provesti državnu maturu ● Realizirati državne pedagoške standarde prema koeficijentu izvodljivosti ● Razvijati Hrvatski kvalifikacijski okvir ● Širiti broj uključenih u programe obrazovanja odraslih u skladu sa zahtjevima gospodarstva ● Razvijati sustav osiguranja kvalitete 	Kontinuirano 2010.-2011. 2010. i kontinuirano Kontinuirano 2010.-2012. Kontinuirano Kontinuirano
Nastavak provedbe Bolonjskog procesa	<ul style="list-style-type: none"> ● Razvijati stručne i sveučilišne programe u skladu sa zahtjevima gospodarstva i tržišta rada ● Poboljšati jamstva kvalitete u visokoobrazovnom sustavu ● Jačati suradnju visokoobrazovnog sustava i privatnog sektora ● Poticati i jačati integraciju sveučilišta ● Provesti vanjsko vrjednovanje kvalitete visokoobrazovnih ustanova 	Kontinuirano Kontinuirano Kontinuirano 2010.-2011. Kontinuirano
Jačanje znanosti i istraživanja te povezivanje s gospodarstvom	<ul style="list-style-type: none"> ● Započeti s osnivanjem centara izvrsnosti ● Jačati potencijale Nacionalne zaklade za znanost, visoko školstvo i tehnološki razvitak ● Poticati komercijalizaciju istraživačkih rezultata, kao i transfer znanja i tehnologija, radi pokretanja dugoročnijeg gospodarskog razvoja 	2010.-2012. Kontinuirano Kontinuirano
5.6.2. Reforma zdravstva		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Daljnja financijska stabilizacija sustava zdravstva	<ul style="list-style-type: none"> ● Izrada "master plana" zdravstvenih ustanova ● Smanjenje rashoda za bolovanja 	2010.-2011.

Jačanje sustava kontrole rashoda zdravstvenog sustava	<ul style="list-style-type: none"> ● Ukidanje Liječničkih povjerenstava HZZO-a i imenovanje ovlaštenih doktora za rad na terenu ● Informatizacija primarne zdravstvene zaštite ● Nacionalne liste čekanja 	2010.-2011.
Poboljšanje dostupnosti zdravstvene zaštite	<ul style="list-style-type: none"> ● Nabava medicinske opreme i uređenje prostora u bolnicama ● Reorganizacija hitne medicinske pomoći 	2010.-2011.
5.6.3. Reforma pravosuđa		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Reforma pravosuđa	● Revizija Akcijskog plana uz Strategiju reforme pravosuđa	2010.
Suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta	● Revizija Akcijskog plana uz Strategiju suzbijanja korupcije	2010.
Neovisnost pravosuđa	● Uspostava institucionalne strukture za početak rada Državne škole za pravosudne dužnosnike	Početak 2010.
Racionalizacija mreže sudova	● Racionalizacija mreže općinskih, prekršajnih, trgovačkih, županijskih sudova i državnih odvjetništava	2010.
Informatizacija pravosuđa	● Uvođenje ICMS - predviđeno je uvođenje ICMS-a na 60 sudova (30 općinskih, 19 županijskih i 11 trgovačkih sudova)	Kontinuirano kraj 2010.
Unaprjeđenje učinkovitosti pravosuđa	● Stupanje na snagu novog Zakona o kaznenom postupku	Rujan 2011.
Unaprjeđenje zatvorskih sustava	● Ustrojavanje probacijskog sustava	2010.
5.6.4. Zaštita okoliša		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Integriranje ciljeva zaštite okoliša pri planiranju i provedbi ostalih sektorskih politika u cilju promicanja održivog razvitka	<ul style="list-style-type: none"> ● Izrada daljnjih smjernica i obuka za provođenje postupka PUO i SPUO ● Međunarodno izvješćivanje prema preuzetim obvezama i izvješćivanje prema RH u skladu s nacionalnim propisima i međunarodnim obvezama ● Uspostava i vođenje informacijskog sustava zaštite okoliša (ISZO) ● Izrada Izvješća o stanju okoliša u RH za razdoblje 2005. - 2008. 	2010. Kontinuirano Kontinuirano 2010.
Unaprjeđenje cjelovitog sustava upravljanja kakvoćom zraka te uspostavljanje uvjeta za sustavno rješavanje problema vezanih uz klimatske promjene	<ul style="list-style-type: none"> ● Godišnje ocjenjivanje kakvoće zraka na ustanovljenim područjima i naseljenim područjima na teritoriju države i revizija kategorija kakvoće zraka ● Uspostava i održavanje informacijskog sustava kakvoće zraka (kao dijela ISZO) ● Plan djelovanja za lebdeće čestice i dušikove okside (NO₂) u područjima i naseljenim područjima Republike Hrvatske u kojima dolazi do prekoračenja graničnih vrijednosti ● Provedba Plana raspodjele emisijskih kvota stakleničkih plinova pravnim osobama ● Uspostava sustava trgovanja emisijama stakleničkih plinova ● Donošenje provedbenog propisa o uvjetima za obavljanje poslova verifikacije izvješća o emisijama iz postrojenja 	2010.-kontinuirano 2010.-kontinuirano 2010. 2010.-2012. 2010.-2012. 2010.
Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom	<ul style="list-style-type: none"> ● Izgradnja županijskih/regionalnih centara za gospodarenje otpadom ● Sanacija odlagališta komunalnog otpada uz prenamjenu, nastavak korištenja ili zatvaranje ● Daljnji razvoj sustava gospodarenja posebnim kategorijama otpada ● Provedba sanacijskih programa za bivše industrijske lokacije onečišćene opasnim tvarima i neuređena odlagališta opasnog otpada ● "Razvijanje sustava gospodarenja opasnim otpadom uključujući utvrđivanje i upravljanje "crnim točkama" u Hrvatskoj" - Phare 2006 ● Daljnji razvoj informacijskog sustava za gospodarenje otpadom putem Agencije za zaštitu okoliša (kao dijela ISZO) 	Kontinuirano Kontinuirano Kontinuirano Kontinuirano 2010. 2010.-kontinuirano
Jačanje i uspostava sustava integralnog upravljanja vodama s pojačanim investiranjem u infrastrukturu upravljanja vodama	<ul style="list-style-type: none"> ● Jačanje/reforma postojećeg sustava financiranja upravljanja vodama i osiguranje većeg godišnjeg iznosa sredstava (izmjena/donošenje novih podzakonskih akata Zakona o financiranju vodnoga gospodarstva) ● Jačanje vodno-gospodarskog planiranja - nastavak rada na donošenju planova upravljanja vodama na četiri vodna područja ● Intenzivnija provedba mjera zaštite osobito na pripremi i provedbi infrastrukturnih projekata za zaštitu voda; sanacija i završetak postojećih i gradnja novih sustava javne odvodnje ● Smanjenje gubitaka u postojećim vodoopskrbnim sustavima i povećanje stupnja priključenosti na javne vodoopskrbne sustave (regionalni vodoopskrbni sustavi), sanacija i završetak postojećih i gradnja novih vodoopskrbnih sustava ● Nastavak aktivnosti na uspostavi zone sanitarne zaštite izvorišta ● Obnova postojećih i razvijanje novih sustava za navodnjavanje ● Veće investiranje u sustave zaštite od štetnog djelovanja voda ● Razvoj i uspostava informacijskog sustava o bogatstvu i kakvoći voda, te povezivanje Informacijskog sustava voda u ISZO ● Uspostava sustava izvješćivanja o otpadnim vodama ● Kontinuirani rad, daljnje usklađivanje i uspostava sustava izvješćivanju o kakvoći, količini, korištenju voda te otpadnim vodama u skladu sa zahtjevima WISE 	Kontinuirano Kontinuirano Kontinuirano Kontinuirano Kontinuirano Kontinuirano Kontinuirano Kontinuirano 2010.-kontinuirano 2010.-kontinuirano 2010.-kontinuirano
Zaštita mora i morskog okoliša	<ul style="list-style-type: none"> ● Izrada godišnjeg Nacionalnog izvješća o monitoringu Jadrana ● Izrada godišnjeg izvješća, brošure i karte o kakvoći mora na plažama ● Izvješće o procjeni stanja mora uključujući ljudske aktivnosti; izvješće o utvrđivanju dobrog stanja morskog okoliša; Izvješće o utvrđivanju skupa ciljeva zaštite morskog okoliša i pridruženih pokazatelja. ● Uspostava i daljnji razvoj Informacijskog sustava More ● Jačanje sustava nadzora kakvoće priobalnih voda (Projekt zaštite od onečišćenja u priobalnom području) 	Kontinuirano Kontinuirano 2010.-kontinuirano 2010.-kontinuirano 2010.-kontinuirano
Unaprjeđenje sustava zaštite prirode	<ul style="list-style-type: none"> ● Administrativno jačanje institucija zaštite prirode na državnom i regionalnom nivou, uključujući i inspekcijску službu ● Razvoj sustava zaštićenih područja, revizija i digitalizacija granica zaštićenih područja, razvoj sustava monitoringa ● Izrada i usvajanje te revizija postojećih provedbenih propisa na temelju Zakona o zaštiti prirode ● Revizija sektorskog zakonodavstva i razvoj mehanizama ugradnje odrednica zaštite prirode kroz međusektorsku suradnju 	Kontinuirano Kontinuirano Kontinuirano Kontinuirano

Zaštita prirodnih vrijednosti	<ul style="list-style-type: none"> ● Upravljanje područjima ekološke mreže Republike Hrvatske i provedba mjera zaštite ● Zaštita novih područja, revizija postojećih ● Uspostava mreže „NATURA 2000“ i uspostava monitoringa ● Provedba planova upravljanja za vuka i risa ● Aktivnosti implementacije CITES-a <p>Međunarodna suradnja u području zaštite prirode (provedba projekata):</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Zajam Svjetske banke za projekt ulaganja u zaštitu prirode – pripremna faza ● Identifikacija i uspostava morskih područja mreže NATURA 2000 (IPA TAIB 2007) ● Izrada faunističke i speleološke baze podataka (CRO fauna i CRO speleo) kao dio Informacijskog sustava zaštite prirode (IPA TAIB 2007) 	<p>Kontinuirano</p> <p>Kontinuirano</p> <p>Kontinuirano</p> <p>Kontinuirano</p> <p>Kontinuirano</p> <p>2009.-2010.</p> <p>2010.-2011.</p> <p>2010.-2011.</p>
Uspostava sustava kontrole industrijskog onečišćenja	<ul style="list-style-type: none"> ● Osposobljavanje državnih tijela i gospodarskih subjekata za primjenu IPPC Direktive (IPA I) ● Promotivne aktivnosti za uvođenje EMAS-a u tvrtke i organizacije u Republici Hrvatskoj ● Daljnji razvoj i nadogradnja Informatičkog sustava postrojenja i emisija 	<p>2010.-2011.</p> <p>2010.-kontinuirano</p> <p>2010.</p>
Učinkovito i usklađeno provođenje nacionalne politike na području kemijske sigurnosti	<ul style="list-style-type: none"> ● Provedba Nacionalnog programa kemijske sigurnosti ● Donošenje podzakonskih akata kojima će se urediti područje opasnih kemikalija čiji je promet zabranjen odnosno ograničen te razvrstavanje, označavanje i pakiranje opasnih kemikalija ● Donošenje Pravilnika o dopunama Pravilnika o popisu postojećih aktivnih tvari dopuštenih u biocidnim pripravcima, Pravilnik o dopuni Pravilnika o popisu postojećih aktivnih tvari koje nisu dopuštene u biocidnim pripravcima ● Dopuna zakonodavstva kojim se uređuju razine genetski modificiranih organizama u proizvodima ispod koje proizvodi koji se stavljaju na tržište ne moraju biti označeni kao proizvodi koji sadrže genetski modificirane organizme 	<p>Kontinuirano</p> <p>2010.</p> <p>2010.</p> <p>2010.</p>
Unaprjedenje cjelovitog sustava šumarstva	<ul style="list-style-type: none"> ● Program mjera protupožarne zaštite ● Revizija Nacionalne šumarske politike i strategije ● Nacionalni šumarski program 	<p>2010.</p> <p>2010.-2011.</p> <p>2010.-2011.</p>
Uspostava sustava trajnog nadzora nad šumama	<ul style="list-style-type: none"> ● Donošenje programa mjera za prikupljanje podataka i uspostavu registra oštećenosti šuma ● Ustrojavanje i vodenje jedinstvenog informacijskog sustava i registra o šumskim požarima 	<p>Kontinuirano</p> <p>Kontinuirano</p>

Prilog I. Procjena fiskalnih učinaka strukturnih reformi

	2009.	2010.	2011.	2012.
UKUPNA PROCJENA FISKALNIH UČINAKA GLAVNIH PROVEDBENIH MJERA				
A. Provedba				
B. Neto izravni učinak na proračun	-34.997.122	223.933.004	-101.731.646	-412.755.355
B1. Izravni učinak na prihode	85.550.972	173.443.677	171.183.135	-99.048.539
B2. Izravni učinak na rashode	120.548.094	-50.489.327	272.914.781	313.706.816
I. SEKTOR PODUZETNIŠTVA				
Ukupno (1+2+3+4+5)				
A. Provedba				
B. Neto izravni učinak na proračun	750.061.682	205.881.465	222.986.270	-177.184.927
B1. Izravni učinak na prihode	-95.250.750	-37.208.315	108.049.548	33.343.761
B2. Izravni učinak na rashode	-845.312.432	-243.089.780	-114.936.722	210.528.688
1. Tržišno natjecanje i državne potpore				
Provođenje upravnih i stručnih poslova u vezi sa zaštitom tržišnog natjecanja te poslova odobravanja, nadzora provedbe i povrata općih i posebnih državnih potpora, u okviru redovnog rada AZTN-a				
A. Provedba				
B. Neto izravni učinak na proračun	-1.163.342	279.612	-295.640	-114.430
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	1.163.342	-279.612	295.640	114.430
2. Restrukturiranje željeznice				
Ukupno				
A. Provedba				
B. Neto izravni učinak na proračun	647.957.850	62.536.930	168.957.110	-156.367.497
B1. Izravni učinak na prihode	-95.250.750	-37.208.315	108.049.548	33.343.761
B2. Izravni učinak na rashode	-743.208.600	-99.745.245	-60.907.562	189.711.258
Subvencije				
A. Provedba				
B. Neto izravni učinak na proračun	51.272.000	125.320.158	27.797.630	9.682.212
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	-51.272.000	-125.320.158	-27.797.630	-9.682.212
Ulaganja u modernizaciju				
A. Provedba				
B. Neto izravni učinak na proračun	583.325.850	-56.343.711	139.934.480	-175.824.709
B1. Izravni učinak na prihode	-107.080.750	-43.948.798	108.049.548	33.343.761
B2. Izravni učinak na rashode	-690.406.600	12.394.913	-31.884.932	209.168.470
MMPI, reforme, studije razvitka, usklađivanje zakonodavstva				
A. Provedba				
B. Neto izravni učinak na proračun	13.360.000	-6.439.517	1.225.000	9.775.000
B1. Izravni učinak na prihode	11.830.000	6.740.483		
B2. Izravni učinak na rashode	-1.530.000	13.180.000	-1.225.000	-9.775.000
3. Restrukturiranje brodogradnje				
Subvencije				
A. Provedba				
B. Neto izravni učinak na proračun	103.000.000	183.000.000	100.000.000	
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	-103.000.000	-183.000.000	-100.000.000	
4. Malo i srednje poduzetništvo				
Ukupno				
A. Provedba				
B. Neto izravni učinak na proračun	632.174	-38.450.077	-45.327.200	-20.731.000
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	-632.174	38.450.077	45.327.200	20.731.000
Cjeloživotno obrazovanje u poduzetništvo				
A. Provedba				
B. Neto izravni učinak na proračun	-1.591.000	-198.970	-1.040.800	-980.000
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	1.591.000	198.970	1.040.800	980.000
Konkurentnost i inovacije				
A. Provedba				
B. Neto izravni učinak na proračun	-33.128.018	-23.731.592	-28.686.400	-7.804.000
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	33.128.018	23.731.592	28.686.400	7.804.000

Poboljšanje financiranja					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	6.451.192	-6.699.515	-3.000.000	-3.500.000	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	-6.451.192	6.699.515	3.000.000	3.500.000	
Izgradnja i razvoj poduzetničke i poslovne infrastrukture, savjetodavne usluge					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	-5.600.000	-120.000	-7.000		
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	5.600.000	120.000	7.000		
Regionalna konkurentnost					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	34.500.000	-7.700.000	-12.593.000	-8.447.000	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	-34.500.000	7.700.000	12.593.000	8.447.000	
5. Javno-privatno partnerstvo					
Ukupno					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	-365.000	-1.485.000	-348.000	28.000	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	365.000	1.485.000	348.000	-28.000	
Edukacija zaposlenika Agencije za JPP					
A. Provedba	X				
B. Neto izravni učinak na proračun	-45.000	-45.000	-10.000	-10.000	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	45.000	45.000	10.000	10.000	
Usvajanje pravilnika o ustroju vođenju Registra ugovora o JPP-u					
A. Provedba		X			
B. Neto izravni učinak na proračun		-100.000			
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode		100.000			
Znanstvena analiza praktičnih iskustava					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	-70.000	-340.000	-338.000	38.000	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	70.000	340.000	338.000	-38.000	
Koordinacija AJPP-a i MF na aktivnostima odobravanja i provedbe projekata JPP-a					
A. Provedba	X				
B. Neto izravni učinak na proračun	-250.000				
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	250.000				
Edukacija sudionika u postupcima pripreme i provedbe projekata JPP-a					
A. Provedba		X			
B. Neto izravni učinak na proračun		-500.000			
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode		500.000			
Provedba Uredbe o kriterijima ocjene i odobravanja projekata JPP-a					
A. Provedba		X			
B. Neto izravni učinak na proračun		-350.000			
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode		350.000			
Provedba Uredbe o nadzoru provedbe ugovora o JPP-u					
A. Provedba		X			
B. Neto izravni učinak na proračun		-150.000			
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode		150.000			
II. TRŽIŠTE RADA					
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10+11+12+13)					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	-545.205.183	-146.343.094	-142.848.447	-65.421.967	
B1. Izravni učinak na prihode	0	0	0	0	
B2. Izravni učinak na rashode	545.205.183	146.343.094	142.848.447	65.421.967	
1. Poticanje zapošljavanja					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	41.873.570	-33.994.506	-108.383.177	-66.337.017	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	-41.873.570	33.994.506	108.383.177	66.337.017	

2. Očuvanje radnih mjesta					
A. Provedba		X			
B. Neto izravni učinak na proračun	-25.000		-104.975.000		
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	25.000		104.975.000		
Napomena: Zakon će biti u primjeni do kraja 2010. godine.					
3. Materijalno pravna zaštita nezaposlenih osoba					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	-431.760.556	65.464.556	-18.619.000	20.000.000	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	431.760.556	-65.464.556	18.619.000	-20.000.000	
Napomena: U prvoj godini primjene potrebno je osigurati 15 milijuna kuna manje na pozicijama troškova naknada za vrijeme nezaposlenosti (ukupna stavka u 2009. godini je 1.200 milijuna kuna), a u drugoj godini 30 milijuna manje, ali će zato u 2011. godini biti potrebno osigurati ponovno puni iznos naknada					
4. Konvalidacija mirovina i mirovinskih primanja, te konvalidacija staža prema Zakonu o konvalidaciji Pravilniku o postupku konvalidiranja odluka i pojedinačnih akata iz područja mirovinskog osiguranja					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	-35.880.500	-13.879.000	-21.162.700	-21.482.000	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	35.880.500	13.879.000	21.162.700	21.482.000	
5. Osiguranje minimalnog životnog standarda najugroženijeg dijela stanovništva					
A. Provedba		X			
B. Neto izravni učinak na proračun		-6.500.000	-9.790.000	-9.840.000	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode		6.500.000	9.790.000	9.840.000	
6. Informatičko umrežavanje sustava socijalne skrbi					
A. Provedba		X			
B. Neto izravni učinak na proračun		-5.250.000	-750.000		
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode		5.250.000	750.000		
7. Širenje mreže usluga socijalne skrbi uvođenjem mehanizma lokalnog socijalnog planiranja					
A. Provedba		X			
B. Neto izravni učinak na proračun		-11.223.000		-6.820.000	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode		11.223.000		6.820.000	
8. Poboljšanje organizacije rada socijalnih službi					
A. Provedba		X			
B. Neto izravni učinak na proračun		-7.894.000	4.700.000	3.500.000	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode		7.894.000	-4.700.000	-3.500.000	
9. Potvrđivanje međunarodnih konvencija i donošenje nacionalnih dokumenata koji se odnose na zaštitu prava i interesa djece i osjetljivih skupina					
A. Provedba		X			
B. Neto izravni učinak na proračun		-725.000			
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode		725.000			
10. Provedba propisa u svrhu zaštite majčinstva i potpora obitelji					
A. Provedba	X				
B. Neto izravni učinak na proračun	-120.318.553	-16.555.500	24.356.430	26.757.050	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	120.318.553	16.555.500	-24.356.430	-26.757.050	
11. Stipendiranje redovitih studenata					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	11.105.856	-611.644	-3.000.000	-1.000.000	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	-11.105.856	611.644	3.000.000	1.000.000	
12. Subvencioniranje smještaja i prehrane studenata					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	-10.000.000	-10.000.000	-10.000.000	-10.000.000	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	10.000.000	10.000.000	10.000.000	10.000.000	
13. Prijevoz studenata i prijevoz studenata s invaliditetom					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	200.000	200.000	200.000	200.000	

III. POLJOPRIVREDA					
Ukupno (1+2+3+4)					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	-270.181.631	497.161.150	83.283.154	32.141.868	
B1. Izravni učinak na prihode	53.318.159	86.332.739	110.064.087	25.500.000	
B2. Izravni učinak na rashode	323.499.790	-410.828.411	26.780.933	-6.641.868	
1. Državne potpore u poljoprivredi					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	-235.376.257	474.258.215	164.152.234	38.241.868	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	235.376.257	-474.258.215	-164.152.234	-38.241.868	
2. Provedba SAPARD programa					
A. Provedba		X			
B. Neto izravni učinak na proračun	45.204.000	-33.907.732			
B1. Izravni učinak na prihode	51.296.268	-35.000.000			
B2. Izravni učinak na rashode	6.092.268	-1.092.268			
3. Provedba IPARD programa					
A. Provedba	X				
B. Neto izravni učinak na proračun	-12.500.000	52.500.000	-97.160.000	-6.100.000	
B1. Izravni učinak na prihode		120.000.000	110.800.000	25.500.000	
B2. Izravni učinak na rashode	12.500.000	67.500.000	207.960.000	31.600.000	
4. Provedba projekta Svjetske banke za prilagodbu poljoprivrednog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU-a					
A. Provedba			X		
B. Neto izravni učinak na proračun	-67.509.374	4.310.667	16.290.920		
B1. Izravni učinak na prihode	2.021.891	1.332.739	-735.913		
B2. Izravni učinak na rashode	69.531.265	-2.977.928	-17.026.833		
IV. REFORMA JAVNE UPRAVE					
Ukupno (1+2+3)					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	-5.427.496	349.068	404.840	369.980	
B1. Izravni učinak na prihode	964.742	5.550.000	-1.110.000	-3.330.000	
B2. Izravni učinak na rashode	6.392.238	5.200.932	-1.514.840	-3.699.980	
1. Provedba aktivnosti vezanih uz elektroničku upravu					
A. Provedba			X		
B. Neto izravni učinak na proračun	-6.327.238	965.738	296.500		
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	6.327.238	-965.738	-296.500		
2. Donošenje Strategije razvoja ljudskih potencijala u državnoj upravi					
A. Provedba	X				
B. Neto izravni učinak na proračun	899.742		-15.000		
B1. Izravni učinak na prihode	964.742				
B2. Izravni učinak na rashode	65.000		15.000		
3. Usklađivanje posebnih postupovnih zakona sa novim Zakonom o općem upravnom postupku					
A. Provedba		X			
B. Neto izravni učinak na proračun		-616.670	123.340	369.980	
B1. Izravni učinak na prihode		5.550.000	-1.110.000	-3.330.000	
B2. Izravni učinak na rashode		6.166.670	-1.233.340	-3.699.980	
V. RAZVOJ DRUŠTVA TEMELJENOG NA ZNANJU					
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	-10.206.966	14.511.067	-4.989.839	-3.080.297	
B1. Izravni učinak na prihode	8.139.576	49.797.224	-33.366.800	-4.359.000	
B2. Izravni učinak na rashode	18.346.542	35.286.157	-28.376.961	-1.278.703	
1. Razvoj odgoja i obrazovanja					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	-2.828.380	-380.400	-1.633.190	-436.729	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	2.828.380	380.400	1.633.190	436.729	
Napomena: Dio sredstava osiguran je zajmom Svjetske banke, a ostatak sredstava iz proračuna.					
2. Izrada Nacionalnog kurikulumu za predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	-1.438.744	238.984	-78.002	-6.654	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	1.438.744	-238.984	78.002	6.654	
Napomena: Dio sredstava osiguran je zajmom Svjetske banke, a ostatak sredstava iz proračuna.					

3. Nacionalni ispiti i državna matura					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	-3.947.432	7.627.650	-598.565	-142.853	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	3.947.432	-7.627.650	598.565	142.853	
Napomena: Dio sredstava osiguran je zajmom Svjetske banke, a ostatak sredstava iz proračuna.					
4. Primjena državnih pedagoških standarda prema koeficijentu izvodljivosti					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	3.835.060	8.507.620	-104.143	-14.657	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	-3.835.060	-8.507.620	104.143	14.657	
Napomena: Dio sredstava osiguran je zajmom Svjetske banke, a ostatak sredstava iz proračuna.					
5. Razvoj Hrvatskog kvalifikacijskog okvira					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	-200.000	-320.000	-1.880.000	-28.560	
B1. Izravni učinak na prihode	5.139.576	27.603.224	-17.556.800	-3.237.000	
B2. Izravni učinak na rashode	5.339.576	27.923.224	-15.676.800	-3.208.440	
Napomena: Iskazana sredstva uključuju donacije u okviru projekata iz programa IPA					
6. Jačanje kvalitete obrazovanja odraslih					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	-3.600.000	-1.400.000	-485.000	-65.820	
B1. Izravni učinak na prihode	3.000.000	22.194.000	-15.810.000	-1.122.000	
B2. Izravni učinak na rashode	6.600.000	23.594.000	-15.325.000	-1.056.180	
Napomena: Iskazana sredstva uključuju donacije u okviru projekata iz programa IPA					
7. Razvoj sustava osiguranja kvalitete					
A. Provedba	X				
B. Neto izravni učinak na proračun	-310.508	-266.482	-55.968	-7.596	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	310.508	266.482	55.968	7.596	
8. Nastavak implementacije Bolonjskog procesa					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	-716.962	1.106.516	-22.297	-2.759	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	716.962	-1.106.516	22.297	2.759	
9. Jačanje Nacionalne zaklade za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj RH					
A. Provedba	X				
B. Neto izravni učinak na proračun	-1.000.000	0	-97.000	-13.164	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	1.000.000		97.000	13.164	
10. Pokretanje i djelovanje centara izvrsnosti					
A. Provedba		X			
B. Neto izravni učinak na proračun		-602.821	-35.674	-2.361.505	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode		602.821	35.674	2.361.505	
Napomena: Iskazana sredstva uključuju donacije u okviru projekata iz programa IPA					

VI. REFORMA ZDRAVSTVA

Ukupno (1+2+3+4)

A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	-117.235.287	8.622.349	-145.516.361	-96.311.179	
B1. Izravni učinak na prihode	0	0	0	0	
B2. Izravni učinak na rashode	117.235.287	-8.622.349	145.516.361	96.311.179	

1. Smanjenje rashoda za bolovanja					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	-111.268.248	50.900.000	0	0	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	111.268.248	-50.900.000	0	0	
2. Informatizacija primarne zdravstvene zaštite					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	-15.877.458	-22.824.623	40.325.438	0	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	15.877.458	22.824.623	-40.325.438	0	
3. Nabava medicinske opreme i uređenje prostora u bolnicama					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	25.825.666	-17.054.737	-111.679.844	0	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	-25.825.666	17.054.737	111.679.844	0	

4. Reorganizacija hitne medicinske pomoći

A. Provedba				
B. Neto izravni učinak na proračun	-15.915.248	-2.398.291	-74.161.955	-96.311.179
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	15.915.248	2.398.291	74.161.955	96.311.179

VII. REFORMA PRAVOSUDA**Ukupno (1+2)**

A. Provedba				
B. Neto izravni učinak na proračun	16.780.109	-49.185.200	-1.843.363	-36.184.033
B1. Izravni učinak na prihode	17.151.245	21.892.579	-30.560.250	-19.503.300
B2. Izravni učinak na rashode	371.136	71.077.779	-28.716.887	16.680.733

1. Reforma pravosuđa

A. Provedba				
B. Neto izravni učinak na proračun	11.084.337	-57.427.400	-6.089.103	-38.586.813
B1. Izravni učinak na prihode	5.415.145	15.022.679	-19.767.500	-9.911.000
B2. Izravni učinak na rashode	-5.669.192	72.450.079	-13.678.397	28.675.813

Napomena: Reforma pravosuđa djelomično se financira iz sredstava pomoći EU-a i donacija međunarodnih organizacija te zajmom Razvojne banke Vijeća Europe.

2. Suzbijanje korupcije

A. Provedba				
B. Neto izravni učinak na proračun	5.695.772	8.242.200	4.245.740	2.402.780
B1. Izravni učinak na prihode	11.736.100	6.869.900	-10.792.750	-9.592.300
B2. Izravni učinak na rashode	6.040.328	-1.372.300	-15.038.490	-11.995.080

Napomena: Reforma pravosuđa u djelu suzbijanja korupcije djelomično se financira iz sredstava pomoći EU-a i donacija međunarodnih organizacija te zajmom Svjetske banke.

VIII. ZAŠTITA OKOLIŠA**UKUPNO (1+2+3+4+5+6+7+8+9)**

A. Provedba				
B. Neto izravni učinak na proračun	146.417.650	-307.063.801	-113.207.900	-67.084.800
B1. Izravni učinak na prihode	101.228.000	47.079.450	18.106.550	-130.700.000
B2. Izravni učinak na rashode	-45.189.650	354.143.251	131.314.450	-63.615.200

1. Integriranje ciljeva zaštite okoliša pri planiranju i provedbi ostalih sektorskih politika u cilju promicanja održivog razvitka (MZOPUG, AZO)

A. Provedba				
B. Neto izravni učinak na proračun	-4.540.678	-451.622	-2.833.000	1.542.000
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	4.540.678	451.622	2.833.000	-1.542.000

2. Kakvoća zraka i zaštita klime (MZOPUG)

A. Provedba				
B. Neto izravni učinak na proračun	204.400	5.075.600	840.000	
B1. Izravni učinak na prihode	9.811.000	-7.630.000	-5.825.000	
B2. Izravni učinak na rashode	9.606.600	-12.705.600	-6.665.000	

Napomena: Mjera "Uspostava državne mreže za praćenje kakvoće zraka" dijelom se financira iz pretpriputne pomoći EU-a: Phare 2006 "Sustav praćenja i upravljanja kakvoćom zraka", što je u državnom proračunu iskazano u 2008., 2009. i 2010. godini.

Potporu aktivnostima na razvoju sustava trgovanja emisijama stakleničkih plinova, uključujući Registar emisija stakleničkih plinova, pruža se iz jedne od komponenti projekta CARDS 2004 "Potpora usklađivanju hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom zajednice u području zaštite okoliša"

3. Gospodarenje otpadom (MZOPUG)

A. Provedba				
B. Neto izravni učinak na proračun	-375.000	-515.000	740.000	800.000
B1. Izravni učinak na prihode	11.739.000	30.491.000	22.220.000	-18.050.000
B2. Izravni učinak na rashode	12.114.000	31.006.000	21.480.000	-18.850.000

Napomena: Izgradnja centara za gospodarenje otpadom (CGO) sufinancirat će se iz programa ISPA 2005/06 (CGO "Bikarac"), iz III. komponente IPA temeljem Operativnog programa zaštite okoliša 2007.-2009. (daljnja tri CGO-a) te iz nastavka IPA OP 2010.-2011. Priprema projektne dokumentacije za projekte izgradnje CGO-a i sanaciju "crnih točaka" sufinancirat će se također iz programa ISPA 2005/06 te iz programa IPA temeljem Operativnog programa zaštite okoliša 2007.-2009. Mjera "Razvijanje sustava gospodarenja opasnim otpadom" dijelom se sufinancira iz pretpriputne pomoći EU-a: Phare 2006 "Razvijanje sustava gospodarenja opasnim otpadom uključujući utvrđivanje i upravljanje "crnim točkama" u Hrvatskoj"

4. Upravljanje vodama (MPŠVG)

A. Provedba				
B. Neto izravni učinak na proračun	137.742.598	-303.207.000	-114.673.000	-77.537.000
B1. Izravni učinak na prihode	79.720.000	22.280.000	6.250.000	-112.650.000
B2. Izravni učinak na rashode	-58.022.598	325.487.000	120.923.000	-35.113.000

Napomena: projekt Slavonski Brod i Knin – Drniš sufinancira se iz programa IPA.

Projekt Program za vode i otpadne vode Karlovac, i projekt tehničke pomoći za pripremu projekta za IPA sufinanciraju se iz programa ISPA.

Projekt Unutarnje vode sufinancira se iz zajma.

Regionalni projekt upravljanja Neretvom i Trebišnjicom koji se provodi s BiH za sufinanciranje realizacije odobrene darovnice Svjetske banke.

5. Zaštita mora i morskog okoliša (MZOPUG)					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	5.625.660	7.683.840	-3.048.500	3.429.000	
B1. Izravni učinak na prihode	-50.000				
B2. Izravni učinak na rashode	-5.675.660	-7.683.840	3.048.500	-3.429.000	
Napomena: Dio sredstava prikazanih pod B2 osigurana su zajmom IBRD-a (50%), a ostatak se pokriva sredstvima					
6. Zaštita prirode (MINK)					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	5.436.600	-6.322.600	506.000	620.000	
B1. Izravni učinak na prihode		3.138.450	-3.138.450		
B2. Izravni učinak na rashode	-5.436.600	9.461.050	-3.644.450	-620.000	
Napomena: Iskazana sredstva uključuju donacije u okviru projekta Phare 2005 te iz IPA I. komponente TAIB.					
7. Uspostava sustava kontrole industrijskog onečišćenja (MZOPUG)					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	759.219	-1.359.219	0		
B1. Izravni učinak na prihode	8.000	-1.200.000	-1.400.000		
B2. Izravni učinak na rashode	-751.219	159.219	-1.400.000		
Napomena: u okviru mjere "Osposobljavanje državnih tijela i gospodarskih subjekata za primjenu IPPC direktive" potpora je dobivena iz jedne od komponenti projekta CARDS 2004 "Potpora usklađivanju hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom zajednice u području zaštite okoliša"					
8. Kemikalije i GMO (MZSS)					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	-741.517	-9.107.800	3.660.600	4.061.200	
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	741.517	9.107.800	-3.660.600	-4.061.200	
9. Šumarstvo (MRRŠVG):					
A. Provedba					
B. Neto izravni učinak na proračun	2.306.368	1.140.000	1.600.000		
B1. Izravni učinak na prihode					
B2. Izravni učinak na rashode	-2.306.368	-1.140.000	-1.600.000		

Prilog II. Statistički dodatak

Tablica 1a: Makroekonomska perspektiva

	ESA	2008.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
		Razina [€] ^[1]		Godišnje postotne promjene			
1. Realni BDP prema tržišnim cijenama	B1*g	34,5	2,4	-5,9	0,5	3,0	3,5
2. BDP prema tržišnim cijenama	B1*g	47,4	8,9	-3,3	2,3	6,0	6,6
Komponente realnog BDP-a							
3. Izdaci za osobnu potrošnju	P3	28,0	0,8	-8,5	0,4	3,6	3,7
4. Izdaci za državnu potrošnju	P3	8,8	1,9	1,0	-1,0	-0,5	0,3
5. Bruto investicije u kapital	P51	13,1	8,2	-11,3	0,9	4,2	5,2
6. Promjene zaliha i neto nabava vrijednosti (% BDP-a)	P52+P53	1,5	3,1	0,9	1,1	1,4	1,8
7. Izvoz dobara i usluga	P6	19,9	1,7	-17,6	3,2	4,8	5,9
8. Uvoz dobara i usluga	P7	23,8	3,6	-21,9	3,0	5,3	6,4
Doprinos realnom rastu BDP-a^[2]							
9. Finalna domaća potražnja		49,8	3,1	-8,4	0,3	3,2	3,8
10. Promjene zaliha i neto nabava vrijednosti	P52+P53	1,5	0,4	-2,2	0,2	0,3	0,4
11. Saldo roba i usluga	B11	-4,0	-1,3	4,7	-0,1	-0,6	-0,7

Izvor: DZS, MFIN

Napomena: Crnom su bojom ispisana ostvarenja, plavom ocijenjene vrijednosti (kompozit ostvarenja i projiciranih vrijednosti), a crvenom projicirane vrijednosti.

^[1] Tekuće cijene

^[2] Za obračun BDP-a u stalnim cijenama koristi se metoda ulančanih indeksa. Iz serije podataka u cijenama prethodne godine obračunavaju se bazični ulančani indeksi vezanjem za referentnu godinu (2000. = 100). Realne stope rasta izvode se iz serije bazičnih ulančanih indeksa. Serija podataka u stalnim cijenama prethodne godine je aditivna (BDP i BDV su jednaki zbroju pojedinih kategorija i potkategorija), dok je serija podataka u stalnim cijenama referentne godine neaditivna (BDP i BDV nisu jednaki zbroju pojedinih kategorija i potkategorija). Neaditivnost zbroja sastavnica BDP-a i BDV-a rezultat je primjene metode obračuna iz bazičnih ulančanih indeksa na detaljnijoj rasčlambi kategorija i potkategorija.

Tablica 1b: Kretanje cijena

Postotne godišnje promjene	ESA	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
1. BDP deflator		6,4	2,8	1,8	3,0	3,0
2. Deflator osobne potrošnje		6,0	2,5	2,7	3,0	3,0
3. HICP		-	-	-	-	-
4. Promjena nacionalnog CPI - a		6,1	2,5	2,7	3,0	3,0
5. Deflator državne potrošnje		6,9	2,8	1,2	2,6	2,8
6. Deflator investicija		5,6	0,1	0,9	2,7	2,7
7. Deflator izvoznih cijena (dobra i usluge)		4,7	1,3	2,4	2,5	2,5
8. Deflator uvoznih cijena (dobra i usluge)		4,8	-0,6	2,6	2,2	2,3

Izvor: DZS, MFIN

Napomena: Crnom su bojom ispisana ostvarenja, plavom ocijenjene vrijednosti (kompozit ostvarenja i projiciranih vrijednosti), a crvenom projicirane vrijednosti.

Tablica 1c: Kretanja na tržištu rada

ESA	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	
	Razina/Godišnje postotne promjene					
1. Broj stanovnika (tisuće)	4.435	4.435	4.435	4.435	4.435	
2. Broj stanovnika (rast, u %)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
3. Radno sposobno stanovništvo ^[1]	2.742	2.752	2.758	2.765	2.772	
4. Stopa participacije, razina	65,1	64,1	64,0	64,1	64,4	
5. Broj zaposlenih ^[2]	1.636	1.591	1.582	1.596	1.621	
6. Zaposlenost (radni sati) ^[3]	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	
7. Zaposlenost, (rast, u %)	1,3	-2,7	-0,6	0,9	1,6	
8. Zaposlenost u javnom sektoru - OPQ kategorije prema NKD-u	286,1	287,9	287,9	287,9	289,4	
9. Zaposlenost u javnom sektoru (rast, u %)	2,8	0,6	0,0	0,0	0,5	
10. Stopa nezaposlenosti, razina ^[4]	8,4	9,9	10,3	9,9	9,1	
11. Produktivnost rada ^[5]	1,0	-3,3	1,0	2,1	1,9	
12. Produktivnost rada, radni sati ^[6]	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	
13. Naknade zaposlenima, realno ^[7]	D1	8,5	-0,5	0,7	4,6	6,2

Izvor: DZS, MFIN

Napomena: Crnom su bojom ispisana ostvarenja, plavom ocijenjene vrijednosti (kompozit ostvarenja i projiciranih vrijednosti), a crvenom projicirane vrijednosti.

^[1] Dobna skupina 15-64

^[2] ILO definicija

^[3] ILO definicija

^[4] ILO definicija

^[5] Realni BDP po zaposlenom

^[6] Realni BDP po satu rada

^[7] Prosječna bruto plaća zaposlenih u pravnim osobama*broj zaposlenih prema ILO definiciji

Tablica 1d: Saldo pojedinih sektora

U postotku BDP-a	ESA	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
1. Neto pozajmljivanje / zaduživanje prema ostatku svijeta ^[1]	B.9	12,5	8,0	8,3	8,4	8,4
<i>od čega:</i>						
- Saldo dobara i usluga		-8,1	-4,0	-4,2	-4,6	-4,9
- Saldo primarnih dohodaka i tekućih transfera		-1,1	-1,7	-1,8	-1,7	-1,6
- Kapitalni račun		0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
2. Neto pozajmljivanje / zaduživanje privatnog sektora ^[2]	B.9/ EDP B.9	13,9	11,4	11,5	11,5	10,7
3. Neto pozajmljivanje / zaduživanje opće države		-1,4	-3,4	-3,3	-3,1	-2,3
4. Statistička diskrepancija ^[3]		-3,4	-	-	-	-

Izvor: HNB, MFIN

Napomena: Crnom su bojom ispisana ostvarenja, plavom ocijenjene vrijednosti (kompozit ostvarenja i projiciranih vrijednosti), a crvenom projicirane vrijednosti.

^[1] Financijski račun bilance plaćanja (uključujući međunarodne pričuve središnje banke)

^[2] Financijski račun (bez međunarodnih pričuva) umanjeno za neto pozajmljivanje / zaduživanje opće države

^[3] Neto pogreške i propusti iz bilance plaćanja

Tablica 1e: BDP, investicije i bruto dodana vrijednost

	ESA	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
BDP i investicije						
BDP, u tekućim cijenama (u domaćoj valuti)	B1g	342,2	331,0	338,5	358,9	382,6
Investicije (% BDP-a)		27,6	25,3	25,2	25,4	25,8
Rast bruto dodane vrijednosti, postotne promjene u stalnim cijenama						
1. Poljoprivreda		3,2	1,3	0,4	2,3	2,6
2. Industrija (isključujući građevinarstvo)		1,4	-8,3	0,6	3,9	4,9
3. Građevinarstvo		8,5	-5,0	0,1	2,4	3,7
4. Usluge		2,4	-2,7	0,3	2,9	3,2

Izvor: DZS, MFIN

Napomena: Crnom su bojom ispisana ostvarenja, plavom ocijenjene vrijednosti (kompozit ostvarenja i projiciranih vrijednosti), a crvenom projicirane vrijednosti.

Tablica 1f: Kretanja u vanjskom sektoru

mil. EUR, ako nije drugačije naznačeno		2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
1. Tekući račun bilance plaćanja (u postotku BDP-a)	% BDP-a	-9,2	-5,7	-6,0	-6,3	-6,5
2. Robni izvoz	mlrd HRK	9.814	7.664	8.081	8.897	10.080
3. Robni uvoz	mlrd HRK	20.608	15.086	15.959	17.634	19.768
4. Vanjskotrgovinska bilanca	mlrd HRK	-10.794	-7.422	-7.878	-8.737	-9.688
5. Izvoz usluga	mlrd HRK	10.091	8.463	8.910	9.596	10.383
6. Uvoz usluga	mlrd HRK	3.133	2.831	2.976	3.095	3.234
7. Saldo usluga	mlrd HRK	6.958	5.632	5.934	6.501	7.148
8. Neto plaćanje kamata iz inozemstva ^[1]	mlrd HRK	-1.162	-1.532	-1.590	-1.670	-1.737
9. Ostali neto faktorski dohotci iz inozemstva ^[2]	mlrd HRK	-407	-224	-255	-298	-366
10. Tekući transferi, neto	mlrd HRK	1.036	998	1.024	1.116	1.244
11. <i>Od čega:</i> iz EU	mlrd HRK	957	0	0	0	0
12. Tekući račun bilance plaćanja	mlrd HRK	-4.369	-2.548	-2.765	-3.088	-3.398
13. Inozemna izravna ulaganja, neto	mlrd HRK	3.225	1.388	1.572	1.933	2.185
14. Međunarodne pričuve ^[3]	mlrd HRK	9.121	9.950	9.528	9.623	9.894
15. Inozemni dug	mlrd HRK	39.125	42.031	44.426	47.378	50.730
16. <i>Od čega:</i> javni dug	mlrd HRK	10.248	-	-	-	-
17. <i>Od čega:</i> denominiran u stranoj valuti	mlrd HRK	35.761	-	-	-	-
18. <i>Od čega:</i> dospjele otplate	mlrd HRK	-	-	-	-	-
19. Tečaj HRK/EUR	HRK/EUR	7,32	7,35	7,37	7,37	7,37
20. Tečaj HRK/EUR	HRK/EUR	7,22	7,34	7,33	7,33	7,33
21. Neto inozemna štednja	% BDP-a	-	-	-	-	-
22. Tuzemna privatna štednja	% BDP-a	-	-	-	-	-
23. Tuzemne privatne investicije	% BDP-a	-	-	-	-	-
24. Tuzemna javna štednja	% BDP-a	-	-	-	-	-
25. Tuzemne javne investicije	% BDP-a	-	-	-	-	-

Izvor: HNB, MFIN

Napomena: Crnom su bojom ispisana ostvarenja, plavom ocijenjene vrijednosti (kompozit ostvarenja i projiciranih vrijednosti), a crvenom projicirane vrijednosti.

^[1] Izračunato kao zbroj neto dohotka od portfeljnih ulaganja i neto dohotka od ostalih ulaganja.

^[2] Izračunato kao zbroj neto naknada zaposlenima i neto dohotka od izravnih ulaganja.

^[3] Odnosi se na međunarodne pričuve HNB-a

Tablica 2: Proračun opće države

ESA	2008.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	
	Razina		% BDP-a				
Neto pozajmljivanje/zaduživanje (B9) po sektorima							
1. Opća država	S13	-7,705	-1,4	-3,4	-3,3	-3,1	-2,3
2. Središnja država	S1311	-7,853	-1,4	-3,4	-3,2	-3,1	-2,3
3. Vlasti država	S1312	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Lokalna država	S1313	0,148	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
5. Fondovi soc. osiguranja	S1314	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Opća država (S13)							
6. Ukupni prihodi	TR	126,647	39,4	38,8	38,4	36,8	35,8
7. Ukupni rashodi	TE	134,352	40,8	42,2	41,7	39,9	38,1
8. Neto pozajmljivanje / zaduživanje	EDP.B9	-7,705	-1,4	-3,4	-3,3	-3,1	-2,3
9. Rashodi za kamate	EDP.D41 incl. FISIM	5,603	1,5	1,6	1,9	1,8	1,7
p.m. 9a. FISIM		0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10. Primarni saldo		-2,103	0,1	-1,8	-1,4	-1,3	-0,7
Stavke prihoda							
11. Porezi (11 = 11a+11b+11c)		71,933	23,0	22,0	22,2	21,1	20,7
11a. Porezi na proizvodnju i uvoz	D2	52,303	16,5	15,5	15,8	15,6	15,3
11b. Tekući porezi na dohodak i bogatsvo	D5	19,630	6,5	6,5	6,4	5,6	5,4
11c. Porezi na kapital	D91	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12. Socijalni doprinosi	D61	37,669	12,0	12,5	12,1	11,7	11,4
13. Prihodi od imovine	D4	2,133	0,5	0,7	0,4	0,4	0,4
14. Ostalo (14 = 15-(11+12+13))		14,912	3,9	3,6	3,6	3,5	3,3
15 = 6. Ukupni prihodi	TR	126,647	39,4	38,8	38,4	36,8	35,8
p.m.: Porezno opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		111,735	35,5	35,2	34,8	33,3	32,5
Odabrane stavke rashoda							
16. Zajednička potrošnja	P32	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
17. Ukupne socijalne naknade	D62 + D63	48,242	15,6	17,1	16,9	16,0	15,3
17a. Socijalne naknade u naravi	P31 = D63	8,939	3,1	3,5	3,5	3,2	3,0
17b. Socijalne naknade osim u naravi	D62	39,303	12,5	13,6	13,4	12,8	12,3
18 = 9. Kamate	EDP.D41 + FISIM	5,603	1,5	1,6	1,9	1,8	1,7
19. Subvencije	D3	7,504	2,4	2,4	2,1	1,9	1,8
20. Bruto investicije u fiksni kapital	P51	11,696	2,0	1,8	1,9	1,9	1,8
21. Ostalo (21 = 22-(16+17+18+19+20))		61,307	19,3	19,3	18,9	18,2	17,5
22. Ukupni rashodi	TE	134,352	40,8	42,2	41,7	39,9	38,1
p.m. naknade zaposlenima	D1	31,122046	9,8	10,3	10,4	10,0	9,7

Izvor: MFIN
Napomena: Crnom su bojom ispisana ostvarenja, a crvenom projicirane vrijednosti.

Tablica 3: Rashodi opće države prema funkciji

Udio u BDP-u	stavka COFOG-a	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
1. Opće javne usluge	1	4,6				
2. Obrana	2	1,5				
3. Javni red i sigurnost	3	2,3				
4. Ekonomski poslovi	4	4,8				
5. Zaštita okoliša	5	0,3				
6. Usluge unapređenja stanovanja i zajednice	6	1,9				
7. Zdravstvo	7	5,6				
8. Rekreacija, kultura i religija	8	1,3				
9. Obrazovanje	9	4,1				
10. Socijalna zaštita	10	13,5				
11. Ukupni rashodi (stavka 7 = 22 u Tablici 2)	TE	40,8				

Izvor: MFIN

Napomena: Uključeni su podaci samo za Državni proračun i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Tablica 4: Dug opće države

Postotak BDP-a	ESA	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
1. Razina ukupnog duga		29,1	33,5	36,1	37,3	37,4
2. Promjena duga		-4,0	4,4	2,6	1,2	0,1
Doprinosi promjeni ukupnog duga						
3. Efekt BDP-a		-2,7	1,0	-0,7	-2,1	-2,3
4. Primarna bilanca		-0,1	1,8	1,4	1,3	0,7
5. Kamate (uklj. FISIM)		1,5	1,6	1,9	1,8	1,7
6. Usklađivanje stanja i tijeka		-2,7	0,0	0,1	0,1	0,1
<i>od čega:</i>						
Razlika obračunskog i novčanog principa		-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Neto akumulacija financijske imovine		0,1	0,2	0,3	0,4	0,4
<i>od čega:</i>						
- Privatizacijski prihodi		-0,3	-0,2	-0,1	-0,1	0,0
- Učinci promjene vrijednosti i ostali		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
p.m. implicitna kamatna stopa na dug		4,8	5,3	5,8	5,4	4,8
Ostale relevantne varijable						
6. Likvidna finacijska imovina		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Neto financijski dug (7 = 1 - 6)		29,1	33,5	36,1	37,3	37,4

Izvor: MFIN

Napomena: Crnom su bojom ispisana ostvarenja, plavom ocijenjene vrijednosti (kompozit ostvarenja i projiciranih vrijednosti), a crvenom projicirane vrijednosti.

Tablica 5: Ciklička kretanja

U postotku BDP-a	ESA	2008	2009	2010	2011	2012
1. Realni rast BDP-a (%)	B1g	2,4	-5,9	0,5	3,0	3,5
2. Neto pozajmljivanje/zaduživanje opće države	EDP.B.9	-1,4	-3,4	-3,3	-3,1	-2,3
3. Rashodi za kamate (uključujući UFPIM bilježene kao potrošnja)	EDP.D.41 + FISIM	1,5	1,6	1,9	1,8	1,7
4. Potencijalni rast BDP-a (%) ^[1]		1,0	-0,5	-0,1	1,1	1,8
Doprinosi:						
- rad						
- kapital						
-ukupna proizvodnost faktora						
5. Jaz domaćeg proizvoda		3,1	-2,6	-2,0	-0,1	1,5
6. Ciklička komponenta proračuna		1,1	-0,7	-0,7	-0,1	0,4
7. Ciklički prilagođen proračunski saldo (2-6)		-2,5	-2,6	-2,6	-3,0	-2,8
8. Ciklički prilagođen primarni saldo (7-3)		-1,0	-1,1	-0,7	-1,2	-1,1

Izvor: MFIN

Napomena: Crnom su bojom ispisana ostvarenja, plavom ocijenjene vrijednosti (kompozit ostvarenja i projiciranih vrijednosti), a crvenom projicirane vrijednosti.

^[1] Dok se ne dogovori metoda proizvodne funkcije, zemlje mogu koristiti vlastite brojke.

Tablica 6: Odstupanje od prethodne verzije pretpristupnog programa

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
1. Realni rast BDP-a (%)					
Prethodna verzija	2,5	2,0	3,2	4,0	
Posljednja verzija	2,4	-5,9	0,5	3,0	3,5
Razlika	0,1	7,9	2,7	1,0	
2. Neto pozajmljivanje/zaduživanje opće države (% BDP-a)					
Prethodna verzija	-1,2	-0,9	-0,6	0,0	
Posljednja verzija	-1,4	-3,4	-3,3	-3,1	-2,3
Razlika	0,2	2,5	2,6	3,1	
3. Bruto javni dug (% BDP-a)					
Prethodna verzija	42,31	41,39	39,98	37,88	
Posljednja verzija	29,07	33,17	35,52	36,53	36,50
Razlika	13,23	8,22	4,45	1,34	

Izvor: MFIN

Napomena: Crnom su bojom ispisana ostvarenja, plavom ocijenjene vrijednosti (kompozit ostvarenja i projiciranih vrijednosti), a crvenom projicirane vrijednosti.

Tablica 7: Dugoročna održivost javnih financija

U postotku BDP-a	2000.	2005.	2010.	2020.	2030.	2040.	2050.
Ukupni rashodi ^[1]	-	42,5	41,7	38,5	39,4	40,5	42,2
<i>od čega:</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- Starosni rashodi ^[2]	-	14,1	15,2	13,7	14,6	15,6	17,3
- Rashodi za mirovine ^[3]	-	8,7	8,7	7,2	6,6	6,5	6,9
- Mirovine na temelju socijalnog osiguranja	-	-	-	-	-	-	-
- Starosne i prijevremene mirovine	-	-	-	-	-	-	-
- Ostala mirovinska primanja (invalidska, mirovine nadživjelih)	-	-	-	-	-	-	-
- Radničke mirovine (ukoliko sadržane u općoj državi)	-	-	-	-	-	-	-
- Zdravstvo	-	5,5	6,5	6,6	8,0	9,1	10,5
- Dugoročna zdravstvena zaštita (ranije bilo uključeno u Zdravstvo)	-	-	-	-	-	-	-
Rashodi za obrazovanje	-	-	-	-	-	-	-
Ostali starosni rashodi	-	-	-	-	-	-	-
Rashodi za kamate	-	1,9	1,9	1,9	2,2	2,5	2,7
Ukupni prihodi	-	39,0	38,4	35,5	35,5	35,5	35,5
<i>od čega:</i> prihod od imovine	-	-	-	-	-	-	-
<i>od čega:</i> doprinosi za mirovine (ili socijalni doprinosi)	-	5,9	5,9	5,3	5,3	5,3	5,3
Rezervni fond sredstava za mirovine	-	-	-	-	-	-	-
<i>od čega:</i> imovina konsolidiranog javnog mirovinskog fonda (osim državnih obveza)	-	-	-	-	-	-	-
Pretpostavke							
Stopa rasta produktivnosti rada	-1,2	3,5	1,0	4,1	2,4	1,2	1,1
Stopa rasta realnog BDP-a	2,9	4,2	0,5	3,5	1,4	0,4	0,2
Stope participacije muškaraca (između 20 i 64 godine) ^[4]	67,8	69,6	70,8	71,9	71,9	71,2	71,9
Stope participacije žena (između 20 i 64 godine) ^[4]	55,5	56,8	57,3	58,1	58,2	57,6	58,2
Ukupne stope participacije (između 20 i 64 godine) ^[4]	61,5	63,1	64,0	64,9	65,0	64,3	65,0
Stopa nezaposlenosti	16,1	12,7	10,3	7,0	7,0	7,0	7,0
Omjer populacije sa 65 i više godina i ukupne populacije	-	16,6	16,8	19,6	22,6	24,7	27,3

Izvor: DZS, MFIN**Napomena:** Crnom su bojom ispisana ostvarenja, a crvenom projicirane vrijednosti.^[1] Ukupni rashodi prema ESA 95 metodologiji^[2] Rashodi za mirovine i zdravstvo^[3] Ukupne javne mirovine osim mirovina i trajnih prava branitelja^[4] Između 15. i 64. godine

Tablica 8: Osnovne pretpostavke iz vanjskog ekonomskog okruženja

Varijable (godišnje postotne promjene ukoliko nije drugačije naznačeno)	Pretpostavke za:								
	2008.	2009.		2010.		2011.		2012.	
	promjena*		promjena*		promjena*		promjena*		
Kamatne stope (% , godišnji prosjeci)									
Kratkoročne kamatne stope (godišnji prosjek) ^[1]	4,63	0,1	1,25	-2,0	1,62	-2,2	2,70	-1,5	3,09
Dugoročne kamatne stope (godišnji prosjek) ^[2]	2,95	-	3,36	-	3,79	-	-	-	-
Devizni tečajevi (godišnji prosjek “-“: aprecijacija kune)									
Devizni tečaj prema €	7,22	-0,01	7,34	-0,03	7,33	-0,02	7,33	0,00	7,33
USD / €	1,46	-0,02	1,39	0,04	1,46	0,08	1,40	0,02	1,39
Nominalni efektivni devizni tečaj, %	84,4	-0,1	87,0	-1,3	85,7	-1,8	86,6	-0,4	86,8
Realni efektivni devizni tečaj, %	81,4	1,4	81,9	-0,8	79,3	-1,9	79,0	-1,1	78,2
BDP (realno)									
- Svijet, isključujući EU	3,0	-0,9	-1,3	-4,3	2,9	-1,3	4,2	-0,5	4,6
- EU 27	0,7	-0,6	-4,2	-4,4	0,0	-1,3	1,4	-0,6	1,8
Svjetska trgovina (realno)									
Hrvatska izvozna tržišta	2,4	-3,9	-14,1	-16,5	0,4	-4,6	3,5	-2,1	4,6
Svjetski uvoz	3,0	-2,0	-12,4	-16,5	1,2	-5,2	5,2	-1,9	6,3
Međunarodne cijene									
Međunarodne cijene uvoza (dobra u €)	9,1	-4,9	-11,1	-11,0	3,4	2,2	2,2	1,1	1,4
Cijene nafte 3 (USD po barelu)	97,0	-2,8	62,0	-6,0	82,1	7,1	79,5	0,3	81,0

Izvor: EK, MMF, MFIN

* Promjena u odnosu na pretpostavke iz prethodnog PEP-a.

** Projicirane vrijednosti USD/€ za 2009. i 2010. su iz "Foreign Exchange Consensus Forecast (studeni, 2009.)", dok su za 2011. i 2012. iz MMF (GAS, kolovoz 2009.).

*** Efektivni devizni tečaj je izračunat kao ponderirani prosjek bilateralnih tečajeva HRK prema EUR (ponder 72,2%) i HRK prema USD (27,8%).

U izračunu realnog efektivnog deviznog tečaja CPI je korišten kao deflator.

**** Projicirane cijene nafte za 2009. i 2010. odnose se na Crude Oil Futures cijene kojima se trguje na NYMEX burzi, dok su cijene za 2011. i 2012. izračunate kao prosjek.

UK Brent, Dubai, i West Texas Intermediate (MMF, kolovoz 2009.).

^[1] IMF (GAS kolovoz 2009.), euro 3m libor. Promjena je izračunata u odnosu na podatke i projekcije iz GAS (listopad 2008.).^[2] Bloomberg, njemačka 10 godišnja obveznica.

Prilog III. Matrica uspješnosti u provođenju reformi iz PEP-a 2009.-2011.

Matrica uspješnosti u provođenju reformi iz PEP-a 2009.-2011. prikazuje ostvarenje mjera koje su se prema prošlogodišnjem PEP-u trebale provesti u 2009. godini.

GLAVNE MJERE PREVIDENE U PEP-u 2009.-2011.	PRIHVACENO (DA/NE)	DATUM	KOMENTARI
SEKTOR PODUZETNIŠTVA			
Tržišno natjecanje i državne potpore			
Donošenje Uredbe o skupnom izuzeću u sektoru transporta Donošenje Uredbe o načinu i kriterijima za izricanje i izračunavanje kazni Donošenje Uredbe o kriterijima za smanjenje kazni ili oslobođenje od kazni Donošenje Uredbe o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika	Ne	IV. tromjesečje 2010.	Kako je novi Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja donesen 24. lipnja 2009. godine, a njegovo se stupanje na snagu predviđa 1. listopada 2010. godine, donošenje podzakonskih akata odgađa se s IV. tromjesečja 2009. na IV. tromjesečje 2010. godine.
Edukacija o novim propisima iz područja tržišnog natjecanja za djelatnike AZTN-a, ostala regulatorna tijela i sudstvo (kroz projekt iz programa IPA 2007)	U tijeku	2010.-2012.	Izabrani su twinning partneri (Italija i Velika Britanija) te se početak provedbe dvogodišnjeg projekta očekuje u siječnju 2010. godine.
Donošenje pravila o državnim potporama u skladu s postupkom propisanom Uredbom o državnim potporama	Da	Kontinuirano	Tijekom 2009. godine donesene su 3 nove odluke o objavljivanju pravila o državnim potporama. Donesena je, također, i nova Odluka o objavljivanju popisa pravila o državnim potporama (Narodne novine, broj 12/09).
Dovršetak postupka odobravanja državnih potpora za pet hrvatskih brodogradilišta Stručno usavršavanje djelatnika AZTN-a i davatelja državnih potpora (na središnjoj i lokalnoj razini kroz projekt iz programa IPA 2007)	U tijeku	2010.-2012.	Pokrenut je postupak privatizacije hrvatskih brodogradilišta, na temelju natječaja usuglašenog s Europskom komisijom. Predviđa se da će ocjenjivanje poslovnih planova izabranih investitora, koje će provesti AZTN i zatim Europska komisija, uslijediti po završetku procesa privatizacije, tijekom 2010. godine. Usavršavanje na području državnih potpora planira se kroz twinning projekt i projekt tehničke pomoći u okviru programa IPA 2007, koji će se provoditi tijekom razdoblja 2010.-2012.
Privatizacija			
Privatizacija najvećeg dijela preostalog portfelja HFP-a	U tijeku	2010.-2011.	Tijekom 2009. godine privatizirano je ukupno 86 društava: javnim natječajem 3 društva, u procesu stečaja i likvidacije 48 društava, a nakon zastoja od preko godine dana nastavljena je prodaja manjinskih udjela (do 25%) na Zagrebačkoj burzi po kojoj osnovi je u cijelosti privatizirano 35 društava.
Privatizacija i restrukturiranje pet brodogradilišta i jedno društvo kćer	U tijeku	2010.	Privatizacija se namjerava provesti u drugom natječaju koji će se objaviti najkasnije do 15. veljače 2010. godine.
Profesionalizacija upravljanja dijelom portfelja (pretežito manjinskih udjela)	Ne	2010.	Vlada RH će tijekom 2010. godine definirati novi model i institucionalni okvir upravljanja državnim imovinom.
Nastavak privatizacije većinskih udjela	U tijeku	Do okončanja privatizacije	U promatranom razdoblju objavljena su 25 javna poziva za prodaju 15 društava. Za 13 društava završen je postupak stečaja, a za 2 društva postupak likvidacije. Tijekom 2009. godine otvoren je stečajni postupak još za dva društva. Do kraja godine planira se objaviti natječaj za prodaju još 6 društava.
Nastavak privatizacije Hrvatskih željeznica	U tijeku	Do okončanja privatizacije, a najkasnije do 2010.	Od početka privatizacije ovisnih društava kćeri (početak 2007.) pa do sada objavljeno je 25 javnih poziva za prodaju 8 društava kćeri HŽ-a. Za jedno društvo sklopljen je ugovor o prodaji, nad jednim društvom otvoren je stečaj, dok je jedno društvo privatizirano na temelju prvokupa.
Restrukturiranje željeznice			
Izrada podzakonskih akata	Da	2009.	Veći broj pravilnika izrađen je tijekom 2009. godine, a daljnja izrada nastavit će se tijekom 2010. godine.
Izrada izvješća o mreži	Da	2009.	Svake godine izrađuje se novo Izvješće o mreži (zakonska odredba). Pred dovršetkom je izrada Izvješća o mreži za 2011. godinu.
Dodjela trasa operaterima	Da	2009.	U skladu s Izvješćem o mreži 2009. dodjeljuju se trase operaterima.
Uspostava Agencije za sigurnost željezničkog prometa	Da	2009.	Tijekom 2009. godine, osnovana je Agencija i imenovano je Upravno vijeće i privremeni Ravnatelj. Puno funkcioniranje predviđeno za 2010. godinu.
Ispunjenje uvjeta zajma PAL 2	Ne	-	Zajam PAL 2 je obustavljen.
Izrada godišnjih planova održavanja i modernizacije	Ne	2010.-2012.	Planiranje ovih aktivnosti provodi se u okvirima godišnjih planova poslovanja.
Restrukturiranje brodogradnje			
Privatizacija kroz objavu javnih poziva za kupnju dionica/udjela u brodogradilištima i provedba programa restrukturiranja	U tijeku	2010.	Mjera je s kraja 2009. godine pomaknuta na 2010. godinu. Programi restrukturiranja bit će definirani u okviru uvjeta iz javnog natječaja, a provodit će se s okončanjem postupka privatizacije.
Energetika			
Prilagodba unutarnjeg tržišta uvjetima u EU-u	Da	Kontinuirano	U području jačanja tržišta plina tijekom 2009. godine usvojeni su slijedeći podzakonski akti: Opći uvjeti za opskrbu prirodnim plinom (Narodne novine, broj 43/09), Mrežna pravila plinskog distribucijskog sustava (Narodne novine, broj 50/09), Pravila korištenja sustava skladišta plina (Narodne novine, broj 50/09), Pravilnik o organizaciji tržišta prirodnog plina (Narodne novine, broj 50/09), Mrežna pravila transportnog sustava (Narodne novine, broj 50/09).

Prilagodba infrastrukture potrebama tržišta	Da	Kontinuirano	Prema planu razvoja, modernizacije i izgradnje plinskog transportnog sustava RH 2007.-2011. hrvatski i mađarski operator plinskog transportnog sustava potpisali su sporazum o izgradnji plinovoda. Nastavljene su i aktivnosti u svezi s izgradnjom LNG terminala na otoku Krku. Razdvojene su tržišne djelatnosti od reguliranih djelatnosti i uvedeni operatori za pojedine djelatnosti na području plina uključujući operatore za LNG terminale i skladišta prirodnog plina. U 2009. godini nastavljena je izgradnja dvostrukog 400 kV dalekovoda između Ernestinova (HR) i Pech (HU), čija će izgradnja biti dovršena 2010. godine. Nastavljeno je i povezivanje s Bosnom i Hercegovinom (u travnju 2009. godine pušten u pogon obnovljeni 220 kV dalekovod Mraclin – Prijedor).
Naftni derivati - praćenje rezervi nafte i naftnih derivata na razini EU-a i vađenje goriva prema standardima EU-a	Da	Kontinuirano	U sektoru nafte i naftnih derivata Hrvatska agencija za naftu i naftne derivate (HANDA) izradila je Program aktivnosti HANDA-e s ciljem osiguranja 90-dnevnih obveznih zaliha do 31. srpnja 2012. godine u skladu s Planom osiguranja, dinamičke formiranja i završetka obveznih zaliha nafte i naftnih derivata, organizacije skladištenja i regionalnog rasporeda (Narodne novine, broj 149/09). Također, u 2009. godini usvojena je i Strategija energetske razvoja Republike Hrvatske do 2020. godine. (Narodne novine, broj 130/09).
Malo i srednje poduzetništvo			
Projekt nacionalnog programa obrazovanja za poduzetništvo u formalnom i neformalnom obrazovanju Obrazovanje za elektroničko poslovanje Regionalni centar za poduzetničko učenje zemalja jugoistočne Europe (SEECEL) Dječji tjedan poduzetništva Sufinanciranje sveučilišta sa specijalističkim programima za poduzetništvo <u>Učenička zadruga i učeničko poduzeće</u> Obrazovanje izvoznika	Da	Kontinuirano	Mjere su se provodile u 2009. godini i provodit će se kontinuirano do 2012. godine na temelju Programa poticanja malog i srednjeg poduzetništva 2008.-2012. Vlade RH (prihvaćen Zaključkom Vlade RH od 18. travnja 2008. godine). Provedbeni akt Programa je godišnji Operativni plan poticanja malog i srednjeg poduzetništva za tekuću proračunsku godinu. U 2009. godini Operativni plan donesen je Zaključkom Vlade RH od 2. travnja 2009. godine. Poticajni sustav temelji se na Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva (Narodne novine, broj 29/02 i 63/07), usvojenom planu i projekciji Proračuna, zakonodavstvu koje uređuje osnivanje subjekata malog gospodarstva (trgovačka društva, obrti, zadruge, profitne ustanove i drugi subjekti malog i srednjeg poduzetništva), te Zakonu o državnim potporama (Narodne novine, broj 140/05) i podzakonskim aktima o državnim potporama.
Primjena novih tehnologija i tehnoloških postupaka Ekološka zaštita proizvoda Inovacije i novi proizvodi Uvođenje EU normi Udruživanje gospodarskih subjekata (CLUSTERI) Program internacionalizacije i jačanja međunarodne konkurentnosti Hrvatskog gospodarstva Povezivanje MSP i R&D Poticanje energetske poduzetništva Financijski instrumenti za razvoj konkurentnosti poduzetništva Marketing i promidžba Koordnacija aktivnosti na širenju e-trgovine i e-poslovanja Osnivanje znanstveno tehnoloških parkova	Da	Kontinuirano	
Kreditiranje Fond rizika Poslovni anđeli Jamstva	Da	Kontinuirano	
Poticanje razvoja Hrvatske agencije za malo gospodarstvo Poticanje regionalnih razvojnih agencija Izobrazba i razvoj mreže konzultanata Podrška razvoju poduzetničkih centara, tehnoloških parkova i inkubatora	Da	Kontinuirano	
Financijski instrumenti za regionalni razvoj poduzetništva Poticanje obrtništva i zadrugarstva Projekti socijalne kohezije Poticanje poduzetništva ciljanih skupina	Da	Kontinuirano	
Javno-privatno partnerstvo			
Dogradnja zakonodavnog okvira kroz izradu provedbenih akata	Da	Svibanj 2009.	Na prijedlog Agencije, Vlada je 7. svibnja 2009. godine usvojila podzakonske akte Zakona o javno-privatnom partnerstvu: Uredbu o kriterijima ocjene i odobravanja projekata javno-privatnog partnerstva, Uredbu o sadržaju ugovora o javno-privatnom partnerstvu, Uredbu o nadzoru provedbe projekata o javno-privatnom partnerstvu i Uredbu o izobrazbi sudionika u postupcima pripreme i provedbe projekata javno-privatnog partnerstva. Uredbe su objavljene u Narodnim novinama, broj 56/09, te su stupile na snagu 21. svibnja 2009. godine.
Institucionalno jačanje područja JPP-a (Osnivanje Agencije za javno-privatno partnerstvo)	Da	Siječanj 2009.	Donošenjem Zakona o javno-privatnom partnerstvu u siječnju 2009. godine Osnovana je Agencija za JPP. Od 1. siječnja 2009. godine zaposlenici Agencije za promicanje izvoza i ulaganja (Sektor za javno-privatno partnerstvo) postali su zaposlenici Agencije za javno-privatno partnerstvo. Trenutno je u Agenciji za javno-privatno partnerstvo zaposleno 14 djelatnika koji kontinuirano sudjeluju na specijalističkim programima obuke i ostalim vidovima treninga.
Kontinuirana znanstvena analiza praktičnih iskustava (analiza ugovora o JPP-u koji su sklopljeni prije stupanja na snagu Zakona o JPP-u i analiza međunarodnih iskustava u području JPP-a tijekom radionica s predstavnicima SIGME).	Da	Kontinuirano	Agencija za JPP zatražila je od 252 institucije (tijela državne uprave, javnih tijela, tijela lokalne i područne samouprave i poduzeća u državnom vlasništvu) dostavu ugovora JPP-a koji su sklopljeni prije stupanja na snagu Zakona o JPP-u radi upisa u registar te radi analize dosadašnjih nacionalnih iskustava u ovom području.
Koordinacija Agencije za JPP i Ministarstva financija na aktivnostima odobravanja i provedbe projekata JPP-a	Da	Kontinuirano	Aktivna suradnja Agencije za JPP i Ministarstva financija, osobito pri poslovima izrade podzakonskih akata i sudjelovanja na programima edukacije

FINANCIJSKI SEKTOR			
Bankovni sektor			
Usvajanje i provođenje podzakonskih akata temeljem Zakona o kreditnim institucijama	Da	Prosinac 2009.	
Usvajanje i provođenje podzakonskih akata temeljem Zakona o institucijama za elektronički novac	Ne	2010.	Tijekom 2010. godine pristupit će se izradi novog Zakona o institucijama za elektronički novac
Usvajanje Zakona o uslugama platnog prometa	Da	Listopad 2009.	Konačan naziv zakona je Zakon o platnom prometu
Usvajanje i provođenje podzakonskih akata na temelju Zakona o financijskom konglomeratu	Da	Lipanj 2009.	Pravilnik o načinu izračuna adekvatnosti jamstvenog kapitala na razini financijskog konglomerata (Narodne novine, broj 70/09)
Usvajanje Zakona o potrošačkom kreditu	Da	Lipanj 2009.	Konačan naziv zakona je Zakon o potrošačkom kreditiranju
Nebankovni sektor			
Zakon o izmjenama Zakona o obveznim osiguranjima u prometu	Da	13.03.2009. 19.06.2009.	Donesene su dvije izmjene Zakona o obveznim osiguranjima u prometu: - Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim osiguranjima u prometu (Narodne novine, broj 36/09) - Zakon o dopuni Zakona o obveznim osiguranjima u prometu (Narodne novine, broj 75/09)
Donošenje podzakonskih akata temeljem Zakona o tržištu kapitala	Da	I. tromjesečje 2009.	
Donošenje podzakonskih akata temeljem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju	Da	III. tromjesečje 2009.	
TRŽISTE RADA			
Poticanje zapošljavanja			
Analiza i neovisna evaluacija godišnjih planova poticanja zapošljavanja	Da	Svibanj 2009.	Usvojeno je Izvješće o provedbi Zajedničkog memoranduma o prioritetima politike zapošljavanja za 2008. godinu s preporukama mjera
Izrada nacionalnog provedbenog plana Zajedničkog memoranduma o prioritetima politike zapošljavanja	Da	Svibanj 2009.	Usvojen je Nacionalni plan poticanja zapošljavanja za 2009. i 2010. godinu
Sustav socijalne sigurnosti			
Restrukturiranjem novčane naknade za vrijeme nezaposlenosti u prvih godinu dana potaknuti obrazovne aktivnosti i aktivno traženje posla, te smanjivanjem naknade u daljnjem periodu stimulirati radnu aktivaciju	Da	Siječanj 2009.	Stupio je na snagu novi Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti.
Davanjem mogućnosti podnošenja zahtjeva za konvalidaciju bez vremenskog ograničenja pružiti mogućnost ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja osobama koje su radile na područjima RH pod upravom UN-a	Da	2009.	Mjera se provodi na temelju Pravilnika o postupku konvalidiranja odluka i pojedinačnih akata iz područja mirovinskog osiguranja
Uvođenje osobnog identifikacijskog broja	Da	2009.	
Informatizacija sustava socijalne skrbi	U tijeku	2011.	Informatizacija koja se provodi u sklopu Projekta razvoja sustava socijalne skrbi završava u lipnju 2010. godine. Implementacija cijelog sustava odvijat će se tijekom 2010. i 2011. godine.
Provedba i financiranje odobrenih inovativnih projekata u pružanju socijalnih usluga na razini lokalne zajednice radi deinstitucionalizacije i reintegracije korisnika u društvo	Da	2009.	Sve projektne aktivnosti su završene, a nastavak provedbe financirat će se sredstvima jedinica lokalne samouprave.
Poboljšanje kvalitete socijalnih usluga u ustanovama socijalne skrbi (preuređenje i adaptacija centara za socijalnu skrb, izgradnja novih centara te podizanje sanitarno-higijenskih uvjeta domova)	Da	2009.	Sve aktivnosti su u završnoj fazi (adaptacija, dogradnja, izgradnja, poboljšanje sanitarno-higijenskih uvjeta).
Donošenje novog zakona iz područja socijalne skrbi	U tijeku	2010.	Tijekom 2009. godine izvršene su pripreme radnje za izradu Nacrta prijedloga, a njegovo usvajanje predviđeno je za 2010. godinu.
Razvoj koncepta ureda sve na jednom mjestu "one-stop-office"	U tijeku	2011.	U tijeku je testiranje modela "one-stop-office" u 5 centara za socijalnu skrb (CZSS) i u tijeku su pripreme za implementaciju u druge CZSS-e.
Izrada i donošenje Nacionalne strategije zaštite djece od zlostavljanja i zanemarivanja	Ne	2010.	
Izrada i donošenje Protokola o postupanju u slučaju grubog zanemarivanja dužnosti zbrinjavanja ili odgoja djeteta od strane roditelja, posvojitelja, skrbnika ili druge osobe	Ne	2010.	Radi reorganizacije uprava u MZSS-u, izrada i donošenje Protokola o postupanju u slučaju grubog zanemarivanja dužnosti zbrinjavanja ili odgoja djeteta od strane roditelja, posvojitelja skrbnika ili druge osobe, kao i Nacionalnog plana protiv seksualnog iskorištavanja djece odgođeno je za 2010.
Izrada Nacionalnog plana protiv seksualnog iskorištavanja djece	Ne	2010.	
Pokretanje postupka za potpisivanje i potvrđivanje Konvencije o zaštiti djece i suradnji u svezi s međunarodnim posvojenjem (Haška konvencija iz 1993. godine)	Da	2009.	
Jačanje kapaciteta centara za socijalnu skrb u svrhu potpore skupinama koje se nalaze u nepovoljnom položaju u pristupu zapošljavanju - IPA IV Operativni program za razvoj ljudskih potencija	U tijeku	2012.	Mjera se provodi kroz provedbu projekta „Uspostava podrške u socijalnom uključivanju i zapošljavanju socijalno ugroženih i marginaliziranih skupina“, koji se financira iz IPA-e IV. Provedba projekta započinje u travnju 2010. godine i traje 22 mjeseca.

Unaprjeđenje sustava obiteljskih potpora u skladu s Nacionalnom populacijskom politikom (Izrada i primjena provedbenih propisa iz Nacionalne populacijske politike)	Da	2009.	U ostvarivanju mjera Nacionalne populacijske politike, donesen je Zakon o roditeljskim i roditeljskim potporama i stupio je na snagu 1. siječnja 2009. godine. Također, u skladu sa Zakonom o doplatku na djecu, osiguran je doplatak za djecu u skladu s dohotkom ostvarenim u obitelji te je osigurana isplata pronalatitnog dodatka za treće i četvrto dijete u obitelji. Osnovana je Zaklada Hrvatska za djecu i započela je s radom u 2009. godini
Osnivanje obiteljskih centara i podružnica obiteljskih centara	Da	2009.	U 2009. godini osnovano je 17 obiteljskih centara. Nisu predviđena daljnja ulaganja. Po osiguranju financijskih sredstava razmotrit će se mogućnosti za novim osnivanjem.
POLJOPRIVREDNI SEKTOR			
Privatizacija poljoprivrednog kombinata VUPIK, d.d. Vukovar	Da	12.11.2009.	
Donošenje novog Zakona o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju	Da	03.07.2009.	
Primanje u službu novih djelatnika Uprave za veterinarstvo u odjel Središnjeg veterinarskog informacijskog sustava (SVIS)	Da	10.07.2009.	
Međunarodni natječaj „Design, Development and Implementation of Veterinary Science Information System“ za uspostavu operativnog SVIS-a	Da	07.09.2009.	Međunarodni natječaj bio je otvoren do 23. listopada 2009. Očekuje se da tvrtka koja pobjedi na natječaju započne s radom početkom 2010. godine, pri čemu bi rad na istom trajao oko godinu dana te se njegova puna operativnost očekuje početkom 2011. godine.
Financiranje mjera ruralnog razvika iz prepristupnog programa pomoći SAPARD	Da	2009.	Program je završio 31. prosinca 2009. godine.
Financiranje mjera ruralnog razvika iz sredstava Instrumenta za prepristupnu pomoć - IPA, V. komponenta IPARD 2009.-2012.	Da	2009.-2012.	Očekuje se akreditacija od strane EK i puna primjena programa IPARD od 2009. godine do ulaska u EU.
Financiranje mjera ruralnog razvika iz sredstava državnog proračuna	Da	2009.	
Izrada Strategije razvoja prehrambeno-prerađivačke industrije	Ne	2010.	Aktivnosti vezane uz izradu strategije bile su vezane na izradu, donošenje i usvajanje Strategije razvoja gospodarstva za čiju je provedbu bilo zaduženo Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, stoga se prije usvajanja tih strateških odredjenja nije moglo pristupiti izradi Strategiji razvoja prerađivačke industrije. Nadalje, u proračunu 2009. godine nisu osigurana dostatna sredstva, stoga imenovano Povjerenstvo nije počelo s radom na izradi strategije tijekom godine. U proračunu za 2010. godinu, sredstva za ovu namjenu planirana su u skupnoj stavci Ministarstva - izrade strateških dokumenata
Donošenje Nacionalnog operativnog programa potpora prehrambeno-prerađivačkom sektoru	Ne	2010.	Operativni program nije donesen tijekom 2009. godine budući je njegovo donošenje usko vezano uz donošenje Strategije razvoja prerađivačke industrije, ali i za planiranje sredstva u Državnom proračunu za razdoblje 2010.-2012. Sredstva potpora koja su bila planirana za razvoj prehrambeno-prerađivačkog sektora u proračunu za 2009. godinu prenamijenjena su rebalansom .
Zakon o državnim potporama o ribarstvu	Da	11.12.2009.	Zakon je usvojen na sjednici Hrvatskog sabora 11. prosinca 2009. godine (Zakon o strukturalnoj potpori i uređenju tržišta u ribarstvu, Narodne novine, broj 153/09)
Operativni program ribarstva	Ne	01.08.2010.	Zakonska osnova za donošenje Operativnog programa ribarstva je u Zakonu o strukturalnim potporama i uređenju tržišta u ribarstvu. Kako je Operativni program provedbeni dokument Nacionalnog strateškog plana, prije izrade istog potrebno je izraditi i prihvatiti nacionalni strateški plan.
Nacionalni strateški plan	Ne	01.04.2010.	Zakonska osnova za donošenje nacionalnog strateškog plana je u Zakonu o strukturalnim potporama i uređenju tržišta u ribarstvu i tek stupanjem na snagu navedenog zakona bit će moguće uputiti Nacionalni strateški plan u proceduru donošenja
REFORMA JAVNE UPRAVE			
Donošenje Uredbe o klasifikaciji radnih mjesta i plaćama namještenika	Ne	Po donošenju Zakona o plaćama državnih službenika	Uredba o klasifikaciji radnih mjesta i plaćama namještenika vezana je za Zakon o plaćama državnih službenika te je upućivanje u proceduru moguće tek po donošenju navedenog Zakona.
Donošenje Strategije razvoja ljudskih potencijala u državnoj upravi	Da	Prosinac 2009.	
Primjena Zakona o upravnoj inspekciji i provođenje temeljitog inspeksijskog nadzora u svim tijelima državne uprave	Da	Studenj 2009.	U okviru primjene novog Zakona o upravnoj inspekciji, u razdoblju od stupanja na snagu Zakona u lipnju 2008. do studenog 2009. godine, temeljiti inspeksijski nadzor proveden je u 8 tijela državne uprave. Inspeksijski nadzor će se kontinuirano nastaviti provoditi u okviru redovite djelatnosti Upravne inspekcije, u skladu s Planom rada.
Provedba aktivnosti predviđenih Provedbenim planom Strategije razvoja elektroničke uprave u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2009.-2012., za 2009. godinu	Da	Prosinac 2009.	Od usvajanja Strategije (siječanj 2009. godine) nastavljeno je održavanje i daljnji razvoj Središnjeg portala uprave Moja uprave te započela provedba aktivnosti planiranih za 2009. godinu. Izrađeni su projektni zadaci za izradu okvira za interoperabilnost, model bespaprignog ureda (e-Ured), model središnjeg sustava za autorizaciju i autentikaciju te model sustava za upravljanje znanjem, projektima i resursima informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) u državnoj upravi.
Izrada polugodišnjeg izvješća o provedbi Strategije razvoja elektroničke uprave u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2009.-2012.	Ne	Siječanj 2010.	Polugodišnje izvješće bit će dio godišnjeg izvješća koje će biti izrađeno u siječnju 2010. godine.
Izrada godišnjeg izvješća o provedbi Strategije razvoja elektroničke uprave u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2009. do 2012. godine	Ne	Siječanj 2010.	Budući je Strategija razvoja elektroničke uprave u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2009.-2012. usvojena u siječnju 2009. godine, razdoblje od godinu dana završit će u siječnju 2010. godine te će se u skladu s time i pristupiti izradi prvog godišnjeg izvješća.

OSTALE REFORME			
Razvoj društva temeljenog na znanju			
Poticati osnivanje dječjih vrtića i širenje broja predškolskih programa, s posebnim naglaskom na povećanje broja djece u programima predškole	Da	10.10.2009.	U 2009. godini otvorena su 22 nova dječja vrtića i 38 područnih objekata dječjih vrtića te su izdane suglasnosti za 113 nova programa.
Provesti predtestiranje učenika 4. i 8. razreda	Ne	Školska godina 2009.-2010.	Provedena je edukacija nastavnika i pripremljena je podloga za izradu testova iz matematike za 8. razred, čitalačke pismenosti za 4. razred i biologije za 8. razred.
Provesti nacionalne ispite - vanjsko vrjednovanje obrazovnih programa i učeničkih postignuća	Da	Veljača - svibanj 2009.	Provedeno je predtestiranje i testiranje na uzorku od 1.400 učenika 2. razreda gimnazije iz matematike i hrvatskog jezika.
Nastaviti s projektom uvođenja državne mature	Da	Ožujak - lipanj 2009.	Provedena je probna državna matura.
Reforma zdravstva			
Stabilizacija financiranja bolničkih zdravstvenih ustanova	Da	Siječanj 2009.	Limiti bolnica od 1.travnja 2008. godine povećani su na razinu sredstava potrebnih za uravnoteženo poslovanje, a od 1.siječnja 2009.godine započela je reforma sustava zdravstva kojom su stvoreni preduvjeti za povećane prihode iz drugih izvora financiranja.
Uvođenje sustava fiksne i varijabilne glavarine umjesto fiksnih glavarina u sustav primarne zdravstvene zaštite	Da	Travanj 2009.	U razdoblju od siječnja do ožujka 2009. godine stvarani su institucionalni preduvjeti za početak primjene mješovitog načina plaćanja u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, a na temelju izmijenjenih propisa koji su stupili na snagu 1.siječnja 2009. godine. Mješoviti način plaćanja podrazumijeva plaćanje: fiksnog dijela - glavarine koji ovisi o broju opredjeljenih osiguranih osoba; te varijabilnog dijela prema kojem se plaća cijena obavljene usluge, obavljene ugovoreni preventivni programi i indeksacija.
Ulazak u druge izvore financiranja (dopunsko zdravstveno osiguranje na slobodnom tržištu), te u cilju preventivnog djelovanja u području rizičnog ponašanja i rizičnih utjecaja jedna od mjera je uvođenje posebnih doprinosa s obzirom na poznate i priznate rizike prema svim čimbenicima društva (očekuje se da se veći dio troškova liječenja izravnih i neizravnih posljedica izloženosti riziku financira od strane izvora rizika).	Da	Siječanj 2009.	
Uređenje dijela sustava kontrole, stručne i financijske	Da	Siječanj 2009.	
Reforma Pravosuđa			
Fizičko spajanje 21 Općinskog suda u 9.	U tijeku	2010.	Do sada je fizički spojeno 15 općinskih sudova u 7.
Provedba zajedničkog informacijskog sustava (ZIS-a) zemljišnih knjiga i katastra	U tijeku	Lipanj 2010.	Projekt uspostave Zajedničkog informacijskog sustava zemljišnih knjiga i katastra je u tijeku, a uključuje sređivanje zemljišnih knjiga i katastra. Operativna funkcija ZIS-a planirana je za 1. lipnja 2010. godine u kojoj će biti svi podaci za 2 Općinska suda odnosno zemljišnoknjižna odjela: u Požegi i Zadru.
Stupanje na snagu odredaba novog Zakona o kaznenom postupku	Da	01.01.2009. 01.07.2009.	Dio odredbi Zakona o kaznenom postupku stupio je na snagu 1. siječnja i 1. srpnja 2009. godine, a dio odredbi koje sadržavaju korjenite promjene i koje zahtijevaju znatne tehničke i organizacijske prilagodbe stupit će na snagu od 1. rujna 2011. godine.
Uspostava strukture i svih pretpostavki za punu primjenu Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći	Da	02.02.2009.	Provedba Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći počela je 2. veljače 2009. godine. Do tada je uspostavljen i institucionalni okvir za njegovu provedbu.
Zaštita okoliša			
Izrada smjernica provođenje postupka PUO i SPUO	Da	Prosinac 2009.	Izradene su smjernice za izradu studija o utjecaju na okoliš za zahvate eksploatacije mineralnih sirovina. Izraden je prijedlog smjernica za zahvate vjetroelektrana. Smjernica za sudjelovanje javnosti u postupcima procjene utjecaja na okoliš bit će izrađena u prvoj polovici 2010. godine.
Donošenje Programa smanjenja emisija onečišćujućih tvari koje uzrokuju acidifikaciju, eutrofikaciju i prizemni ozon	Da	Prosinac 2009.	Narodne novine, broj 152/09
Uspostava 12 preostalih postaja za trajno praćenje kakvoće zraka	Da	Prosinac 2009.	U 2009. godini uspostavljeno je 12 preostalih postaja za trajno praćenje kakvoće zraka u sklopu državne mreže, što je financirano sredstvima državnog proračuna. Oprema za mjerenje na navedenim postajama nabavlja se u sklopu projekta iz programa PHARE 2006. Puštanje u rad ovih postaja očekuje se u prvoj polovici 2010. godine.
Operacionalizacija Registra emisija stakleničkih plinova	Da	Prosinac 2009.	U 2009. provedena je operacionalizacija Registra emisija stakleničkih plinova u smislu završetka procedure spajanja na Međunarodni dnevnik transakcija.
Uspostava sustava provedbe fleksibilnih mehanizama iz Kyotskog protokola	Da	Prosinac 2008.	Iako je u provedbenoj matrici prethodnog PEP-a kao rok za provedbu ove mjere stajala 2009. godina, već u prosincu 2008. godine donesena je Uredba o provedbi fleksibilnih mehanizama Kyotskog protokola (Narodne novine, broj 142/08).
Izrada i usvajanje provedbenih propisa temeljem Zakona o zaštiti prirode	Da	Rujan 2009.	Tijekom 2009. godine usvojeno je 5 podzakonskih akata. Izrada i usvajanje novih te revizija postojećih provedbenih propisa na temelju Zakona o zaštiti prirode nastavlja se kontinuirano u slijedećem razdoblju kao što je navedeno u tablici provedbenih mjera.
NATURA 2000 – PHARE	Da	Srpanj 2009.	U 2009. godini završena je provedba projekta „Institucionalno jačanje i provedba ekološke mreže Natura 2000 u Hrvatskoj“ iz programa Phare 2005.
Izgradnja sustava upravljanja zaštićenim područjima i područjem ekološke mreže, uspostava Informacijskog sustava zaštite prirode u Hrvatskoj	Da	Rujan 2009.	Uspostava Informacijskog sustava zaštite prirode u Hrvatskoj započeta kroz provedbu PAMS projekta.
Izrada i provođenje projekta „Nacionalna inventura šumskih resursa RH“	Ne	I. tromjesečje 2010.	Završena je izrada „Idejnog i operativnog plana Nacionalne inventure šumskih resursa RH“. Finaliziranje i prezentacija podataka planirani su za početak 2010. godine.